PATRICIA

WENTWORTH

Panelė Silver perima tyrimą

Panelė Silver perima tyrimą

TYTO ALBA

PATRICIA
WENTWORTH

Panelė Silver perima tyrimą

Iš anglų kalbos vertė
Virginija Traškevičiūtė

VILNIUS 2008

UDK 820-3
Ve-136

Patricia WENTWORTH
MISS SILVER INTERVENES
Coronet Books, 1982

© 1944 by Patricia Wentworth
© Virginija Traškevičiūtė,
vertimas į lietuvių kalbą, 2008
© Ilona Kukenytė, viršelio
dizainas, 2008
© „Tyto alba", 2008

ISBN 978-9986-16-640-5

PIRMAS SKYRIUS

Midė Andervud krūptelėjusi nubudo. Ją kažkas pažadino – kažkoks garsas, bet ji nesuprato koks. Garsas išplėšė ją iš sapno, kuriame ji vaikštinėjo su Giliu Ermiteidžu – Giliu, kurio nebėra tarp gyvųjų. Tačiau sapne jis buvo gyvas ir šiltas, juodu vaikščiojo drauge ir buvo laimingi.

Kartėlio pilna širdimi ji įsiklausė į pažadinusį ją garsą. Iki tol Gilis tik vienąsyk buvo taip aiškiai jai prisisapnavęs. Būdavo, šaukia ją balsu, nuo kurio baisiai suspaudžia širdį, arba šnibžda žodžius, kurių ji nesupranta, bet šiame sapne nebuvo jokių žodžių, vien gilus, džiaugsmingas pasitenkinimas.

Tačiau ji nubudo. Jie ką tik surado vienas kitą, o ji nubudo ir vėl jo neteko. Midė atsisėdo ir įsiklausė. Štai jau trečią kartą ją pažadina tarsi koks triukšmas, nugirstas per miegus. Dabar nieko negirdėti. Išsiblaškius miegui, sunku suprasti, kokio ten garso būta. Vėjas? Bet naktis tyki. Pravažiuojantis automobilis... pelėdos ūbavimas... į langą atsimušęs šikšnosparnis... kažkoks judesys čia arba viršutiniame bute... Vieną po kitos ji atmetė šias prielaidas. Automobilis nebū-

tų jos išgąsdinęs. Ir ne pelėda ten buvo – garsas ne toks, visai nepanašus į ūbavimą – tą ji žinojo. Ir ne šikšnosparnis – ar yra kas girdėjęs, kad šikšnosparniai braižytųsi apie langus? Seno namo grindys gana tvirtos ir storos, joks garsas iš viršaus neprasiskverbs, o aplinkui viešpatavo ramybė.

Ji instinktyviai atsigręžė į langą. Švietė blyškus mėnulis. Švytinti migla it užuolaida slėpė nakties dangų ir už jos glūdinčius medžius – dvi senas guobas, tikriausiai išlikusias iš tų laikų, kai sodą juosė gyvatvorė, o pats namas stovėjo plyname lauke. Ji prisiartino ir pažvelgė į lauką. Senoviškas langas su pakeliamu rėmu, kurio neišjudinsi be skridinio, buvo pravertas plačiai, kiek tik įmanoma, kitaip tariant, viršutinė pusė nuleista tiesiai už apatinės. Todėl Midei teko žiūrėti pro dvigubus stiklus ir dar pro miglą už jų.

Ji uždėjo ranką ant skridinio ir pakėlė abu stiklus. Dabar lango apačia buvo atdara, tačiau migla niekur nedingo – baltai nušviesta nematomo mėnulio, bet visiškai nepermatoma. Ničnieko negalėjai įžiūrėti. Ji persisvėrė per palangę, bet aplink buvo tylu. Rami ūkanota naktis, blyškus mėnuo, miegantis namas, viena Midė Andervud nemiega, iš laimingo sapno grąžinta į pasaulį, kur Gilio Ermiteidžo kūnas guli jūros dugne.

Ji atsiklaupė prie lango, ir, pasirėmusi alkūnėmis į palangę, klūpojo slegiama karčių, liūdnų minčių. Jokio triukšmo nė būti nebuvo. Ji nubudo pragaišinda-

ma sapną, nes yra bailė, nes nervai vis dar krečia jai pokštus, per miegus gąsdindami aidu katastrofos, kuri visus pažadino prieš tris mėnesius vidury Atlanto. Ji turėtų jau būti atsigavusi, turėtų būti sveika. Troško būti darbe, tiek užsiėmusi, kad negirdėtų ir nematytų to, ką girdėjo ir regėjo tąnakt. Jos šonkauliai vėl sveiki, lūžusi ranka sugijo. Širdį sugydyti trunka ilgiau nei kaulus. Verčiau jau ji būtų žuvusi drauge su Giliu, bet jis žuvo vienas: atsipeikėjusi ligoninės palatoje, sužinojo, kad jo nebėr, o ji liko gyventi.

Ji klūpojo, kaupdama drąsą prieš artėjantį depresijos antplūdį, kovodama iš paskutiniųjų. „Greit galėsiu dirbti, tuomet bus lengviau. Man leis kuo nors užsiimti. Jau dabar po pusę dienos darbuojuosi su tais ryšuliais – tai geriau negu nieko. Visi tokie malonūs, net teta Meiblė – būtų gerai, jei ji man labiau patiktų. Bet ji tikrai gera. Tik bus daug lengviau, kai galėsiu gyventi savo galva ir niekam nereikės manęs gailėtis."

Migla šaldė jai veidą, krūtinę, nuogas rankas. Migla kaip tvarstis spaudė akis. Galvoje aidėjo Merės Hamilton* rauda: „Jie užriš man akis ir neleis man tavęs matyti." Siaubinga! Štai kaip buvo tą naktį, kai paskendo laivas – kai paskendo Gilis. Drebulys supurtė ją nuo galvos iki kojų. Ji nuvijo šalin prisiminimą ir pašoko. Juk tūkstančius kartų sau kartojo: „Nesidairysiu

---

* Istorinės škotų baladės „Keturios Merės" (apie 1563) herojė (*čia ir toliau vertėjos pastabos*).

atgal... neprisiminsiu.“ Jei užtrenki duris praeičiai, ji tavęs negali pasiekti. Visa tai praeitis, visa tai baigėsi. Niekas neprivers visko išgyventi dar kartą, išskyrus tavyje pačioje tūnantį išdaviką, iš pasalų atšaunantį skląsčius ir leidžiantį priešui – praeičiai – įsėlinti vidun. Ne, jos tvirtovėje nebus išdavikų. Ji turi budriai saugoti savo skląsčius ir laukti, kol priešas pavargęs pasitrauks.

Ji nuėjo ir atsigulė. Nakties ramybė tapo dar apčiuopiamesnė. Keista, kai pagalvoji: didelis namas pilnas žmonių, o jokio garso, netgi kvėpavimo, rodančio, kad namas gyvenamas.

Gal jis ir negyvenamas. Kur mes būname miegodami? Ne ten, kur guli nejudėdami mūsų kūnai. Kur buvo ji pati iki prabusdama? Vaikštinėjo su Giliu...

Vėl ėmė vertis užšautos durys. Ji jas užtrenkė. „Negalvok apie save. Nedaryk to! Ar girdi – nedaryk! Galvok apie žmones šiame name – ne apie save ar Gilį...*Gilį...*“

Namas... Žmonės...

Vandelero namas – keturi aukštai su rūsiu, kadais pastatytas ant pievelės apsupto lauko, kai Putnis dar buvo kaimo vietovė, ir Londonas nebuvo spėjęs jo praryti. Didelis stačiakampis namas, netekęs didžiosios dalies sodo, padalytas į butus. Čia gyveno ir tapė Vandeleras – senasis Džozefas Vandeleras, pramintas anglų Vinterhalteriu*. Jis išties nurungė įžymųjį

* Francas Vinterhalteris (1806–1873) – vokiečių portretistas.

dvaro dailininką paveikslų kiekiu, nes daugybę kartų tapė princą Albertą, karalienę Viktoriją bei visus mažuosius princus ir princeses. Jis tapė poną Gladstoną ir lordą Džoną Raselą, Velingtono hercogą ir Kenterberio arkivyskupą. Tapė visas to meto gražuoles ir paversdavo jas dar gražesnėmis, neišvaizdžiąsias – įdomesnėmis. Taktiškas žmogus, žavingas šeimininkas, dosnus draugas, savo tapyba pelnęs garbę, turtą ir žmoną su puikiu kraičiu.

Kitados Vandelero name lankėsi karališko kraujo asmenys. Jo kandeliabruose degė tūkstantis žvakių. Pobūvius puošė penki tūkstančiai rožių. Dabar vietoje buvusių erdvių, gerai apstatytų kambarių įrengti butai, po du kiekviename aukšte – aštuoni butai ir rūsys, skirtas centrinio šildymo įrangai, sandėliukams ir prižiūrėtojo būstui. Didelėje virtuvėje nebebuvo taisomi gardūs garuojantys valgiai, vienas išmoningas patiekalas po kito. Dabar kiekvienas butas turėjo savo virtuvėlę – atskirą kambario kampą, kur tilpo kriauklė, elektrinė viryklė ir kelios gudriai įtaisytos spintelės. Prašmatnūs laiptai užleido vietą liftui bei siauriems betono laipteliams, šaltiems ir niekuo neuždengtiems, vingiuojantiems aplink lifto šachtą.

Visa tai Midei Andervud buvo pažįstama ir aišku. Mintyse ji ėmė perkratinėti butus ir juose gyvenančius žmones. Tai geriau nei skaičiuoti avis, nes galima labiau sutelkti dėmesį. Avys mažai padeda, kai reikia suvaldyti mintis, neleisti joms vėl brautis pro uždarytas ir užšautas duris. O žmonės gali būti įdomūs.

Ji pradėjo mąstyti apie žmones, skaičiuodama juos iš eilės.

Pradėsime nuo apačios. Senis Belas rūsyje – Džeimsas Belas – senasis Džimis Belas, durininkas ir prižiūrėtojas. Jo šiltas, tvankus būstas įspraustas tarp pakuros ir vieno iš sandėliukų. Linksmuolis senukas Džimis Belas. Veidas kaip suvytęs obuolys, skaisčios mėlynos akys. „Labas rytas, panele – labas rytas, ponia Andervud. O taip, oras išsigiedrys. Ko gi tam lietui lyti be paliovos." Gal ir paliaus liję... gal vieną dieną vėl nušvis saulė.

Butas Nr.1 – senoji ponia Meredit, pasirodanti tik invalido vežimėlyje visa apsimuturiavusi šaliais. Kaip baisu būti vien ryšuliu šalių ir niekuo daugiau. Geriau jau būti nelaimingai, tačiau gyvai būtybei, nei pamiršti, ką reiškia gyventi. Verčiau kentėti plyštančia širdimi, netekus mylimojo, nei prarasti net prisiminimus apie meilę. Ne, apie tai geriau negalvoti. Ponios Meredit kompanionė, panelė Krein, nuolaidi, plepi žmogysta – dideli apvalūs akiniai ir putlus išblyškęs veidas. Ponios Meredit surūgusi tarnaitė, niekuomet su niekuo nepasikalbanti. Trijulė dabar miega. Ji pasvarstė, ar Paker lūpos sučiauptos, o gal ji miega prasižiojusi.

Kitame to paties aukšto bute Nr. 2 – ponia Leming ir panelė Leming. Jai buvo gaila Agnesės Leming, kurią engė savanaudė motina. Ji nebūtų tokia bespalvė, jei tik nors kiek pasirūpintų savimi. Tačiau naujais drabužiais puošėsi, ilgalaikiu sušukavimu, veido pro-

cedūromis rūpinosi ponia Leming, vis dar laikanti save gražuole, ir ne be pagrindo – jos puikūs žili plaukai, gražios akys ir tikrai nuostabi veido spalva. Vargšė Agnesė, jos šypsena miela, bet turi tiek mažai progų šypsotis – visa namų ruoša ant jos pečių ir dar nesibaigiantis bėgiojimas su įvairiausiais reikalais. „O, kad ją pašauktų į karo tarnybą. Tada bent galėtų iš vergės tapti žmogumi. Jai turbūt kokie trisdešimt penkeri."

Butas Nr. 3 – Andervudų butas. Šiuo metu jame gyvena ji pati, teta Meiblė ir tarnaitė Aivė Lord. Dėdė Godfris išvykęs į šiaurę. Ji mylėjo dėdę Godfrį – ramų, malonų, drovų aviacijos pulkininką leitenantą, apdovanotą ordinu „Už nuopelnus aviacijai". Ir kaipgi atsitiko, kad jis vedė tetą Meiblę? Juk jie taip netinka vienas kitam. Gal dėl to, kad jis drovus, o ji išvaduoja jį nuo būtinybės kalbėti. Kad ir kaip būtų, bet jie jau kone šešiolika metų vedę ir labai vienas kitam atsidavę. Keistas tas pasaulis.

Toliau butas Nr. 4, panelė Garsaid – pagyvenusi, didinga, atsaini. „Vaizduoja kažin ką", anot tetos Meiblės. „O kas gi ji tokia?" Na, panelė Garsaid yra panelė Garsaid. Kilusi iš inteligentiškos šeimos. Jos „rafinuotas" skonis, niekinamai sakydavo ponia Andervud. Ir jos povyza, ir mintys vienodai nepalenkiamos. Visai galimas daiktas, kad žvelgdama prošal savo kaimynams, ji regi žvaigždes. Midė pamanė, kad ji bet kada galėtų būti bet kur. Ne čia. Įdomu, kur ji dabar.

Lengviau spėlioti apie poną ir ponią Vilardus iš 5-ojo buto. Ji vaizdavosi juos tvarkingai miegančius be jokios raukšlės ant paklodės ar pagalvės. Jis, žinoma, nusiėmęs akinius, bet šiaip jau turėtų būti toks pat kaip ir dieną – dabitiškas net su pižama, plaukai suglostyti, dujokaukė po ranka. Iš visų name esančių žmonių jo pasitraukimą į sapną įsivaizduoti sunkiausia. Ar valstybės tarnautojas kada traukiasi? Ar jis išvis to nori?

Gretimoje lygiai tokioje pat lovoje, atskirtoje nuo pono Vilardo lovos naktiniu staleliu – ponia Vilard. Dieną abi lovos užtiesiamos rožinės spalvos dirbtinio šilko lovatiesėmis, išsiuvinėtomis gan klaikiais raštais su žydrom ir violetinėm gėlėm, niekada nežydėjusiom niekur kitur, tik dizainerio galvoje. Dabar nakčiai jos turėtų būti tvarkingai sulankstytos ir padėtos į šoną. Ponas Vilardas veikiausiai tuo pasirūpino.

Ponia Vilard nepasižymi tvarkingumu. Jos kadaise rudi plaukai išbluko nė nepradėję žilti. Jie tiesiog neįtikėtinai šakojasi, o galai styro į visas puses. Ponia Vilard kalba londoniška tarsena, pasibaisėtinai rengiasi, bet yra miela. Kreipiasi į visus „brangute“ ir tai kažkodėl neerzina. Kur ji nuklysdavo savo sapnuose? Midei dingtelėjo, kad gal į vaikų kambarį, pilnutėlį linksmų vaikų – pats mažiausias lovytėje, kombinezonais aprengti dvynukai, murzini mokyklinio amžiaus berniukai triukšmingai įgriūva vidun, mergaitė su ilga šviesia kasa... Tačiau ponia Vilard neturi vaikų, niekada neturėjo. Vargšė ponia Vilard.

Priešais, bute Nr. 6 – ponas Dreikas. O gal jo dar nėra. Jis dažnai grįžta labai vėlai – vėliau nei dabar. Būna girdėti, kaip jis žengia per žvyrą priešais namą. Midė spėliojo, ar jis šiuo metu išėjęs iš namų, ar tik pasitraukęs į sapną. Ir koks turėtų būti pono Dreiko sapnas? Jo tokia keista išvaizda – juodi antakiai nelyginant Mefistofelio ir itin vešlūs geležies atspalvio žvilgantys plaukai. Niekas dorai nežino, kuo jis užsiima ir kur buvoja, kai nebūna namie. Visuomet labai mandagus, kai susitinki su juo lifte, bet su niekuo nesileidžia į artimesnius santykius. Ponia Vilard tvirtino, kad jis turįs slaptą širdgėlą.

Kilkime į viršų. Butas Nr. 7 uždarytas. Spūneriai išvykę. Ponas Spūneris, atplėštas nuo savo parduotuvės, kur prekiaudavo vilna, savo stambų kūną įspraudęs į gerokai per ankštą chaki spalvos uniformą, bet dar guvus, dar juokaujantis, dar šnekantis apie „mielas moterytes". Ponia Spūner, tarnaujanti ATS* – apyjaunė, apygražė, susirūpinusi, – nuolat stengiasi atrodyti linksma. Labai stengiasi. Kartais ji užsuka čia. Galbūt sapnai grąžina ją į pasaulį, kurio nebėra – malonų pasaulėlį su kukliom bridžo partijom, pagardintom liežuvavimu; nauja suknelė, nauja skrybėlaitė; išvykos su Čarliu į kiną, paskui grįžimas namo, kur laukia jauki vakarienė – lėkštas pasaulis, bet jai jis buvo viskas, ir dabar jį begalima atrasti tik sapnuose.

---

* Atsargos teritorinė moterų tarnyba, veikusi Anglijoje 1938–48. 1949 m. performuota į Karališkąjį moterų armijos korpusą.

Paskutinis butas Nr. 8. Panelė Karola Roulend – mergina iš teatro su tikros aktorės vardu. Midė pasvarstė, kaip ji anksčiau vadinosi. Be jokios abejonės, ne Karola ir ne Roulend. Kad ir kaip vadino tą dailų, akiplėšą vaikutį, kad ir kokios spalvos jos plaukai buvo anuomet, dabar eidama trečią dešimtį ji yra įžūli, daili, nepriekaištingai dažyta blondinė.

Midę suėmė miegas. Karola Roulend... ji tiesiog bauginamai graži... kažin, kodėl ji čia gyvena... čia jai per daug nuobodu... ji čia nepasiliks... kažin, kodėl ji atsidangino... kažin, ką ji sapnuoja... deimantus ir šampaną... burbulai kyla sklidinoje auksaspalvėje taurėje... burbulai kyla jūroje... laivas sudūžta... Midė vėl grįžo į savąjį sapną.

Gretimame kambaryje kietai miegojo ponia Andervud su suktukais plaukuose, kremu išsitepusi veidą, trim didelėm pagalvėm pasiramsčiusi pečius; langas buvo praviras viršuje, kaip anksčiau Midės miegamajame. Už dvigubo stiklo plytėjo mėnesienos nušviesta migla. Ji tarsi užuolaida kabėjo už plyšio virš stiklų. Kažkas sujudėjo migloje, pro stiklus, pro plyšį. Pasigirdo tylus girgžtelėjimas, tarsi ranka būtų atsirėmusi į rėmą su dvigubu stiklu. Paskui – dar vienas garsas, kur kas tylesnis, girdimas tik labai budriai ausiai. Tačiau niekas nepabudo, niekas nieko negirdėjo. Kažkas lengvutis kaip lapas pro langą nusklendė ant grindų ir liko gulėti. Šešėlis judėjo toliau, pro Midės langą, atdarą apačioje. Nėra ko įsitverti. Vien lygus, šaltas stiklas viršuje ir tuščia erdvė žemiau.

Neskubėdamas, bet ir negaišdamas šešėlis slinko toliau. Šmėstelėjo už lango ir dingo. Be menkiausio garso.

Midė sapnavo savąjį sapną, bet Gilio jame nebebuvo. Tvyrojo tamsa. Ji klaidžiojo tamsoje, beviltiškai ir bergždžiai jo ieškodama.

Nusprendusi minutėlę atsipūsti, panelė Silver susidėjo rankas ant karo lakūnui mezgamos kojinės ir apžvelgė savo valdas. Ją apėmė nuoširdaus dėkingumo jausmas. Kiek vargšų žmonių per bombardavimus neteko namų, viską prarado, o jos kuklus butukas Montegiu Menšense išliko nepaliestas – nė langas neišdužo.

„Tikra Apvaizdos malonė" – pamanė ji, nužvelgusi žydras pliušo užuolaidas – per trejus metus jų spalva šiek tiek išbluko, bet kaip gražiai atrodo išvalytos; o štai ir ryškių raštų Briuselio kilimas, ir tapetai su mažumėlę pablukusiu gėlių piešiniu, bet tas nekrinta į akis, jei nenukabinsi kokio paveikslo. Gėrėdamasi ji žvelgė į visa tai. Akys klaidžiojo nuo Landsejerio graviūros *„Gleno valdovas"* šiuolaikiškuose gelsvo klevo rėmeliuose iki panašiai įrėmintų *„Burbulų"*, *„Sielos prabudimo"* ir *„Juodojo husaro"* reprodukcijų. Jos širdis buvo kupina dėkingumo. Patogus ir skoningas kambarys patogiame ir skoningame bute. Kadaise, dirbdama guvernante už menkutį atlyginimą, nes tik tokį guvernantės ir tegaudavo, ji nė nesvajojo kada

nors sulauksianti tokio komforto. Jei būtų likusi guvernante, nebūtų nei pliušo užuolaidų, nei Briuselio kilimo, nei graviūrų, nei krėslų, aptrauktų mėlynos ir žalios spalvų gobelenais, su lenktom riešutmedžio kojom, Viktorijos stiliaus atkaltėm ir plačiom patogiom sėdynėm. Dėl keistos likimo užgaidos ji liovėsi būti guvernante ir tapo privačia sekle, o šis darbas taip gerai sekėsi, kad dabar gali sau leisti ir pliušą, ir apmušalus, ir riešutmedį, ir Briuselio grožybes. Būdama giliai ir nuoširdžiai religinga, panelė Silver, kaip pratusi, padėkojo Apvaizdai už tai, kad saugojo ją dvejus karo metus.

Ji buvo vėl besiimanti kojinės, kurią mezgė savo jauniausiam sūnėnui Alfredui, ką tik pradėjusiam tarnauti karinėje aviacijoje, kai atsidarė durys ir jos neįkainojama vidutinio amžiaus tarnaitė Ema pranešė:

– Ponia Andervud!

Įėjo viena tų apkūnių moterų, kurios dėvi nederamai aptempiančius drabužius. Šiek tiek per daug pudros, šiek tiek per daug lūpų dažų ir geriau jau apskritai būtų apsiėjusi be akių šešėlių. Jos plaukų garbanos po keista, turbūt labai madinga skrybėle atrodė pernelyg tvarkingai sudėstytos, pernelyg šventiškos, tik ką iš po kirpėjos rankų. Sijonas per trumpas, kojinės per plonos pilnoms kojoms, o bateliai kankinamai ankšti ar bent tokie atrodė. Ponia prisiartino plačiai šypsodamasi ir ištiesė ranką.

– O, panele Silver, esu tikra, kad nė nenutuokiate, kas aš tokia, bet prieš kelias savaites mes buvo-

me susitikusios pas ponią Morėj... Čarlzo Morėjaus žmoną... mieląją Margaretą... tokia žavi būtybė... ir kadangi netyčia ėjau pro šalį, tai pamaniau, turiu užeiti ir aplankyti jus! Tik nesakykite, kad užmiršote mūsų susitikimą, nes aš niekad negalėčiau jūsų pamiršti!

Panelė Silver nusišypsojo ir paspaudė viešnios ranką. Ji kuo puikiausiai prisiminė ponią Andervud ir Čarlzo Morėjaus žodžius: „Vargšo senojo Godfrio Andervudo fiasko, pati nuobodžiausia kvailė visoje šalyje. Užsikorusi ant Margaretos sprando kaip albatrosas senajam jūrininkui, pamenate tą eilėraštį? O Margareta tokia neryžtinga. Manote, ji išprašo tą moterį lauk ir stumteli po tramvajum? Ne, ji kviečiasi ją gerti arbatos, ir jei taip toliau tęsis, aš tikriausiai sviesiu į ją ąsotėlį su pienu."

Panelė Silver žvaliai ištarė:

– Ponia Andervud, kaip gyvuojate? Puikiai jus prisimenu.

Viešnia atsisėdo. Jos krūtinę puošė dvi eilės perlų. Jie kilnojosi šiek tiek per tankiai. Jų savininkė veikiausiai važiavo liftu, bet iš perlų judėjimo atrodė, lyg būtų bėgte užbėgusi laiptais.

Atmetusi tokią neįtikėtiną prielaidą, panelė Silver pasvarstė, kodėl ponia Andervud nervinasi ir ar reikėtų laikyti jos vizitą dalykiniu. Po nereikšmingos pastabos apie orą ji pareiškė:

– Prašau man atleisti, ponia Andervud, bet geriausia yra visada eiti tiesiai prie reikalo. Ar jūs apsilan-

kėte pas mane dėl kokios nors konkrečios priežasties, ar tiesiog šiaip užsukote iš draugiškumo?

Ponios Andervud veido spalva pasikeitė. Permaina nebuvo maloni. Po pudros sluoksniu oda įgijo atgrasų rausvai violetinį nuoraudį. Ji šaižiai nusijuokė:

– O, žinoma... bet kuri mielosios Margaretos draugė... ir man tiesiog pasitaikė eiti pro šalį. Koks sutapimas. Ėjau sau gatve ir kai pakėlusi akis pamačiau Montegiu Menšensą tiesiai kitapus gatvės, pajutau, kad negaliu taip imti ir praeiti pro jus.

Panelės Silver virbalai dzingsėjo. Karo lakūno kojinė tolygiai sukosi rankose. Kaip liūdna, kai žmonės įpranta meluoti – erzinanti yda, kurią reikėtų tvirtai pažaboti nuo mažens. Kiek pabrėžtinai mandagiai panelė Silver paklausė:

– O iš kur jūs žinojote, ponia Andervud, kad aš čia gyvenu?

Vėl plykstelėjo nesmagus nuoraudis.

– O, Margareta Morėj tai minėjo, suprantate... tiesiog atsitiktinai paminėjo... ir aš pajutau, kad *negalėsiu* praeiti pro jūsų duris ir neužeiti. Koks gražus jūsų butas. Ar nemanote, kad butas kur kas patogiau nei namas? Jokių laiptų. Nesistebiu, kad tarnaitės nenoriai eina į tuos aukštus namus. O jei norite išeiti, pakanka užrakinti duris, įsidėti raktą į kišenę, ir viskas.

Panelė Silver nieko nepasakė. Jos virbalai skimbčiojo. Ji galvojo, kad viešnia netrukus pereis prie reikalo. Ne itin malonus jos balsas – aukštas, truputį primena įskilusio porceliano skambesį.

Ponia Andervud varė toliau:

– Žinoma, yra ir trūkumų. Kuomet aš gyvenau kaime, dievinau savo sodą. Sodas buvo mano didžiausias džiaugsmas, tačiau mano vyrui reikėjo būti arčiau darbovietės – Aviacijos ministerijos, žinote. Paskui jį paskyrė į šiaurę, na, o aš būčiau išnuomojus savo butą, bet dabar, žinia, niekas nenori nuomotis buto Londone. Na, ne pačiam Londone – Putnyje, žinote – vienas tų žavingų senų namų, pastatytų, kai ten dar buvo kaimas. Jis priklausė Vandelerui, dailininkui, kuris susižėrė gražaus pinigo tapydamas karališkąją šeimą, karalienę Viktoriją su visais vaikais, todėl, žinoma, tapo labai populiarus ir turtingas, o tai menininkams retai pavyksta, tik aš manau, kad jis turėjo ir savų pajamų. Turėjo būti siaubingai brangu išlaikyti tokį namą. Manau, po jo mirties namas ilgai stovėjo tuščias, o paskui jame įrengė butus. Bet sodas jau nebe tas – žinoma, sodininkų beveik neįmanoma rasti – ir man norėjosi būti arčiau vyro, bet būstą reikia rinktis protingai... na, aš neseniai apžiūrėjau tokį namelį – trys kambariai ir virtuvė, o prašo už jį penkių su puse ginėjų per savaitę...

– Tas išpūstas kainas derėtų kontroliuoti, – žvaliai pastebėjo panelė Silver.

– Taigi aš nusprendžiau likti kur esu.

– Iš tiesų, labai protingas sprendimas.

– Nors, kaip jau sakiau, yra ir trūkumų gyvenant tokioje artimoje kaimynystėje su kitais žmonėmis. Name aštuoni butai ir... na, aš manau, jums tai pažįs-

tama, kai važiuojate liftu kartu su kitais gyventojais, negalite jų iš matymo nepažinti, tiesa?

Panelė Silver sutiko.

Perlų karoliai kilo ir leidosi. Ponia Andervud tęsė:

– Taigi tam tikra prasme jūs juos pažįstate, o kita – ne. Tie, kuriems jūs jaučiate prielankumą, nebūtinai jaučia prielankumą jums. Tarkim, panelė Garsaid – nežinau, kuo ji save laiko, bet lifte taip žvelgia į jus, tarsi būtumėt kitoje gatvės pusėje, o ji niekad anksčiau nebūtų jūsų mačiusi. Visiškas neišsiauklėjimas, štai ką aš pasakysiu. Be to, yra žmonių, apie kuriuos nieko nežinai... aš tikrai neturiu nieko prieš juos ir Dieve gink nenoriu nieko tokio pasakyti, bet Midė labai patraukli mergina, ir nors ji yra mano vyro dukterėčia, o ne mano, man jokio skirtumo, aš labai džiaugiuosi galėdama ją priglausti savo namuose, kol jai to reikia... bet kai jūsų bute gyvena netekėjusi mergina, na, reikia elgtis apdairiau nei gyvenant vienai.

Panelė Silver pradėjo šį tą suprasti.

– Ar kas nors drumsčia ramybę jūsų dukterėčiai?

– Na, ji mano vyro dukterėčia – atrodo, tą jau sakiau – bet, kaip minėjau, man nėra skirtumo. O ne, niekas jai nedrumsčia ramybės, neabejoju, kad visi butai išnuomoti labai padoriems žmonėms – nenorėčiau, kad susikurtumėte klaidingą įspūdį.

Panelė Silver svarstė, kokį gi įspūdį viešnia norėjo sukurti. Kol ji kalbėjo apie velionį Vandelerą ir jo namą, kvėpavo visai normaliai. Dabar kvėpavimas vėl padažnėjo. Aišku, kad ją kažkas slegia. Kad ir kas tai

būtų, ji ėmėsi ryžtingų veiksmų – sužinojo iš Margaretos Morėj panelės Silver adresą, atkako iš Putnio į Montegiu Menšensą. Bet čia, matyt, ryžtas išgaravo. Tai jau ne pirmas kartas, kai lankytojas, galėjęs būti klientu, ateina čia kaip ponia Andervud ir po kurio laiko bailiai pasišalina, taip ir neišpasakojęs savo būgštavimų, nepaprašęs pagalbos.

Mintis, kad šią apkūnią, prašmatnią damą gali kamuoti slapta baimė, nekėlė panelei Silver šypsenos. Ji mokėjo atpažinti baimę. Ponia Andervud buvo nejuokais įsibauginusi. Šeimininkė tarė:

– Labai svarbu apie viską susikurti teisingą įspūdį. Kartais būna visai kitaip, negu atrodo iš pirmo žvilgsnio, tiesa?

Ponia Andervud nudelbė žvilgsnį. Lyg būtų nuleidusi užuolaidą, bet nepakankamai vikriai. Akimirksnį akyse šmėstelėjo siaubas – tikras, nesuvaidintas užspeistos į kampą būtybės siaubas.

Panelė Silver padėjo mezginį ir paklausė:

– Ponia Andervud, ko jūs bijote?

Putnios pirštinėtos rankos pasirausė blizgančioje rankinėje. Ištraukė nosinę. Patapšnojo pudruotą veidą. Balsas, anksčiau toks aukštas ir rėžiantis, tik sumurmėjo kažką apie karštį.

– Taip šilta... taip baisiai tvanku...

Ant viršutinės lūpos sužvilgo prakaito karoliukai. Nosinę ištepė lūpų dažai. Tragedija karikatūros pavidalu – šiurpus reginys. Dama buvo tokia įkūni, tokia išsipusčiusi, tokia prastuoliška, tokia *įbūgusi.* Panelė

Silver labiau mėgo klientus, sugebančius pelnyti jos simpatiją, bet jos pareigos jausmas buvo nepalenkiamas. Maloniu, tvirtu balsu ji ištarė:

– Kažkas jus gąsdina. Jūs atėjote čionai papasakoti man apie tai, tiesa? Gal jau pradėkite?

Ponia Andervud vos girdimai aiktelėjo.

– Aš, tiesą sakant, nežinau. Kad tikrai nieko tokio. Baisiai karšta diena, ar jums taip neatrodo?

– Man atrodo, kad jus kažkas išgąsdino, – atsakė panelė Silver, – ir aš manau, jog bus geriau, jei viską man papasakosite. Pasidalijus rūpesčiu, jis perpus sumažėja.

Meiblė Andervud giliai atsiduso. Staigaus nuoširdumo pagauta, ji išklojo:

– Jūs manimi nepatikėsite.

Panelė Silver nusišypsojo ir atsakė:

– Ponia Andervud, aš galiu patikėti bet kuo.

Tačiau nuoširdumo akimirka praėjo. Perlų karoliai tankiai kilnojosi.

– Iš tikro aš pati nesuprantu, kodėl taip pasakiau. Merginos kartais vaikšto per miegus, dėl to neverta kelti triukšmo.

– Ar jūsų dukterėčia vaikščiojo per miegus?

– O, ne – tik ne Midė. Bet jei ir būtų vaikščiojusi, tai visiškai nieko keisto, ypač po to, ką jai teko išgyventi.

Panelė Silver vėl paėmė mezginį. Virbalai drąsinamai dzingtelėjo.

– Iš tiesų?

– O, taip. Ją torpedavo, suprantate – torpedavo jos laivą. Pernai, po to, kai jos brolis žuvo Prancūzijoje, ji nuvežė brolio vaikus į Ameriką. Jų motina kilusi iš Amerikos, ji buvo nuvykusi aplankyti saviškių, visai pasimetusi, vargšelė, taigi Midė nuvežė jai vaikus. O paskui nebegalėjo grįžti namo iki pat birželio. Ir laivą torpedavo, ji smarkiai nukentėjo, vargšė mergaitė, – neteko savo sužadėtinio – na, jie nebuvo viešai paskelbę sužieduotuvių, bet susipažino Valstijose. Jis ten vykdė kažkokią slaptą užduotį, atrodo, susijusią su tankais, bet gal neturėčiau šito sakyti, nors kažin ar dabar tai svarbu, nes jis nuskendo. Žinoma, Midę tai baisiausiai sukrėtė.

Buvo matyti, kad ponia Andervud atgavo žadą. Panelė Silver prisiminė Čarlzo Morėjaus žodžius: „Tarškianti žąsis" ir Margaretos Morėj atsaką: „Čarlzai, *brangusis* – žąsys netarškia!" Negarsiai kostelėjusi, ji prabilo:

– Žinoma. Bet jūs sakote, kad jūsų dukterėčia nevaikšto per miegus.

Ponia Andervud nusišluostė lūpas.

– Na, aš nežinau... nemaniau, kad tai Midė... galvojau, gal Aivė.

– Aivė?

– Na, tarnaitė, – Aivė Lord. Šiaip aš jos nesamdyčiau, bet tarnaičių taip sunku rasti, kad tenka taikytis su viskuo.

Dzingtelėjo virbalai. Panelė Silver paklausė:

– Kodėl jūs manote, kad toji mergina vaikšto per miegus?

Ponia Andervud nurijo seiles.

– Ant savo miegamojo grindų radau laišką.

– Taip? – padrąsino panelė Silver ir pamatė, kaip apvalius blyškius skruostus užplūdo rausvai violetinio atspalvio nuoraudis.

– Kaip jis galėjo ten atsirasti? Aš vis bandau rasti paaiškinimą, bet kad čia nieko nepaaiškinsi. Suprantate, kai aš nuėjau gulti, jo ten nebuvo ir gana. O jei laiško nebuvo, tai kas jį ten padėjo – štai ką aš noriu žinoti. Butas nakčiai buvo užrakintas, viduje tik aš, Midė ir Aivė, o rytą, vos nubudusi, pamačiau popieriaus skiautę, gulinčią tiesiai po langu.

– Popieriaus skiautę ar laišką?

Ponia Andervud nusišluostė kaktą.

– Tai buvo skiautė, nuplėšta nuo mano pačios laiško, ji gulėjo tiesiai po langu. Kažkas turėjo nakčia ateiti į mano kambarį ir ją numesti, nes kai aš nuėjau gulti, jos ten nebuvo – galiu prisiekti. – Ranka, laikanti nosinę, virpėjo. Moteris nuleido ją į skreitą ir ji, glamžydama nosinę, liko ten gulėti.

Panelė Silver palinko į priekį.

– Kodėl jus tas taip gąsdina? Ar tame laiške buvo kas nors ypatinga?

Ranka nustojo glamžyti nosinę ir susigniaužė į kumštį. Neatsikvėpdama ponia Andervud išbėrė:

– O, ne – žinoma, ne – tai buvo dalykinis laiškas –

visai nesvarbus. Aš tik nesuvokiau, kaip jis ten atsirado ir tai mane išgąsdino. Aišku, labai kvaila... bet tas tvankus oras ir dar karas... na, tai veikia nervus, tiesa?

Panelė Silver kostelėjo.

– Dėkui Dievui, mano nervai man nekelia rūpesčių. Jums turbūt labai nemalonu. Ar tą laišką jūs buvote gavusi, ar parašėte pati?

Ponia Andervud išsitraukė pudrinę ir dabar dailino veidą.

– O, taip, aš jį parašiau... visai nieko svarbaus... popiergalis ir tiek, suprantate.

– Tai jūs jo neišsiuntėte?

Pudrinė virpančioje rankoje nusviro.

– Aš... na, aš...

– Vadinasi, išsiuntėte? Ponia Andervud, išties geriau būtų man pasakyti visą tiesą. Laiškas buvo išsiųstas, todėl jūs persigandote, radusi jo skiautę ant savo miegamojo grindų.

Ponia Andervud prasižiojo ir vėl susičiaupė. Panelei Silver ji priminė žiopčiojančią žuvį. Vaizdas ne iš patrauklių jų. Savo maloniu, tvirtu balsu ji pasakė:

– Jei jus kas nors šantažuoja...

Ponia Andervud atstatė abi rankas lyg stumdama ką šalin ir paklausė:

– Iš kur jūs žinote?

Ponia Silver nusišypsojo. Šypsena buvo nuostabiai miela.

– Toks jau mano darbas – žinoti apie tokius daly-

kus. Laiškas jus labai išgąsdino. Savaime peršasi išvada apie šantažą.

Taip išdėstytas reikalas atrodė visai paprastas. Poniai Andervud atlėgo širdis. Blogiausia, ar beveik blogiausia, jau praėjo. Ji nė pagalvoti negalėjo, kad papasakos kam nors – net kai gavo iš Margaretos adresą, net kai pasikėlė liftu ir paspaudė skambutį – bet jei jau šita paprastai apsirengusi, į guvernantę panaši moteriškė viską atspėjo, tai neliko abejonių, kad tiesos atskleidimas atneš palengvėjimą. Kažkas jos širdyje virptelėjo ir paprieštaravo: „O, ne – *niekuomet*!" Bet įvykį juk galima aptarti visai paviršutiniškai, per daug nesigilinti. Išgirdo, kaip panelė Silver sako, tarytum atsiliepdama į jos mintis:

– Galite nepasakoti man to, ko nenorite.

Ponia Andervud atsilošė kėdėje ir pasakė jau natūraliu balsu:

– Ką gi, jei norite žinoti, aš jį *išsiunčiau*. Todėl ir buvau tokia pritrenkta.

– Jūs išsiuntėte laišką, kurio skutelį radote ant miegamojo grindų?

– Na, taip. Tai mane ir gąsdina.

– Šit kaip! – pasakė panelė Silver. – Jūs parašėte laišką ir jį išsiuntėte, bet neilgai trukus to laiško skiautė atsidūrė tiesiai po jūsų langu.

– Taip ir buvo.

– Ar pati išsiuntėte laišką, ar davėte jį išsiųsti tarnaitei?

– O, ne – aš pati išsiunčiau, savo rankomis.

– Ar pasidarėte laiško nuorašą?

Panelė Andervud papurtė galvą.

– Ir taip vargais negalais jį parašiau.

Panelė Silver mezgė toliau. Patylėjusi paklausė:

– Jūs parašėte laišką, atsakydama žmogui, kuris dabar jus šantažuoja arba šantažavo? Ar jums žinoma, kas tas žmogus?

Dažytos kaštoninės garbanos vėl krestelėjo. Veidas paraudo.

– Neturiu supratimo. Nesumetu, kas jis galėtų būti. Buvo parašytas adresas, taigi aš nuėjau apsidairyti – jis buvo visai kitame Londono pakraštyje, bet vis tiek nuėjau. Nuvykusi ten radau tabako parduotuvę, joje man pasakė, kad daug jų klientų tuo adresu gauną laiškus dėl to, kad žmonės per bombardavimus neteko namų... nepatikėjau nė vienu žodžiu, bet man nieko daugiau nepasakė. Taigi aš įmečiau savo laišką gatvės gale ir pasitraukiau.

– Jūs įmetėte laišką kitame Londono pakrašty?

Ponia Andervud linktelėjo.

– Būtent. Tas mane ir išmušė iš vėžių, nes kaipgi jis grįžo į Vandelero namą, kaip toji Aivė Lord galėjo atplėšti nuo jo skiautę ir numesti mano kambaryje? Nes kas gi kitas būtų tai padaręs? Juk suprantate, jei ji plėšė mano laišką vaikščiodama per miegus, vadinasi, jį gavęs žmogus gyvena čia pat, viename iš Vandelero namo butų – ir jei jau tai nėra siaubinga, tai aš nebežinau. Man tiesiog širdis sustoja kiekvienąkart, kai apie tai galvoju, bet negaliu liautis galvo-

ti. O jei ji numetė skiautę nemiegodama, na, tai dar blogiau, argi ne? Vadinasi, ji išvien su tuo niekšu, kad ir kas jis būtų. Be to, tai primena beprotybę, nes kokia gi prasmė šitaip numesti mano laiško skiautę? Aivė tik pati išsiduotų, prisidarytų sau bėdos ir niekam iš to nebūtų jokios naudos. Aš dvi naktis negalėjau akių sudėti, paskui prisiminiau, ką Margareta sakė apie jus, gavau adresą ir atėjau. Štai kaip viskas buvo iš tiesų.

Taip, tai buvo tiesa ir ją papasakojusi viešnia pasikeitė – priešais sėdėjo moteris, kilusi iš kaimo, kaimiškai auklėta, tebeturinti kaimiško sumanumo. Čarlzo Morėjaus niekinama nuobodi kvailė kuriam laikui pradingo.

Panelė Silver pritariamai linktelėjo.

– Labai gerai išdėstėte, ponia Andervud. Žinote, jums derėtų kreiptis į policiją.

Viešnia vėl papurtė galvą.

– Negaliu.

Panelė Silver atsiduso.

– Visi taip sako, dėl to šantažas ir klesti. Ar jūs jam jau sumokėjote?

Ponia Andervud nurijo seiles.

– Penkiasdešimt svarų – bet ką aš pasakysiu Godfriui, tiesiog galva neišneša!

– Ar pinigai buvo tame laiške, kurį išsiuntėte?

– O ne, jie buvo pirmame laiške, išsiunčiau jį prieš šešis mėnesius, tuoj po to, kai Godfris išvyko į šiaurę. Šįsyk pranešiau, kad negaliu mokėti. Ir tikrai negaliu –

neturiu iš ko, panele Silver. Tai ir buvo parašyta ant tos nuplėštos skiautės: „Aš neturiu iš ko jums mokėti".

Panelė Silver sužvangino virbalais.

– Tas žmogus grasina kažką papasakosiantis jūsų vyrui. Kodėl jūs pati jam to nepapasakojate?

Ponia Andervud vėl įkvėpė oro ir atsakė:

– Negaliu!

Nė žodžio daugiau.

Panelė Silver priekaištingai papurtė galvą.

– Būtų kur kas geriau, jei pasakytumėte. Bet aš jūsų neversiu. Kodėl manote, kad toji mergina, Aivė Lord, vaikšto per miegus? Ar anksčiau ji yra taip dariusi?

Ponia Andervud išsprogino akis.

– Ak, negi aš jums nesakiau? Kaip nesmagu – maniau, kad sakiau. Aivė jau seniai man išsipasakojo, kad ji vaikštanti per miegus: kaip savo batus, kuriuos prieš guldama buvo nuvaliusi, rado iš ryto visus purvinus, kaip teta jai patarusi verčiau susirasti darbą ne name, o bute ir geriau ne pirmame aukšte, nes merginai nedera vaikščioti į lauką dievai žino kur ir kada vien su naktiniais marškiniais ir suvarstomais batais. Maniau, kad sakiau jums.

Panelė Silver papurtė galvą.

– Ne, nesakėte. Ponia Andervud, ko jūs iš manęs norėtumėte? Gal man nuvykti į Putnį ir pasikalbėti su jūsų tarnaite?

Tačiau Meiblė Andervud jau stojosi. Nosinė ir pudrinė nukeliavo atgal į blizgančią juodą rankinę. Kaimiškas balsas ir kaimiškos manieros pasislėpė už

tariamo aristokratiškumo uždangos. Ankstesniu pamaivišku balsu ji atsakė:

– O ne, man ir į galvą neateitų jus trukdyti. Garbės žodis, jūs buvote be galo maloni, bet aš nė negalvojau apie kokią nors profesinę pagalbą, suprantate – tiesiog šiaip užsukau – bet, aišku, tik tarp mūsų – aš juk galiu jumis pasikliauti, ar ne?

Panelė Silver oriai paspaudė ištiestą ranką. Su vos juntamu priekaištu balse ji atsakė:

– Jūs tikrai galite manim pasikliauti. Viso labo, ponia Andervud.

KETVIRTAS SKYRIUS

Tris valandas Midė pakavo ryšulius. Darbas ją klaikiai išvargino. Ji išėjo į gatvę ir pasuko už kampo. Tikėjosi, kad neprireiks labai ilgai laukti autobuso – ne savojo autobuso, nes ji ketino važiuoti į *Harrod's* universalinę parduotuvę pirkinių tetai Meiblei. Papildoma užduotis buvo paskutinis lašas, bet tetai nevalia to sakyti, nes kaipmat sulauktų atkirčio: „Jei tu neįstengi supakuoti kelių ryšulių ir penkias minutes pavaikščioti po parduotuvę, kad man nereikėtų trenktis per visą Londoną, tai kaip, po galais, tarnausi ATS?"

Autobuso laukti teko kone dešimt minučių.

Buvo jau pusė šešių, kai ji išėjo iš *Harrod's* parduotuvės pro šonines duris ir akis į akį susidūrė su Giliu Ermiteidžu. Gilis prieš save išvydo merginą pilkos flanelės kostiumėliu ir maža juoda skrybėlaite – smulkutę būtybę puriais plaukais ir žavingomis akimis. Plaukai buvo tamsūs, akys pilkos ir gilios. Iš mažo veidelio jos pažvelgė į jį ir ūmai užsidegė, nušvito it žvaigždės. Raudonis siūbtelėjo į išblyškusius skruostus. Pirštai suspaudė jo ranką, nuostabiai švelnus balsas ištarė:

– Gili...

Ir išsyk viskas apsiblausė. Raudonis, šviesa, atodūsis, iškvėpęs jo vardą – visa tai dingo. Jos keliai sulinko ir, jei jis nebūtų suskubęs ištiesti rankos, ji būtų parkritusi ant šaligatvio. Smulkutis sutvėrimas, lengva it kačiukas – iš tiesų toks jausmas, lyg laikytum kačiuką.

Mergina jį pažįsta – tai buvo visiškai aišku. Jis pamojo taksi, kaip tik išsodinančiam keleivį, ir paguldė į jį Midę.

– Važiuokite į parką, tik lėtai. Važiuokite, kol nepasakysiu sustoti.

Jis įlipo ir uždarė dureles. Mergina gulėjo ant užpakalinės sėdynės. Jos akys buvo atmerktos. Ji ištiesė į jį rankas ir šis, nespėjęs susivokti, ją apglėbė. Atrodo, ji to ir tikėjosi; kažkokiu nesuvokiamu būdu to tikėjosi ir jis. Ji glaudėsi prie jo, tarsi pasiryžusi niekuomet jo nebepaleisti. Tai atrodė natūraliausias dalykas pasaulyje. Jis kažkodėl troško ją globoti, padaryti viską, kad jos skruostai vėl paraustų, o akys nušvistų, ir vis dėlto negalėjo prisiminti kada nors anksčiau ją matęs. Ji kartojo jo vardą:

– Gili... Gili... Gili...

Mergina taip netaria vyro vardo, jei nėra jo rimtai įsimylėjusi. Štai ir vėl iškilo keblumų, atsiradusių dėl atminties praradimo. Ką sakyti merginai, atsimenančiai tai, kas jo pamiršta?

Staiga mergina atsitraukė ir jau kitokiu balsu prabilo:

– Gili, kas yra? Kodėl tu nieko nesakai? Kas atsitiko? Man baisu.

Majoras Ermiteidžas buvo veiklus žmogus. Teks griebti jautį už ragų. Jis ir griebė jautį už ragų. Jo mėlynos akys, tokios ryškios įdegusiame kampuotame veide, nusišypsojo jai. Jis tarė:

– Prašau, nereikia – štai ką aš sakau! Turiu galvoj, jūs dar kartą staiga nenualpsite ar panašiai? Iš tiesų man baisu. Gal galėsite man padėti? Matote, mano laivą torpedavo, ir aš praradau atmintį. Nė neįtariau, kad galima jaustis šitokiu kvailiu.

Midė atsitraukė nuo jo į sėdynės kampą. *Gilis jos neprisimena.* Širdį sukaustė šaltis. Ji pasakė:

– Aš nenualpsiu.

Pernelyg skaudu, kad nualptum. Štai Gilis, prisikėlęs iš mirusių, bet jis – svetimas. Žiūri į ją taip pat, kaip pirmą sykį jiedviem susitikus pas Kitę Van Loo. Staiga stingdantis šaltis atsitraukė, jos širdis vėl sušilo, nes anąsyk jis ją įsimylėjo iš pirmo žvilgsnio, o jei taip nutiko vienąkart, tai kodėl negalėtų pasikartoti? Na ir kas, kad jis ją pamiršo? Juk jis Gilis, o ji – Midė ir jis gyvas. „O Dieve, dėkoju tau, dėkoju tau, kad leidai Giliui gyventi!“

Jis pamatė, kaip į merginos akis grįžta šviesa, o į skruostus – rausvumas. Apėmė keisčiausias jausmas – lyg būtų kažką sukūręs. Prašneko visai kitu balsu:

– Kas jūs?

– Midė Andervud.

– Midė... Andervud... – pakartojo jis. – Gražus vardas. Ar aš vadindavau jus Mide?

Kažkas švystelėjo jos akyse ir dingo, tarsi šviesos blyksnis ant paukščio sparno. Jis nesuprato, kas tai. Ji atsakė:

– Taip.

– Ar aš seniai jus pažįstu?

– Nelabai. Mes susipažinome Niujorke gegužės pirmąją pas Kitę Van Loo. Ar jūs ją prisimenate?

Jis papurtė galvą.

Ji žiūrėjo į skaisčiai mėlynas jo akis, garbanotus šviesius plaukus, rudai įdegusį sveiką veidą ir galvojo: „Jis sveikas, jis gyvas. Negi dar kas nors svarbu?“, nors tyliai džiaugėsi, kad jis neprisimena Kitės Van Loo.

– Aš ničnieko neprisimenu, išskyrus darbą, dėl kurio ten vykau. Neprisimenu, kaip iš ten išvažiavau, išvis nieko neprisimenu po 1939-ųjų Kalėdų. Nuo tada viskas skendi lyg kokiam rūke. Kur ten, – jo balsas pasikeitė, – aš netgi neprisimenu, kaip žuvo mano brolis Džekas. Jis buvo su manimi Diunkerke, aš iš kažkur žinau, kad jis miręs, bet nieko neprisimenu – ničnieko. Iki šiol neprisimenu. Teko viską sužinoti iš vyruko, buvusio ten su manimi. Prisimenu, kaip buvau Prancūzijoje, kaip išvažiavau iš Diunkerko, prisimenu darbą Karo ministerijoje, bet asmeninio gyvenimo – ne. Galėčiau smulkiai papasakoti apie savo darbą Valstijose su visomis techninėmis detalėmis. Juokinga, ar ne, bet prisimenu vieną vaikiną iš savo pirmojo pulko – puikų bridžo lošėją. Jis kiekvieną

vakarą prisigerdavo, bet vis tiek labai gerai lošė. Esu jį matęs nepajėgiantį suprasti nė žodžio, jei kalbėta ne apie lošimą, tačiau visada atsimindavo kiekvieną išmestą kortą – niekuomet nepadarydavo klaidos. Manau, mano atvejis kažkuo panašus. Na, mudu susipažinome pas Kitę Van Loo – ir ką veikėme toliau?

Jis pamatė, kaip Midė išraudo. Jį tai įaudrino. Visa ši situacija – artumo ir svetimumo mišinys – buvo gana jaudinanti. Mergina atsakė:

– Et, visur vaikščiojom.

– Buvo smagu?

– Taip, smagu.

– Daug vaikščiojom?

– Daugybėje vietų.

– O kada jūs sugrįžote?

Ji, stebėdama jį, tarė:

– Birželio mėnesį.

Į jo veidą plūstelėjo kraujas.

– Bet juk aš taip pat – bent jau taip man sako. Trumpai tariant, susiruošiau namo ir užplaukiau ant torpedos. – Jis nusijuokė. – Po poros dienų mane išgelbėjo krovininis laivas. Laikiausi įsikibęs rostverko, todėl, manau, nebuvo kaip mane palikti – reikėjo kaip nors nukrapštyti. Pats aš nieko neprisimenu. Gavau smūgį į galvą, atsipeikėjau ligoninės palatoje Niujorke ir niekas nežinojo, kas aš toks. Gerai, štai aš prieš jus. Bet jūs sakėte – birželio mėnesį. Nejau mes su jumis patraukėm ir į Atlanto vandenyną... tikrai, patraukėm? Tuomet tikiuosi, kad išgelbėjau jums gyvybę.

Midė linktelėjo. Iš pradžių ji nepajėgė prabilti. Visas siaubas pernelyg ryškiai vėl iškilo prieš akis – tamsa, triukšmas, pražūtingas vandens grumėjimas – kliokiantis srautas, viską semiantis, traukiantis į dugną – o štai Gilis ją kelia, verčia į valtį. Ji pratarė:

– Jūs įsodinote mane į vieną valtį.

– Jūs nenukentėjote, nebuvote sužeista?

– Buvo sulaužyta ranka ir keli šonkauliai. Dabar jau viskas sugiję.

– Tikrai?

– Visiškai.

Juodu žiūrėjo vienas į kitą. Stojo tyla. Kai ji tapo nebepakenčiama, jis paklausė:

– Mide, ar mudu buvome artimai pažįstami?

Ji užsimerkė. Tamsios blakstienos pabrėžė skruostų blyškumą. Tris mėnesius ji negirdėjo, kaip jis taria jos vardą. Sapnuose jis jo nesakydavo. Dabar ištarė jį kaip svetimas žmogus. Tai baisiai žeidė. Sunerimęs Gilis paskubom paklausė:

– Jūs atrodote visai išsekusi. Gal jus kur nors nuvežti? Kur norėtumėte važiuoti? Klausykite, juk neketinate nualpti, ar ne?

Ji atsimerkė ir pažvelgė į jį. Tai buvo slogi akimirka. Paskui pašnibždomis ištarė:

– Ne, jei tik galėsiu. Manau, verčiau važiuosiu namo.

Jie atsisveikino ant Vandelero namo laiptelių, kol taksi laukė ant kelio kitapus vešlių Viktorijos laikų krūmokšnių. Vis dar buvo šviesu, bet jau sėlino prietema – niūri šviesa be spalvos, be gyvybės, be saulės. Vakare vėl turėtų įsitvyroti rūkas. Midė ir jautėsi tarytum rūke, iš nuovargio ji vos laikėsi ant kojų. Sukrėtimas suradus Gilį ir suvokimas, kad jis jos neatpažįsta, pavertė ją tokia pat blankia ir negyva kaip dienos šviesa. Jie susitiko, atsisveikino ir galbūt niekada daugiau nepasimatys. Viską gaubiančią miglą pervėrė skausmas. Galbūt Gilis grįš prie savo darbų, o apie jų susitikimą pagalvos tik tiek: koks keistas nutikimas, bet geriau į tai nesigilinti. Reikia žvelgti tiesai į akis. Žinoma, taip gali įvykti. Gilis susitiko kvailą alpstančią mergiotę, kurios jis nepažįsta, bent neatsimena. Vyrai nepakenčia nei verkiančių, nei alpstančių merginų. O jis buvo malonus. Toks jau Gilis yra. Jai buvo tekę matyti jį maloniai besielgiantį su beglobiais šunimis ir įkyriomis senėmis, tačiau negi jis, atsikratęs apgailėtinos pasimetusios būtybės, ryšis ieškoti papildomų rūpesčių? Taigi ji atsisveikins su

Giliu. Nevalia verkti, nevalia alpti. Reikia oriai ištverti šį išbandymą.

Ji ištiesė ranką, jis ją paėmė. Paskui paėmė antrą ranką, laikė jas abi. Gilio rankos visuomet būdavo tokios stiprios, šiltos. Jis ištarė rimtai, šiek tiek užsikirsdamas, tarsi tramdydamas labai stiprų jausmą:

– Tai yra... taip neteisinga... mes neturėtume atsisveikinti. Jus tai skaudina, o aš kažin ką atiduočiau, kad jums nebūtų skaudu. *Prašau*, nenuliūskite, leiskite man pasišalinti, kad galėčiau šiek tiek atsikvošėti. Mes abu išmušti iš vėžių. Koks jūsų telefono numeris?

Tai buvo toks tipiškas Gilio elgesys, jog jai užgniaužė kvapą kartus juokas.

– Jūs šito paklausėte manęs Niujorke, kai mes pirmą kartą susitikome.

– Tikiuosi, kad paklausiau. Ar jūs man jį pasakėte?

– O, taip.

– Ką gi, teks pasakyti dar sykį. Koks jūsų telefono numeris?

Ji pakartojo numerį ir stebėjo jį užsirašant, kaip ir aną kartą. Tik dabar jis turėjo naują užrašų knygutę. Anoji plūduriuoja kažkur Atlanto vandenyne su jos Niujorko telefono numeriu, visiškai išblukusiu, kaip ji pati išbluko iš Gilio atminties.

Jis įsikišo užrašų knygelę į kišenę ir vėl suėmė jos ranką.

– Dabar aš eisiu... bet aš jums paskambinsiu. Neprieštaraujate?

Ne, ji neprieštarauja. Taip jam ir pasakė.

Jis dar akimirką palaikė jos rankas, paskui nuėjo prie laukiančio taksi, ir jo žingsniai smagiai nugurgždėjo per žvyrą.

Midė stebėjo, kaip jis tolsta. Jei jis ketina paskambinti, vadinasi, atsisveikinta ne galutinai. Širdis mažumėlę atlėgo. Ji pakilo liftu ir išlipo pirmoje laiptinėje. Andervudai, butas Nr. 3. Teks viską papasakoti tetai Meiblei, ir juo anksčiau, juo geriau. Ji iš visos širdies troško, kad niekam nebūtų prasitarusi apie Gilį. Bet kai mergina guli ligoninėje visa sulaužyta, o pas ją ateina be galo mielas dėdė ir laiko už rankos, visos paslaptys iškyla aikštėn. Be to, jai reikėjo sužinoti apie Gilį. Dėdė Godfris buvo neapsakomai geras, bet jis, žinoma, papasakojo apie Gilį tetai Meiblei, o teta Meiblė – visam pasauliui, tad dabar reikia pasakyti tetai Meiblei, kad Gilis gyvas ir jos neprisimena, vadinasi, savaime suprantama, jie nebėra sužadėtiniai. Reikia kuo greičiau tai užbaigti.

Ji susidorojo. Nebuvo lengva. Meiblė Andervud anaiptol nepalengvino jai užduoties. Ji stengėsi būti maloni, bet iš tiesų tai buvo paskutinis lašas.

– Jis tavęs neprisimena?

– Jis nieko neprisimena.

– Bet tai tiesiog neįtikėtina! Nori pasakyti, kad jis neprisimena savo vardo?

– Vardą jis prisimena.

– Arba kas jis toks... ar savo darbą Valstijose?

– Tą jis prisimena.

Ponios Andervud balsas pasidarė šaižus.

– O tavęs neprisimena? Brangioji, tai pernelyg savotiška! Jis tiesiog išsisukinėja. Dėdė Godfris turi tučtuojau su juo pasimatyti. Nesijaudink – jaunuoliams taip kartais nutinka, bet tavo dėdė viską sutvarkys. Tu ne viena, yra kam tave užstoti. Nesijaudink, viskas bus gerai.

Tai buvo visiškai nepakenčiama, bet jai teko kęsti. Lengviau būtų buvę pakelti šiurkštumą. Teta Meiblė norėjo tik gero, bet jos mąstymas buvo aiškus kaip ant delno: Gilis Ermiteidžas puiki partija merginai be skatiko ir jo negalima taip lengvai paleisti.

Tačiau viskas kada nors baigiasi. Midei buvo liepta kuo greičiau atsigulti, ir ji su dėkingumu pasitraukė į miegamojo prieglobstį.

– Aivė atneš tau vakarienę. Aš eisiu pas Vilardus palošti bridžo.

Pagaliau palaimintas atokvėpis, net ir žinant, jog Vilardams bus išplepėta apie Gilį ir jie turės smulkiai išklausyti Meiblės Andervud požiūrį, kaip dera elgtis su užsispyrusiais jaunais vyrais. Neverta apie tai galvoti. Tokia jau ta teta Meiblė, reikia išmesti tai iš galvos.

Midė gulėjo nieko negalvodama. Tuščias reikalas galvoti, tuščias reikalas planuoti, viltis, sielvartauti.

Aivė įnešė padėklą su žuvies pyragėliais ir puoduku ovaltino. Midė, sėsdamasi lovoje, pagalvojo: „Ji ir pati nekaip atrodo. Ko gero, jaučiasi nelaiminga.“ Nė nepasvarsčiusi pasiteiravo:

– Aive, atrodai pavargusi. Ar tu sveika?

– Truputį galvą skauda – negi rašysi apie tai į namus.

Londonietė mergina, maža ir liesutė, išblyškusio smailo veido, lygiais kaštoniniais plaukais.

– O kur tavo namai?

Aivė trūktelėjo petį.

– Neturiu jokių namų – nėr apie ką šnekėti. Senelę evakavo. Jau su tokia miela ponia apgyvendino. Užkonservavo keturis tuzinus stiklainių pomidorų iš nuosavo daržo, kasdien valgo šviežias daržoves – mes irgi galėtume čia kiek užsiimti daržu, ne?

– Ar tai visa tavo šeima?

Aivė linktelėjo.

– Senelė ir teta Flo – va ir viskas. Teta Flo, ji tarnauja ATS – gavo tokią naują kepuraitę, raudonai žalią, jau kaip prašmatniai atrodo. Norėjo, kad ir aš ten stočiau, bet nepraėjau medicininės apžiūros. Tai dėl to nelaimingo atsitikimo hole, kai buvau dar vaikas.

– Kokiame hole?

Aivė sukikeno.

– Miuzikhole, panele, varjetė – aš ir mano sesuo Gledė. Mudvi buvom „Bekauliai stebuklai" – akrobatės, suprantate. Bet įvyko nelaimingas atsitikimas ant lyno, Gledė žuvo, o man pasakė, kad iš manęs jau nieko gero nebebus, tai ir stojau tarnauti, matyt, kad tokia ir liksiu. Daktaras sakė, jis niekaip manęs nepraleis.

– Užjaučiu tave, – maloniu, švelniu balsu pasakė Midė. Ir pridūrė: – Atsigulk anksčiau, Aive, gerai pailsėk. Poniai Andervud nieko neprireiks.

Aivė vėl trūktelėjo petį.

– Man nerūpi atsigulti, nieko man iš to gero. Nuolat sapnuoju, suprantate – Gledę ir save, kaip mes vaikštome tuo lynu. Todėl ir pati pradėjau vaikščioti per miegus, kai gyvenau Sasekse, senelė sakė, kad tai nepadoru ir man reikia išsikelti į butą, kur negalėčiau išeiti laukan.

Midė sudrebėjo ir pati nustebo kodėl. Iš Vandelero namo tikrai būtų keblu išsigauti, nes Belas nakčiai jį užrakina. Klaiku ir pagalvoti apie klaidžiojimą aukštyn žemyn aklinoje tamsoje sraigtiniais laiptais. Ji skubiai paklausė:

– Bet dabar tu nebevaikštai miegodama?

Aivė nusuko žvilgsnį.

– Ai, nežinau, – miglotai atsakė. – Gal suvalgysite dar pyragėlį? Aš juos iškepiau kaip senelė mokė, išėjo puikūs – įdėjau pomidorų padažo ir trupučiuką krevečių pastos. Visai kitas reikalas, ar ne?

Kai padėklas buvo išneštas ir kambaryje vėl įsivyravo ramybė, Midė pasiėmė knygą ir bandė skaityti, bet kokia ten buvo knyga, apie ką bylojo spausdintos eilutės, ji taip ir nesuvokė. Prie lovos stovėjo lempa su gaubtu. Švelni šviesa krito ant rožinių Meiblės Andervud paklodžių ir rožinio su apsiuvais pagalvės užvalkalo kampo. Tas kambarys priklausė Godfriui Andervudui, todėl prie lovos buvo telefonas. Dėdė Godfris ir rožinis pagalvės užvalkalas su apsiuvais – sunku ir sugalvoti ką nors labiau nederančio. Bet jis niekuomet nepastebėdavo tokių dalykų. Ant dygsniuotos

pūkinės antklodės žydėjo rausvi ir violetiniai bijūnai, tokie patys, kaip ant užuolaidų. Ant prausyklės išdėliotas rožės rausvumo porcelianas, o ant grindų patiestas rožės rausvumo kilimėlis. Anksčiau jai tarpais atrodydavo, jog dar kiek – ir nebeištvers viso šito, bet ilgainiui, kaip paprastai ir būna, apsiprato.

Klaidžiojančias mintis nutraukė telefono skambutis. Paslapčia ji jo tikėjosi, laukė įsitempusi, įsiklausydama į tylą. Sulaukus širdis padūkusiai suspurdėjo, ranka sudrebėjo. Iš toli atsklido Gilio balsas:

– Alio! Čia jūs?

– Taip, – pasakė ji.

– Nepanašu į jus.

Jai užgniaužė kvapą.

– Iš kur jūs žinote, kaip būtų panašu?

Kitame linijos gale Gilis suraukė antakius. Iš kur? Tiesiog žino, ir tiek. Jis taip ir pasakė.

Atsakymo nesulaukė.

– Mide, ar jūs dar klausote? Prašau nepadėti ragelio – man reikia apie daug ką pakalbėti. Manau, kad telefonu patogiau – norėjau pasakyti, mums reikia šiek tiek aiškumo, ar ne? Ar nepadėsite ragelio?

– Ne, aš nepadėsiu ragelio.

– Kur jūs esate? Ar jūs viena, ar galite kalbėti?

– Taip. Teta išėjusi. Aš guliu lovoje.

– Kodėl? Kas atsitiko?

– O, nieko. Aš tik pavargusi.

– Bet kalbėtis galėsite?

– Taip.

– Gerai, tuomet pradedu. Aš daug galvojau ir noriu žinoti, kur mudu sustojome. Man regis, turiu tai žinoti. Ar jums neatrodo, kad turite man padėti? Jei būčiau grįžęs pas jus aklas, paskolintumėte man savo akis – skaitytumėte laiškus ir panašiai, argi ne taip? O juk dabar taip ir yra, tiesa? Aš aklas, tik ne regėjimo, o atminties prasme. Tai, ko neprisimenu, yra nelyginant laiškas, kurio negaliu perskaityti. Jei paprašyčiau jūsų jį man perskaityti, juk neatsisakytumėte?

– Ką norite sužinoti?

– Noriu žinoti, kas tarp mudviejų buvo. Mes buvome draugai, tiesa?

– O, taip.

– Ir nieko daugiau? Štai kas man labiausiai rūpi. Ar aš jus mylėjau?

– Jūs taip sakėte.

– Nes man tai svarbu. Antraip nebūčiau sakęs. Ką jūs atsakėte?

Atsakymo nebuvo. Jos širdis daužėsi, kvėpavimas padažnėjo, bet lūpos neišspaudė nė žodžio.

– Mide, argi nesuprantate, kad turite man pagelbėti? Aš privalau žinoti. Ar mes buvome susižadėję?

Atsakymo vis tiek nebuvo.

Dar primygtiniau jis pakartojo:

– Supraskite pagaliau, aš *privalau* žinoti. Ar mes buvome susižadėję? Ar apie tai buvo paskelbta?

Jai norėjosi ir juoktis, ir verkti. Kaip tai panašu į Gilį, net širdį nudiegia – ir nekantrumas balse, ir kaip jis taria jos vardą, ir kaip nepakenčia delsimo, kai ko

nors užsimano. Aidas iš praeities: „Mide, aš privalau žinoti“ – toks pat įsakmus skambutis. Tuomet buvo: „Ar aš tau svarbus?“ Dabar – „Ar tu man buvai svarbi?“ Ji skubiai tarė:

– Ne, apie tai nebuvo paskelbta.

Spengianti tyla tęsėsi taip ilgai, kad jos širdis apmirė iš baimės. O jei jo nebėr – padėjo ragelį ir pasitraukė. Vieni niekai taip pasielgti. Gal taip jis ir padarė – padėjo ragelį ir pasitraukė iš jos gyvenimo. Bet ji tučtuojau susigriebė ir mintyse karštai užginčijo. Gilis ne toks. Jis visuomet sakydavo, ką galvoja. Būtų jai tiesiai išrėžęs: „Man labai gaila. Nieko negaliu prisiminti. Viskas išsitrynė.“ Nebūtų nusėlinęs šalin nelyginant nakties vagis.

Iš ragelio vėl atsklido ryžtingas ir aiškus jo balsas:

– Na, štai. Įveikėme šią kliūtį. Nenorėjau sugadinti mudviejų pietų rytoj. Juk neatsisakysite su manim papietauti?

Midė netvirtai atsakė:

– Nuo dviejų iki penkių aš pakuoju ryšulius...

– *Ryšulius?*

– Nukentėjusiems nuo bombardavimo – drabužius ir panašius daiktus.

– Bet argi negalėtumėte ištrūkti popiečio valandžiukei, jei labai pasistengtumėte?

– Nemanau, kad tuo labai džiaugsis.

– Ar verta dėl to jaudintis? Aš juk ne kasdien prisikeliu iš numirusių.

Jis girdėjo, kaip ji įtraukė oro.

– Smūgis žemiau juostos.

– Aš visada taip elgiuosi. Tai jūs ateisite?

– O taip, ateisiu. Kur?

– Užsuksiu jūsų pasiimti be ketvirčio pirmą. Dabar miegokite ir sapnuokite malonius sapnus. Labanakt.

Ji užmigo, bet nieko nesapnavo. Pirmą kartą po tos birželio nakties miegojo be jokių sapnų. Tiesiog atsipalaidavo ir ilsėjosi. Valios pastangos, žūtbūtinė ištvermė, besiblaškantys prisiminimai, nevaldomos mintys – visa tai nuo jos pasitraukė. Ji miegojo kaip užmušta, kol rytą atėjo Aivė atitraukti užuolaidų.

ŠEŠTAS SKYRIUS

Pusryčiai praėjo geriau, negu tikėtasi. Ponia Andervud su pižama ir rausvo atlaso chalatu smulkiai aptarinėjo vakarykštį bridžą.

– Ketvirtąja žaidėja jie pakvietė tą panelę Roulend iš viršutinio aukšto – Karolą Roulend. Ji gana gerai lošia, bet jei jos tikras vardas nėra Kerė Snuks ar panašiai, tai aš nežinau. Ir nėra tokia jauna, kaip atrodo, kai pasižiūri iš arčiau. Aišku, pas ponią Vilard jaunuomenės nė nepamatysi, aš esu tikra, kad tai dėl pono Vilardo, jis, žinoma, užgaidus ir įkyrus, bet tai dar ne blogiausi sutuoktinio bruožai, jis bent nelaksto paskui blondines, nors iš tiesų nė už vieną vyrą negalima guldyti galvos. Buvo toks Vilis Tidmaršas, lyg ir Godfrio pusbrolis: mano nuomone, žmona nuolat prie jo kabinėjosi, bet jie buvo tikrai ištikima pora – iš tų smulkmeniškų žmogelių, kurie amžinai puola visiems atidarinėti durų, matuoja vandens temperatūrą vonioje, keičia tarpiklius čiaupuose – mane jie nervino. Kaip sakiau, Bela jį ujo, bet visiems atrodė, kad per dvidešimt penkerius metus jis su tuo apsiprato. O jis ėmė ir pabėgo su bufetininke iš Bulio, paskui, re-

gis, jie atidarė užkandinę kažkur šalies vakaruose. – Ponia Andervud nutilo ir įsipylė dar kavos.

Midė paklausė:

– O kaip atrodo Karola Roulend iš arčiau? Ji tokia graži.

Ranka, laikanti kavinuką, kaipmat sudrebėjo, ir šlakelis kavos išsiliejo į lėkštutę. Ponia Andervud susierzinusi purkštelėjo:

– Graži! Ji tiek prisidažiusi, kad žmogus nebežinai, kas ten po dažais! O ar sakiau, kaip ji vakar buvo apsirengusi? Juodos atlaso kelnės, žalios ir aukso spalvų palaidinė, bemaž pusės jardo ilgumo smaragdo auskarai. Jei ji šitaip išsipuošė dėl Alfredo Vilardo, tai nieko nepešė, o jei dėl ponios Vilard ir manęs, tai mums ji tikrai nepakenks.

Staigiu judesiu ji pastatė savo puodelį.

– Kas atsitiko? – paklausė Midė.

Žodžių srautas staigiai nutrūko. Meiblė Andervud atrodė keistai neryžtinga. Užsikirsdama ji pakartojo paskutinius žodžius.

– Mums... ji tikrai... nepakenks. Ar šitaip pasakiau? – Jos akys išsiplėtė ir sumirksėjo. Nespėjus Midei nieko atsakyti, ji susigriebė. – Tikrai pasakiau... nežinau kas man užėjo... viskas taip susipynė. Bet ką aš norėjau pasakyti: poniai Vilard ir man tai nieko tokio, nesėdėsi juk namie rankas sudėjus per visą užtemdymą, bridžo partija yra bridžo partija, gaila, kad tu neloši, bet ką padarysi. Tačiau merginai – kitas reikalas, tavo dėdei tai nepatiktų. Pasisveikink su ja, su-

sitikusi dieną lifte, ir to pakaks. Nenoriu, kad Godfris man priekaištautų, kam leidžiu tau su ja susidėti.

Už tų žodžių slypėjo kažkas neišsakyta, bet Midė išdrįso pranešti, kad ruošiasi pietauti su Giliu. Nuraudęs jos veidas sukėlė trikdantį tetos meilumo proveržį.

– Na va – ką aš tau sakiau! Viskas bus kuo geriausiai, pati pamatysi. O dėl tų ryšulių, tai aš pati nueisiu jų pakuoti ir tada ta pasipūtėlė panelė Midlton nieko negalės prikišti. Koks skirtumas, kas dirbs, nėra ko čia jai raukyti savo ilgos nosies. Atrodo, lyg jai panosėn būtų pakištas acto butelis, vos laikosi nečiaudėjusi. Ilgai neištverčiau su ja, bet vieną kitą popietę galiu tave pavaduoti. Tik apsirenk ką gražesnio, nes man jau bloga nuo tų niūrių tavo drabužių, ir reikalo nebėr, juk jis sugrįžo.

Midės lūpos virptelėjo ir nusišypsojo. Nebereikia nešioti gedulo dėl Gilio, nes Gilis gyvas. Ji nulipo žemyn į sandėliuką pasiimti ryškesnių drabužių, kuriuos buvo atidėjusi į šalį. Susirado kostiumėlį, kurį dėvėjo pavasarį – sijoną ir vilnonį džemperį žaliais ir pilkais raštais, žalią švarką. Džemperis kiek per šiltas, bet vietoj jo tiks plona languota palaidinukė. Prie pilkosios skrybėlaitės reikia prisegti žalią plunksną, kurią buvo nuėmusi.

Eidama per vestibiulį su permestais ant rankos drabužiais, Midė susidūrė su panele Krein, kuri visada skubėdavo, bet ne tiek, kad nerastų laiko paplepėti. Žinoma, baisiai nyku būti senosios ponios Meredit kompanione, bet ir su ja sunku apsikęsti. Liftas buvo

viršuje, taigi pabėgti nepavyko. Nieko kito neliko, kaip leisti panelei Krein išlieti širdį.

Trumparegės akys skvarbiai žvelgė pro didžiulius apvalius akinius.

– Aš baisiausiai skubu. Jūs atrodote tokia užsiėmusi. Ar išsitraukėte šituos drabužius, ar nešatės padėti? Žalia spalva man visada atrodė tokia graži. Bet nepamenu, kad būčiau kada jus mačius taip apsirengusią. Iš širdies viliuosi, kad tai reiškia jūsų gedulo pabaigą. Kaip liūdna, iš tiesų labai liūdna. Bet tikriausiai man nederėjo liesti skaudžios temos. Meldžiu atleisti. Pasakiau visai nepagalvojusi, bet nieko bloga nenorėjau. O ne, tikrai nieko. Visuomet malonu matyti jaunus žmones besidžiaugiančius, ypač kai pats nelabai turi kuo džiaugtis. Ponia Meredit yra kankinė ir reikalauja daug dėmesio. Labai daug dėmesio. Kartais man sunku išlikti žvaliai. O jai to labai reikia. Ją tas išsyk veikia. Štai ką aš visada sakau Paker. Ji ne visada taip gerai nusiteikusi, kaip norėtųsi. Jos nuotaikos kaitaliojasi. O ponią Meredit tas beregint veikia. Todėl aš kiek begalėdama stengiuosi išlikti linksma.

Panelė Krein buvo įpratusi šnekėdama palinkti į priekį ir savo platų išblyškusį veidą prikišti nejaukiai arti pašnekovo. Atrodė, kad jos švelnus, duslus balsas tuojau nutrūks, tačiau ji bėrė savo trumpus sakinius be jokios pauzės. Rankoje ji laikė pirkinių krepšį, dėvėjo seną juodą fetro skrybėlę ir palaikį lietpaltį – nuolatinius savo apdarus. Ji palietė krepšį ir kone paslaptingai sušnibždėjo:

– Žuvis, panele Andervud. Ponia Meredit, žinote, mėgsta kartais suvalgyti kąsnelį gardžios šviežios žuvies. Keptos, apvoliotos džiūvėsėliuose. Jei nepaskubėsiu, žuvį tikrai išparduos. O apie mėsos korteles aš jai nė nemėginsiu aiškinti, vargšei. Tad jei nepalaikysite manęs nemandagia... .

– O ne, žinoma, ne, – Midė su palengvėjimu atsigręžė į liftą. Jis leidosi žemyn. Lynai sūpavosi ir girgždėjo. Liftas sustojo. Atsidarė durys ir išėjo Karola Roulend, tarsi ką tik nužengusi nuo podiumo – bateliai labai aukštais kulniukais, žvilgantys ir nauji; labai plono šilko kojinės; kuo elegantiškiausias juodas kostiumėlis; kuo mažiausia juokingai pakreipta skrybėlaitė; kuo didžiausia ir vešliausia sidabrinė lapė. Sagos kilpelėje gardenija – balta gėlė, neabejotinas nepriekaištingo gyvenimo simbolis, o virš jos – akinamai raudonos lūpos, tobulai padažytas veidas, didžiulės mėlynos akys ir grožio salone sukurto auksinio atspalvio plaukai. Ji apdovanojo Midę žavinga šypsena ir prabilo, labai vykusiai mėgdžiodama Meifero* gyventojų tarseną:

– O, panele Andervud, argi ne puikios naujienos apie Gilį? Vakar vakare ponia Andervud tik apie tai ir tekalbėjo. Bet sakė, kad jis prarado atmintį – ar gali taip būti?

Drabužiai ant Midės rankos staiga apsunko. Ji nepajėgė nuslėpti nuostabos nei žvilgsnyje, nei balse:

---

* Londono aukštuomenės gyvenamasis rajonas.

– Jūs jį pažįstate?

Panelė Roulend nusišypsojo. Švystelėjo balti it perlai dantys. Saldžiu balseliu ji atsakė:

– O, *taip*. Bet sakykite, kas nutiko jo atminčiai? Kaip šiurpu! Ar jis tikrai ją prarado?

– Taip.

– Visai? Ar tai reiškia, kad jis ničnieko neprisimena?

– Jis prisimena savo darbą. Bet negali prisiminti žmonių.

Ryškiai raudonos lūpos vėl šyptelėjo.

– Skamba labai... *savotiškai*. Ką gi, jei jį sutiksite, paklauskite, ar jis prisimena mane. Gerai?

Vis dar linksmai šypsodamasi Karola Roulend praėjo pro ją, trumpam šmėstelėjo durų angoje ir nusileidusi laipteliais, pradingo.

Midė žengė į liftą.

Pusę dvylikos ponia Andervud liftu nusileido žemyn. Ji nuėjo iki gatvės posūkio, pavažiavo autobusu už vieną pensą, po to išlipusi susirado telefono būdelę ir uždarė duris.

Telefono skambutis užklupo panelę Silver uoliai skaičiuojančią, ar jos turimų kuponų užteks vilnai, iš kurios būtų galima numegzti naują žydrą megztinį dukterėčiai Etelei ir dar liktų dviem poroms kojinaičių Lislės Dženingem kūdikiui. Ji nenoriai pakėlė ragelį ir išgirdo savo vardą, tariamą aukštu pamaivišku balsu:

– Panele Silver?

– Panelė Silver klauso. Labas rytas, ponia Andervud.

Pašnekovė greitai įkvėpė oro.

– O! Iš kur jūs sužinojote, kas skambina?

Panelė Silver kostelėjo.

– Mano amatas įpareigoja prisiminti balsus. Ar kas atsitiko?

Balsas užsikirto.

– Kodėl, ne... ne visai. Skambinu iš telefono būdelės. Gal man nevertėjo jūsų trukdyti.

Jokia moteris nepaliks savo buto su patogiai stovinčiu telefonu ir neis skambinti į telefono būdelę, nebent norėtų, kad jos niekas nenugirstų. Panelė Silver dalykiškai pareiškė:

– Jūs man nesutrukdėte. Gal pasakytumėte, kodėl skambinate?

Pasigirdo gurgtelėjimas, po to:

– Aš bijau.

– Būkite maloni, pasakykite, kodėl. Atsitiko dar kas nors?

– Taip... tam tikra prasme.

– Taigi?

– Na, vakar vakare užlipau pas kaimynus palošti bridžo... jie gyvena virš mūsų... aš ten dažnai nueinu. Kartais kaip ketvirtoji žaidėja ateina jos sesuo – ji gyvena visai netoli, paskui ponas Vilardas palydi ją namo. Anksčiau dar užeidavo Spūneriai, bet jie išsikraustė – jį pašaukė į armiją, o jinai įstojo į ATS; keletą kartų dalyvavo ponas Dreikas, gyvenantis priešais, bet jis labai išdidus, todėl nebuvo itin smagu, taigi vakar jie pakvietė merginą iš kito buto viršutiniame aukšte. Ji vardu Karola Roulend – bent jau aš nė iš tolo tuo netikiu, bet taip ji save vadina. Ir – o, panele Silver, aš buvau tokia sukrėsta!

– Taip? – drąsinamai ištarė panelė Silver.

Ponia Andervud nusitvėrė to žodžio ir jį atkartojo.

– Taip, sukrėsta. Žinote, pasikalbėjusi su jumis aš pasijutau geriau. Paskui grįžo Midė – mano dukterėčia. O tas jaunuolis, apie kurį jums pasakojau – na,

tasai jos sužadėtinis – pasirodo, jis vis dėlto nenuskendo, bet kalbama, kad prarado atmintį, o šitaip teigti labai lengva ir be jokios abejonės patogu, bet jis pamatys, kad ji dar turi dėdę, ir su tuo teks skaitytis. Taigi galite įsivaizduoti, kad man tikrai buvo apie ką pagalvoti; guldydama Midę į lovą, nes ji ant kojų nebesilaikė, ir ruošdamasi eiti pas Vilardus, dievaži, nė sykio neprisiminiau to, apie ką jums buvau pasakojusi. Užlipau pas Vilardus ir mes labai maloniai pavakarieniavome – tik trise – panelė Roulend pasirodė vėliau. Neseniai buvo ponios Vilard gimtadienis, jos sesuo iš kaimo padovanojo jai kiaušinių – ištekėjusi sesuo, ne ta, kuri ateina palošti bridžo, – tad ji iškepė omletą su pomidorų tyre, dar valgėme labai skanios sriubos ir greipfrutų drebučių. Tikri kviestiniai pietūs, taip aš jai ir pasakiau, ir dar pasakiau ponui Vilardui, kad jis laimingas turėdamas žmoną, kuri taip skaniai taiso valgį. Tada atėjo panelė Roulend, mes išgėrėme kavos ir pradėjome partiją. Na, aš jums visa tai pasakoju, kad suprastumėt, jog man nė mintis nedingtelėjo apie pati žinote ką. Buvau puikiai nusiteikusi. Man seniai nebuvo taip sekęsi lošti, visi labai domėjosi tokiu netikėtu Gilio Ermiteidžo atsiradimu ir jo prarasta atmintim – jei taip iš tikro yra. Ponas Vilardas papasakojo pažinojęs vyriškį, kuris su penkiais tūkstančiais svarų paspruko į Australiją, o kai jį pagaliau surado, jis neprisiminė nei kas jis toks, nei kad yra vedęs, išvis nieko ir jau buvo padavęs užsakus su dailia našle. Panelė Roulend nusijuokė ir pasakė,

kad toks atminties netekimas labai patogus – tada atsidarė savo rankinę, norėdama išsiimti cigaretę ir kai traukė iš jos portsigarą, aš ir vėl buvau sukrėsta.

– Kas atsitiko?

Balsas sudrebėjo ir lėtai, pabrėždama žodžius, iškošė:

– Ten buvo laiškas... rankinės dugne. Manau... tai buvo... mano laiškas. Mačiau... nuplėštą kraštelį...

– Ponia Andervud, tai rimtas kaltinimas, – pasakė panelė Silver.

– Popierius buvo toks pat – pilkšvai žydras. Ir nuplėštas kampas.

– Ar pastebėjote rašyseną?

– Ne, nepastebėjau. Laiškas buvo sulankstytas – mačiau jį tik akimirką – paskui ji uždėjo ant viršaus portsigarą ir uždarė rankinę.

Panelė Silver neilgai mąstė. Paskui tvirtu balsu pareiškė:

– Jūs turėsite apsispręsti, ar norėsite, kad aš imčiausi šio reikalo.

Ponia Andervud neryžtingai pratarė:

– Ak, aš nežinau... o ką jūs galėtumėt padaryti?

– Galėčiau imtis tyrimo. Galimas daiktas, sužinočiau, kas jus šantažuoja. Beveik garantuoju, kad tada tai baigtųsi.

Ponia Andervud nurijo seiles ir tiesiai paklausė:

– Ar tai brangiai kainuotų?

Panelė Silver nurodė kuklią sumą.

– Tarkime, tai padengtų pirminio tyrimo išlaidas.

Paskui, jei norėsite, kad tęsčiau, pasakysiu, kiek tai kainuos. Jūs verčiau viską apgalvokite ir man praneškite. Jei pageidausite, kad imčiausi šios bylos, norėsiu kuo greičiau su jumis pasimatyti.

Ponia Andervud svyravo. Ji neturėjo pinigų užmokėti, bet negalėjo ir leistis šantažuojama. Jautėsi anaiptol nebe taip tvirtai, kaip išeidama iš namų. Išsipasakojus rūpesčiai lyg ir dingsta. Gal tas laiško kamputis nuplyšo rankinėje. Taip lengva apsikvailinti. Gal ten visai ne jos laiškas.

– Na, tiesą sakant... – sumurmėjo ji, o paskui: – Taip, aš viską apgalvosiu ir jums pranešiu.

Gilis buvo žadėjęs, kad užsuks paimti Midės be ketvirčio pirmą. Jis atvažiavo pusę pirmos ir rado ją laukiančią. Gal jis ir prarado atmintį, užtat ji puikiai prisiminė, kad jis visuomet mažiausiai ketvirčiu valandos paankstindavo kiekvieną jų pasimatymą. Ją labai pradžiugino, kad jis nepasikeitė.

Dar skambučiui nenutilus ji atidarė duris ir išvydo jį kuo puikiausiai nusiteikusį, pasiryžusį iškart imtis reikalo.

– Jūs pasirengusi? Nuostabu! Eime! Pagalvojau, kad galime pavažiuoti į užmiestį. Aš turiu automobilį ir šiek tiek degalų. Taip žmogus ir sužinai, kas yra tikrieji draugai.

Ir kaip tik tą akimirką pasirodė ponia Andervud. Neįmanoma nepristatyti Gilio. Tačiau neįmanoma ir nenorėti išsisukti nuo šio susitikimo, ar bent trokšti, kad jis būtų įvykęs kuo vėliau. Meiblė Andervud nepagailėjo pastangų įspūdžiui padaryti ir įspūdį tikrai padarė. Susukti plaukai, išdažytas veidas, figūrą aptempęs juodas kostiumėlis, ekstravagantiška skrybėlė, ankšti bateliai – kaip būtų buvę gerai, jei ji nebūtų

taip stengusis. Ir lipšniausios manieros – tęsiamai ištartas „Majore Ermiteidžai“, paskui „Aš girdėjau apie jus labai daug gero iš savo mažosios dukterėčios“. Užuominos apie dėdę Godfrį: „Neabejoju, jis myli ją kaip savo tikrą dukterį.“

Midė jautė, kaip kaista skruostai, o širdį it akmuo prislėgė.

Pagaliau jiems pavyko ištrūkti. Gilis tarė:

– Nelaukime lifto – čia tik vienas aukštas.

Vos jiedviem atsidūrus ant laiptų, jis paėmė ją už parankės, pažvelgė besijuokiančiom akim ir paklausė:

– Anksčiau nebuvau jos sutikęs, tiesa? Nemanau, kad įmanoma tai ištverti dukart. Ar ji visuomet tokia didinga? Jei taip, tai išties baisu. Noriu pasakyti, brangioji, ji juk nepanorės su mumis gyventi?

Susikaupę Midės jausmai išsiliejo palengvėjimo juoku. Ar jis atsimena, kad vadino ją brangiąja? Ar suprato, ką dabar pasakė? Ar tiesiog įprastas žodis pats nuslydo nuo liežuvio? Tai neturi reikšmės. Niekas neturi reikšmės, kol jis žiūri į ją taip, kaip dabar. Jos liežuvis irgi atsirišo. Ji sukuždėjo:

– Ša! Išduosiu jums paslaptį. Ji kilusi iš valstiečių šeimos ir kai pabūna savimi, tampa tyli, rami ir, ak, tokia gera. Ji nenutuokia, kad aš apie tai žinau, bet dėdė Godfris man pasakė.

– Norėčiau pamatyti, kaip ji melžia karvę, – pasakė Gilis.

– Bet ji to ir pati labiausiai norėtų. Kai jie išeis į pensiją, persikels į kaimą ir bus kur kas laiminges-

ni. Man nederėjo iš jos juoktis, tai tikrai bjauru. Ji stengiasi būti ori, nes mano, kad tai naudinga dėdės Godfrio karjerai. Jūs nežinote, kokia ji man neapsakomai gera...

Jis apglėbė ją per juosmenį ir nukėlė per tris laiptelius žemyn į vestibiulį.

– Tenurimsta jūsų sąžinė, – paerzino ją. – Jums į naudą šiek tiek pasijuokti, sutinkate? Eime greičiau!

Ant laukujų laiptelių jie susidūrė su grįžtančia Agnese Leming. Ji nešėsi sunkų krepšį su pirkiniais ir atrodė labai pavargusi – Agnesė visada atrodė pavargusi. Vešlūs kaštoniniai jos plaukai buvo sukišti po juoda berete ir jų beveik nesimatė. Veidas buvo bespalvis, paakiai pajuodę. Ji dėvėjo visai netinkantį violetinį švarką ir sijoną, ėjo vilkdama kojas. Midei širdis neleido praeiti pro ją netarus nė žodžio. Ji pasakė:

– Labas rytas, – ir pridūrė: – Čia majoras Ermiteidžas.

Agnesė Leming nusišypsojo. Jos šypsena buvo labai miela. Rudos akys sušvelnėjo ir pradžiugo.

– Taip, žinau. Aš taip džiaugiuosi. – Staiga šypsena dingo. Ji nervingai sujudo. – Bijau, kad jau turiu bėgti – vėluoju. Mama stebėsis, kur buvau prapuolus, bet šiandien baisiai ilgai teko gaišti dėl kiekvieno daikto, parduotuvėse šitiek žmonių.

Automobiliui išsukus į kelią, Gilis pasidomėjo:

– Kas ji tokia? Ar aš turėčiau ją pažinoti?

Midė papurtė galvą.

– O, ne. Tai Agnesė Leming. Ji gyvena viename iš pirmojo aukšto butų.

– Kas ją engia? Nes tai akivaizdu.

– Jos motina. Aš nuoširdžiai manau, kad ponia Leming yra pati savanaudiškiausia būtybė pasaulyje. Ji laiko Agnesę vergės vietoje ir nuolat ją graužia. Nežinau, kaip ji ištveria.

– Sakyčiau, ji bet kurią akimirką gali palūžti. Bet nekalbėkime apie ją – pakalbėkime apie mus. Šiandien jūs atrodote daug geriau. Išsimiegojote?

Midė linktelėjo.

– Ar nesapnavote, kaip mudu kartu pabėgame slaptai susituokti, ar ko panašaus?

– Aš iš viso nieko nesapnavau.

Jis skvarbiai dirstelėjo į ją ir pasakė:

– Jūs jau soti iki kaklo tų sapnų.

Ji vėl linktelėjo.

Jis nukėlė kairiąją ranką nuo vairo ir uždėjo ant josios rankos.

– Su tuo viskas baigta. Dabar pasilinksminsime. Jūs man papasakosite viską, ką sakėme ir darėme Niujorke, o aš pasistengsiu tai patobulinti.

Visko ji jam nepasakė, bet išsamiai papasakojo, kaip maloniai juodu leido laiką – kur pietaudavo, kur šokdavo, kokius spektaklius žiūrėdavo.

Kai jie jau sėdėjo kaimo pakelės užeigoje, ji staiga paklausė:

– Ar jūs pažįstate merginą, vardu Karola Roulend?

Kažkas įvyko, jai ištarus tą vardą. Ją apėmė keistas jausmas, kad ji kažką sudaužė, sakytumei būtų sviedusi į tvenkinį akmenį ir stebėjusi, kaip skyla dangaus ir medžių atspindys vandens paviršiuje. Bet tai buvo tik pojūtis. O iš tiesų ji pamatė įsitempiant jo kaklo ir žandikaulio raumenis. Skaisčiose žydrose akyse kažkas vos pastebimai šmėstelėjo ir tuojau pat išblėso. Jis lėtai ištarė:

– Žinote, čia kaip girdėti varpus skambant. Girdį, bet nežinai kur. Kas ji tokia?

– Maždaug prieš mėnesį ji apsigyveno viename iš viršutinio aukšto butų. Aktorė.

– Jauna?

– Kokių dvidešimt penkerių ar šešerių – gal kiek daugiau, nežinau. Labai graži.

– Kaip ji atrodo?

– Auksiniai plaukai, žydros akys, daili figūrėlė.

Jis prapliupo juoku.

– Tobula blondinė – džentelmenams tokios patinka! Ar ne tą turėjote galvoje? Brangioji, tai ne mano stilius.

– Ji *stulbinamai* graži, – pagauta ūmaus kilnumo pridūrė Midė. – Ir... ir... nevadinkite manęs brangiąja.

– Aš nejučiomis. Bet kodėl nevadinti? Net keista, kaip tai lengva.

– Jūs nejaučiate to, ką sakote, – pasakė Midė, – štai kodėl.

Jis nusijuokė.

– Pietų pertrauka! Antai ateina padavėja. Saldumynai atrodo baisūs. Jumis dėtas užsisakyčiau sū-

rio – abu užsisakysime. Tai rimtas maistas, kur kas geriau tinkantis aptarinėti subtilias moralės problemas, negu į plaukų aliejų panaši želė ar akmens kietumo sluoksniuoti pyragaičiai. Regis, čia bus tikras, natūralus čederio sūris – vienas iš dalykų, kurių aš nepamiršau. Koks nors nusipelnęs poetas, jei tik būtų apie tai pamąstęs, neabejotinai sueiliuotų:

Anglų sūris ir jautiena
Man mieli kiekvieną dieną.

O dabar, kai mudu vėl vieni, pasakykite kodėl man nevalia vadinti jūsų „brangiąja"?

Midė pakėlė blakstienas ir vėl jas nuleido, slėpdama kibirkštėlę akyse.

– Aš jums jau sakiau, kodėl.

– Tikrai?

– Jūs taip negalvojate.

Jis tepėsi sviestu bandelę.

– Klausykite, gal mėginate skaityti mintis? Jei taip, jums nekaip sekasi. Bandykite ką nors lengvesnio. Pavyzdžiui, spėkite ar čia sviestas, ar margarinas? Atrodo lyg sviestas, bet skonis – margarino.

– Gal abiejų perpus.

– Gal ir taip. – Jis pasilenkė per stalą. Jo akys juokėsi. – Štai jūs pasakėte – galbūt abiejų perpus. *Gal ir taip, brangioji.*

– O! – ištarė Midė. Tai buvo tik lengvas iškvėpimas. Jos širdis daužėsi. Reikia žaisti jo žaidimą taip pat lengvai ir nerūpestingai, kaip žaidžia jis. Jei tik ji taip nesijaudintų. Būtų malonu ir visai nesunku, jei

galėtų sugrįžti, kaip sugrįžo jis, į pirmąsias kerinčias dienas, kai juodu žaidė meile. Jis taip daro. Ūmai ji suprato irgi galinti taip pat elgtis. Gali sutikti besijuokiančias jo akis ir atsakyti tuo pačiu.

Jis pasakė:

– Pusė kepalėlio duonos geriau, negu visai nieko, ar ne? Netrukus bus ir pyrago. O kol kas, žinote, man labai knieti štai ką išsiaiškinti – ar mes susižadėję, ar ne? Jei taip, tai aš, žinoma, vadinsiu jus „brangiąja", ir jūs, manau, turėtumėt sugalvoti ką nors meilesnio nei „Gili". O jei mes nesusižadėję, tai kodėl? Kitaip tariant, kas nutraukė sužieduotuves? Jūs? Ne, jūs to nepadarėte, antraip nesibastytumėte su manim kaip dabar ir nebūtumėte nešiojusi gedulo, manydama, jog aš miręs, tiesa? Gal norite pasakyti, kad tai aš jas nutraukiau?

Ji nepajėgė į jį žiūrėti. Jai norėjosi ir juoktis, ir verkti. Norėjosi verkti jo glėbyje. Tyliu virpančiu balsu ji paklausė:

– Bet argi jos nenutrūko savaime – kai jūs viską užmiršote?

– Žinoma, kad ne! Niekas nesikeičia nuo to, kad žmogus užmiršta. Tarkime, mes buvome vedę, paskui aš gavau smūgį į galvą – argi tai būtų mus išskyrę?.. Tiek to, džiaugiuosi, kad nustatėte priežastį. Nes ji negali nutraukti sužieduotuvių. Jei nenorite, kad vadinčiau jus „brangiąja", galite jas nutraukti tuojau pat.

– Ir jūs galite.

– Bet kodėl gi, brangioji? Man jos neapsakomai pa-

tinka. Ne, jei ką, turėsite pati tai padaryti. Ar aš padovanojau jums žiedą?

Ji papurtė galvą.

– Ne.

– Šykštumas ar laiko stoka? Kada iš tiesų mes susižadėjome?

– Tą dieną, kai išplaukėme.

– Kaip nyku – šitaip stokoti laiko! Bet tai mane atleidžia nuo kaltinimo šykštumu. Vis tiek gaila, kad neturite žiedo, nes tuomet taip lengvai galėtumėte stumtelėti jį per stalą ir ištarti: „Tarp mūsų viskas baigta", ar ne?

Ją vėl suėmė juokas.

– Aš ir taip galiu pasakyti: „Tarp mūsų viskas baigta."

– Bet jūs to nepadarysite, kol neišgersime kavos, tiesa? Tai žiauriai sugadintų nuotaiką. Klausykite, man šovė nuostabi mintis. Grįžkime į miestą ir nupirkime jums žiedą, o tada galėsite kaip pridera nutraukti sužieduotuves. Na, kaip?

– Jūs visai pamišęs, – pasakė Midė.

– *Dulce est desipere in loco.** Apytikriai verčiant, tai reiškia – „Kartais reikia ir pasilinksminti". Eime, bala nematė tos kavos – ji tikrai bus niekam tikusi. Kokį žiedą pirksime – smaragdo, safyro, deimanto, rubino? Kokio pageidaujate?

Midė visa drebėjo nuo keisto juoko.

– O, Gili, jūs *tikrai* pakvaišęs!

---

* Citata iš Horacijaus „Odžių": „Kartais smagu pakvailioti."

Tą popietę labai daug kas nutiko. Tuo metu nė vienas įvykis neatrodė ypač reikšmingas, bet visi suvaidino savo vaidmenis tam tikrame baugiame spektaklyje. Jie buvo nelyginant audeklo rašto gijos: šviesios reiškė linksmumą, tamsios – liūdesį, raudonos – kraują, o juodos – šešėlį, kuris užslinko ant Vandelero namo ir kiekvieno jo gyventojo. Nė viena atskira gija neatrodė grėsminga, tačiau visos drauge išaudė paveikslą.

Poniai Andervud, kuri pakavo ryšulius stebima budrių panelės Midlton akių, teko susitaikyti su tuo, kad negali leisti mintims nuklysti prie Karolos Roulend, nes tuoj pat būdavo supeikiama:

– Ak ne, ponia Andervud. Bijau, kad taip nieko nebus. Šis mazgas atsiriš.

Nepakenčiama moteris. Ponia Andervud vylėsi, kad Midė bent bus dėkinga ir kad jai gerai klojasi su Giliu Ermiteidžu – jis toks patrauklus vyras ir puiki partija. Kad tik reikalai nesubjurtų. Tas nelemtas laiškas... „Neįsivaizduoju, iš kur gauti pinigų, kad Godfris nesužinotų. Mano papuošalai nė dviejų pensų ne-

verti... Panelė Silver – bet ir jos paslaugų negaliu sau leisti. Be to, ką ji gali padaryti? Privalau ką nors sugalvoti. Kas bus, jei jie nelauks... jei papasakos Godfriui. Ne, jokiu būdu – reikia ką nors daryti. Jei Karolos Roulend rankinėje buvo mano laiškas... O gal ir ne – maža kokie popieriai gali voliotis...“

– Na, ponia Andervud, šitaip tikrai nieko nebus...

Gilis ir Midė pasuko automobiliu nuo kelio į ganyklą, kur žydėjo vėlyvi dygiakrūmiai.

– Mide, brangioji!

– Gili, negalima!

– Kodėl negalima? Aš myliu jus. Gal pamiršote?

– Tai jūs pamiršote.

Jo rankos visai arti, lūpos prie jos lūpų.

– Ne visai – ne viską pamiršau. Tik mano kvailoje galvoje atsirado spraga. Visa kita jus prisimena. Ak Mide, ar nesuprantate, kad jaučiu jus vidumi?

Panelė Garsaid, apniukusi ir santūri, ėmė nuo prekystalio žiedą, kurį apkūnus žydų tautybės ponas su akiniais ką tik stumtelėjo jos pusėn. Veikiau net ne stumtelėjo, o šviedė. Šis judesys reiškė panieką. Ji ištarė:

– Bet jis buvo apdraustas šimtu svarų.

Žydų tautybės ponas patraukė pečiais.

– Tai ne mano reikalas. Žiedo akis – netikras akmuo.

– Jūs įsitikinęs? – akimirką pro jos santūrumą prasiveržė išgąstinga abejonė.

Žydas vėl patraukė pečiais.

– Neškite jį kur tik norite, visi jums pasakys tą patį.

Bute Nr. 6 ant sofos ponia Vilard verkė tylios kančios ašaromis, įsikniaubusi į pagalvėlę su apsiuvais. Sofa buvo dalis komplekto, kurį juodu su Alfredu pirko, ruošdamiesi susituokti. Komplektas tebestovi – prieš pat karą naujai aptrauktas – bet Alfredas... Šlapioje nuo ašarų rankoje ji spaudė sumaigytą raštelį, kurį rado vyro švarko kišenėje, kai rengėsi jį atiduoti išvalyti. Ne toks jau pragaištingas raštelis, bet vargšei poniai Vilard, neturėjusiai progų išmintingai į kai ką nekreipti dėmesio, tai buvo baisus smūgis. Na ir kas, kad Alfredas nervingas, piktas, priekaištauja jai už vėlavimąsi, netvarkingumą, nerūpestingumą, išsiblaškymą; na ir kas, kad nepagiria jos valgių – bet kad jis būtų neištikimas, kad sekiotų paskui blondines iš viršutinio aukšto, buvo neįmanoma patikėti.

Tačiau ji patikėjo. Kilstelėjo užverktą veidą, ištiesino drėgną raštelį ir vėl perskaitė:

„Gerai, brangusis Vili, pietūs pirmą valandą kaip visuomet. Karola."

Būtent tas „kaip visuomet" durklu įsmigo į iškankintą ponios Vilard širdį. Ir kaip ji drįsta vadinti jį Viliu? Mergiūkštė perpus už jį jaunesnė!..

Karola Roulend meiliai šypsojosi žmogeliui retais žilstančiais plaukais, labai tvarkingai apsirengusiam, įsispitrėjusiam į ją pro senamadės pensnė stiklus kaip žuvis pro akvariumo stiklą. Ponas Vilardas būtų pasibaisėjęs, jei koks nors akiplėša būtų pasakęs, kad jis šitaip spokso. Panelės Roulend jo spoksojimas nėmaž

netrikdė. Ji leido ponui Vilardui sumokėti už pietus ir nupirkti jai brangią dėžę šokolado. Karo apsiaustame Londone vis dar galima buvo jo gauti, jei žinojai, kur ieškoti. Panelė Roulend žinojo...

Kadangi popietė buvo graži, į lauką susiruošė ir senoji ponia Meredit invalido vežimėlyje, kurį stūmė Paker, panelei Krein oriai žengiant iš dešinės. Vežimėlį nelengva nugabenti į apačią – iš rūsio pakviečiamas Belas, vežimėlis, visiems trims prilaikant, atsargiai pastatomas, o senoji ponia Meredit iškilmingai linkčioja iš po savo šalių, netardama nė žodžio.

Jos susiruošė į parduotuves. Panelė Krein patikino Agnesę Leming, kad ponia Meredit tuo labai džiaugiasi: „Jai patinka mažumėlę prasiblaškyti..."

Agnesė antrąkart nusileido apačion – pakeisti bibliotekoje motinos knygą.

– Mama, gal tu pati galėtum ją pasikeisti pakeliui, kai eisi lošti bridžo...

Tik iš beviltiško nuovargio išdrįso Agnesė pasiūlyti tokį dalyką. Vilties nėra – niekad ir nebūdavo, bet kartais, kai esi labai nusiminęs, turi pabandyti. Ploni ponios Leming antakiai iš pasipiktinimo išlinko.

– Pakeliui? Mano miela Agnese, nuo kada biblioteka yra pakeliui pas Klarkus? Ar tu tikrai tokia kvaila, kokia dediesi? Verčiau pasisaugok, nes žmonės pagalvos, kad tau kažkas negerai.

Grįždama iš miesto Agnesė ir pati pajuto, kad jai ne viskas gerai. Kojos žengė, nes ji jas vertė žengti, bet galva atrodė keistai lengva, sakytum tuoj nuskris

tolyn nuo kūno. Visi daiktai atrodė tuoj nuskrisiantys tolyn. Vien pavargusios, maudžiančios kojos sunkiai kiūtino įkalnėn. Staiga jos alkūnę suėmė kažkieno ranka, ir į ausį prakalbo balsas:

– Panele Leming, jūs sergate.

Krūptelėjusi ji grįžo į tikrovę ir pamatė, kad į ją susirūpinęs kreipiasi ponas Dreikas, gyvenantis priešais Vilardus.

– Jūs sergate.

– Oi, ne – aš tik pavargusi.

– Tai tas pats. Aš su automobiliu. Leiskite jus pavėžėti.

Ji išspaudė drovią, mielą šypseną, bet daugiau nieko nebeįstengė. Atsipeikėjusi pasijuto gulinti ant sofos savo pačios svetainėje, o ponas Dreikas ant dujinės viryklės statė arbatinuką. Tai buvo taip keista, kad ji kelissyk sumirksėjo, bet ir ponas Dreikas, ir arbatinukas liko kur buvę. Jis atsisuko, pamatė jos atmerktas akis, pritariamai linktelėjo ir pasakė:

– Gera mergaitė! Tuoj gausite puodelį gardžios arbatos.

Ji troško jos labiau už viską pasaulyje. Arbata buvo puiki. Kai ji išgėrė, ponas Dreikas pripylė dar. Paskui ištraukė maišelį saldžių bandelių, pasiėmė puodelį sau ir atsisėdo.

– Mėgstate saldžias bandeles? Aš – labai. Šitos beveik kaip prieškarinės – su serbentais ir citrinos žievele. Nešiausi jas namo ir būčiau puotavęs sau vienas, bet šitaip yra nepalyginti geriau.

Panelė Leming suvalgė dvi bandeles ir išgėrė dar porą puodelių arbatos. Per priešpiečius andai nelabai buvo ko valgyti, ir ji pasakė nesanti alkana. Gerdama paskutinį puodelį susiprotėjo, kad ponas Dreikas jai priekaištauja.

– Belas sakė, kad jūsų nebuvo visą rytą. Kas jus privertė vėl leistis į miestą? Verčiau būtumėt pailsėjusi.

Ji buvo taip pratusi prie priekaištų, jog ėmė teisintis:

– Man reikėjo pakeisti knygą.

– O kodėl nepakeitėte jos šįryt?

Ponas Dreikas taip aukštai pakėlė lenktus antakius, kad jie kone lietė jo vešlius geležies pilkumo plaukus. Atrodė išties baugus kaip Mefistofelis. Ir be jokių dvejonių, kaip būna droviems žmonėms, pasiryžusiems daugiau nebetylėti, rėžė:

– Jūsų motina yra velniškai savanaudiška senė.

Panelė Leming įsispoksojo į jį. Jos širdis skausmingai daužėsi. Arbatos puodelis rankoje sutirtėjo. Per visą jos gyvenimą niekas jai nėra pasakęs tokio siaubingo dalyko. Be to, jis nusikeikė – iš tikrųjų nusikeikė. Ji privalo rasti priekaištingų žodžių. Tačiau joks žodis neatėjo į galvą. Kažkas jos viduje ištarė: „Tai *tiesa.*"

Jis paėmė iš jos puodelį ir pastatė ant stalo.

– Tai tiesa, ar ne? Kas gali apie tai žinoti geriau už jus? Jinai jus žudo. O kai aš matau, kaip kas nors žudomas, negaliu likti nuošaly ir laikyti liežuvį už dantų. Kodėl jūs su tuo taikstotės? Kodėl nesusirandate kokio nors darbo? Daug kas taip daro.

Panelė Leming liovėsi virpėti ir tiesiai, paprastai atsakė:

– Prieš porą mėnesių pabandžiau. Tikiuosi, jūs niekam nepasakysite, nes man pareiškė, esą aš nepakankamai stipri, o jei mama tai sužinotų, pasiustų. Ji... ji nesupranta, kad aš jau nebe tokia stipri kaip anksčiau. Nieko nebus, pone Dreikai – aš negaliu ištrūkti.

Antakiai nusileido. Pono Dreiko veido išraiška sušvelnėjo.

– Tai ne visada lengva, – sutiko jis. – Bet dažniausiai išeitis yra. Imkim kad ir mano atvejį. Aš buvau – na, keletą metų buvau visiškai nusišalinęs nuo pasaulio, o kai grįžau, neturėjau nei pinigų, nei darbo, nei draugų. Iš tiesų atrodė, kad nebeliko jokios išeities. Man teko... na, buvo nejuokais riesta. Bet ūmai pasitaikė verslas – gana savotiškas, jūs veikiausiai jam nepritartumėte, bet man tai buvo išsigelbėjimas. Galiu pasakyti, kad niekad nesigailėjau jo ėmęsis, nors būna laikotarpių, kai norėtųsi ko nors tinkamesnio. Tačiau prisimenu, kad jis duoda man pakankamai pajamų patogiai gyventi, išlaikyti nedidelį automobilį ir laisvalaikį leisti beveik taip, kaip man patinka. Suprantate, jei negauni, ko nori, sveikas protas ragina siekti, ko gali.

Agnesės Leming skruostai truputį paraudo. Bjauri juoda beretė arba pati nukrito, ar ponas Dreikas ją nuėmė. Vešlūs kaštoniniai plaukai, anksčiau paslėpti po ja, apgaubė pečius. Kadaise jie gražiai garbanojosi, ir dabar dar krito dailiomis bangomis. Ponas Drei-

kas juos stebėjo. Jis atkreipė dėmesį į tai, kad plaukų spalva neįprastai – jo manymu, labai patraukliai, – išryškino rudas akis. Akys dar ryškiau sušvito, kai ji paklausė:

– Ko jūs norėjote?

– O, aš norėjau mėnulio, – pasakė ponas Dreikas, – mėnulio, žvaigždžių ir devinto dangaus. Jaunystėje visi jų trokštame, o kai negauname, sakome, kad jų išvis nėra, prisikemšame pilvus ankščių, kurias ėda kiaulės, o paskui skundžiamės sutrikusiu virškinimu.

Agnesės Leming balsas buvo malonus ir švelnus. Dabar ji paklausė ypač švelniai:

– Kas buvo jūsų mėnulis?

Jis žvelgė pro ją į langą su nuobodžiu vaizdu į žvyruotą plotą ir tankiai sužėlusius senamadiškus krūmokšnius, bet matė kažką visai kita. Tarė:

– Nagi moteris – tik moteris. Taip dažniausiai ir būna, žinote.

– Kas atsitiko?

– Aš ją vedžiau. Pražūtingas žingsnis. Mėnulius reikėtų palikti danguje. Iš arti jie praranda spindesį ir tampa negyvais kūnais. Atmetus metaforas, ji apsigalvojo ir pasirinko kitą. Skyryboms aš, galima sakyti, išleidau paskutinį skatiką. Gana ironiška. Dabar žinote mano istoriją. O kokia jūsų?

– Neturiu jokios istorijos. – Švelniame balse buvo girdėti tragiška gaidelė.

– Žinoma, ne – ji išsunkė jus iki paskutinio lašo, ar ne? Ketinate pasilikti ir leisti jai jus pribaigti?

– O ką aš galiu padaryti? – liūdnai pasakė Agnesė Leming.

Ponas Dreikas nukreipė akis nuo lango ir keistai, įdėmiai, su ypatinga išraiška pažvelgė į ją:

– Na, galėtumėte už manęs ištekėti.

DEŠIMTAS SKYRIUS

Tą vakarą keturi žmonės parašė laiškus. Tie laiškai irgi padėjo sukurti bendrą vaizdą.

Karola Roulend rašė žmogui, kurį vadino „mieluoju Žirniuku". Tai buvo plepus mergiškas laiškas. „Baisingai ilgiuosi savojo Žirniuko. Kaip noriu, kad mes būtume kartu, bet žinoma, suprantu, – reikia būti labai atsargiems, kol nesibaigė tavo skyrybų procesas. Aš čia gyvenu visai kaip vienuolė – tau nėra reikalo dėl manęs būgštauti – man *iš tikrųjų* nė trupučio niekas nerūpi, kadangi visą laiką galvoju apie tave, kada mes galėsime susituokti, kokie būsime laimingi..."

Ir taip toliau.

Laiškas nebuvo išsiųstas, nes panelei Roulend jis tapo ūmai nebeįdomus. Tiesą sakant, jai šovė labai vykusi mintis. Kai jums iki ašarų nuobodu, vykusios mintys itin pageidautinos. Panelei Roulend buvo taip nuobodu, kad ji nesibaidė jokios pramogėlės. Net buvo nusičiupusi Alfredą Vilardą. Tačiau rašyti Žirniukui – tai jau paskutinis lašas nuobodulio jūroje. Jam nepakenks dar truputį palaukti laiško. Ji mėgo

versti vyrus laukti – laukimas kursto aistrą. Žirniuko aistrą reikia ilgai kurstyti, kad iškart po skyrybų jis prisistatytų su sutuoktuvių žiedu ir gražiu namu. Gal jis nuobodybė – taip, nuobodybė, bet ak, mielieji, jis turi krūvas šlamančių!

Ji įbruko laišką į prašmatnų bloknotą, pasiėmė iš rankinuko raktų ryšulį ir nulipo į sandėliuką. Šaunusis sumanymas ugnies ratu sukosi galvoje, svaidydamas nieko gera nežadančias kibirkštis. Netrukus ji vėl užlipo laiptais nešina pluoštu laiškų ir didele fotografija su parašu. Pastačiusi fotografiją kairėje židinio atbrailos matomiausioje vietoje, ji atsisėdo skaityti laiškų...

Ponas Dreikas rašė Agnesei Leming:

„Mieloji,

privalau jums parašyti, nes noriu, kad turėtumėte ką pasiskaityti, kai manęs nebus šalia ir aš negalėsiu apie tai kalbėti. Jūs jau taip ilgai gyvenate kalėjime. Išeikite į laisvę ir pasidairykite po pasaulį. Aš jums tegaliu parodyti mažytę jo dalelę, bet tai bus jūsų ir mano dalelė, tai bus namai, o ne kalėjimas. Aš žinau, koks kalinio gyvenimas. Išeikite į laisvę, kol jūsų nesužlugdė. Ar jūsų motinai bus geriau, jei jus pribaigs? Jūs sakote negalinti palikti jos vienos, bet jinai nori jūsų patarnavimų, o ne jūsų draugijos. Nusamdykite jai tarnaitę, kuri galės išeiti, jei tik grandinė bus per smarkiai įtempta. Jūs ne duktė, o vergė. Vergija yra amorali ir pasibjaurėtina. Tai skaudūs žodžiai, bet jūs puikiai žinote, kad jie teisingi. Aš seniai norėjau juos

pasakyti. Ar pamenate tą dieną, kai panėšėjau jūsų krepšį, jums grįžtant iš miesto? Tai buvo pradžia. Tas krepšys svėrė toną – jūsų ranka virpėjo iš nuovargio. Būčiau įmanęs jus iškeikti, matydamas tiek kantrybės jūsų akyse ir šypseną, kuria mane apdovanojote. Žmonės, kurie kenčia nedovanotiną tironiją, neturi būti kantrūs ir šypsotis. Supratau, kad nepajėgiu išmesti jūsų iš galvos. Žinau, beprotiška prašyti jus už manęs tekėti. Jums mėgins mane apšmeižti ir paversti mane savanaudiška pabaisa, bet aš esu įspėtas ir, tikiuosi, iš anksto apsiginklavęs. Geriausias mano ginklas – tai faktas, kad aš nieko labiau šiame pasaulyje netrokštu, kaip padaryti jus laimingą. Tikiu, jog galiu tą padaryti. Kadangi šis argumentas vargu ar jus paveiks, pridursiu, kad aš pats nedaug laimės esu patyręs, o jūs galite suteikti visa, ko man stinga, ir dar daugiau. Ar sutinkate?"

Agnesė Leming rašė ponui Dreikui:

„Mums nevalia apie tai galvoti – iš tiesų nevalia. Jei galėtume būti draugais – bet tai būtų neteisinga jūsų atžvilgiu. Nebegalvokite apie tai. Aš turėjau jums iš karto aiškiai pasakyti, kad iš to nieko nieko neišeis. Kad tik jūs nesijaustumėte nelaimingas. (...)"

Šis laiškas, kaip ir panelės Roulend parašytasis, liko neišsiųstas. Jis buvo per gausiai sulaistytas ašaromis. Ilgai vargusi, išeikvojusi begalę degtukų, Agnesė pagaliau šiaip ne taip sudegino lapą.

Ponia Spūner rašė Midei Andervud:

„Jis veikiausiai apatiniame stalčiuje, o jei ten nėra, tai gal būtumėte tokia gera ir peržiūrėtumėte kitus stalčius? Tai toks megztas *spenseris*, apnertas vąšeliu. Man būtų gerai jį pasivilkti po uniforma dabar, kai vakarais jau taip šalta. Belas turi buto raktą."

Ponios Spūner laiškas atėjo kitą dieną per pusryčius. Midė jį perskaitė ir tramdydama juoką pasiteiravo:

– Kas, po galais, tas *spenseris*?

Buvo giedras, saulėtas rytas. Jos širdis juokėsi ir dainavo. Skruostai kaito, balsas linksmai čiurleno. Sode viskas atrodė nuostabu.

Ponia Andervud pažvelgė į ją per stalą:

– Dieve maloningas, tikiuosi, jis tau nerašo apie apatinius?

– Tai ne Gilis, tai ponia Spūner. Ji nori, kad aš paimčiau iš komodos stalčiaus *spenserį*, o aš nė nežinau, kaip tas daiktas atrodo. Ko reikės ieškoti?

– Tai toks apatinis nertinis ilgomis rankovėmis ir aukšta apykakle, bent jau dažniausiai jie tokie būna. Kam jai jo prireikė?

Midės akys švytėjo:

– Pasivilkti po uniforma, nes vakarai vis vėsesni.

Ponia Andervud įsimetė į arbatą sacharino tabletę ir pamaišė.

– Net juokinga, kaip vyriškis viską pakeičia, – pastebėjo ji tarsi atsitiktinai. – Būtumei tu gavus kvie-

timą į Bekingemo rūmus užvakar, tai nebūtumei nė šyptelėjusi. Dabar tau rašo ponia Spūner ir prašo surasti jos nertinį – ar gali būti kas nuobodesnio, – o kiekvienas pamanytų, kad gavai meilės laišką. Kodėl, klausiu aš savęs. Ogi viskas dėl to, kad grįžo tavo vaikinas. Tikiuosi, kad viskas gerai ir tu dabar dėl jo rami?

Midė linktelėjo.

– Ar jis užsiminė apie žiedą? Jei ne, tavo vietoje, nebūčiau visiškai tikra.

Midė nusijuokė ir dar kartą linktelėjo. Gilis nori padovanoti jai žiedą, kad ji galėtų nutraukti jų sužieduotuves su visom ceremonijom – ką apie tai pasakytų teta Meiblė? Ji atsispyrė pagundai viską papasakoti ir pasakė:

– Taip, jis nori padovanoti man žiedą. Bet aš neleisiu jam jo pirkti, dabar juk karas. Jis minėjo savo motinos žiedus. Jos visi papuošalai saugomi kažkur banke. Jis nori, kad aš nuvažiuočiau drauge su juo jų paimti.

Ponia Andervud pritariamai linktelėjo. Čia jau geriau. Vyras nedovanoja merginai savo motinos papuošalų, jei neketina jos vesti. Ūmai ji reikliu balsu paklausė:

– Aha, tai jis prisimena savo motinos žiedus?

– Jis prisimena viską, kas įvyko iki karo. Paskui viskas skęsta rūke... visa, kas asmeniška...

Ji nutilo, nes ponia Andervud pakratė galvą.

– Na, tai jis taip sako – ir galbūt geriau nesigilinti, juo labiau, kad jis ketina pasielgti teisingai.

Midė nusileido į rūsį ir paėmė raktą nuo ponios Spūner buto. Belas buvo užsiėmęs ir šūktelėjo jai pačiai tą padaryti.

– Jie kabo ant kabliukų priešais senąjį bufetą, visi surikiuoti iš eilės – ten juos ir rasite, panele, jei nesunku. Neįmanoma apsirikti – kabo visi iš eilės, nuo pirmo iki aštunto, priešais bufetą – galėčiau paimti užsimerkęs. Jums reikia septinto numerio.

Jis klūpojo ant kelių ir šveitė senas akmenines grindis. Kai Midė ėjo pro jį su raktu rankoje, jis pažvelgė aukštyn, linksėdamas ir šypsodamasis.

– Tokios jau pripurvintos tos grindys, ir vanduo labai greitai atšąla, šiaip tai nebūčiau jūsų varginęs. Tiktai pakabinkite raktą į vietą, kai baigsite, panele, gerai?

Midė užtikrino tai padarysianti be jokio vargo. Tada įėjo į liftą ir pasikėlė į ponios Spūner butą Nr. 7, pačiame viršuje.

Ji išsyk surado nertinį. Tai buvo klaikus natūralios vilnos drabužis, priekyje susegtas perlamutro sagomis, vąšeliu apnerta aukšta apykakle. Nuo jo dvelkė naftalinu. Nertinis neabejotinai šiltas, bet, o varge, kaip jis tikriausiai graužia! Ji persimetė drabužį per ranką, išėjo į laiptų aikštelę ir ten pamatė, kad priešais esančio buto durys plačiai atvertos, o tarpdury stovi panelė Roulend.

– O, panele Andervud – labas rytas! Mačiau, kaip kėlėtės į viršų. Čia Spūnerių butas, ar ne? Jie išsikraustė prieš man atsikeliant. Malonu turėti savą kampą, sakyčiau. Užeikite, pažiūrėsite kaip gyvenu.

Midė dvejojo.

– Tiesą sakant, man reikia išsiųsti šitą... – ji parodė į nertinį.

Karola Roulend nužvelgė jį kaip kokį purviną vabalą. Suraukė nosį ir šnarpštelėjo.

– Kaip smirda! – atvirai pasakė. – Štai, pakabinkite jį ant durų rankenos ir dirstelėkite į mano būstą. Neblogas, tiesa? Neįsivaizduojate, kaip jis atrodė, kai įsikrausčiau.

Midė nenorėjo būti šiurkšti. Ji jautė draugiškumą visam pasauliui. Be to, buvo šiek tiek smalsu. Praleidusi negirdom pasiūlymą dėl nertinio, ji perėjo nedidelį prieškambarį ir nusekė paskui Karolą į labai moderniai pertvarkytą Vandelero namų buto svetainę. Lubos, sienos ir grindys buvo išdažytos matinio pilkumo spalva. Bendra spalvų gama žydra ir pilka – blyškaus žydrumo kilimas, pilkšvo žydrumo brokato užuolaidos ir baldų apmušalai, kilimo spalvos pagalvėlės. Ant židinio atbrailos stovėjo sidabrinė statulėlė – nuoga šokėja ant vienos kojos, beveidė, tiesi kaip strėlė, ištiestomis rankomis. Pirmoji Midės mintis buvo: „Kaip keista...", antroji – „Kaip gražu!" Statulėlė įkūnijo skrydžio grožį. Taip, būtent – skrydžio grožį. Tik staiga statulėlė pasidarė nebesvarbi, nes atbrailos gale, atremta į sieną, stovėjo didelė neįrėminta Gilio fotografija.

Karola Roulend praėjo pro Midę ir paėmė fotografiją.

– Graži, tiesa? – pasakė. – Manau, kad ir jūs panašią turite. – Ir pastatė į vietą.

Taip, nuotrauka buvo graži. Tai Gilis. Skersai kamputyje matėsi jo parašas – *Gilis.*

Karola šypsodamasi atsisuko.

– Taigi? Jūs jo paklausėte, ar prisimena mane?

– Taip, – atsakė Midė.

– Ir ką jis atsakė?

– Bijau, kad ne. Jis neprisimena nieko, kas įvyko prasidėjus karui.

– Kaip patogu, išties kaip patogu! – pasakė Karola Roulend. Jos laki vaizduotė karštligiškai dirbo. Buvo sumaniusi šiaip sau pasismaginti, bet, atrodo, – taip, tikrai atrodo, – kad iš to galima išpešti ir pinigų. – Visiškai nieko? Ar tikrai norėjote tą pasakyti? O, kaip norėčiau šitaip sugebėti! O jūs ne?

– Ne, aš to nepakęsčiau.

Karola Roulend nusijuokė.

– Norite išsaugoti prisiminimus? Smagu, kol kas nors vyksta, bet kam paskui prisiminti? Kad ir kaip ten būtų, Gilis ir aš padėjome tašką.

Midė ištiesė ranką ir įsitvėrė minkšto krėslo atramos. Naftalino kvapas nuo ponios Spūner *spenserio* ūmai pasidarė nebepakenčiamas. Ji leido jam nuslysti ant grindų. Santūriu, tiriamu balsu pasiteiravo:

– Gilis ir jūs?

Panelė Roulend nusišypsojo ryškiai dažytomis lūpomis.

– Ar jis jums apie mane nepasakojo? O ne, suprantama – jis juk viską pamiršo. Bet galėjo bent užsiminti apie mane dar prieš prarasdamas atmintį. Jūs tikra, kad to nebuvo?

Midė papurtė galvą.

– O ar tam buvo priežasčių?

Karola iš šagrenės odos dėžutės išsitraukė cigaretę. Brūkštelėjo degtuką ir prieš atsakydama prisidegė.

– Priežasčių? Na, kaip pažiūrėsi. Kai kas pasakytų, kad jam reikėtų paminėti jau esamą ponią Ermiteidž prieš pasiperšant jums. Manau, jis jums piršosi? Jūsų teta, atrodo, taip mano.

Midės ranka stipriai suspaudė krėslo atkaltę. Ji atsakė:

– Mes susižadėję.

Ryškiai dažytos lūpos išpūtė dūmų srovelę.

– Ar neišgirdote, ką pasakiau? Nemanau, kad negirdėjote – arba nesuvokėte. Suprantu, tai šokas, bet juk ne dėl mano kaltės, tiesa? Nejau tikėjotės, kad laikysiu liežuvį už dantų ir leisiu Giliui toliau manęs neprisiminti? Turiu galvoti apie savo pašalpą. Ką jūs apie tai manote? Jis man mokėdavo keturis šimtus per metus. O man šitų pinigų reikia – o taip, galite neabejoti!

Midė nieko nejautė. Atrodė, lyg jos kalbėtų apie ką nors kitą. Taip negali atsitikti jai ir Giliui. Ji žiūrėjo į nuotrauką ant židinio ir į Karolą. Yra dalykų, kuriais patikėti neįmanoma.

– Panele Roulend, – pradėjo ji, bet blykstelėjęs žvilgsnis ir cigaretės mostas ją nutraukė.

– Bet aš nesu panelė Roulend. Jau *sakiau*, kad nesiklausote manęs. Roulend – tai tik mano sceninis vardas. Visai neblogas, kaip manote? Tačiau mano tikro-

ji, teisėta pavardė yra Ermiteidž. Štai apie ką aš jums kalbėjau – aš esu ponia Ermiteidž. – Ji vėl nusisuko į židinį, paėmė fotografiją ir pastatė truputėlį kitu kampu. – Jis nėra gražuolis, bet kažkuo patrauklus, tiesa? Bent jau aš taip maniau, kol nepatyriau, koks šaltas, gobšus velnias jis gali būti.

Midė spoksojo į ją plačiai išplėstom tuščiom akim. Tai nieko nereiškia. Tai gryniausia nesąmonė. Pritrenkta ji sukuždėjo:

– Tai nesąmonė...

Karola paleido nuotrauką ir žengtelėjo atgal. Ji buvo pikta, bet už pykčio slėpėsi smagumas. Ji jau seniai norėjo kaip nors atkeršyti Giliui, bet tokios galimybės nesitikėjo. Ant trapaus prašmatnaus stalelio lenktom sidabrinėm kojom ir stikliniu viršumi gulėjo pluoštas laiškų. Ji paėmė viršutinį ir prakalbo balsu, kuriame nebebuvo girdėti aristokratiškos tarties:

– O, tai aš melagė? Gerai, panele Mide Andervud, pažvelkite į šitai ir galbūt pasigailėsite savo žodžių! Manau, atpažinsite Gilio rašyseną.

Prieš ją buvo popieriaus lapas. Rašysena tikrai Gilio – labai aiški ir įskaitoma. Viskas nepaprastai aišku ir ryšku – popieriaus kraštas, jo sulenkimai, Karolos ranka, ilgi pirštai ir skaisčiai raudoni nagai, žiedas su vieninteliu ryškiai spindinčiu deimantu... Gilio laiškas.

Štai kas jame buvo parašyta:

„Tu klysti, jei manai, kad tokie argumentai mane gali paveikti. Tu apeliuoji į jausmus, o man jie visai nerūpi. Jei kalbėsiu visai atvirai, tai mane siutina, to-

dėl patariu liautis. Duosiu tau keturis šimtus per metus, jei liausies vadintis Ermiteidž. Jei sužinosiu, kad pažeidinėji šį susitarimą, nedvejodamas nutrauksiu išmokas. Juridiškai, kaip pati sakai, tu turi neginčijamą teisę į šį vardą, bet jei tik sužinosiu, kad juo naudojiesi, neteksi pinigų. Tai garbingas vardas, bet aš nemanau, kad tavo akyse jis vertas keturių šimtų per metus. Ir tai, mieloji Karola, yra mano paskutinis žodis."

Midė pakėlė akis į Karolą Roulend ir pamatė jos veide piktdžiugą. Vos atgaudama kvapą, ji ištarė:

– Jis jūsų nemyli.

Šviesiaplaukė galva krestelėjo.

– Dabar ne. Bet argi tai nepanašu į Gilį? Tai užsidega, tai atvėsta – vieną dieną krenta jums po kojomis, kitą dieną viską pamiršta. Ar ne taip pat jis pasielgė ir su jumis? Tai ką gi – ar aš melagė, ar esu ponia Ermiteidž ir jūs manęs atsiprašote? Štai, paties Gilio ranka parašyta – jūs negalite to paneigti.

Midė stovėjo tiesi, sustingusi.

– Ar jūs išsiskyrėte?

Karola nusijuokė.

– O ne, nieko panašaus – tiesiog padėjome tašką – kaip ir sakiau. Gal kurią dieną jis prisimins ir viską jums apie mane papasakos. Bent jau turėsite ko laukti, balandėle!

Midė pasilenkė ir pakėlė vilnonį *spenserį*. Laikydama jį rankoje, pasigręžė eiti. Nežinojo, ką sakyti. Durys į prieškambarį, taip pat ir laukujės už jų, buvo

atviros. Gal ji tikrai nebūtų pratarusi nė žodžio, jei jos nebūtų atsivijęs Karolos juokas. Staiga jos viduje tarsi plykstelėjo balta kaitri liepsna. Ji sustojo ant slenksčio ir pasakė netramdydama pykčio:

– Nenuostabu, kad jis jūsų nekenčia!

Visų klaikiausia po to buvo vos už jardo ar dviejų išvysti ponią Smolet, klūpančią ant kelių ir valančią laiptų aikštelę. Pasistačiusi kibirą su pamuilėm, ji šiūravo šepečiu cementines grindis. Ką ji nugirdo iš to baisaus pašnekesio su Karola Roulend? Šepetys garsiai čiužėjo, bet Midę užvaldė siaubinga nuojauta, kad šiūravimas prasidėjo tik dabar. Abejos durys buvo plačiai atlapotos, tad ji galėjo viską girdėti. O jei šiūravimas tik prasidėjo, galima neabejoti, kad ponia Smolet išgirdo kiekvieną žodį. Neliko nieko kito, kaip tik praeiti pro ją, tarus „Labas rytas, ponia Smolet“ ir nusileisti laiptais.

DVYLIKTAS SKYRIUS

Ponia Smolet viską išklojo Belui per lengvus priešpiečius, kuriuos juodu valgė apie vienuoliktą valandą rūsyje. Ji buvo stambi moteris šiurkščiais obuolio raudonumo skruostais ir tamsiom akutėm, kurios matydavo viską. Sriūbčiodama iš puodelio arbatą ji pastebėjo, kad nuo bufeto durelių apačios nenuvalytos dulkės, o ant kabliuko nėra vieno iš aštuonių raktų. Kai ji užsiminė apie raktą, Belas paiškino, kad panelė Andervud tuoj jį atnešianti.

– Sakė, jai prireikė kažką paimti poniai Spūner.

Ponia Smolet iš popierinio pakelio išėmė gabalą cukraus ir įsimetė į arbatą. Karas karu, bet arbatos be cukraus ji nesiruošė gerti. Energingai pamaišiusi arbatą, ji prabilo:

– Na, ji išėjo visai ne iš to buto, pone Belai. Ji buvo panelės Roulend bute, abejos durys atidarytos tiesiai į laiptinę, taigi aš viską girdėjau, nelyginant stovėdama kambaryje su jom. Ji sakė: „Gilis ir aš padėjome tašką" – panelė Roulend taip sakė. Ir dar: „Ar jis jums apie mane nepasakojo?"

Belas papurtė galvą.

– Jums nederėjo klausytis, ponia Smolet, tikrai nederėjo.

Ponia Smolet triukšmingai pastatė arbatos puodelį.

– Žinoma, nederėjo, kurgi ne! Tai gal pasakysite, kas man beliko daryti! Įsikišti į ausis vatos, kurios aš neturėjau po ranka, ar eiti sau ir palikti neišvalytas grindis?

– Galėjote sukosėti.

– Kad gerklė paskaustų? Tai jau ne! Kai žmonės nenori, kad kiti juos girdėtų, jie užsidaro duris! Taigi tas Gilis, na, majoras Ermiteidžas – juk jis panelės Andervud jaunikis? Tik įsivaizduokit, jei išaiškės, kad jis burkuoja su panele Roulend!

– Tai ne jūsų reikalas, ponia Smolet. Ji labai maloni jauna dama, ta panelė Andervud, ir aš nuoširdžiai linkiu jiems laimės.

Ponia Smolet garsiai suprunkštė iš juoko.

– Tikrai bus laimė, kai yra dvi merginos, abidvi jo nori ir gatavos viena kitai dėl jo akis iškabinti! „Mes susižadėję“, sako panelė Andervud. „Aš esu ponia Ermiteidž“, sako panelė Roulend ir duoda jai skaityti laišką.

– O varge, nereikėtų jums šitaip kalbėti, visai nereikėtų.

Ponia Smolet atmetė galvą.

– Ne aš gi taip sakiau! Tai vis tos abi. „Aš esu ponia Ermiteidž“, sako panelė Roulend, o panelė Andervud sako: „Jis jūsų nemyli.“ Kai išgirdau ją išeinant, iškart pradėjau valyti, kad ji nenuliūstų supratusi, jog galė-

jau viską nugirsti. Ji dar tarpduryje atsisuka ir šaukia panelei Roulend kažką apie neapykantą, o paskui kaip viesulas lekia laiptais žemyn. Ar ne juokinga, sakau, kai panelė Roulend vadina save ponia Ermiteidž? Aš sakau, tai kaip ir dvipatystė, ar ne? Ar, jūsų galva, yra skirtumas, kad jis praradęs atmintį? Ką jūs manote, pone Belai?

Belas pastūmė savo kėdę ir pakilo.

– Manau, kad manęs laukia darbas, kaip ir jūsų.

Raukšlėtas, raudonas jo veidas buvo susikrimtęs. Plepė ta ponia Smolet, štai kas ji. Jis ir pats mėgsta paplepėti, bet negali pakęsti paskalų ir piktų žodžių, tam jis nepritarė ir niekuomet nepritars – nuo jų žmonėms tik nemalonumai ir nieko daugiau.

– Ant viryklės paruošta sočiai karšto vandens. Tuoj pripilsiu jums kibirą, – pasakė jis.

Bet kai kibiras buvo pripiltas, ponia Smolet neskubėjo niekur eiti.

– Keista, kodėl panelė Garsaid nebenori, kad aš jai valyčiau? Ji, tikiuosi, nepasisamdė ko nors kito vakarais, kai manęs nėra?

Belas papurtė galvą. Mintis apie panelę Garsaid jo nedžiugino, ir jis nenorėjo šnekėti apie jos reikalus.

Ponia Smolet nekantriai pasiraivė, jei taip galima pasakyti apie tokią apkūnią moterį.

– Na, aš turiu teisę žinoti, patenkinti žmonės mano darbu, ar ne? Samdė mane visąlaik triskart per savaitę ir staiga nei iš šio, nei iš to nutraukia. „Man daugiau jūsų nebereikės, ponia Smolet“, sako ji, „štai

jums pinigai už šiandien“, tada eina į savo kambarį ir uždaro duris. – Ji pasilenkė prie kibiro rankenos, bet atsitiesė taip jo ir nepakėlusi. – Klausykit, pone Belai, ar ji susigrąžino tuos savo baldus? Sakė, kad juos išvežė taisyti, bet aš juose nieko bloga nemačiau. Labai gražūs buvo daikčiukai, visai kaip antikvarinėse parduotuvėse – riešutmedžio bufetas, rašomasis stalas ir kėdės rangytom atkaltėm. Keista, kad juos visus išsyk prireikė remontuoti, ar ne teisybė? Klausykit, juk galėtumėte pasakyti, ar bent kuris iš tų baldų grįžo atgal?

Belas atrodė susigraužęs. Tai gryniausios paskalos. Jis to nemėgo. Atkirto taip aštriai, kaip tik galėjo:

– Aš turiu kitų darbų, ne tik stebėti, ką žmonės atiduoda taisyti. Ir vanduo nevirs amžinai, ponia Smolet, jūsų jau bus atšalęs.

Vietoj atsako jis susilaukė galvos krestelėjimo.

– Tai ką, ar man pirštus nusiplikyti? – Ji pakėlė kibirą. – Blogas ženklas judinti tuos daiktus iš savo vietų ir sienų apmušalai išblukę, bet nieko nesimato, kol jie stovi. Jei paklaustumėt manęs, pone Belai, pasakyčiau, kad jinai juos pardavė.

Tos dienos įvykiai prašyte prašėsi atidžiai peržiūrimi, surūšiuojami ir dar kartą sudėliojami. Visa, kas buvo padaryta ar pasakyta, kad ir kaip lėkšta ar nereikšminga tai atrodytų, buvo verta išnagrinėti ir ištirti per mikroskopą. Būna tokių dienų, bet žmonės tik paskui susigriebia, kad visus smulkius, paikus veiksmus ar paskubom sviestus žodžius reikėjo įsiminti, atrinkti ir apsvarstyti. Jei būtų tai žinoję iš anksto, suprantama, būtų elgęsi visai kitaip. Bet žmogus nežinai – niekada nežinai, kol būna per vėlu. Tik vienas Vandelero namo gyventojas nutuokė, jog visa, kas tą dieną buvo pasakyta ir padaryta, gali ramų saugumą paversti katastrofa.

Midė grįžo į butą Nr. 3 ir tvarkingai supakavo siuntinį poniai Spūner į Saseksą. Ponia Andervud pasiteiravo, kodėl ji atrodo tokia surūgusi, ir išbarė, kam toji lipo laiptais užuot važiavusi liftu.

– Bet aš važiavau liftu, teta Meible.

– Tai kodėl tuomet taip atrodai? Kada rengiesi pasimatyti su savo jaunuoliu?

Akimirką pieno baltumo veidas plykstelėjo raudo-

niu. Ponia Andervud staiga pamatė, koks jis stulbinamai gležnas. Paskui tamsiaplaukė galva palinko ties siuntiniu.

– Jis visą dieną praleis Karo ministerijoje. Kai tik bus laisvas, paskambins man.

Ponia Andervud apsirengė ruošdamasi išeiti. Užsimovusi pirštines pasakė:

– Klausyk, aš paimsiu tavo siuntinį ir šią popietę nueisiu už tave padirbėti. Liepk Aivei sutaisyti tau ovaltino ir šiandien padykinėk. Jis greičiausiai norės šįvakar kur nors su tavimi nueiti. Aš grįšiu ne anksčiau, kaip pusę aštuonių.

Diena buvo bauginamai ilga. Midė nuėjo į savo kambarį ir prigulė. Ji nepajėgė nei galvoti, nei jausti. Viskas joje lyg miegojo ir laukė Gilio skambučio. Tačiau tas nesugebėjimas galvoti ar jausti buvo ne poilsis, o neapsakoma įtampa. Protas neveikė, įstrigęs tarp dviejų priešingų polių – neįmanomybės ir tikrovės. Neįmanoma, kad Gilis būtų vedęs Karolą Roulend – bet Gilis yra vedęs Karolą Roulend. Tik viena iš dviejų gali būti tiesa. Tačiau abu dalykai egzistuoja, neigia vienas kitą, o tarp jų – sustingęs, laukiantis jos protas.

Kitapus laiptų aikštelės esančiame bute sėdėjo Eliza Garsaid, neatplėšdama akių nuo plikos sienos priešais save. Prieš šešis mėnesius siena nebuvo plika. Ten stovėjo aukštas, grakštus riešutmedžio bufetas, abipus jo – kėdės rangytom atkaltėm. Visas derinys buvo subtiliai taisyklingas. Dabar siena tuščia. Neliko

bufeto su Vusterio porceliano arbatos servizu – prosenelės vestuvių dovana. Nebeliko kėdžių – ne tik anų dviejų, bet viso komplekto, parduoto, kaip ji karčiai suvokė, už dešimtąją dalį tikrosios vertės, kurią jos turėjo anais laikais, kai visos vertybės dar nebuvo pražuvusios pasaulio sumaišty.

Sieną dengiantys apmušalai, kaip sakė ponia Smolet, buvo gerokai išblukę. Kur stovėta bufeto, liko melsvas lopas sidabro pilkumo tapetų fone. Neryškius šešėlius buvo palikusios ir kėdžių atkaltės. Kitas melsvas lopas panelei Garsaid iš dešinės rodė, kur stovėjo rašomasis stalas, o virš aukštos židinio lentynos kelios nedidelės melsvos ovalinės dėmės bei didelis stačiakampis bylojo apie dingusias šešias miniatiūras ir veidrodį. Liko tik keli beverčiai baldai – nusidėvėjęs, iš senumo nuplikęs kilimas, kelios kėdės kartūno sėdynėmis, išblukusiomis nuo skalbimo, stalas ir pati panelė Garsaid.

Ji sėdėjo visiškai tyliai, žvelgdama į tuščią sieną. Ateitis irgi atrodė visai tuščia. Jai šešiasdešimt metų. Ji neturi nei specialybės, nei pinigų. Neįstengs susimokėti už buto nuomą atėjus mokėjimo dienai, o eiti nėra kur. Vieninteliai gyvi giminaičiai – visiškai nukriošusi, ligos prirakinta prie lovos teta slaugos namuose, du jauni kareiviai, tarnaujantys Artimuosiuose Rytuose ir dukterėčia, gyvenanti Honkonge. Prieš šešis mėnesius dar buvo visai neblogai. Paskui pramonės koncernas, iš kurio ji gaudavo pajamas, žlugo, ir ji liko be nieko. Visi jos kiaušiniai, kaip sakoma, buvo sukrauti vienoje kraitelėje. O dabar nebėr nei kraitelės, nei kiaušinių.

Pinigų nė skatiko. Jos rankoje – žiedas su deimantu, kurio nepavyko parduoti. Sukinėjo jį į visas puses nežiūrėdama, kol jos žvilgsnį patraukė akmens blykstelėjimas. Dabar ji įsižiūrėjo į žiedą, į puikų briliantą platinos aptaisais. Ji visuomet tikėjo, kad taip ir yra. Bet pasirodė, kad žiedas – klastotė. Dėdės Džeimso vestuvinė dovana pasirodė esanti klastotė. Ir pačių vestuvių nebuvo, nes Henris Ardenas žuvo prie Monso. Tačiau dėdė Džeimsas pasirodė tikrai dosnus ir kilniaširdis. „O, turėkis jį, mieloji, turėkis! Dėl Dievo, aš nenoriu jo atsiimti!" Dėdė Džeimsas, pertekęs pinigų, apsimetė kilniaširdžiu ir ją apgaudinėjo. Jis garsėjo šykštumu, bet kaip galima būti tokiam šykščiam! Gyvenimas kartais tiesiog stulbina.

Ji pasukiojo akmenį. Tas ryškiai blykstelėjo vaivorykštės spalvom tarsi tikras. Panelė Roulend, kuri išsinuomojo butą viršuje, turi lygiai tokį pat žiedą. Dar vakar, kai jodvi kartu leidosi liftu, brangakmenis tarsi mirktelėjo jai nuo ilgos rankos su ryškiai raudonais nagais. Ji pasvarstė, ar anas žiedas irgi klastotė. Tokios merginos kaip Karola Roulend dažnai turi labai vertingų papuošalų, gautų dovanai. Anas visai gali būti tikras. Ji prisiminė, koks ryškus atrodė tas akmuo – ryškesnis už jos pačios, nes ji atsmaukė pirštinę pažiūrėti, ar tikrai užsimovė žiedą. Po to paskubom vėl užsimovė pirštinę, nes žiedai buvo labai panašūs ir tas žeidė jos išdidumą.

Ji nesiliovė galvoti apie žiedus ir jų stulbinamą panašumą.

Ponia Andervud baigė pakuoti ryšulius nukentėjusiems nuo bombardavimo gyventojams be ketvirčio penktą. Tuomet persimetė keletu žodžių su panele Midlton ir išėjo lošti bridžo. Žodžių tirados tikslas buvo pranešti panelei Midlton, kad daugiau ji nebeateisianti, o „mano dukterėčia anaiptol nėra pakankamai stipri ir, mano manymu, būtų daug geriau, jei jūs paskirtumėt į jos vietą kitą žmogų. Ji kasdien pareina namo visai nusivariusi, ir aš, dievaž, nesistebiu".

Pusę šešių, kaip buvo sutarta, Agnesė Leming mieste susitiko su ponu Dreiku. Ji ketino sukaupti visas jėgas ir išdėstyti, kad jis privalo apie ją nebegalvoti, kad jiedviem nevalia daugiau susitikinėti, bet nieko panašaus nepadarė. Šio pasikeitimo priežastį ne taip paprasta įvardyti. Ji buvo banali ir nereikšminga. Galima dar pridurti – visai nebūdinga Agnesės Leming charakteriui. Bet jos užteko. Juk yra toks dalykas – paskutinis lašas. Džulijos Meison siuntinys buvo paskutinis lašas, perpildęs taurę.

Džulija, geraširdė turtinga moteris, buvo jos pusseserė. Ji buvo iš tų damų, kurios nuolat perka drabu-

žius, bet jų nenešioja, arba, apsivilkusios tris kartus, pareiškia, kad jie mirtinai nusibodo. Ji nuolat atsiųsdavo kokių nors gėrybių Lemingų moterims. Vienas siuntinys atkeliavo su vidurdienio paštu ir buvo adresuotas ne poniai Leming, o Agnesei. Jame buvo pasakiškas švelniai rudo, beveik smėlio atspalvio tvido kostiumas su koralų spalvos taškeliais. Prie jo priderintas ilgas paltas šilta kailio apykakle, batai, trys poros kojinių, fetro skrybėlaitė, rankinė, pirštinės ir dulsvo koralų atspalvio palaidinė bei megztukas. Į megztuką buvo įkištas Džulijos laiškas:

„Brangioji Agnese,

iš visos širdies viliuosi, kad šie daiktai tau pravers. Tikriausiai man buvo susisukusi galva, kai juos pirkau. Jie man per ankšti, o spalvos tragiškai netinka. Marlona man atidavė visus savo kuponus, tai aš galėsiu nusipirkti ką nors kita. Ji išvažiavo atgal į Ameriką, jai jų nereikia...“

Agnesė užsimetė paltą, prisidėjo prie savęs palaidinę, tikrindama spalvą, ir užsidėjo skrybėlaitę. Efektas buvo stulbinamas. Tai *jos* drabužiai – jai sukurti, jai pasiūti – puikiai derantys. Dažniausiai Džulijos drabužiai jai būdavo per dideli. Šitie tiko. To, ką atsiųsdavo Džulija, Agnesė Leming pati kaip gyva nebūtų pirkusi. Bet šį kartą drabužiai buvo tarsi sukurti jai.

Ir tuomet įėjo ponia Leming, pasiėmė megztuką ir nuėjo prie veidrodžio. Kai atsigręžė, jos akys blizgėjo iš pasitenkinimo.

– Kokia žavinga spalva! Džulijos skonis man ne visada prie širdies, bet šitie drabužiai tikrai nuostabūs. Nusivilk tą paltą, leisk man užsimesti. O, geriau nė negali būti! Batai man netiks – gali pasilikti sau, kojines taip pat. Apmaudu, kad Džulijos kojos didesnės už mano – panašu, kad moterų kojos vis didėja – bet kiti daiktai kuo puikiausiai tiks. Sijoną reikėtų truputį pataisyti. Galėsi tuo užsiimti šią popietę, tada aš galėsiu jį užsivilkti šeštadienį, kai eisime priešpiečių su Airine – kaip sykis tiks užmiesčiui.

Agnesės skruostai lengvai paraudo.

– Mama, Džulija tuos drabužius atsiuntė man. Aš... norėčiau juos pasilikti sau.

Ponia Leming išsinėrė iš ilgo palto ir pasimatavo megztuką. Jis atrodė labai dailiai ir jai tiko. Dauguma drabužių jai tiko. Sulaukusi bemaž šešiasdešimties, ji vis dar buvo labai elegantiška ir graži. Žili plaukai skoningai sugarbanoti. Tamsūs antakiai tobulu lanku gaubė juodas spindinčias akis. Figūra liekna, bet ne išdžiūvusi, o veido spalva vis dar nuostabi. Su pasitenkinimu save apžiūrėjusi, ji šypsodamasi atsigręžė.

– Brangioji, Džulijai tikrai nėra skirtumo, kas juos nešios. Ji tik nori jų atsikratyti – jie jai visai netiktų.

– Ne, – pasakė Agnesė. Ir pridūrė: – Mama, ji atsiuntė juos *man*. Aš norėčiau juos pasilaikyti.

Ponios Leming šypsena pasidarė piktoka.

– Bijau, mano miela, kad nieko nebus. Žinai, tu truputį nusišneki. Tokio amžiaus būdama jau turė-

tum susiprotėti nejuokinti žmonių drabužiais, kurie tau visiškai netinka.

Agnesė pablyško, bet nepasidavė.

– Džulija atsiuntė juos man. Štai jos laiškas – paskaityk, ką ji rašo.

Ponia Leming numetė laišką ant tualetinio stalelio.

– Pakaks šitų nesąmonių. Man reikia šitų drabužių ir aš juos paimu. Pasakysi Džulijai, kad jie tau netiko, o vietoj jų gali imti mano senąjį pilką kostiumą. Beje, pilkasis sijonas būtent toks, kokio reikia – pataisyk šitą pagal jį. Šiandien pavakary ir pataisyk. Aš einu pas Remingtonus, grįšiu tik po septynių. Ir susimildama, sutvarkyk šitą chaosą! Aš turiu lėkti!

Agnesė sutvarkė chaosą, bet sijono netaisė. Atsigulė ant lovos ir ilsėjosi.

Penkiolika minučių po keturių ji išsivirė puodelį arbatos, o paskui iš lėto, rūpestingai apsirengė pasimatymui su ponu Dreiku. Jos plaukai iš prigimties buvo gražūs ir ji nepagailėjo jiems pastangų. Tada nuėjo į ponios Leming kambarį ir pasinaudojo jos pudra. Truputėlį net pasidažė – pati nustebo, kaip tai ją pakeitė. Paskui apsirengė naujaisiais drabužiais. Pirmiausia apsimovė plonas kojines ir apsiavė dailius minkštus batus. Tada sijoną, kurio taip ir nepataisė, švelnios koralų spalvos džemperį. Su švarku ir paltu būtų buvę per šilta. Paltas jai labai tiko, o ypač puiki kailinė apykaklė. Užsivilko jį ir vėl sudėjo švarką bei koralų spalvos megztinį į Džulijos atsiųstą dėžę. Toliau skrybėlė, pirštinės, rankinė. Džulijos išsirinkta

kruopščiai – pirštinės, batai ir rankinė be priekaištų derėjo. Agnesė nužvelgė save aukštame ponios Leming veidrodyje ir pagalvojo: „Štai aš – tokia, kokia atrodau. Aš ne vergė." Ir išėjo į pasimatymą su ponu Dreiku.

Jis ir pats nesuprato, kaip rimtai bijojo, kol nepamatė jos ateinant. Ne taip paprasta vaduotis iš ilgai trukusios tironijos pančių. Jis žiūrėjo ir stebėjosi jos pasikeitimu.

– Mieloji, jūs atėjote! Žinote, aš visą dieną bijojau, kad neateisite.

Ji papurtė galvą.

– Būčiau atėjusi bet kokiu atveju. Bet galvojau pasakyti jums, kad daugiau neateisiu.

– O dabar?

– Noriu su jumis pasikalbėti.

Juodu susirado kamputį beveik tuščioje arbatinėje. Užsakęs arbatos jis tarė su šypsena, keičiančia visą jo veidą:

– Na, dabar galime pradėti. Jiems prireiks dešimties minučių arbatai paruošti. Aš noriu pasikalbėti su jumis, o jūs norite pasikalbėti su manim. Kuris pirmas pradedam?

– Aš kalbėsiu, – pasakė Agnesė. Jei neprabils pirma, jos pasiryžimas gali nueiti niekais, o tada grįš į vergės būvį ir niekada nebeišsivaduos.

Tebesišypsodamas jai akimis, jis pasakė:

– Labai gerai. Tai kas yra, Agnese?

Jos rankos stipriai spaudė viena kitą. Kojos naujuo-

se minkštuose Džulijos bateliuose šalo, bet skruostai degė. Pono Dreiko akims ji buvo graži kaip svajonė ir jis manė, kad svajonė gali virsti tikrove. Savo švelniu balsu, šiek tiek skubėdama, ji paklausė:

– Ar jūs tikrai... taip galvojate... kaip sakėte vakar?

– Taip, aš būtent taip galvoju. Ar negavote mano laiško?

– Aš... aš jį gavau. Man jis patiko... labai patiko. Pamaniau, kad jūs nuoširdus. Taip ir yra, ar ne? Jūs norite mane vesti?

– Labiau už viską pasaulyje, brangioji.

Padavėja atnešė arbatos ant paprasto padėklo – karo meto bandelės, karo meto pyragaičiai. Agnesė giliai įkvėpė ir laukė. Padavėjai nuėjus, ji pakuždomis paklausė:

– O ar greitai?

Ponas Dreikas linktelėjo. Jį draskyte draskė jausmai. Arbatinė su apsnūdusia patarnautoja ir keliais dykinėjančiais lankytojais ne pati tinkamiausia vieta jiems išreikšti. Jam knietėjo stverti mylimą moterį į glėbį, rėžti juokingas ir romantiškas prakalbas, tačiau tegalėjo linktelėti jai kitapus lengvo stalelio ir pasakyti:

– Kai tik jūs panorėsite.

Agnesė dar kartą giliai įkvėpė.

– Ir kiek laiko tam prireiktų?

Pono Dreiko širdis taip daužėsi, kad jis vos begalėjo prisiminti savo menkas žinias apie santuokos sudarymo taisykles. Jis sumikčiojo:

– Manau, kokių trijų dienų.

– Aš noriu tuoktis bažnyčioje. – Čia ji susigriebė. – Jums tai turbūt atrodo labai keista. Jūs nesuprantate, bet aš pamėginsiu paaiškinti. Jūs pasakėte, kad aš gyvenu kaip vergė, ir aš žinojau, kad esate teisus, bet nemaniau galinti ką nors pakeisti. Norėjau jums tą pasakyti, norėjau vienąkart pasimatyti su jumis ir pasakyti sudie. Tačiau kai kas atsitiko. Negaliu jums to pasakoti. Jums nė į galvą neateitų... ne, negaliu jums papasakoti... jūs nesuprasite... aš nė pati nesuprantu, bet pajutau, kad daugiau nebepakęsiu. Tik, suprantate, nežinau, ar ilgai dar šitaip jausiuos: jei susituoksime, nebegalėsiu grįžti, bet jei ne – gal ir grįžčiau. – Balsas nutrūko. Vos atgaudama kvapą, ji pridūrė: – Aš taip baisiai bijau... šito.

– Bijote grįžti atgal? Turite omeny, dabar?

Ji papurtė galvą.

– O ne, žinoma, dabar aš turėsiu grįžti. Ne tą turėjau galvoje – ne fizinį grįžimą, aš kalbėjau apie grįžimą į ankstesnį dvasios būvį – dabar, kai jau pradėjau kapanotis į viršų.

Ponas Dreikas suėmė jos rankas.

– Agnese, pažvelkite į mane! Ir paklausykite manęs! Jūs niekada nebegrįšite į ankstesnį būvį – net jei sakysite, kad to norite, net jei pareikšite man, kad apsigalvojote! Jums nereikia grįžti atgal! O dabar pamėginkime išsiaiškinti, kaip galėtume kuo greičiau susituokti.

Gilis nepaskambino. Truputį po šeštos valandos jis atėjo ir rado Midę svetainėje, susigūžusią dideliame krėsle. Aivė uždarė paskui jį duris ir pasišalino. Ji galvojo, koks jis žavus ir kokia laiminga panelė Midė, nors tą dieną niekas, pažiūrėjęs į ją, nebūtų to pasakęs. Aivė grįžo į savo virtuvės kamputį ir spigiu vaikišku balsu uždainavo:

Man patinka tavo lūpos, man patinka tavo akys,
Tau patinka mano lūpos? Tau patinka mano akys,
Kerinčios tave?

Midė atsistojo – išbalusi, sumenkusi šmėkla merginos, kurią jis pereitą vakarą bučiavo. Dabar jis vėl ją pabučiavo ir pajuto, kad ji virpa ir kad jos oda šalta.

– Širdele, kas yra?

Bet ji tik dar labiau virpėjo.

Jis atsisėdo į krėslą ir ėmė sūpuoti ją glėbyje.

– Mažoji kvailiuke! Kas atsitiko?

Jos trapus kūnas virpčiojo nuo raudos, bet neišsprūdo joks garsas, joks žodis.

– Mide, brangioji, kas yra – kas gi nutiko? Ar gali liautis verkti ir pasakyti man? Nagi, privalai susiimti!

Taip, ji privalo. Ir kai tik pasakys jam, juodu niekada daugiau šitaip nebesėdės. Visa kam ateis galas, viskas amžinai baigsis. Tik vieną akimirką ji dar leido sau jausti ją glėbiančią šilumą, jėgą ir meilę. Paskui pakėlė galvą nuo jo peties.

– Gili... tu sakei, kad jos nepažįsti...

– Aš nepažįstu daugybės žmonių. Apie ką būtent tu kalbi? Ir kodėl išverkei visas akis?

– Karola Roulend... sakei, kad jos nepažįsti.

– Tas vardas labai jau netikras. Karola Roulend – lažinuosi iš ko tik nori, kad ji gimė ne su tuo vardu, kad ir kas ji būtų.

Dabar ji sėdėjo atstu nuo jo, prisiglaudusi prie krėslo ranktūrio ir žiūrėjo jam į veidą. Jos pilkos akys buvo išplėstos ir tamsios, veidas – visiškai bekraujis.

– Ji sako, kad jos pavardė visai ne Roulend.

– Mieloji, o ar kas nors tuo tikėjo?

– Ji sakosi esanti Ermiteidž.

– Ką?!

– Ji sako, kad tu ją vedei.

Gilis čiupo ją už pečių. Jo tvirtos rankos taip stipriai suspaudė, kad net mėlynės liko.

– Gal tu iš proto išsikraustei?

Midė pasijuto mažumėlę geriau. Jis niršta, jis skaudžiai ją spaudžia. Ji pasijuto geriau. Ištarė gerokai tvirtesniu balsu:

– Ne. Tai ji taip sako. Ji parodė laišką...

– Kokį laišką?

– Tavo. Ten buvo tavo rašysena. Jame buvo parašyta, kad tu mokėsi jai keturis šimtus per metus.

Jo rankos tvirtai ją tebelaikė, bet pyktis iš veido dingo. Akys buvo susikaupusios, griežtos ir labai mėlynos.

– Keturis šimtus per metus? Širdele, kažkas bus pamišęs – tikiuosi, ne tu ir ne aš.

– Taip parašyta laiške. Ir dar parašyta, kad ji neturinti vadintis Ermiteidž. Kad ji, aišku, juridiškai turinti teisę į tą pavardę, bet jei ja naudosis, neteks keturių šimtų per metus. Ir kad argi verta taip elgtis? Ir kad tai tavo paskutinis žodis. Ir tu ją vadini „mano brangioji Karola".

– Tai apgavystė, – pasakė Gilis.

Jis taip staiga atsitraukė nuo Midės, kad jai apsvaigo galva. Po to pašoko, tempdamas ją drauge.

– Gili, ką tu ketini daryti?

– Pasimatyti su panele Karola Roulend.

Dabar jau jinai jį laikė.

– Gili, palauk! Negalima taip nei iš šio, nei iš to eiti pas ją. O, Gili, ar tu tikrai nusprendei?

– Žinoma, nusprendžiau. Sakau, kad tai apgavystė. Ji nugirdo, kad aš netekau atminties ir bando iš to išpešti naudos.

Midė taip drebėjo, kad jam teko ją apkabinti.

– Gili... o jei tai tiesa? Aš nebūčiau patikėjusi nė vienu jos žodžiu, bet ten buvo tavo laiškas... ne vien rašysena – atrodė, kad girdžiu tave kalbant. Ir dar nuotrauka...

– Kokia nuotrauka?

– Tavo nuotrauka... didelė... o kampe parašas – „Gilis".

Jis trumpai, piktai susijuokė. Rūsčios mėlynos akys karingai blykstelėjo.

– Bet tai ne vestuvių fotografija! Žmogus neprivalo būti vedęs kiekvieną merginą, turinčią jo nuotrauką! Ar tai viskas?

– Nejau negana? Tai buvo tavo laiškas – tikrai tavo. Tu pamiršai, kad jį rašei, ir ją pamiršai. Jei būtum ją vedęs, tai irgi būtum pamiršęs. Gili, mane tu juk pamiršai...

Nuo jos balso jam suspaudė širdį.

– Mide, aš nieko nepamiršau – nė vieno iš tiesų svarbaus dalyko. Aš tau jau sakiau. Įsimylėjau tave, vos pamatęs tądien pas Kitę Van Loo ir niekuomet nesiliovia tavęs mylėti. Neįsivaizduoji, kaip turėjau valdytis tame taksi. Pabučiuoti tave man atrodė teisingiausias dalykas pasaulyje. Atsimeni, uždėjau tau ranką ant pečių ir turėjau it pamišęs tvardytis, kad nepradėčiau tavęs bučiuoti. Argi tai ne įrodymas? O dabar nustok tirtėti ir paklausyk manęs! Tą pat minutę, kai tu pradėjai šnekėti apie tą Karolą, aš supratau, kas ji tokia. Ji man primena avantiūristę, o aš nemėgstu avantiūrisčių. Be to, tikriausiai ji netikra blondinė, o aš nemėgstu dažytų blondinių. Nesakau, kad visą laiką buvau šventas, bet tikrai nesu kvailys. Patikėk, man niekad nebūtų šovę į galvą vesti panelės Karolos Roulend.

– Bet tai galėjo nutikti seniai...

– O, ne – tik paskutiniai kokie aštuoniolika mėnesių mano atmintyje tarsi rūko apgaubti. Neįsivaizduoju savęs užkibusio ant Karolos meškerės nuo

tada, kai išaugau iš paauglystės amžiaus. Juk žinai, tada galva neveikė. Aš buvau susižadėjęs su tavim, ar ne? Tai ar aš rengiausi gėdingai dvipatystei, ar buvau išsiskyręs?

– Ne, aš jos apie tai klausiau. Ji sakė – ne, jūs tiesiog buvote padėję tašką.

– Vadinasi, aš viliojau tave į neteisėtą santuoką. Atsipeikėk, mieloji! Juk nedaviau kaip nors suprasti, kad mano sąžinė nešvari?

– N... ne... – Jos akys staiga išsiplėtė.

– Kas gi dabar nutiko?

– Aš bandau prisiminti... ar tu iš tikrųjų ką nors sakei... apie mudviejų būsimą santuoką. Sakei, kad myli mane, ir klausei, ar aš tave myliu, bet... Žinoma, laiko buvo labai nedaug – tik trys dienos... O, Gili, atrodo, tai buvo taip seniai!

Jis kilstelėjo ją, stipriai pabučiavo ir paleido.

– Tokiai merginai kaip tu aš nebūčiau taip kalbėjęs, neturėdamas rimtų ketinimų – tai ne mano būdui. Dabar būk gerutė, sėdėk ramiai ir nesiliauk kartoti sau, kad viskas bus gerai! Jei dar verksi, gausi į kailį. Aš einu rimtai pasišnekėti su panele Karola Roulend ir, manau, ji pasigailės visa tai pradėjusi.

Midė išbėgo paskui jį į prieškambarį.

– Gili – tu būsi atsargus, tiesa? Neiškrėsi kokios kvailystės? Tu ne...

Jis atsisuko nuo slenksčio.

– Tiesą sakant, ji nusipelnė, kad nusukčiau jai sprandą! – metė jis ir trinktelėjo durimis.

Karola Roulend atidarė 8-uoju numeriu pažymėtas buto duris. Pamačius Gilį, jos akys nušvito, lūpos nusišypsojo. Ją užplūdo džiaugsmas ir pasitenkinimas. Ji taip baisiai, be galo nuobodžiavo. Ir štai – pramoga. Be to, reikėjo sumokėti vieną seną skolą, ir štai pinigai ateina patys Gilio pavidalu. Nutaisiusi kuo aristokratiškesnę tartį, ji pasakė:

– Kaip malonu jus matyti! Prašom užeiti.

Gilio atsakymas nebuvo mandagus. Vyriškis buvo neabejotinai įpykęs. Įžirgliojo į svetainę ir atsisuko į ją.

– Panelė Roulend?

Didžiulės žydros akys išsiplėtė.

– O, ne.

– Kiek suprantu, jūs reiškiate kažkokias absurdiškas pretenzijas?

Ryškiai dažytos lūpos plačiai nusišypsojo.

– Jos anaiptol ne absurdiškos. Mes abu puikiai žinome, kad aš esu ponia Ermiteidž.

Gilis stovėjo, spoksodamas į ją. Ji vilkėjo ilgą, baltą suknelę, perlų vėrinys juosė akį veriančio baltumo kaklą. Žvilgantys plaukai aukšta banga gulė virš kak-

tos ir garbanomis krito ant pečių. Ji turėjo nepriekaištingą figūrą, skaisčią odą ir akis, kurios jam priminė vaikystę, jo pusseserės Barbaros mėgstamiausią lėlę – šaltos, didžiulės, plačiai atvertos akys pajuodintomis blakstienomis. Kiek galėjo prisiminti, niekad anksčiau nebuvo šios merginos matęs. Visai jo esybei ji buvo svetima ir nepažįstama. Jis neįstengė patikėti, kad tarp jų galėjo užsimegzti koks nors ryšys, kokie nors santykiai.

Paskui jo akys nuslydo tolyn ir jis pamatė ant židinio lentynos savo fotografiją su aiškiu parašu kampe. Civilio nuotrauka daryta prieš pat karą. Jis prisiminė tą dieną, kai fotografavosi – buvo šalta, vėjuota, paskui jis susitiko su Barbara ir nusivedė ją priešpiečių. Ji tuomet ruošėsi vykti pas savo vyrą į Palestiną ir baisiausiai tuo džiaugėsi. Visa tai jis prisiminė, bet, nors užmušk, negalėjo prisiminti ničnieko apie Karolą Roulend, kuri sakėsi esanti Karola Ermiteidž.

Jis priėjo prie židinio, paėmė fotografiją ir apsuko. Tuščias lygus kartonas. Jis vėl ją pastatė.

Atsigręždamas išgirdo Karolos juoką.

– Gili, brangusis – kaip neįtikėtina! Kokia niekam tikusi atmintis! Ne itin malonu, tiesa?

Ją linksmino pyktis jo akyse.

– Jūs teigiate, kad esate mano žmona?

– Gili, *brangusis*!

– Nes jei taip, privalote tai įrodyti. Kada mes susituokėme, kur, kas buvo liudytojai?

Ji kilstelėjo antakius. Žydros akys dar labiau išsiplėtė. Panašumas į Barbaros lėlę pasidarė dar ryškesnis.

– Leisk prisiminti... tai buvo kovo mėnesį... 1940 metų kovo septynioliktą – kaip tik prieš aštuoniolika mėnesių. Mes tuokėmės registratūroje, tik neklausinėk kokioje, nes tu mane ten nusivežei taksi, o man ne adresai rūpėjo – mums abiem ne tas rūpėjo. Liudytojai buvo tarnautojas ir jo iš gatvės atvestas žmogus. Savaime aišku, aš neturiu supratimo, kokie jų vardai.

– Kur santuokos liudijimas?

– Brangusis, aš jo čia neturiu. Matai, santuoka nebuvo labai sėkminga, taigi mes susitarėme viską nutraukti – tik, žinoma, tu turėjai man mokėti pašalpą.

Gilis piktai nusijuokė.

– Ak, nejaugi? Pagaliau šis tas aiškėja! Regis, jūs sakėte panelei Andervud, kad turite mano laišką. Gal leisite man jį pamatyti?

Jos vokai suvirpėjo, tamsios blakstienos nusileido, žydros akys susiaurėjo.

– Na, nežinau, brangusis – tu gana stiprus ir bjauriai nusiteikęs. Jei parodysiu, ar pažadi jo negriebti?

– Aš nemėginsiu konfiskuoti įrodymo – aš mėginu prisikasti iki tiesos. Sakau, kad jūs dumiate akis ir reikalauju pasiteisinti.

Karola prapliupo juoku.

– Puiku, brangusis, tebūnie! Aš laikysiu laišką iškėlusi priešais, kaip laikiau tavajai Midei Andervud ir tu pats pamatysi. Tik šiukštu neliesk ir nečiupk – prašyčiau duoti garbės žodį ar ką nors panašaus.

– Aš nenoriu nieko liesti, noriu tik pamatyti savo akimis. Sakote turinti mano laišką – na, tai parodykite!

– Prisiek, kad neliesi – tu dar neprisiekei.

Jis susigrūdo rankas giliai į kišenes.

– Nė neketinu. Pasakiau, kad nenoriu liesti to laiško. Jei jums to negana, aš išeinu. Jei turite ką man parodyti, verčiau negaiškite!

– Tu tikras džentelmenas, brangusis, ar ne? Žinai, tai beveik atstoja dokumentą. Tik šeimos rate žmonės būna tokie šiurkštūs.

Kažkas krustelėjo Gilio sąmonėje. Tarsi atsidarė kažkokios durys – ir vėl užsidarė. Nebuvo laiko pamatyti, kas slypi už jų.

Karola artinosi prie jo su laišku rankoje.

– Na, va jis, tuojau pats pamatysi. O tada, brangusis, gal ir atsiprašysi. Neištrauk rankų iš kišenių ir nekils pagundos ką nors ne taip padaryti. Nieko nėra geriau kaip susilaikyti nuo pagundos, ar ne? Skaityk!

Ji laikė pakėlusi lapą popieriaus taip pat, kaip laikė jį priešais Midę. Jame jis pamatė savo paties rašyseną – įžambiai kylančias eilutes. Plunksnos pasidarbuota negailestingai. Vienur kitur ji net popierių buvo pradrėskusi. Jis taip rašydavo būdamas įniršęs. Jo akys slydo popieriaus lapu ir skaitė tai, ką buvo perskaičiusi Midė. O štai ir jo paties vardas: „Duosiu tau keturis šimtus per metus, jei liausies vadintis Ermiteidž. Jei sužinosiu, kad pažeidinėji šį susitarimą, nedvejodamas nutrauksiu išmokas. Tai garbingas vardas, bet aš nemanau, kad tavo akyse jis vertas keturių šimtų

per metus. Ir tai, mieloji Karola, yra mano paskutinis žodis." Nebuvo nė mažiausios abejonės, kad tuos žodžius parašė jis. Jie badė jam akis, aiškūs ir nenuginčijami, parašyti jo paties ranka. Juos parašė jis. Vis dėlto negali būti, kad jis būtų juos parašęs. Kad būtų siūlęs Karolai Roulend mokėti keturis šimtus per metus, jei ši nebesivadins jo pavarde.

Jis nukreipė žvilgsnį nuo jo kaltę įrodančių paties parašytų žodžių ir pamatė, kaip andai Midė, Karolos ranką, laikančią iškeltą laišką, ilgus pirštus skaisčiai raudonais nagais ir deimanto žiedą su vieninteliu ryškiai spindinčiu akmeniu. Jo veidas taip staiga pasikeitė, kad ji žengtelėjo atgal, sulenkė laišką ir prispaudė jį prie suknelės apačios.

Gilis ištraukė rankas iš kišenių. Žengė žingsnį į priekį.

– Iš kur jūs gavote šitą žiedą?

Ak, štai kaip. Tikras smagumėlis. Viskas einasi kaip per sviestą. Pirmarūšė pramoga nuo pradžios iki galo. O ji taip nuobodžiavo! Ji nusišypsojo plačia dirbtine šypsena ir ištiesė ranką su deimantu:

– Ar šitą?

– Taip. Kur jūs jį gavote?

– Taigi, brangusis, tu man jį dovanojai, savaime aišku. Nieko sau, užmiršti tokį dalyką!

Jo motinos žiedas ant Karolos Roulend rankos. Pasibaisėjimas sukrėtė visą jo esybę, atsisakančią atpažinti šią svetimą moterį. Šį žiedą jis buvo ketinęs dovanoti Midei. Bet jis jau padovanotas – Karolai

Roulend, svetimajai. Niekas nedovanoja motinos žiedo svetimai moteriai. Jis duodamas tik kartu su savo pavarde. Įtemptu, nenatūraliu balsu jis tarė:

– Ar galiu pažiūrėti? Aš jį grąžinsiu. Noriu įsitikinti.

Nė trupučio nesvyruodama ji nusimovė žiedą ir įdėjo jam į delną.

Pusiau nusigręžęs nuo jos, jis pakėlė jį prieš šviesą, norėdamas pamatyti vidinę pusę. Jei tai jo motinos žiedas, ten turėtų būti jos inicialai ir data – sužadėtuvių su jo tėvu data. Taip ir buvo. Šviesoje matėsi vos įžiūrimi M.B. ir nebeišskaitoma data. M.B. – Merė Balentain. Data turėtų būti 1910-ųjų birželis. Neapsakomai sunku buvo atiduoti Merės Ermiteidž žiedą rankai su ryškiai nulakuotais nagais. Pagaliau suprato, kad daugiau nieko nebeįstengs padaryti. Jis nugalėtas. Jo paties žodžiai ir žiedas liudijo, kad ši moteris – jo žmona.

Širdis ir protas tą neigė. Visi instinktai sukilo prieš įkalčius.

Jei santuokos būta, ji privalo tai įrodyti. Jis taip ir pasakė:

– Tai nieko nereiškia. Jūs naudojatės tuo, kad aš netekęs atminties. Jei vedybos buvo, tai perkratykite savąją ir praneškite mano patikėtiniams, kur jos įvyko. Aš netikiu nei kad ta santuoka buvo, nei kad jūs ją galite įrodyti.

Vos Midė uždarė paskui Gilį duris, virtuvės tarpduryje pasirodė Aivės galva.

– Jei leisite, panele Mide, aš norėčiau nubėgti iki pašto.

– Gerai, Aive.

– Ar jūs kur išeisite, panele?

– Ne, nemanau – ne šįvakar.

Aivė dvejojo.

– Ponia Andervud sakė negrįšianti iki pusės aštuonių. Jeigu galėtumėte septintą valandą uždegti dujas po šildymo katilu – iš pradžių atsukti iki galo, paskui, kai vanduo sušils, sumažinti...

Midė šyptelėjo. Nueiti iki pašto dėžutės ant kampo ir grįžti atgal užtrunka penkias minutes. Veikiausiai „paštas" reiškė kokį nors jaunuolį. Ji pasakė:

– Žinoma, uždegsiu.

Ji grįžo į svetainę laukti Gilio. Girdėjo, kaip Aivė paskubomis išlekia iš savo kambario. Buto durys atsidarė ir užsidarė. Ji bandė įsivaizduoti Aivės vaikiną. Kokia keista mažytė. Bet kažkuo miela – keistumas pramaišiui su mielumu, tarsi šoninė su raumenim... Na ir min-

tys. Bet verčiau galvoti apie visokius niekus negu apie Gilį ir Karolą Roulend. Mintys neklausia, nori tu jų ar ne, jos ateina – kartais pasibeldžia į duris tarsi svečiai, o kai atidarai duris, ant slenksčio sutinki ne draugą, bet priešą; kartais jos kaip vaiduokliai barbena į langus ir kviečia keistais nesuprantamais žodžiais; kartais prisėlina nelyginant vagys, kartais braunasi tarsi įtūžusi, viską siaubianti kariuomenė. Ją nukrėtė šiurpas. Žmonės vis giria švelnų orą, bet jai šalta.

Ji žiūrėjo į laikrodį ir svarstė, kada sugrįš Gilis. Buvo be dvidešimties ar be penkiolikos minučių septynios. Kad tik nepamirštų uždegti dujų po katilu, nes kitaip Aivei klius. Gilis išėjo prieš kokį ketvirtį valandos...

Prie durų pasigirdo skambutis, ir ji nubėgo atidaryti. Bet tai buvo ne Gilis. Koridoriuje stovėjo Agnesė Leming su didele drabužių dėže. Skambindama buvo pastačiusi ją ant žemės; dabar pasiėmė ir įėjo į nedidelį prieškambarį pakelta galva, degančiais skruostais. Buvo, kaip ir anksčiau, apsirengusi senu violetiniu švarku ir sijonu, bet atrodė kažkokia kitokia – jaunesnė, o taip pat lyg griežtesnė bei ryžtingesnė.

– Jūs viena? Ar galiu su jumis pasikalbėti? Negaliu gaišti. Turiu tik minutėlę laiko.

Midė, kuri ausis ištempusi laukė grįžtančio Gilio, galėjo jai už tai tik padėkoti. Bet ne jos būdui buvo rodyti nesvetingumą. Ji pasakė:

– Tetos Meiblės nėra namie, o Aivė išėjo į paštą. Kas atsitiko? Gal užeisite?

Ji uždarė duris, bet Agnesė nuo jų nesitraukė. Ji sunkiai ištarė:

– Aš negaliu gaišti – bet kurią akimirką gali grįžti mama. Ar sutiksite man padėti? Gal pasaugosite šitą dėžę iki poryt, kad niekas apie tai nesužinotų?

Buvo taip keista girdėti iš Agnesės Leming tokius žodžius, kad Midė neįstengė nutaisyti normalaus balso. Ji atsakė:

– Taip, žinoma, aš jums padėsiu.

Agnesė šiek tiek užsikirto.

– Jums, be abejo, tai atrodo... keista. Neturiu daugiau į ką kreiptis, o jūs visuomet būdavote maloni... – Ji padelsė, o paskui išklojo, ko visai nebuvo ketinusi: – Mano pusseserė Džulija Meison atsiuntė man labai gražių drabužių. Noriu juos apsivilkti poryt. Matote, aš išteku.

Midė taip apstulbo, kad kone šūktelėjo. Tuoj pat užplūdo šilumos ir gerumo banga, nušluodama nuostabą. Ji apsivijo rankomis Agnesės kaklą ir pabučiavo ją.

– O, Agnese – kaip nuostabu! Aš taip džiaugiuosi – aš labai *labai* džiaugiuosi!

– Tik niekam nesakykite. Niekas nežino – mano mama nežino. Aš negaliu jai pasakyti iki poryt. Nenorėjau niekam sakyti.

– Nesakysiu, juk žinote, kad nesakysiu. Kas jis? Ar jūs labai laiminga?

Agnesė jai nusišypsojo. Tai buvo jos senoji miela šypsena, bet joje buvo matyti ir šis tas naujo. Jaunatvišku balsu ji atsakė:

– Tai ponas Dreikas, ir aš labai laiminga. Mes abu laimingi. Man reikia eiti. – Sulig tais žodžiais ji pabučiavo Midę į skruostą ir išėjo. Midė liko stovėti prieškambario vidury su drabužių dėže. Nieko sau dalykėliai – Agnesė Leming ir ponas Dreikas! Kaip šaunu. Jis tikrai atrodo pajėgus susikauti su ponia Leming. To Agnesei ir reikėjo – kad kas nors ją išvaduotų ir užtrenktų poniai Leming prieš nosį duris. Pati Agnesė niekad nebūtų to padariusi, ji tiesiog neturi tam jėgų. Midė pastatė dėžę į savo drabužių spintą ir vos spėjusi uždaryti duris vėl išgirdo skambutį.

Šįkart tai buvo Gilis. Jis įžengė į vidų ir ji tučtuojau pradėjo:

– Aivės nėra. O, Gili, kas atsitiko? Maniau, kad tavęs nebesulauksiu! – kalbant jai suspaudė širdį. Jo išvaizda nežadėjo jokios paguodos – akys piktos, veidas akmeninis. Jis praėjo pro ją į svetainę.

– Aš negaliu gaišti. Kiek dabar laiko? Be dešimties septynios – ar šis laikrodis gerai eina? Tuoj grįš tavo teta. Nenoriu su ja susitikti. Nesu nusiteikęs nieko matyti. Turiu grįžti ir bandyti susirasti Meitlendą. Jis mano advokatas, ir jei toje keturių šimtų per metus istorijoje esama tiesos, gal jis ką nors žinos. Regis, jis išsikraustė į kaimą, bet tikiuosi gauti apie jį žinių. Kuo greičiau jis imsis šio reikalo, tuo geriau. Tegu jinai nesitiki, kad viskas vyks pagal jos norus!

Midė buvo priblokšta. Atrodė, kad jis kalba pats su savim, tarsi jos čia nė nebūtų. Ji niekada nebuvo mačiusi jo tokio – įpykusio, kovojančio vyriškio, kuris

susirūpinęs savo reikalais ir visai neturi laiko moterims. Ji jautėsi priblokšta, bet ir keistai aprimusi. Jis pasiryžęs kovoti.

Jis vos dirstelėjo į ją, paskubom uždėjo ranką jai ant peties ir pasakė:

– Aš tau paskambinsiu.

Tuomet išėjo ir durys garsiai, aiškiai užsitrenkė jam iš paskos.

Nuo šios akimirkos visi paskesni įvykiai tampa ypač svarbūs.

Gilis užtrenkė ponios Andervud buto duris be penkių minučių septintą, beveik tuo pat metu, kai ponia Vilard pateikė savo vyrui du pieštuku brūkštelėtus raštelius, gausiai juos aplaisčiusi priekaišto ašaromis. Pirmojo raštelio turinys jau buvo minėtas:

„Gerai, brangusis Vili, pietūs pirmą valandą kaip visuomet.

Karola“

Antrąjį pavyko surasti tik šią popietę, nuodugniai apieškojus pono Vilardo daiktus. Jis buvo visai trumpas, tačiau privertė vargšę ponią Vilard griebtis atviro kaltinimo.

„Gerai, kaip dėl rytojaus vakaro?

K.R.“

Baisiausia, kad tas raštelis buvo be datos. Rytojaus vakaras jau galėjo būti atėjęs ir praėjęs. Gal tas va-

karas šiandien, trečiadienį, o gal rytoj. Ponios Vilard kantrybė išseko. Dvidešimt metų ji buvo nuolaidi, paklusni žmona, bet šito jau per daug. Tiesdama raštelį, ji atrodė panaši į nuvarytą, bet narsiai nusiteikusią motiną avį.

Ponui Vilardui situacija buvo tiesiog nepakenčiama. Visą vedybinį gyvenimą jis šeimoje palaikė griežtą tvarką. Jo žodis buvo įstatymas, o pagrindas po kojom tvirtas. Dabar jam norom nenorom teko gintis. Jo žodžiu suabejota, pagrindas po kojom susvyravo. Jis atsikrenkštė ir tarė:

– Dievaži, Amelija...

Ponia Vilard apsipylė ašaromis ir treptelėjo koja.

– Nekaišiok čia man Amelijos, Alfredai, nes aš nebeišlaikysiu! Lakstyti paskui niekam tikusią mergiotę ir dar tavo amžiuje!

– Dievaži...

– Taip, Alfredai, tavo amžiuje! Tau penkiasdešimt ir neatrodai nė viena diena jaunesnis! Ko, tavo manymu, tokiai mergiotei reikia, jei ne prastumti laiką, nes jai nuobodu, ištraukti tavo pinigus, ir su-sudaužyti man širdį...

Ponios Vilard balsas lūžo. Ji susmuko ant sofos – apkūni, išsitaršiusiais žilais plaukais, raudonu ir išpurtusiu nuo verksmo veidu.

Ponas Vilardas nusiėmė akinius ir pablizgino. Bandė nutaisyti valdingą balsą, bet nieko nepavyko.

– Amelija, aš privalau pareikšti...

Ponia Vilard jį nutraukė. Nebereikėjo stengtis iš-

silaikyti ant virpančių kojų. Ant sofos ji jautėsi tvirčiau.

– Ar aš nebuvau tau gera žmona? Ar nedariau, ką galėjau?

– Ne apie tai kalbama... – Jis vėl atsikrenkštė. – Dėl tų raštelių...

– Taip, Alfredai – kaip dėl jų?

Išpuoselėtas pono Vilardo veidas negražiai nuraudo.

– Jie nieko nereiškia, – pasakė jis. – O tu, Amelija, mane nustebinai – iš tiesų labai nustebinai. Turiu iškart pasakyti, niekad nebūčiau patikėjęs, kad tu gali šitaip elgtis – landžioti po mano kišenes.

Taip, tai jau šiek tiek geriau. Pernelyg pažįstama ir buitiška, užtat Amelijai parodyta jos tikroji vieta. Dabar jau jai teks gintis.

Jos smarkus atsakomasis puolimas jį nustebino ir užgavo.

– O jei būčiau palikusi tavo sacharino tabletes mėlynojo švarko kišenėje, kurį pats liepei atiduoti išvalyti, ką tuomet būtum sakęs, štai ką norėčiau žinoti! Ten radau pirmą laiškelį, ir tai tik parodo, kaip ta mergiotė tave nukamavo ir sujaukė protą, nes šiaip tu niekad nebūtum jo palikęs, kad aš rasčiau. O jei parodysi man moterį, kuri, laikydama rankoje tokį laiškelį, jo neperskaitytų, aš tau tiesiai į akis pasakysiu, kad ji niekam tikusi moteris ir neturi jausmų, kurių dera tikėtis jos vyrui!

Ponas Vilardas ir vėl buvo išmuštas iš vėžių. Jis kelis kartus tai irzliai, tai protestuodamas ištarė „dieva-

ži!", o ponia Vilard stengėsi sustabdyti vėl plūstelėjusių ašarų srovę nosine, seniai virtusią permirkusiu skudurėliu.

– Dievaži, Amelija! Galima pamanyti, kad pakviesti kaimynę pietų kaži koks nusikaltimas!

– Kaimynę!

– O ką, gal ji ne kaimynė? Jai reikėjo su manimi aptarti reikalus, jei nori žinoti.

– Reikalus! – purkštelėjo ponia Vilard.

– O kodėl ne, Amelija? Jei tau būtinai reikia žinoti, mes kalbėjomės apie jos pajamų mokestį.

– Pajamų mokestį? Aš netikiu nė vienu tavo žodžiu! – išdrožė ponia Vilard. – Ir man gėda klausytis, Alfredai, kaip čia atsistojęs meluoji – lukšteni vieną melą po kito kaip žirnius iš ankšties ir galvoji, kad aš patikėsiu, bet aš niekada tuo nepatikėsiu! Jei ji ėjo su tavim pietauti, kad pasikalbėtų apie savo pajamų mokestį, tai apie ką judu ketinate šnekėtis *„rytojaus vakarą"* ir kuris vakaras čia turėtas omeny? Ar tik ne šeštadienis, kai sakeisi einąs susitikti su ponu Korneriu? O gal kaip tik šįvakar ketinai sugalvoti kokią dingstį ir lėkti pas ją? Ar neturi ką man atsakyti?

Ponas Vilardas tikrai neturėjo. Jis kaip gyvas neįtarė Ameliją turint tokį talentą įvaryti jį į kampą. Juk ką, pagaliau, jis padarė? Užbėgo į viršų kaimyniškai paplepėti, įsuko elektros lemputę, šiek tiek atsipalaidavo, palaidė draugiškų juokelių ir prasimanė istoriją apie poną Kornerį. Ji net nesileido pabučiuojama, tik pavadino jį „juokingu žmogučiu" ir išprašė lauk – apie

tai jis galvojo apgailestaudamas. O Amelija taip elgėsi, tarsi jis būtų jai davęs pagrindą skyryboms. Koks įtarumas. Ir visiškai jokios savitvardos.

Jis vėl prabilo kaip vyras, turintis valdžią:

– Aš atsisakau toliau klausytis šitų... šitų kaltinimų. Jie yra nepagrįsti, ir aš privalau juos atmesti. Aš stebiuosi tavim, Amelija, ir tikiuosi bei laukiu, kad netrukus tu pati savim stebėsies. Tu visiškai praradai savitvardą bei saiko jausmą, ir aš palieku tave vildamasis, kad netrukus ateisi į protą. O kol kas norėčiau, kad žinotum – aš labai nepatenkintas.

Šį kartą pavyko gerai. Jis vėl atgavo savo įprastą toną. Iškilmingi skambūs žodžiai liete liejosi. Išdidžiai pasipūtęs it gaidys, jis pasuko prie durų.

Ponia Vilard pasidavė. Ji verksmingai sulemeno jam įkandin:

– Kur tu eisi? O Alfredai, nejaugi eisi pas *ją!*

Ponas Vilardas visai atkuto. Tepaverkia Amelija, jai bus tik į naudą. Grįžęs ras ją atgailaujančią ir paklusnią.

Jis išėjo iš buto ir uždarė duris.

Maždaug dešimt minučių prieš ponui Vilardui išeinant iš savo buto, kitaip sakant, septintą valandą, jauna moteris dirbtinio karakulio apsiaustu įžengė pro paradines Vandelero namo duris ir liftu pasikėlė į viršutinį aukštą. Ji panėšėjo į Karolą Roulend taip, kaip prasto ryškumo fotografija į originalą. Bruožai buvo tokie patys, bet oda pageltusi, akys pilkšvos, o plaukai kaip pelės kailiukas. Drabužiai tvarkingi, bet neišvaizdūs – kurmio spalvos paltas, rudi batai ir kojinės bei tamsiai ruda skrybėlaitė su rudai žaliu kaspinu.

Belas pamatė ją einančią per vestibiulį ir kaip visada linksmai pasisveikino. Ji jau ne pirmą kartą po darbo čia užsuka – panelės Roulend sesuo, ištekėjusi už pono Džeksono, juvelyro. Nedidelė jų parduotuvė, bet iš seno žinoma ir labai padori. Belas apie juos viską žinojo. Anksčiau verslas priklausė ponios Džekson tėvui – jis buvo ir panelės Roulend tėvas. Ela ištekėjo už savo pusbrolio ir išlaikė senąją pavardę bei parduotuvę, o Kerę paviliojo teatro scena. Tegu ji negalvoja, kad jis nepažino jos, sugrįžusios čionai žvilgančiais nušviesintais plaukais, išsidažiusios, pasiva-

dinusios šauniu vardu. Jis ją be jokio vargo pažino ir manė, kad ji protingai padarė, norėdama apsigyventi arčiau sesers, o kaip ji save vadina ir ką padarė veidui bei plaukams, ne jo reikalas. Žinia, ponia Smolet išsijuosusi maltų liežuviu apie Džeksonų mergaites, bet iš jo ji nieko neišgirs. Jis apie jas neprasižios. Juk prieš keturiasdešimt metų jis pirko savajai Merei vestuvinį žiedą pono Džeksono krautuvėlėje. Ką gi, ponas Džeksonas jau dešimt metų kaip miręs, o Merė – jau trisdešimt penkeri. Belas laikys liežuvį už dantų.

Ela Džekson neužtruko pas seserį nė dvidešimties minučių. Paskui jodvi kartu nusileido liftu, Karola vienplaukė, ant baltos suknelės užsimetusi kailinį apsiaustą.

Liftui leidžiantis žemyn, panelė Garsaid stovėjo prie pravertų savo buto durų ir jį stebėjo. Ji buvo pasiekusi tą stadiją, kai darai ką nors ne visai suprasdamas kodėl. Jos kūnas badavo, o protas blaškėsi it narve įkalintas neramus padaras, ieškodamas kelio į laisvę. Visą dieną ji nieko nebuvo valgiusi. Neturėjo pinigų maistui nusipirkti. Nė pati nežinojo, kodėl atsidarė duris – gal buvo sumaniusi eiti pas Andervudus ir paprašyti paskolinti truputį duonos su pienu – pasakytų staiga pastebėjusi, kad maistas baigėsi...

Tačiau vos atidariusi duris ji suprato, kad neįstengs to pasakyti. Toji ponia Andervud tokia vulgari, landi – ne, neįmanoma. Reikia kaip nors išsilaikyti iki rytojaus ir pasiūlyti išpardavimui iš varžytinių dar kokius nors baldus. Gerieji daiktai jau seniai iškelia-

vę. Už tai, kas dar liko, jai pasiūlys menkus skatikus. Jų neužteks nuomai sumokėti, bet bus galima nors trumpam nusipirkti maisto.

Ji stovėjo prilaikydama duris, ir žiūrėjo, kaip liftas važiuoja žemyn. Šviesa laiptų aikštelėje nušvietė Karolos plaukus, kailinį apsiaustą. Švystelėjo balta suknelė. Panelė Garsaid apmaudžiai pagalvojo: „Ji išeina. Jos nebus visą vakarą. Susitiks su kokiu nors vyriškiu. Jie eis į restoraną ir sumokės už vakarienę tiek, kiek man užtektų savaitei."

Ji žiūrėjo, kaip liftas dingsta iš akių, paskui grįžo į savo šaltą, tuščią kambarį. Karolos nebus visą vakarą, jos butas viršuje bus tuščias. Mintyse ji aiškiai matė tuščią butą, o kažkur, viename iš tuščių kambarių – žiedą, tokį panašų į jos pačios. Ji atmetė dingtelėjusią mintį, jog Karola gali mūvėti žiedą. Juk ne visada jį užsimauna. Tiesą sakant, vakar lifte panelė Garsaid tą žiedą pirmą kartą pastebėjo ant jos rankos. Jodvi gal tuziną kartų buvo susitikusios lifte ir visuomet tos baltos dykaduonės rankos žaižaruodavo žiedais. Jei Karola ruošdavosi išeiti, ji užsimaudavo pirštines tik išėjusi į gatvę. Grįžusi nusitraukdavo jas lifte. Ilgi balti pirštai, raudoni nagai, ant vienos rankos smaragdas, ant kitos – rubinas su deimantu. Bet tik ne žiedas su vienu deimantu, panašus į josios žiedą kaip du vandens lašai – jo nebuvo iki vakar dienos. Tai kodėl turėtų mūvėti jį šįvakar?

Panelė Garsaid nusprendė, kad žiedo Karola nebus užsimovusi. Jis turįs būti ten, tuščiame bute, veikiausiai nerūpestingai numestas ant tualetinio stalelio.

„Jei turėčiau raktą nuo buto, būtų visai lengva sukeisti žiedus...“

Balsas panelės Garsaid viduje labai aiškiai ištarė tuos žodžius. Jis bylojo:

„Ji tikrai nepastebės skirtumo – jokiu būdu. Man tai gyvybės ar mirties klausimas, o jai – grynas menkniekis. Mano žiedas lygiai taip pat spindi. Ant jos rankos jis atrodys taip pat gerai, kaip ir ant mano. Jai nebus jokio skirtumo. Kodėl aš turėčiau badauti, o ji – turėti tai, ko visai nevertina? Jei gaučiau raktą, galėčiau sukeisti žiedus...“

Belas turi raktą. Ponia Smolet kas rytą aštuntą valandą nulipa į seną rūsio virtuvę ir nusikabina nuo kabliuko raktą Nr. 8. Tada užkopia į viršų, įeina vidun, paruošia panelei Roulend puodelį rytinės arbatos ir išvalo butą. Visiems, kuriems yra tekę susidurti su ponia Smolet, reikėjo išklausyti kalbų apie panelę Karolą ir jos butą.

„Gražios užuolaidos, panele Garsaid. O kiek jos tikriausiai kainavo! Mano dukterėčia dirba dekoruotoja, o jau kiek tie brokatai kainuoja – stačiai nuodėmė.“

Galima atsukti nugarą, nekreipti dėmesio, bet ponios Smolet tas nesustabdys.

Raktas Nr. 8 dabar turėtų kabėti ant senosios virtuvės bufeto kabliuko. Apie dvyliktą valandą ponia Smolet jį paims, užlips į viršų ir įeis į vidų.

Dabar jį gali paimti bet kas.

Ne, ne dabar, nes apačioje Belas. Bet vėliau, nuo pusės devynių iki pusės dešimtos, kai jis „trumpam

išbėgs“ išgerti pintos alaus ir pamėtyti strėlyčių „Rankos ir pirštinės“ aludėje. Pusę devynių, lietus ar giedra, sniegas ar rūkas, Belas „trumpam išbėga“. Apie pusę dešimtos, dešimtą jis grįžta. Ištisą valandą raktą paimti bus taip pat saugu, kaip sėdėti čia ir galvoti apie tai.

Nuo pusės devynių iki pusės dešimtos...

DVIDEŠIMTAS SKYRIUS

Buvo dvidešimt septynios minutės po septynių, kai Midė Andervud atidarė duris persigandusiai Aivei.

– Aive, tu *vėluoji*! Tau pasisekė, kad ponia Andervud dar negrįžo.

Aivės akys liesučiame veidelyje buvo didžiulės.

– Bet panele Mide, ji ėjo pirma manęs – mačiau, kaip įėjo į liftą. Dievulėliau, turiu paskubėti! Panele, ar uždegėte dujas?

Aivė skubėjo. Tačiau laiko, kaip paaiškėjo vėliau, buvo į valias. Tik be dvidešimties minučių aštuntą ponia Andervud įžengė į namus. Ji patraukė tiesiai į savo kambarį ir uždarė duris. Aivė nedrąsiai prisigretino prie Midės.

– Panele Mide, čia kažkas negerai. Aš visą kelią nuo kampo mačiau ją einančią priekyje. Jei būtų buvę kiek tamsiau, būčiau mėginusi pralenkti, bet nenorėjau rizikuoti. Maniau, gal ji nueis į savo kambarį, ir aš suspėsiu nusimesti paltą.

Midė pažvelgė į ją, purtydama galvą.

– Na, Aive – *dievaži!*

Atsakydama Aivė vaikėziškai nusišaipė.

– Gerai jau, gerai – bet mano vaikinas vėlavo – teturėjom penkias minutes. O jis labai gražus, daugybė merginų į jį taikosi, taigi teko laukti. Bet kai tiesiai priešais save pamačiau ponią Andervud ir panelę Roulend...

– Nori pasakyti, kad jos buvo kartu?

Aivė sukikeno.

– Ne visai! Panelė Roulend buvo priekyje – mačiau jos baltą suknelę. Ji įėjo vidun anksčiau už mane, o ponia Andervud stovėjo vestibiulyje ir laukė lifto, todėl ir man teko palaukti, suprantate? Lūkuriavau, kol pamačiau, kad liftas nusileido ir ponia Andervud nuvažiavo. Tik man įdomu kur.

Midė nenorom šyptelėjo.

– Gal paklausk jos, Aive, – pasakė ji.

Pusę aštuonių Belas „trumpam išbėgo", punktualiai kaip visada, minutė minutėn, jausdamas dorai atidirbęs dienos darbą. Kai jis rūsio laiptais užlipo į vestibiulį, lauko durys kaip tik užsidarė. Kažkas ką tik išėjo iš namo, bet jis nebematė kas, nes žmogus jau buvo anapus užsidarančių durų. Bet lipdamas laukujais laipteliais jis dar įžiūrėjo vyriškio figūrą, tolstančią dešiniųjų vartų kryptimi. Išėjus iš namo buvo dveji vartai: vieni dešinėje, antri kairėje pusėje, o tarp jų žvyruotas kiemas ir krūmokšniai.

Vyras nuėjo prie dešiniųjų, o Belas – prie kairiųjų vartų, pro kuriuos buvo arčiau išeiti į miestą. Vos prisiartinęs jis išgirdo užvedant automobilį ir pamatė, kaip tas pravažiuoja pro jį nuokalne žemyn.

Vėliau Belą itin atkakliai klausinėjo apie tą vyrą, trumpai šmėstelėjusį tamsoje, bet šis tegalėjo pasakyti, kad žmogus, užvedęs automobilį, tikriausiai buvo tas pats, kurį matė tolstantį nuo namo dešiniųjų vartų kryptimi, bet atpažinti jį – „Na, ką jūs sau manote!“

Belas patraukė į „Ranką ir pirštinę“, kur sutiko savo svainį poną Viljamą Barkerį ir draugiškai pažaidė smiginį. Tomis dienomis, kai Belas senojo pono Džeksono parduotuvėje pirko savajai Merei vestuvinį žiedą, ji buvo Merė Barker. Dabar Viljamas Barkeris taip pat buvo našlys, gyveno su dukterimi Ada ir jos vyru, puikiu mėsininku, labai nuoširdžiu žmogum. Belas iš visos širdies užjautė vargšą Viljamą. „Negali nė per nago juodymą pasijusti laisvu žmogumi, išskyrus vakarus, kai išeina į „Ranką“ – ji nė to jam neleistų, bet mat nenorinti, kad vakare painiotųsi jai po kojom.“ Šiaip Belas ne per labiausiai mėgo savo dukterėčią Adą. Mintyse vadino ją besigviešiančia turto ir pasipūtusia – „šykšti ir pasipūtusi moteriškė“.

Gurkšnodami pertraukose tarp žaidimo jie aptarinėjo Adą ir jos pažiūras. Ponui Barkeriui tai buvo didžiulė atgaiva ir padėdavo jam ištverti aprūpintą, bet vergišką gyvenimą: duktė vertė jį kiekvieną dieną dėvėti kietą baltą apykaklę – „Kad įmanytų, priverstų mane sekmadieniais užsidėti dvi apykakles.“

– Duok joms pirštą, tai pagriebs visą ranką – tokios tos moterys, – pasakė Belas.

Ponas Barkeris apsiniaukė.

– Ji kaip iš akies traukta motina. Ak, ji buvo gera žmona, mano Enė, bet nežmoniškai mėgo puikuotis prieš kaimynus. Va dėl ko Ada tokia. Prisimenu, kaip Enė padovanojo man gimtadieniui pora mėlynų vazų – sutaupė iš namų ūkio pinigėlių. Labai prašmatniai jos atrodė svetainėj ant židinio, paauksuotom ąsom ir išpieštom priekyje gėlių puokštėm. O aš ėmiau ir pasakiau, kad verčiau būtų skanesnį kąsnį man į lėkštę įdėjusi, nei mėlynas vazas ant židinio lentynos pastačiusi, o ji atkirto, čia tau dovana ir kaip ne gėda būti tokiam nedėkingam. – Ponas Barkeris nugėrė gurkšnį alaus. – Ak, – tęsė jis, – štai dėl ko Ada tokia. Ką aš besakyčiau apie vazas, ji vis tiek žino geriau.

– Moterys visos tokios, – mirktelėjo Belas.

Ponas Barkeris, pagautas prisiminimų, giliai atsiduso.

– Ada labai į ją panaši, – pasakė.

Pusę dešimtos Belas patraukė atgal į Vandelero namą. Dešimtą jis uždarė lauko duris ir persikėlė į rūsį, kur prieš atsiguldamas paskutinį kartą viską patikrino. Švara ir tvarka, viskas savo vietose. Ant seno virtuvinio bufeto išrikiuoti į eilę kabo aštuoni raktai, kiekvienas ant savo žalvarinio kabliuko. Tvarkingai. Panelė Andervud buvo pakabinusi ponios Spūner raktą atgal į vietą. Tikriausiai tuomet, kai jis buvo išėjęs. Visi raktai vietoje. Belas atsigulė ir miegojo, kol pusę septynių ryto – ketvirtadienį – jį prikėlė žadintuvas.

Anksčiau ar vėliau visi Vandelero namo gyventojai, išskyrus tris, nuėjo gulti, ir kai kurie jau miegojo. Ne-

gulė miegoti panelė Karola Roulend, ponia Vilard ir panelė Garsaid. Ponas Vilardas irgi neatsigulė – bent jau ne į savo lovą savo namuose. Bet, kaip išaiškėjo vėliau, jo Vandelero name išvis nebuvo, ir tai viena iš priežasčių, dėl kurių ponia Vilard prasėdėjo be miego kiaurą naktį.

Midė Andervud nuėjo gulti ir užmigo. Nuėjo gulti, nes norėjo būti viena, o užmigo todėl, kad buvo pernelyg išsekusi. Miegas buvo neramus, drumsčiamas slogių, neaiškių sapnų.

Ji nubudo staiga sučirškus telefonui. Dar nespėjus pakelti ragelio, jis vėl sučirškė. Ji išgirdo neramų Gilio balsą:

– Mide... Mide... ar čia tu?

– Taip, – atsiliepė ji, ir tuoj pat rožine emale padengtas laikrodis ant židinio pradėjo mušti dvyliktą.

– Kas tai? – paklausė Gilis. Ji atsakė:

– Tai tik laikrodis muša.

– Velniop tą laikrodį, – kalbėjo jis. – Brangioji, viskas gerai. Dabar negaliu tau papasakoti, bet viskas gerai – ji daugiau mums nebetrukdys. Negaliu tau papasakoti telefonu, bet daugiau rūpesčių nebus. Rytą užsuksiu.

Telefonas nutilo. Laikrodis liovėsi mušti valandas. Midė ilgai gulėjo nemiegodama, bet dabar jos mintys buvo laimingesnės nei ankstesni sapnai.

Vos nubudusi rytą ji išgirdo, kad Karola Roulend rasta savo bute negyva.

DVIDEŠIMT PIRMAS SKYRIUS

Ją rado ponia Smolet. Aštuntą valandą ji užlipo į butą Nr. 8 – kaip visuomet, tiksliai tuo pačiu laiku. Vėliau ji pateikė dramatišką įvykių versiją, anot kurios kažką negero pajutusi jau tada, kai ėmė nuo kabliuko raktą: „Toks šaltas jis buvo mano rankoj – ne kaip visuomet – šaltas ir kažkoks sunkus, suprantate? Ir visą kelią aukštyn tais laiptais – jų vienų užtenka, kad moteriai sustotų širdis, bet aš nelipsiu į tą liftą, nors man užmokėtų – aš pati sau galvojau: „Kažkas čia negerai. Aš niekada taip nesijaučiau." O kai išvydau praviras duris, na... "

Tiesą sakant, ponia Smolet nejuto nieko, išskyrus nuovargį lipant laiptais, kuriais nuolat skųsdavosi. Ji pasiekė viršutinę laiptų aikštelę, pasisuko į 8-uoju numeriu pažymėtas duris ir pamatė, kad rakto neprireiks. Net ir tada jai netoptelėjo, kad bus kas negero nutikę. Pamanė panelę Roulend būsiant atsikėlusią ir atrakinusią duris. Įsidėjo raktą į prijuostės kišenę ir įžengė vidun. Prieškambaryje buvo šviesu, bet čia nieko keisto, tie įėjimai apšviečiami tik pro stiklinius tolimesnių durų viršulangius. Jei kambariuose užuo-

laidos užtrauktos, šviesa į prieškambarį nepatenka. Ji nuėjo į virtuvėlę, nuėmė užtemdymo užuolaidas, pakėlė žaliuzes ir užkaitė arbatinį. Tada pravėrė svetainės duris.

Blausioje nuo lubų kabančios dekoratyvinės lempos šviesoje ji pamatė Karolą Roulend, kniūbsčią ant šviesiai žydro kilimo. Ji tebevilkėjo balta suknele. Veido nebuvo matyti, bet ji gulėjo ne taip, kaip guli gyvas žmogus. Nuo šios vietos ponios Smolet versija atitinka faktus. Ji nė sekundės nesuabejojo, kad panelė Roulend negyva. Šviesoje buvo matyti kraupi tamsi dėmė ant kilimo ir dirbtinai nušviesintų plaukų. Dėmė buvo tamsiai raudona su rusvu atspalviu.

Ponia Smolet atatupsta žengė pro duris, prispaudusi prie šono ranką, paskui lygiai taip pat išslinko iš buto, perėjo laiptų aikštelę ir nubėgo žemyn pas Belą.

Senasis Džimis Belas anaiptol nepametė galvos. Jis paliepė poniai Smolet pasilikti, o pats liftu pasikėlė į butą Nr. 8. Išorinės ir vidinės buto durys buvo atlapos. Nebuvo reikalo jų liesti, ir jis pasistengė neliesti. Na ką gi, tai žmogžudystė, apsirikti neįmanoma. Mažoji Kerė Džekson, kurią jis matydavo einančią į mokyklą supintomis kasomis – senojo pono Džeksono mažoji Kerė, kuria jis neapsakomai didžiavosi, kol ši sudaužė jam širdį. Išpaikinta, va kokia ji buvo – išpaikinta. Gailėsi rykštės – sugadinsi vaiką. Ne, jis nepritarė vaikų lupimui ir panašiems dalykams, bet juos reikia gerai prižiūrėti. Kerės niekada niekas neprižiūrėjo.

Belas stovėjo, žiūrėjo į ją, ir raukšlėti jo skruostai jau nebuvo rausvi kaip obuoliukai. Per aną karą jis tarnavo kariuomenėje, anuomet regėjo daugybę negyvėlių, bet juk atpranti žmogus, be to, moteris – tai visai kas kita. Tai buvo žmogžudystė – viename iš jo butų nužudyta mergina.

Jis nuėjo prie telefono ir paskambino policijai. Belaukdamas pareigūnų pastebėjo gėrimais apkrautą padėklą. Jis stovėjo ant žemo suoliuko tarp dviejų krėslų priešais elektrinį židinį. Židinys buvo įjungtas. Jau buvo jį beišjungiąs, bet laiku susigriebė. Juk nieko nevalia liesti, kol atvyks policija.

Padėklas buvo lakuotas, skaisčiai raudonas, su pauksuotais ornamentais kraštuose, o taurės plono stiklo, labai prašmatnios, auksiniais krašteliais. Ant padėklo stovėjo butelis viskio, sifonas sodos vandens, grafinas raudonojo vyno ir saldžių sausainių lėkštė. Iš abiejų taurių gerta, iš vienos viskis, iš kitos, kur kas mažesnės – vynas. Jis užuodė viskio kvapą.

Pirmiausia į akis krito padėklas, bet nė neatvykus policijai, dėmesį patraukė dar kai kas. Židinio atbraila – kažko jai trūksta. Na, ir ko gi? Sunku pasakyti, bet kažkas negerai. Pirmiausia, fotografija – majoro Ermiteidžo fotografija su jo parašu kampe. Tai, žinoma, labai keista. Bet ne, yra dar kai kas. Staiga jo protas nušvito. Ogi toji blizganti šokėjos statulėlė – šokėjos, nežinia kam aukštai iškėlusios koją – jo galva, ne itin padoriai. Štai kas yra – statulėlės ant židinio nebuvo.

Beveik tuojau pat jis pamatė ją numestą ant sofos. Priėjo arčiau ir apžiūrėjo. Keistenybės tuo nesibaigė. Šokėja gulėjo ten, kur ją buvo nusviedusi kažkieno ranka. Smaila sidabro spalvos apatinė dalis buvo aštri ir tviskanti – kone tokia pat aštri kaip durklas, kone tokia pat tviskanti kaip plienas. Šokėjos figūra tviskėjo sidabru ir atrodė švari, bet toje vietoje, kur ji buvo nukritusi, ant žydro brokato išplito bjauri dėmė, lygiai tokios pat spalvos, kaip dėmė ant blausiai žydro kilimo.

Pasigirdo trepsėjimas ir balsai – atvyko policija. Belas nusisuko nuo sofos ir nuėjo jų pasitikti.

DVIDEŠIMT ANTRAS SKYRIUS

Vyriausiasis inspektorius Lembas sėdėjo prie stalo buvusioje Karolos Roulend svetainėje. Tai buvo tvirčiausias stalas iš visų esančių bute, tačiau, jo akimis žiūrint, irgi nieko vertas. Pats vyriausiasis inspektorius buvo gan stambaus sudėjimo, tvirtas vyras mažom skvarbiom akytėm ir masyviu smakru. Viršugalvis buvo praretėjęs, tačiau vešlių juodų plaukų nenubalino net atsakingos pareigos.

Žmogžudystės tyrimas tekėjo įprasta vaga. Fotografas ir pirštų atspaudų tyrėjas jau buvo atlikę savo darbą. Kūnas išneštas, melsvasis kilimas suvyniotas. Šokėjos figūrėlė kruopščiai supakuota ir išsiųsta analizei.

Lembas nužvelgė seržantą Ebotą, kuris ką tik įėjo į kambarį. Visiškai kitoks tipas – baigęs privačią mokyklą ir Policijos kolegiją: labai šviesūs plaukai sušukuoti atgal; aukšta, liekna figūra; kumpa siaura nosis; šviesios, veikiau mėlynos nei pilkos, akys ir balkšvos blakstienos.

– Norėčiau pasikalbėti su moterimi, kuri rado kūną, – pasakė Lembas.

– Taip, pone. Čia yra panelės Roulend sesuo.

– Sesuo? Kas ji?

– Ponia Džekson, čionykščio juvelyro žmona.

– Gerai, bet pirma pasikalbėsiu su ta kita moterim. Kuo ji vardu?

– Smolet.

– Teisingai, ponia Smolet. Atveskit ją!

Ponia Smolet įėjo jausdama savo vertę. Ir kodėl gi ne? Ar ne ji surado kūną? Ar ne ją kvies – į apklausą tai jau tikrai, – o gal ir į teismą, jei sugaus žudiką? „Tikėkimės, kad sugaus, nes antraip nė vienas iš mūsų neįstengsime naktį ramiai užmigti."

Pabrėždama įvykio svarbą, ji buvo persirengusi drabužiais, su kuriais buvo atėjusi į darbą – juodos gelumbės paltu su nudėvėta kailine apykakle ir juoda fetro skrybėle, papuošta nušiurusiu, išblukusiu kaspinu. Ji pasisakė vardą – Eliza Smolet, šeiminę padėtį – garbinga našlė ir profesiją – ateinanti namų tvarkytoja. Atmetus gausybę detalių paaiškėjo, kad ji kasdien plauna laiptus ir „padeda" patvarkyti kai kuriuos butus.

– Ponia Spūner iš 7-ojo – pas ją valau nuolat, bet ji išvyko, įstojo į ATS. Ponui Dreikui iš 5-ojo padeda ponas Belas. O ponia Vilard iš 6-ojo kviečiasi mane du kartus per savaitę, pirmadienį ir ketvirtadienį, sutvarkyti namų. Ponia Andervud iš 3-iojo turi savo tarnaitę, aš ten nevaikštau, nebent pasitaiko kokios papildomos ruošos. Panelė Garsaid iš 4-ojo naudojosi mano paslaugomis visą laiką, kol nepradėjo atsikratyti baldų. Tokie dailūs jie buvo, ji sakė, kad atiduoda

juos taisyti, bet atgal taip ir neparsivežė. Bet čia tarp kitko, kaip jūs pasakytumėt. Žemutiniame aukšte senoji ponia Meredit iš 1-ojo – ten valau grindis. Ji turi tarnaitę ir kompanionę, bet grindis plaunu aš. Ponia Leming iš 2-ojo – na, šiaip aš ten dirbu kartą per savaitę, bet ne kiekvieną. O štai vargšelė panelė Roulend, taip, jos butą tvarkydavau kasdien.

Frenkas Ebotas, įsitaisęs ant kėdės dešinėje stalo pusėje, tarpais kai ką užsirašinėjo, o tarpais leisdavo žvilgsniui ilsėtis ant lygiai nudažytos sienos toje vietoje, kur turėjo būti karnizas, jei panelės Roulend butas būtų ne taip moderniai įrengtas.

Inspektorius gana kantriai klausėsi. Jei norite ką nors sužinoti apie žmones, išklausykite tuos, kurie vaikšto po jų namus ir jiems dirba. Klausytis gali būti nuobodu, bet paskalos kartais praverčia.

– Gerai, ponia Smolet, – tarė jis, – o dabar papasakokite, kaip radote kūną.

Ponia Smolet išpylė visą žodžių srautą, ypač pabrėždama savo nuojautą, kad kažkas negerai, siaubingą šiurpą, nukrėtusį ją pamačius praviras buto duris, gyslose sustingusį kraują, kai rado lavoną, ir nuo tada vis ją ištinkančius širdies plakimo priepuolius.

– Jei tik būčiau pagalvojus, kuo viskas gali baigtis, kai išgirdau tai, ką girdėjau savom ausimis – na, tik nesakykite, kad nebūtų buvę jokio skirtumo, ir nemėginkite manęs tildyti, kaip ponas Belas.

– Ponia Smolet, ką jūs girdėjote?

Platus ponios Smolet veidas buvo įkaitęs. Kad nekamuotų mėšlungis, ji išgėrė panelės Krein pasiūlyto brendžio: „Mes visuomet jo turime, jei kartais poniai Meredit pasidarytų negera, neabejoju, ponia Smolet, kad gurkšnelis jums pravers." Ponia Smolet nugėrė gerokai daugiau nei gurkšnelį. Jos veidas liepsnojo, polinkis į dramatizmą sustiprėjo, liežuvis atsirišo. Pasimėgaudama ji išklojo visą išmoningai pagražintą istoriją apie tai, ką nugirdo trečiadienio rytą plaudama viršutinę laiptų aikštelę.

– Nulipau prisipilti dar karšto vandens. Vanduo nebuvo karštas, nes ponui Belui tenka taupiai kūrenti, tai aš įsipyliau iš arbatinuko, kai grįžau, jos abi jau kapojosi, o durys atdaros, tai kurgi dėsies, viską ir girdi. Aš ne iš tų, kurios klausosi prie durų, žinokite, bet, kaip sakiau ponui Belui, negi kišiuos į ausis vatą, o mūsų giminėje kurčių niekada nebuvo.

Frenkas Ebotas spoksojo į lubas. Tokios moteriškės kaip šitoji gali neužsičiaupti ištisas valandas. Lembas paklausė:

– Kas kalbėjosi?

Ponia Smolet draugiškai linktelėjo. Brendžio poveikis buvo beišlyginąs socialinius skirtumus. Ji svarbiausia nusikaltimo liudytoja, ji susibičiuliavo su policija, vyriausiasis inspektorius gaudo kiekvieną jos žodį.

– Ak! – pasakė ji. – Iš tikro, kas gi? Panelė Roulend ir panelė Midė Andervud, va kas! Ir kas ją čion atnešė? – klausiu aš savęs. Bet ji čia buvo ir klausė pane-

lės Roulend: „Kas tave sieja su Giliu?“ – o tas Gilis tai majoras Ermiteidžas, su kuriuo panelė Andervud susižadėjo Amerikoje ir kurį visi laikė nuskendusiu – neseniai jis vėl pasirodė, bet nė kiek nebūtų blogiau ir be to, nes jis prarado atmintį dėl galvos traumos, kai jo laivas užplaukė ant torpedos.

Frenko Eboto plunksna pradėjo bėgioti popieriumi. Lembas paklausė:

– Panelė Andervud paklausė panelės Roulend, kas ją sieja su Giliu – jos kalbėjo apie majorą Ermiteidžą?

Ponia Smolet vėl linktelėjo.

– Teisingai, – pasakė ji. – O panelė Roulend ir sako: „Ar jis jums nepasakojo apie mane? Kai kas pasakytų, jog turėjo užsiminti jau turįs žmoną.“

– Ką?

– Taip ji ir pasakė: „Sakyčiau, jis turėjo paminėti, kad jau yra viena ponia Ermiteidž.“ Tada panelė Andervud pasako, kad jie susižadėję, panelė Roulend užsiplieskia ir sako, jog ne jos kaltė, kad jis prarado atmintį, jai reikia galvoti apie savo pinigus. Dar ji sakė, kad majoras Ermiteidžas jai duodavo keturis šimtus per metus, o paskui: – „Aš esu ponia Ermiteidž, nepamirškite šito.“ O panelė Andervud kad šaus: – „Jis jūsų nemyli.“ Ir kai panelė Roulend nusijuokė, tai ji labai garsiai ir piktai rėžė: „Nenuostabu, kad jis jūsų nekenčia!“ Tada išlėkė iš buto, praėjo pro mane ir nulipo laiptais žemyn.

DVIDEŠIMT TREČIAS SKYRIUS

Durys paskui ponią Smolet užsidarė. Frenkas Ebotas sugrįžo ir reikšmingai kilstelėjo antakį, žiūrėdamas į šefą. Lembas susiraukė.

– Mums reikia pasikalbėti su tuo Ermiteidžu ir panele Andervud.

– O ką daryti su velionės seseria, sere – su ponia Džekson?

– Ji palauks. Panelę Andervud noriu matyti tučtuojau. Bet man reikia tikslaus grafiko. Jei tas Ermiteidžas vakar čia lankėsi, noriu žinoti, kada jis atėjo, kada išėjo, ar jam išėjus kas nors matė panelę Roulend gyvą. Tegu Kurtisas patikrina visus šių butų gyventojus. Rezultatų reikės kuo greičiau. Noriu žinoti, kas ją matė paskutinis ir kada – taip pat kas ir kada matė Ermiteidžą. Pala, Andervudai turi tarnaitę, ar ne? Apklauskite ją pats – tarnaitė žinos, ar jis pas juos buvo. Eikite! Ir atsiųskite man panelę Andervud!

Midė Andervud įėjo į žydrai sidabrinį kambarį ir pamatė stambų vyrą, sėdintį už gerokai jam per menko stalo. Lembas pamatė smulkutę merginą pilka suknele, tamsiais ant sprando susigarbanojusiais plau-

kais ir tamsiai pilkom akim, apsuptom juodais ratilais. Buvo aiškiai matyti, kokia ji blyški ir trapi. Jis vylėsi, kad mergina ne iš tų, kurios linkusios alpti. Gana maloniai pasisveikinęs, pasiūlė jai sėstis ir parodė į ažūrinę kėdę, pagamintą vien iš nikeliuotų vamzdžių ir sidabro spalvos odos. Midei ji miglotai priminė dantisto kabinetą. Nugara ji jautė šaltus vamzdžius. Kūnu nubėgo lengvas šiurpuliukas.

– Dabar, panele Andervud, gal atsakytumėt į kelis klausimus. Ar jūs pažinojote panelę Roulend?

– Tik tiek, kad pasisveikindavome rytais susitikusios lifte arba ant laiptų.

– Ir ne daugiau?

– Ne.

– Bet vakar rytą jūs buvote šiame bute.

Išblyškę skruostai vos raustelėjo. Ji tarė:

– Taip, aš buvau užėjusi į priešais esantį butą paimti kai ką poniai Spūner, ir panelė Roulend pakvietė mane užeiti.

– Tai buvo pirmas kartas, kai jūs užėjote čia?

– Taip.

– Ar jūs kalbėjotės su panele Roulend?

– Taip.

– Ar tas pokalbis buvo draugiškas?

Vos pastebimas nuoraudis jau buvo dingęs. Mirtinai išblyškusi ji atsakė:

– Aš ją menkai pažinojau. Mudvi nebuvome draugės.

Skvarbios Lembo akutės žiūrėjo tiesiai į ją.

– Panele Andervud, privalau jums pasakyti, kad jūsų pasikalbėjimą su panele Roulend kai kas girdėjo. Jis nebuvo draugiškas, tiesa?

– Ne... – žodis buvo vos girdimas.

Lembas atsilošė kėdėje ir maloniai, draugiškai pasakė:

– Na ką gi, dabar prašau apsižvalgyti po kambarį ir pasakyti, ar čia yra jums pažįstamų daiktų. Tarkim, fotografija ant židinio – ar jums ji pažįstama?

– Taip.

– Atpažinote ją, kai vakar ryte atėjote į butą?

– Taip.

– Galite pasakyti, kas tai?

– Tai Gilis Ermiteidžas... majoras Ermiteidžas.

– Jūs su juo susižadėjusi?

– Taip.

Kiekvienas vienskiemenis žodelis buvo it kraujo lašas tiesiai jai iš širdies, sekinantis jėgas ir drąsą. Draugiškas, bet atkaklus balsas tęsė:

– Jūs tikriausiai patyrėte šoką išvydusi ant panelės Roulend židinio savo sužadėtinio fotografiją.

Midė išsitiesė. Už save ji nemokėjo kovoti, bet už Gilį kausis. Kur kas tvirtesniu balsu ji atsakė:

– O ne, jokio šoko nebuvo. Matote, aš ne taip seniai pažįstu majorą Ermiteidžą. Mes susipažinome Amerikoje. Žinoma, dar prieš sutikdamas mane jis turėjo krūvas draugų.

Ar gerai, kad ji taip pasakė? Nežinia. Galbūt gerai, o galbūt ne.

Lembas rimtai paklausė:

– Ar tiesa, kad panelė Roulend pareiškė esanti ponia Ermiteidž?

Midė tylėjo. Kaip šiurpu klausytis tų žodžių. Išgirdo, kaip Lembas pakartojo savo klausimą: „Ar tai tiesa?“ ir užsikirsdama prisivertė ištarti drebančiu balsu:

– Ji pasakė... kad jos pavardė ... Ermiteidž...

– Jūs ja patikėjote?

– Aš nežinojau... kuo tikėti...

– Ar jūs pasakėte: „Bet jis jūsų nemyli“?

Midė nepajėgė atsakyti. Ji įbedė gailias akis į inspektoriaus veidą ir vos linktelėjo galvą patvirtindama. Pamačiusi surauktus jo antakius, nukreipė žvilgsnį į šalį. Iš kur ji galėjo žinoti, jog senojo Lembo širdis suminkštėdavo matant merginą, patekusią į bėdą. Jis turėjo tris dukras, viena tarnavo ATS, kita – WAAFS*, o trečia – WRNS**, ir visos vyniojo jį apie pirštą kaip tinkamos. Jis šiurkštokai paklausė:

– Na tai ką, panele Andervud, ar po to jūs matėtės su majoru Ermiteidžu?

Midė vėl linktelėjo.

– Galite nurodyti, kada?

– Truputį po šešių. Jis visą dieną prabuvo Karo ministerijoje.

– Jūs jam papasakojote apie savo pokalbį su panele Roulend?

---

* Moterų atsargos oro pajėgos.

** Moterų karališkoji laivyno tarnyba.

Tai buvo siaubinga. Jis uždavinės vieną klausimą po kito, kol sužinos viską, ką ji pasakė Giliui ir ką Gilis jai atsakė. Jeigu ji atsakys „taip“, gali pakenkti Giliui, o jei atsakys „ne“, jis ja nepatikės – niekas nepatikės.

– Panele Andervud, ką jis pasakė po to, kai jam papasakojote?

Taip buvo lengviau. Ji mažumėlę atsipalaidavo.

– Jis pasakė, kad tai apgavystė.

– Ar pyko?

– Bet kas būtų pykęs.

– Būtent. Ar siūlėsi užlipti į viršų pas panelę Roulend? Ar iš tiesų nuėjo pas ją?

Midės akys išsiplėtė. Ką atsakyti? Ji nieko neatsakė.

Lembas kalbėjo toliau:

– Jis nuėjo pas ją, tiesa? Kelintą valandą?

– Pusę septynių, – atsakė Midė.

– O kada vėl nulipo žemyn?

– Be dešimties septynios.

– Jūs žiūrėjote į laikrodį, laukdama jo? Ką gi, aš taip ir maniau. Ką jis pasakė sugrįžęs?

Midė sukaupė jėgas.

– Pasakė, kad reikia kuo greičiau susisiekti su advokatu. Gilis prarado atmintį – ar jums niekas to neminėjo? Neprisimena nieko, kas įvyko per pastaruosius aštuoniolika mėnesių – jie skendi tarsi rūke. Karola Roulend tai žinojo, ir mes abu nė kiek neabejojome, kad ji bando iš to išpešti sau naudos.

– Tai ką, ji nepateikė jokio įrodančio dokumento? Na, panele Andervud, aš manau, kad pateikė. Manau,

kad parodė jums šitą laišką. Esu įsitikinęs, jog parodė jį ir majorui Ermiteidžui.

Jis pakėlė prie dešinės rankos gulintį popierių ir iš po jo ištraukė lakštą, kurį Karolos Roulend ranka laikė iškėlusi Midei prieš veidą – ilgi balti pirštai, raudonai lakuoti nagai ir deimanto žiedas su ryškiai tviskančia akimi – Gilio rašysena, įnirtingos įžambios eilutės per visą puslapį: „Mano brangioji Karola... keturis šimtus per metus... juridiškai visos teisės į Ermiteidž pavardę...“ Ji žiūrėjo į jį tol, kol jis pradėjo plaukti tolyn nuo jos ir dingo kažkur miglose.

Už jos nugaros energingai atsidarė durys ir į kambarį įžengė Gilis.

Įkandin jo įėjo seržantas Ebotas. Rankoje jis laikė popieriaus lapelį. Jis priėjo prie inspektoriaus, padėjo priešais popierių ir vėl pasišalino. Lembas suraukęs antakius kurį laiką stebėjo neprašytą įsibrovėlį, o paskui tarė ramiai, kaip žmogus, žinantis, kad įgaliojimai suteikia jam papildomos valdžios:

– Majoras Ermiteidžas?

Gilis, uždėjęs ranką Midei ant paties, baigė jai sakyti, ką buvo pradėjęs – maždaug: „Viskas gerai, brangioji" – tačiau šie žodžiai buvo skirti vien jos ausims, ir niekas nebūtų galėjęs laiduoti jų tikslumo. Jis išsitiesė ir priėjo prie stalo. Įdegęs veidas atrodė sustingęs ir išblyškęs.

– Atsiprašau, inspektoriau. Aš ką tik sužinojau. Bjaurus reikalas.

Lembas ištarė vienintelį, bet svarų žodį:

– Taip.

O paskui:

– Prašom sėstis. Majore Ermiteidžai, labai norėčiau su jumis pasikalbėti.

Gilis atsisėdo.

Frenkas Ebotas susirado kėdę ir išsitraukė bloknotą. Lembas įsmeigė žvilgsnį į gulintį priešais jį popieriaus lapelį. Kamuolys pradėjo vyniotis. Kur tas siūlas nuves?

Tylai pernelyg užsitęsus, Lembas pakėlė akis ir prabilo:

– Pirmiausia aš privalau jums pasakyti, majore Ermiteidžai, jog pokalbis, įvykęs šiame kambaryje vakar rytą tarp panelės Andervud ir panelės Roulend, buvo nugirstas. Manau, panelė Andervud jums papasakojo apie tą pokalbį. Tiesą sakant, ji patvirtino papasakojusi ir sakė, jūs po to užlipote pas panelę Roulend. Jūs tą patvirtinate?

– Žinoma.

Tardamas šiuos žodžius jis dirstelėjo į Midę ir vėl nukreipė žvilgsnį. Ji buvo mirtinai išbalusi. Akys pastėrusios. Visas jos veidas buvo pastėręs.

– Tai įvyko vakar vakare, pusę septynių. Panelės Andervud parodymus patvirtina ponios Andervud tarnaitė. – Jis pašnairavo į priešais gulintį popierių. – Ji sekė laiką, nes norėjo išeiti susitikti su savo draugu ir tai padarė, kai tik jūs išėjote. Ar taip, panele Andervud?

– Taip, – pasakė Midė.

Žodis buvo vos girdimas. Ką jie daro Giliui? Ką ji padarė jam? Ką jis pats sau padarė? Kas apskritai čia vyksta? Tai netiesa – to negali būti. Ji įsikibo tos minties.

Vėl prašneko Lembas:

– O dabar, majore Ermiteidžai, papasakokite mums apie savo pokalbį su panele Roulend. Ar jis buvo draugiškas?

Atsakydamas Gilis nuožmiai šyptelėjo.

– Kokio atsakymo iš manęs tikitės? Mudviejų santykiai nebuvo draugiški.

– Jūs susikivirčijote?

Šypsena išnyko. Nuožmumas tapo dar aiškiau matomas.

– Vargu ar pavadintumėte tai kivirču.

Inspektorius pakėlė laišką, kurį jau buvo rodęs Midei.

– Mėginate atspėti, ar daug aš žinau, tiesa? Ką gi, galiu ir papasakoti. Šį laišką rado ant panelės Roulend lavono. Ji jau buvo jį rodžiusi panelei Andervud. Manyčiau, parodė ir jums.

Gilis linktelėjo.

– Taip, iš tiesų.

– Kad įrodytų tikrai esanti jūsų žmona?

– Ne visai taip. – Jis palietė Midės ranką ir pasakė: – Viskas gerai, brangioji – nebūk tokia išsigandusi.

Lembas žiūrėjo į laišką ir raukėsi.

– Čia jūsų rašysena?

– Be abejo. Aš parašiau tą laišką ir, kaip pats įsitikinsite, pasiūliau Karolai pašalpą, jei tik ji nesivadins Ermiteidž pavarde, nors juridiškai turi tokią teisę. Laiškas parašytas daugiau nei prieš metus. Kiek įstengiu prisiminti, 1940-ųjų rugpjūtį.

– Rugpjūčio tryliktą.

– Taip, gali būti. Jei nebūčiau praradęs atminties, būčiau galėjęs iškart viską paaiškinti. – Jis trumpai susijuokė. – Tiesą sakant, tada nieko ir nebūtų įvykę. Tai buvo grynas mėginimas apmauti. Ji norėjo apdumti man akis, naudodamasi tuo, kad aš daug ką pamiršau.

Midė dabar žiūrėjo į jį. Visi taip pat sužiuro į jį. Lembas ramiai paklausė:

– O dabar jau prisimenate, majore Ermiteidžai?

Jis pabrėžtinai linktelėjo.

– Taip, dabar prisimenu. Būtume išvengę begalės rūpesčių, jei būčiau galėjęs prisiminti anksčiau, bet, ko gero, atmintis man ir grįžo nuo sukrėtimo. Visi sakė, kad sukrėtimas gali padėti, – po velnių, taip ir atsitiko. Ne išsyk, suprantate, bet vėliau. Aš atsiguliau, užmigau, bet prieš pat vidurnaktį pabudau ir staiga viskas man tapo aišku kaip dieną. Iškart paskambinau panelei Andervud ir pasakiau, kad nesijaudintų.

Midės skruostai raustelėjo. Ji patvirtino:

– O taip, jis paskambino!

Frenkas Ebotas pakėlė pašaipias, šaltas akis. Ką tas vyrukas jiems aiškina? Sukrėtimas... koks sukrėtimas? Patirtas nužudžius Karolą Roulend?

Lėtai, rimtu balsu Lembas paklausė:

– Majore Ermiteidžai, apie kokį sukrėtimą kalbate? Apie panelės Roulend mirtį?

Šviesūs antakiai konvulsyviai susitraukė. Palyginus su įdegusia oda, jie atrodė keistai išblukę. Mėlynose akyse sužibo pyktis ir atsargumas.

– Ne, žinoma, kad ne! Aš nežinojau, kad ji nebegyva.

– Tai apie kokį sukrėtimą jūs kalbate?

Gilis vėl trumpai susijuokė.

– Apie tai, kad visiškai svetima moteris bandė mane įtikinti, jog aš vedžiau ją, ištiktas laikino pamišimo ar ko nors panašaus. O dabar leiskite paaiškinti, kas ji buvo per viena ir kodėl aš parašiau tą laišką.

Frenkas Ebotas palinko prie savo užrašų. Nagi nagi! Simpatiškas vyrukas, nors karštakošis. Jis tikriausiai grįžo ir pribaigė ją prieš prisimindamas tai, ką prisiminė, kad ir kas tai būtų. Velionė įsiterpė tarp jo ir jo merginos. Nužudoma ir dėl menkesnių priežasčių. O jis buvo gavęs stiprų smūgį į galvą.

...ir išgirdo Gilį Ermiteidžą sakant ramiu, lygiu balsu:

– Ji buvo mano brolio našlė.

– O! – ištarė Midė. Ji pajuto, kaip staiga atsipalaidavo skausmingai įsitempę raumenys ir mintys. Kūną užplūdo palaimingas silpnumas. Ji atsilošė, kiek leido nikeliuoti kėdės vamzdžiai, ir užmerkė akis. Karštos ašaros tryško iš po blakstienų ir lėtai ritosi žemyn, kol veidas pasidarė šlapias. Ji leido ašaroms byrėti. Tai jau nebesvarbu – niekas nebesvarbu. Girdėjo, kad Lembas kažką sako, bet žodžiai nepasiekė jos sąmonės. Paskui vėl išgirdo kalbant Gilį:

– Taip, mano brolio Džeko našlė. Jis žuvo prie Diunkerko. Prieš tai, kovo mėnesį, susituokė su ja –

1940-ųjų kovo 17 dieną, Merilebouno registratūroje. Bet aš apie tai nežinojau iki jo mirties – niekas to nežinojo. Aš ir pats buvau prie Diunkerko, bet man pasisekė. Kai parvažiavau namo, Karola atėjo pas mane. Ji paklojo ant stalo santuokos liudijimą ir paklausė, kaip ketinu ją paremti. Džekas jai nepaliko nė skatiko – jis neturėjo ką palikti. Jam buvo tik dvidešimt vieneri, kai žuvo, ir jis turėjo tik tiek lėšų, kiek skirdavau aš. Pašalpa buvo pakankamai didelė, nes man visuomet atrodė neteisinga, kad man atiteko visi pinigai. Džekas buvo aštuoneriais metais jaunesnis, o aš paveldėjau tėvo turtą pagal seną testamentą, sudarytą prieš brolio gimimą. Tėvas tikrai būtų jį pataisęs, bet užsimušė medžioklėje, kai Džekui tebuvo šeši mėnesiai. Vis galvojau sutvarkyti tuos reikalus iki galo, bet nebuvau pasirengęs mokėti pinigų Karolai. Štai iš kur pagieža, štai už ką ji norėjo keršyti. Galiausiai parašiau laišką, kurį čia turite, ir ji sutiko su mano sąlygomis.

– Ar galiu paklausti, kodėl norėjote, kad ji atsisakytų Ermiteidž pavardės?

Kurį laiką Gilis tylėjo. Paskui atsakė:

– Tam turėjau savų priežasčių. Jos neturi nieko bendra su šiuo reikalu.

– Apgailestauju, majore Ermiteidžai, bet manyčiau, kad turi. Turite suprasti, kad panelės Roulend charakteris galėjo suvaidinti toli gražu ne paskutinį vaidmenį šioje žmogžudystėje.

Gilis patraukė pečiais.

– Bijau, kad turėsite išsiaiškinti patys. Aš niekuo negaliu padėti.

Tyla. Paskui Lembas maloniai tarė:

– Ką gi, majore Ermiteidžai, aš jūsų neversiu. Bet esu tikras, kad jūs pats norėsite kiek galėdamas mums padėti. Jūs čia buvote apie dvidešimt minučių ir, kaip sakėte, nieko panašaus į kivirčą tarp jūsų neįvyko. Ar judu su panele Roulend ką nors gėrėte?

Gilis išpūtė akis.

– Tikrai ne.

– Ar kambaryje buvo gėrimų?

– Nepastebėjau, kad būtų.

Lembas pasisuko kėdėje. Jis parodė į suoliuką priešais židinį tarp dviejų krėslų, aptrauktų žydru ir pilku brokatu – ažūrinį baldelį išlenktom metalo kojom ir sidabro spalvos odos viršum.

– Jei ant suolelio būtų stovėjęs padėklas, ar būtumėte jį pamatęs?

– Tikriausiai... taip, iš tiesų būčiau. Buvau priėjęs prie židinio atbrailos, paėmiau štai tą fotografiją. Jei suolelis būtų stovėjęs šioje vietoje, jis būtų man užtvėręs kelią. Jo ten nebuvo.

– Jūs prisiartinote prie židinio pažiūrėti į fotografiją. Ar lietėte ją?

– Taip, paėmiau ją į rankas. Turėtų būti ta pati, kurią daviau broliui. Karolai tikrai nesu jos niekad davęs.

– Ar pastebėjote ant židinio dar ką nors – ką nors, ko dabar trūksta?

Gilis žiūrėjo į atbrailą. Sidabrinis jos paviršius buvo tuščias, išskyrus jo nuotrauką. Ūmai jo akys prisimerkė. Jis pasakė:

– Buvo kažkokia statulėlė – šokanti mergaitė. Dabar jos nėra.

Lembas sausai atsakė:

– Ne, dabar jos nėra. Ar buvote paėmęs ją į rankas, ar iš viso ją lietėte?

Gilis atrodė nustebęs.

– O, ne.

Inspektorius vėl atsigręžė į stalą.

– Manau, neprieštarausite, jei paimsime jūsų pirštų atspaudus? Tai įprasta procedūra. Norime paimti atspaudus visų žmonių, mūsų žiniomis pabuvojusių šiame kambaryje.

Gilis vėl niūriai šyptelėjo. Jis atsistojo, priėjo prie stalo ir ištiesė rankas.

– Prašom! Nors jūs nelabai subtilus, ką? Maniau, nejučia įduosite man ką nors palaikyti po kryžminės apklausos, kai delnai bus suprakaitavę.

Lembas leido sau nusišypsoti. Jo dantys buvo gražūs.

– Ačiū, majore Ermiteidžai, mes ne visuomet turime laiko eiti aplinkui, kai yra tiesus ir trumpas kelias. O dabar paskutinis klausimas. Ar galite pasakyti, ką veikėte po to?

– Lengvai. Grįžau į savo butą Džermino gatvėje ir pamėginau prisiskambinti advokatui, kuris buvo išvykęs iš miesto. Sužinojau adresą, bet kai ten nusiga-

vau, jo neberadau. Man pasakė, kad jis bus šįryt savo kontoroje dešimtą valandą, tad nusprendžiau pasigauti jį ten. Nuvažiavau į klubą užkąsti, paskui išėjau pasivaikščioti.

Šviesios Frenko Eboto blakstienos virptelėjo. Arba tas vaikinas visiškas kvailys, arba nekaltas. Į kvailį jis nepanašus, bet ką gali žinoti. Nepanašus ir į žudiką – bet žudikai ir nebūna panašūs į žudikus, nebent jau visai trenkti. Šis vyrukas nėra trenktas, tik karštakošis ir iki ausų įsimylėjęs tą blyškiaveidę mažytę. Ką gi, jis ką tik įteikė jiems dovanėlę – ilgą gražų pasivaikščiojimą tamsoje, per kurį puikiausiai galėjo grįžti į Putnį ir suspėti nužudyti Karolą. Frenkas tai pasižymėjo, o Lembas išreiškė žodžiais:

– Ar vaikščiodamas atsitiktinai neatklydote čionai?

Gilis suglumo, pasakė „ne“ ir staiga sustingo. Žodis išreiškė mažumėlę per daug. Tik labai skvarbios akys galėjo pastebėti, kad raumuo tarp skruosto ir žandikaulio įsitempė. O Frenko Eboto akys buvo labai skvarbios. Jis pagalvojo: „Vyrukas tik dabar susizgribo prisipažinęs pavojingą dalyką. Gerai tvardosi – ranka nė nevirptelėjo. Įdomu, ar jis buvo grįžęs.“

Lembas mandagiai pasakė:

– Ačiū, majore Ermiteidžai, ilgiau mes jūsų ir panelės Andervud nebetrukdysime.

DVIDEŠIMT PENKTAS SKYRIUS

Švytėdama iš pasididžiavimo, ponia Smolet lipo žemyn. Ant laiptų ji sutiko poną Vilardą, kuris lipo aukštyn. Šis atrodė taip, lyg būtų negulęs per naktį, be to, gėręs – abu dalykai taip netiko tokiam padoriam džentelmenui, kad ponia Smolet, paprastai be vargo patikėdavusi viskuo apie visus, šįkart turėjo įtempti visas proto galias.

Kai ji ėjo per vestibiulį, iš buto Nr. 1 žvitriai išniro panelė Krein. Tas vikrumas leido spėti, kad ji stebėjo aplinką ir neketino leisti praeiti pro šalį numanomam informacijos šaltiniui.

– O, ponia Smolet, meldžiu minutėlei užeiti! Koks nemalonus išgyvenimas! Kaip jums sekėsi? Pamaniau, gal puodelis arbatos... su šlakeliu brendžio... jūsų nervams nuraminti...

Ponia Smolet maloningai sutiko. Ji nenorėjo nusipiginti. Buvo tapusi svarbiu asmeniu ir pati tą žinojo. Ją kamantinės korespondentas, jos nuotrauka bus visuose laikraščiuose, bet ne pro šalį ir parepetuoti. Panelė Krein atstos publiką. Karšta arbata ir brendis – tikra pagunda. Ji prispaudė ranką prie riebaus

šono ir pareiškė, kad širdis tiesiog blaškosi krūtinėje ir ji ne prieš užeiti.

Panelė Krein buvo įsikūnijęs meilumas. Neįmanoma suvokti, kaip ponia Smolet taip ištvermingai viską pakelia. Kalbant apie liudytojų pakylą, priesaikos davimą ir liudijimą teisme, ji tikėjosi, kad jai niekuomet neteks daryti nieko panašaus, nes buvo įsitikinusi, jog tuojau pat kristų negyva.

– Čia ką tik buvo jaunas vyriškis, norėjęs sužinoti, kada mes visi paskutinį kartą matėme panelę Roulend ir ar matėme majorą Ermiteidžą. Toks dailus kariškos išvaizdos vyras. Majoras Ermiteidžas, ne detektyvas, nors anas irgi visai patrauklus jaunuolis. Ir aš, žinoma, galėjau ramia širdžia pasakyti, kad mes jo nematėme. Tikra paguoda, nes kas gi nori užtraukti kitam bėdą. Bet kaip aš jam ir sakiau, iš tikrųjų niekas iš mūsų nebuvo išėjęs iš buto, tik aš vakare buvau nubėgusi iki pašto. Nieko tuomet nesutikau, išskyrus panelę Garsaid, kuri lipo iš rūsio aukštyn. Dar nusistebėjau, ką ji ten veikė, nors, aišku, tai ne mano reikalas. Aš jam taip ir pasakiau, kad man be galo palengvėjo, nes būti įtrauktai į žmogžudystės tyrimą skaudžiai atsilieptų ponios Meredit sveikatai, o aš visuomet pirmiausia galvoju apie tai. Vakar ji visai prastai jautėsi – štai kodėl mes niekur nėjome. Paker ir aš buvome rimtai susirūpinusios. Bet džiaugiuosi, kad naktis praėjo ramiai ir šįryt ji kur kas geriau jaučiasi.

Paker, kaip tik tuo metu ėjusi per kambarį, buvo pašaukta patvirtinti šito pasakojimo. Ji buvo aukšta,

liesa šiurkščių veido bruožų ir gaižios išraiškos moteris. Nė trupučio nesušvelnėjusi ji truktelėjo galvą ir petį, neva reikšdama pritarimą ir vėl išėjo, ne itin tyliai užtrenkdama duris.

Panelė Krein atsiduso ir smerkiamu balsu pastebėjo:

– Žmogžudystė blogiausia tuo, kad baisiai visus prislegia. Paker labai prislėgta. Na, ponia Smolet, dar puodelį arbatos ir lašelį, tik lašelį brendžio...

Ponas Vilardas laiptų aikštelėje prasilenkė su ponia Smolet jos nepastebėjęs. Savo raktu atsirakino butą Nr. 6 ir, perėjęs prieškambarį, pastūmė svetainės duris. Užuolaidos tebebuvo užtrauktos, elektra plieskė. Bet kuriuo kitu metu toks nuodėmingas išlaidavimas būtų sulaukęs deramo priekaišto. Pono Vilardo dvasios būklę geriausiai išreiškia tai, kad jis beveik nieko nepastebėjo. Tiesiog žengė į kambarį ir sustojo tarpduryje, spoksodamas į žmoną.

Ponia Vilard sėdėjo už tamsinto ąžuolo rašomojo stalo. Ji tebebuvo su ta pačia suknele, kurią vilkėjo išvakarėse – dirbtinio šilko, marginta raudonais ir žaliais raštais. Suknelė atrodė taip, kaip atrodo visi pernakt dėvėti drabužiai. Panašiai atrodė ir pati ponia Vilard. Jau seniai ji nebeverkė. Nosinė, vidurnaktį buvusi šlapiu skuduru, užmiršta gulėjo sofos kamputyje. Ji buvo beveik sausa. Praėjo jau bemaž dešimt valandų nuo tos akimirkos, kai ją ten paliko ir užkopė į viršutinę laiptų aikštelę, pamiršusi įprastą taikumą, liepsnodama įniršiu nuo minties, kad Alfredas yra už tų durų dešinėje, buto Nr. 8 durų. Šios liepsnos

išdžiovino visas ašaras. Vėliau ji jautėsi pernelyg sustingusi verkti. Grįžo į savo kambarį ir vėl atsisėdo ant sofos, o laikas iš lėto slinko.

Tik apie devintą valandą ryto ji priėjo prie rašomojo stalo ir paskambino Alfredo broliui. Ernestas Vilardas gyveno Ylinge. Jis buvo Admiraliteto tarnautojas. Pagaliau jai atėjo mintis, kad Alfredas gali būti pas brolį. Ji surinko numerį, tučtuojau pasigirdo klanktelėjimas ir Ernesto balsas. Labai panašus į Alfredo, tik tonu žemesnis. Panašumą pabrėžė nepasitenkinimo gaidelė.

– Taip, Alfredas čia. Kaip tik ruošiamės išeiti – tiesą sakant, jau turėjome išeiti. Verčiau paskambink jam į kontorą.

Šaltu, bejausmiu balsu ponia Vilard pareiškė:

– Negaliu, Ernestai. Jam teks važiuoti namo. Čia kai kas atsitiko. Pasakyk jam, kad šiąnakt buvo nužudyta panelė Roulend. – Ji baigė pokalbį, paleidusi ragelį garsiai tarkštelėti ant stovo.

Po to jau nebesijudino, tik sėdėjo suglamžyta suknele ir netvarkingai išsipašiusiais plaukais. Raudonį, kuris buvo išmušęs jos veidą, pakeitė slogus vaško blyškumas.

Ponas Vilardas stovėjo ir spoksojo į ją. Akimirką jam pasivaideno, kad niekad anksčiau nėra tos moters matęs. Paskui jo paties išgyvenamas šokas bei kančia nušlavė tą jausmą ir ji vėl tapo Amelija – Amelija, kuri visada tokia gera, kuri slaugė jį susirgusį, su kuria jis nugyveno santuokoje dvidešimt metų. Klupdamas jis

prilėkė prie jos, susmuko ant grindų, padėjo galvą jai į skreitą ir apsipylė ašaromis nelyginant vaikas, pametęs blizgantį žaislą. Sausas jo pedantiškumas dingo, jis kalbėjo paprastais sakiniais, pertraukiamais kūkčiojimų:

– Ji buvo... tokia graži. Amelija, tarp mūsų... nieko nebuvo. Tai tik... kad ji buvo... tokia graži. Aš net... nepabučiavau jos... ji man neleisdavo. Ji šaipėsi iš manęs... vadino mane... juokingu žmogeliu. Galbūt aš... bet ji buvo... tokia graži...

Sekundę padelsusi Amelija Vilard jį apkabino. Negirdėtas daiktas, kad nors vienas jos besišaukiantis vaikas nebūtų sulaukęs pagalbos. Alfredą ji mylėjo kaip vaiką. Dėl to vaiko ji dvidešimt metų taikstėsi su pedantiškumu, kliaudų ieškojimu, diktatoriškais sprendimais. Kai jis būdavo pavargęs, nelaimingas arba sirgdavo, kabindavosi į ją kaip vaikas. Praėjusią naktį ją be galo kankino baimė, kad to vaiko daugiau nebėra.

Ji apkabino vyrą, sūpavo ir šnekėjo visokias meilias paikystes. Po kiek laiko jis pakėlė ašarotą veidą. Jo akiniai buvo persikreipę ir susimurzoję. Jis nusiėmė juos, nuvalė ir pablizgino, nusišluostė akis, išpūtė nosį, vėl užsidėjo akinius ir sužiuro į Ameliją. Jam atsitraukus nuo jos, ji dešine alkūne atsirėmė į stalą ir kilstelėjo ranką galvai pasiremti.

Alfredo Vilardo žvilgsnis pastėro iš siaubo. Rankovė, nukarusi nuo pakeltos rankos, margavo kraujo dėmėmis.

DVIDEŠIMT ŠEŠTAS SKYRIUS

Ponia Andervud sėdėjo iš vamzdelių sunarstytoje kėdėje. Ji mąstė, kokia nepatogi ta kėdė ir bandė prisiminti, kad ji – aviacijos pulkininko leitenanto žmona, o tas stambus vyras priešais – viso labo seklys, ne tiek jau ir pranašesnis už konsteblį, kuris reguliuoja eismą ir pagelbsti per užtemdymą. Ji buvo užsidėjusi dabitišką skrybėlaitę ir paplušėjusi prie makiažo, bet nei skrybėlaitė, nei dažai nepajėgė nuslopinti jausmo, kad daugiau nei dvi dešimtys metų kažkur prasmego ir ji vėl Meiblė Pibodi, mirtinai persigandusi, trokštanti, kad žemė prasivertų ir ją prarytų. Senajam Lembui, grynakraujui kaimiečiui, ji priminė išsigandusį gyvūną. Baimė yra baimė, jos neįmanoma paslėpti. Karvės liepsnojančioje pašiūrėje – jis jas matė būdamas vaikas ir niekada neužmiršo to vaizdo – žiurkė spąstuose, šuns kandžiojamos avys, pasibaidęs arklys ir šita rafinuota dama elegantiškais londonietės drabužiais – tai vis išsigandusios būtybės. Jis nesvarstė, ko ponia Andervud bijo, nes pats tai žinojo. Tai yra, žinojo pakankamai, kad turėtų už ko užsikabinti. Gal čia slypi ir kur kas daugiau. Net gerokai daugiau, bet pradžiai pakaks ir tiek.

Jis pradėjo maloniai, kaip buvo pratęs:

– Man regis, ponia Andervud, didesnę vakar dienos popietės ir vakaro dalį jūs buvote išėjusi. Mes registruojame kiekvieno šių butų gyventojo atėjimo ir išėjimo laiką. Tai padės nustatyti, kada nežinomas asmuo galėjo apsilankyti pas panelę Roulend ir likti nepastebėtas. Ar galėsite tiksliai pasakyti, kada ką veikėte?

Žodžiai nuskambėjo raminamai. Meiblė Pibodi išgaravo – į klausimą atsakė jau Meiblė Andervud.

– Aš išėjau pavalgyti priešpiečių, o paskui į panelės Midlton centrą pavaduoti savo dukterėčios. Ten ruošia siuntinius nuo bombardavimo nukentėjusiems žmonėms bei evakuotiems neturtėliams, ir aš neabejoju, kad tai didžiulė pagalba, bet negalėjau dirbti jos vadovaujama. Žinia, jūsų tai nedomina, negaišinsiu jūsų laiko. Leiskite prisiminti, kur dar buvau? Ak, taip – iki penkių pakavau daiktus, tada nuėjau lošti bridžo pas Somsus ir grįžau namo, atrodo, apie pusę aštuonių.

– Grįžote tiesiai namo?

Ponia Andervud atrodė nustebusi.

– O, taip.

– Tiesiai į savo butą, ponia Andervud?

Ji ir vėl išsigando. Jai pristigo kvapo atsakyti. Žiūrėjo į langą, į židinį – bet kur, tik ne į vyriausiąjį inspektorių Lembą.

– Nesuprantu, ką jūs turite omenyje. Žinoma, grįžau į savo butą.

– Taip, suprantama, grįžote. Bet ne iš karto, tiesa? Jūsų tarnaitė Aivė Lord teigia, kad ėjote priekyje jos visą kelią nuo kampo, o prieš jus ėjo panelė Roulend. Pusę aštuonių dar buvo tiek šviesu, kad ji atpažintų du pažįstamus žmones. Ji sako, kad panelė Roulend įėjo į vidų ir dingo iš akių, bet jūs stovėjote prie lifto šachtos ir laukėte, kol liftas vėl nusileis. Ji palaukė vestibiulyje, kol jūs nuvažiavote liftu aukštyn. Panelė Andervud buvo leidusi jai išeiti, bet ji per ilgai užsibuvo. Ji tikėjosi, kad eisite tiesiai į savo kambarį ir nepastebėsite, kad ji buvo išėjusi, bet sugrįžusi į butą savo nuostabai įsitikino, jog jūs dar neparėjusi. Tuomet buvo be minutės ar dviejų pusė aštuonių. Ji tvirtina, kad vos įėjusi pažiūrėjo į laikrodį prieškambaryje, tada nusivilkusi paltą, nuėjusi į virtuvę ir vėl pasižiūrėjusi į virtuvės laikrodį. Tada buvo lygiai pusė aštuonių. Ji teigia, kad ne daugiau kaip po dešimties minučių jūs įėjote į namus. Gal nesutinkate su šiuo pasakojimu?

Nemalonus rausvai violetinis nuoraudis plūstelėjo iki pat dažytų kaštoninių plaukų šaknų. Aukšta krūtinė kilo ir leidosi.

– Ne... ne... žinoma, ne.

Lembas truputį palinko į priekį.

– Ar panelė Roulend visą kelią nuo kampo ėjo prieš jus?

– Taip. Ji kažką lydėjo į autobusą.

– Ar jūs su ja kalbėjotės?

– O ne. Ji jau buvo nuėjusi, kai aš išlipau iš autobuso.

– Norite pasakyti, kad tyčia palaukėte, kol ji nueis – nelabai norėjote ją pasivyti?

– Na, panašiai. Aš tik vieną kartą su ja bendravau. Vilardai pirmadienį buvo ją pakvietę lošti bridžą. Nenorėjau leistis į pernelyg artimus santykius – turiu galvoti apie dukterėčią.

– Suprantu. Ką gi, ponia Andervud, ar galite paaiškinti, ką veikėte tarp pusės aštuonių ir be dvidešimties minučių aštuonios? Aivė Lord matė, kaip jūs kėlėtės liftu. Kur ėjote?

Raudonis sutirštėjo kone iki violeto. Ponia Andervud griebėsi už vamzdelių, atstojančių kėdės ranktūrius. Suprakaitavę delnai pajuto šaltą metalą. Ji giliai įkvėpė ir vos neužduso. Žodžiai išsiveržė nelygiai, stabčiodami ir kliūdami.

– Aš pasikėliau į... viršutinį aukštą. Buvo kai kas... apie ką galvojau... norėjau pasakyti... panelei Roulend. Visai nieko tokio... tik pamaniau pasikalbėti apie tai... jei ją užklupsiu. Tikrai nieko tokio... tiesiog pagalvojau... kad būtų gera proga...

– Ir jums tai pavyko? – paklausė Lembas.

Jinai į jį nežiūrėjo.

– O ne, aš nepasikalbėjau su ja. Persigalvojau.

– Jūs tik pakilote į viršutinį aukštą ir vėl nusileidote žemyn? Bet tai nebūtų užtrukę dešimt minučių, tiesa?

Ponia Andervud dar kartą giliai įkvėpė.

– Na, ne... bet aš ne iškart nusileidau žemyn. Suprantu, kad skamba labai kvailai, bet aš tiesiog nesi-

ryžau. Išėjau iš lifto, priėjau prie buto durų, bet jos buvo uždarytos ir aš pagalvojau: „Juk jau vėlu." Paskui pamaniau, kad vis tiek reikėtų su ja pasišnekėti ir baigti tą reikalą. Priėjau prie pat durų, buvau beskambinanti, bet nepaskambinau. Nulipau laiptais beveik iki pat kitos aikštelės. Tada man dingtelėjo, kad kvailai elgiuosi, tad sugrįžau, bet pagaliau tiesiog nusileidau į apačią. Tikriausiai taip laikas ir praėjo.

Pasakojimas nuskambėjo visai nevykusiai ir neįtikinamai. Seržantas Ebotas, sėdintis šiek tiek už ponios Andervud, leido sau nepatikliai kilstelėti antakius. Lembas susiraukęs tarė:

– Vadinasi, jūs nesimatėte su panele Roulend?

– Ne, aš su ja nesimačiau.

Jis padarė pauzę, leisdamas visiems pajusti įsitvyrojusią tylą, ir nelauktai visai kitu balsu prašneko:

– Kodėl jūs norėjote su ja pasimatyti?

– Tai... nieko rimto...

– Ar tai nesusiję su laišku?

Lembas pasirausė prieš jį gulinčių popierių krūvoje ir palinko į jos pusę, laikydamas rankoje sulankstytą popieriaus lapą. Vienas kampas buvo nuplėštas. Ji spoksojo į laišką, įsitvėrusi kėdės ranktūrių.

Lembas išlankstė popierių.

– Šis laiškas pasirašytas Meiblės Andervud. Jūs jį parašėte, ar ne? Trūksta tik mažos skiautelės. Jame be jokio kreipinio rašoma: „Aš tikrai negaliu įvykdyti to, ko manęs prašote. Tai visiškai neįmanoma. Neturėjau nieko jums siųsti ir pirmąjį kartą, bet jūs sakėte, kad

tai viską išspręs. Nieku gyvu negaliu jums duoti daugiau pinigų, nes apie tai sužinos mano vyras.“ Toliau jūsų parašas. Ir dar ta nuplėšta skiautė – ar ant jos kas nors buvo parašyta?

Ji vargais negalais linktelėjo.

– Ar pamenate, kas?

Giliai įkvėpusi oro, ji prabilo:

– Aš rašiau... kad neturiu iš ko mokėti.

Lembas palinko virš stalo, remdamasis į jį rankomis.

– Panelė Roulend jus šantažavo?

– Aš... nežinau.

– Kaip suprasti – nežinote?

– Aš nežinojau, kad tai panelė Roulend. Laišką išsiunčiau paštu.

– Prašau pasakyti adresą.

Frenkas Ebotas jį užsirašė.

– Ar tai tas pats adresas, kuriuo išsiuntėte pirmąjį laišką su pinigais?

– Ne, anas adresas buvo kitoks.

– Prašau padiktuoti ir jį.

Ji padiktavo, neįstengdama nieko daugiau – vien atsakinėti, kad ir ko jos paklaustų. Beviltišką baimę pakeitė apatija. Nebėra prasmės stengtis – jie turi laišką, ji privalo atsakinėti. Nė nepastebėjo staigaus Lembo ir Eboto susižvalgymo, kai jie išgirdo antrąjį adresą.

Lembas skubiai tarė:

– Ar galite man pasakyti pirmojo laiško išsiuntimo datą? Jei gerai suprantu, tas, su pinigais, buvo pats pirmas?

Tai buvo netikėtas smūgis. Ji vos ne vos išspaudė:

– Taip... aš nežinau... tik išsiunčiau pinigus... tiksliai nepamenu... maždaug prieš šešis mėnesius... pavasarį...

– Kiek pinigų išsiuntėte?

– Penkiasdešimt svarų.

– Ir ilgokai negavote jokios žinios?

– Negavau... iki praėjusios savaitės.

Ji papasakojo, kaip parašė ir išsiuntė laišką.

Tuomet Lembas paklausė:

– Iš kur sužinojote, kad jūsų laiškas yra pas panelę Roulend?

Nieko nebus – teks atsakyti.

– Aš jį pamačiau... jos rankinėje.

– Ponia Andervud, prašau paaiškinti šiek tiek plačiau.

Dar vienas gilus atodūsis.

– Tai buvo pirmadienį vakare... kai lošėme bridžą pas Vilardus. Ji atidarė rankinę pasiimti cigaretės ir aš pamačiau savo laišką.

– Jūs jį atpažinote?

– Nebuvau tikra. Pamaniau, kad tai mano laiškas... nors tiksliai nežinojau.

– Tad nuėjote pas panelę Roulend, norėdama tiksliai išsiaiškinti, ar ji turi jūsų laišką?

– Taip. Bet galiausiai nenuėjau pas ją... apsigalvojau.

– Kodėl?

Ponia Andervud susitvardė. Ji neprasitarė apie tai, kad rado nuplėštą laiško kamputį savo miegamajame

ant grindų, ši nežymi aplinkybė padėjo atgauti savitvardą. Atrodo, jai pavyko trumpam pajusti pagrindą po kojom, šis laimėjimas ją apramino. Ji atsakė:

– Nes nebuvau tuo įsitikinusi. Kai kėliausi liftu, man atrodė vienaip, o išlipusi laiptų aikštelėje suabejojau, pamaniau, kaip kvailai turbūt atrodys, jei užeisiu ir viską išklosiu, o tas laiškas pasirodys ne mano. Tada vėl ėmiau lipti žemyn, o kai šiek tiek palipau, man dingtelėjo, jog tai tikrai mano laiškas ir aš turiu grįžti ir paklausti apie jį. Bet tiesiog negalėjau pasiryžti, garbės žodis.

Jie mygo ją, bet ji tvirtino savo. Taip, ji laikiusi pirštą ant skambučio, bet nepaskambinusi. Nebuvo įžengusi į butą. Nemačiusi Karolos Roulend ir su ja nekalbėjusi.

Pagaliau Lembas ją paleido. Smarkiai įsibauginusi ponia Andervud grįžo į savo butą ir paskambino panelei Modei Silver.

Ceremoningas kostelėjimas ir malonus, ryžtingas balsas:

– Panelė Silver klauso.

– Ak, panele Silver... aš turiu tokių nemalonumų, siaubingų nemalonumų! Tiesiog nežinau, ką daryti. Sakėte, kad padėtumėte man, prisimenate, – aš ponia Andervud – o aš atsakiau, nežinau, ar įstengčiau – bet dabar nebėr kitos išeities. Tai būtų siaubingai neparanku Godfriui – jei aš įsipainiočiau... į tą bylą – juk mačiau, kad jie manim nepatikėjo – nors galiu prisiekti, kad sakiau tiesą...

Panelės Silver balsas griežtai paklausė:

– Į kokią bylą, ponia Andervud?

Meiblė Andervud pritildė balsą iki virpulingo šnabždesio.

– Ji... ją nužudė. Oi, panele Silver!

– Ką nužudė?

– Merginą, apie kurią aš jums pasakojau – tą, kuri turėjo mano laišką – Karolą Roulend.

– Jergutėliau!

Ponia Andervud ėmė pilti viską iš eilės, bet buvo greit sustabdyta.

– Manau, neprotinga kalbėti telefonu. Aš atvažiuoju pas jus.

Viršuje Lembas raukydamasis žiūrinėjo seržanto Eboto užrašus.

– Įtartina istorija, – konstatavo jis. – Moteriškė buvo išsigandusi – kaip reikiant išsigandusi. Kažin, dėl ko ją šantažavo. Turbūt ji bijojo, kad tai iškils aikštėn – taip visuomet būna.

Frenkas Ebotas abejingai tarė:

– Laiškas buvo rankinėje, kur, anot jos, jinai jį pamatė. Jei ji nužudė Karolą Roulend, kad pasiimtų laišką, tai kodėl jį ten paliko?

Lembas linktelėjo. Frenkas buvo įžvalgus – kitados jis buvo bepradedąs būgštauti, kad pernelyg įžvalgus, bet netrukus viskas pasitaisė. Geras vaikinas, nors ir linkęs stebinti viršininkus savo pranašumu. Vėjai galvoj – štai ko nevalia išleisti iš akių – vėjai galvoj ir per daug gudrumo. Jam teko matyti daugybę gerų vyrų, panašiai susigadinusių gyvenimą – pakilo kaip ereliai, nusileido kaip vištos. Kai prireikdavo, Lembas nesvyruodamas atskaitydavo moralą. Tačiau šiuo metu buvo svarbesnių reikalų.

– Aš ir nemanau, kad ji nužudė. Bet neneigiu, kad

turėjo ir motyvą, ir galimybę – ne kažin kokius, bet vis dėlto. Mano galva, į žudiką labiau panašus majoras Ermiteidžas.

– Ermiteidžui išėjus, ji buvo gyva dar penkiasdešimt minučių. Nors, žinoma, jis galėjo grįžti.

– Belas pusę aštuonių matė vyriškį, nuskubantį tolyn nuo namo. Ant didesniojo stiklo, su viskiu ir sodos vandeniu, rasti vyro pirštų atspaudai. Prieš žmogžudystę pas ją buvo vyras, galbūt tas pats, kurį matė Belas – tikriausiai taip ir buvo. Gal dar kas nors matė jį įeinantį arba išeinantį. Gal tai buvo žudikas, o gal majoras Ermiteidžas – jis susižadėjęs su panele Andervud. Karola Roulend mėgino jį šantažuoti, atrodo, kad šantažavo ir ponią Andervud. Taigi abi Andervudų moterys įsipainiojusios į bylą, ar ne?

Frenkas Ebotas linktelėjo.

– Šiuo adresu, kurį nurodė ponia Andervud, ji siuntė pinigus. Mačiau, kad jūs pastebėjote.

Lembas irgi linktelėjo.

– Tas pats, jis buvo minimas Meifero šantažo byloje. Laikinas adresas, žinoma. Sučiupome tik nevykėlį Smitsoną, bet duodu ranką nukirsti, kad jis ne vienintelis tuo užsiiminėjo. Jam stigo ir išsilavinimo, ir proto tokiam darbui. Ne, mano galva, pagrindinis veikėjas paspruko ir paliko jį srėbti košės. Leisk prisiminti – tai buvo maždaug prieš šešis mėnesius, taigi tuo pat metu, kai ponia Andervud išsiuntė savo penkiasdešimt svarų. Žinoma, tuo pačiu adresu galėjo naudotis du skirtingi šantažuotojai, bet tuo pa-

tikėčiau tik gavęs nepaneigiamus įrodymus teisme. Dabar svarstau, ar panelė Roulend kartais nebuvo pagrindinė veikėja, išsprūdusi iš mūsų rankų. Panašu, kad taip galėjo būti.

Frenkas Ebotas žvelgė virš vyriausiojo inspektoriaus galvos.

– Tokiu atveju daug žmonių galėjo turėti motyvą ją nužudyti, – pastebėjo jis.

Pasigirdo beldimas į duris ir įėjo seržantas Kurtisas – tamsiaplaukis jaunas vyras su raginiais akiniais, korektiško ir darbštaus pareigūno išvaizdos. Jis apsilankė visuose butuose, kur buvo liepta ir dabar pradėjo kloti surinktas žinias.

– Butas Nr. 1, pone: ponia Meredit – labai sena dama – kurčia – beveik invalidė. Kompanionė – panelė Krein. Tarnaitė – Elena Paker. Abi vidutinio amžiaus. Abi sakosi visą dieną neišėjusios iš namų, išskyrus panelę Krein, kuri ėjo iki pašto dėžutės gatvės kampe. Sako, kad tai buvo tarp 20.30 ir 20.45. Sako, kad nieko nemačiusios, išskyrus panelę Garsaid, buto Nr. 4 nuomininkę, kuri lipo aukštyn iš rūsio. Su ja nekalbėjo.

Butas Nr. 2: ponia ir panelė Leming. Ponia Leming viešėjo pas draugus maždaug iki septintos valandos. Panelė Leming sugrįžo į namus apie 18.20, bet 18.35 vėl išėjo, kad trumpam užsuktų pas panelę Andervud į butą Nr. 3.

Butas Nr. 3: jame pabuvojo seržantas Ebotas.

Butas Nr. 4: panelė Garsaid. Pirmą kartą ten nie-

ko neradau, bet aplankęs 5-ą ir 6-ą butus vėl grįžau. Radau parėjusią panelę Garsaid. Sakė, kad buvo išėjusi apsipirkti. Man tai pasirodė keista, nes ji kaip tik pusryčiavo. Sakė, kad vakar visą dieną nebuvo niekur išėjusi ir negalinti nušviesti nei panelės Roulend, nei kieno nors kito veiksmų. Kai paminėjau, jog panelė Krein matė ją lipančią iš rūsio tarp 20.30 ir 20.45, ji atsakė: „Ak, *tada?* Aš nemačiau nei panelės Krein, nei nieko kito. Buvau nusileidusi pasakyti Belui, kad vienas mano čiaupas sugedęs."

Butas Nr. 5: ponas Dreikas. Jis manęs laukė, dabar išėjo su reikalais. Sako vakar nebuvęs namie visą dieną, kaip paprastai. Grįžo apie 21.15. Sako nieko nesutikęs.

Butas Nr. 6: ponas ir ponia Vilardai. Ten kažkas negerai, gal jie susikivirčijo. Ponas Vilardas išėjo iš namų šiek tiek po septynių vakare ir grįžo 9.30 šį rytą. Sako nukakęs aplankyti savo brolio Ylinge ir likęs nakvoti. Susijaudinęs – veide ašarų žymės. Ponios Vilard veidas paburkęs nuo verksmo, akys raudonos. Atrodo, tarytum visą naktį negulusi. Sofos kampe suniurkyta nosinė. Sako neišėjusi iš buto ir nemačiusi jokio žmogaus. Aiškūs įtampos požymiai.

– Ji susibarė su vyru, ir jis visą naktį negrįžo. Ji vis tikėjosi, kad jis pareis namo, o šis nepasirodė, taigi jinai išverkė visas akis ir pamiršo atsigulti. Štai kaip buvo iš tikrųjų, mano berniuk.

Stropusis Kurtisas užgniaužė susierzinimą, bet laikėsi savo.

– Galbūt, pone. Bet tai nebuvo paprastas barnis, nėra abejonių. Jei ir būta barnio, tai labai rimto.

Lembas sukikeno. Jis mėgo erzinti Tedą.

– Palaukite kol pats vesite, jaunuoli! – pasakė jis ir išgirdo Frenką Ebotą murmant:

– Įdomu, dėl ko jie susibarė.

Lembas vėl sukikeno.

– O dėl ko vyrai su žmonomis barasi? Gal verčiau jų paklauskite. Atrodo, jūs mielai paklaustumėte.

– Tik svarstau, ar ne dėl panelės Roulend, – atsakė Frenkas Ebotas mandagiu balsu, taip erzinusiu Kurtisą.

Lembas griežtai dirstelėjo.

– Ar esama pagrindo taip manyti?

– Ne, pone, – atsakė Kurtisas.

Frenkas Ebotas perbraukė ranka per nepriekaištingai lygius plaukus.

– Rimtas vyro ir žmonos kivirčas perša mintį apie kitą vyrą ar moterį. Dama šiuo atveju yra, kiek galiu spręsti, vidutinio amžiaus.

– Amžius joms nekliudo išdykauti, – gan negailestingai pastebėjo Lembas.

– Tik ne tokioms moterims, pone. Aš pasinaudojau galimybe paklausinėti panelę Andervud apie kitus namo gyventojus, ir ji apibūdino ponią Vilard kaip tobulą namų šeimininkę, panašią į vištą, tik be viščiukų.

Lembas sukikeno.

– Na, aš tai nemėgstu vištų, nenorėčiau jos laikyti namie. Bet iš tiesų nepanašu, kad ponia V. būtų iš tų

pasileidusių apgavikių padermės – čia jums pritariu. Kaip manote, Tedai?

Seržantas Kurtisas kiek padelsęs sutiko.

– Visai ne tos rūšies, pone. Gera šeimininkė ir panašiai. Viskas tviska švara, išblizginta iki koktumo. Ponia Smolet pas ją ateina tik dukart per savaitę, taigi daugiausia triūsti tenka jai pačiai. Tokios moterys neturi laiko flirtams.

– Pasaulinio lygio virėja, anot panelės Andervud, – pasakė Frenkas Ebotas. – Laimingas tas Vilardas! Juk nepagalvotum, kad jis galėtų tuo rizikuoti? Tedai, ar jis jums padarė palaidūno įspūdį?

Kurtisas susiraukė.

– Jis padarė man įspūdį žmogaus, kurį ką tik ištiko stiprus šokas. Netikiu, kad barnis būtų galėjęs jį taip sukrėsti. Matėsi, kad buvo verkęs – iš tiesų verkęs – ir atrodė nervingas tarsi katinas ant karštų plytų.

Lembas pasisuko kėdėje.

– Ką gi, jei jis bent kiek su ja flirtavo, tai ir turi būti nusiminęs. Policijos darbe blogiausia, kad tenka pamiršti žmogiškąsias silpnybes. Na, tik pagalvokite, Tedai – kaimynystėje gyvena daili mergina, jūs matote ją kasdien išeinančią ir pareinančią. Gal kartais su ja susitinkate, gal mažumą flirtuojate, o gal tik svajojate apie ją. Gal dėl jos susibarate su savo žmona, o gal ir ne. Aš nežinau. Bet jei turite nors kiek žmogiškų jausmų, tai kaip turėtumėte pasijusti išgirdęs, kad mergina nužudyta? Juk turi ištikti šokas, ar ne? Žmogiškieji jausmai yra dalykas, į kurį būtina atsižvelgti. Čia ir

yra daugumos detektyvinių romanų trūkumas – juose visai nėra vietos žmogiškiems jausmams. Turinys gudriai sukurptas, panašiai kaip šachmatų partija ar matematikos uždavinys, o jausmų tiek, kiek jų gali turėti šachmatų figūros arba pliuso ir minuso ženklai. Tai nėra natūralu, bet negalima manyti, kad jei žmogus turi jausmus ir jiems pasidavė, tai jau iškart yra nusikaltėlis. Šiaip ar taip, pasižiūrėkite, ar nepavyks ko nors atkapstyti apie Vilardą ir panelę Roulend. Išsiaiškinkite, kur jis eina pietauti ir vakarieniauti. Žiūrėsime, kas iš to išeis. O dabar pakvieskite ponią Džekson.

DVIDEŠIMT AŠTUNTAS SKYRIUS

Vilardų bute vyras ir žmona žiūrėjo vienas į kitą. Seržantas Kurtisas jau buvo išėjęs. Jo žvalus profesionalumas, užrašų knygutė, kruopščiai nusmailintas pieštukas, tamsus tvido kostiumas ir akiniai raginiais rėmeliais įsiterpė tarp akimirkos, kai ponas Vilardas išvydo kraują ant ponios Vilard rankovės, ir akimirkos, kai durys žvaliai, profesionaliai užsidarė ir juodu vėl liko vieni.

Vieni, skiriami tarp jų plytinčio kambario. Ponas Vilardas buvo atsitraukęs iki pat svetainės durų. Ponia Vilard sėdėjo prie stalo, susidėjusi į skreitą rankas. Tokioje padėtyje kraujo ant jos rankovės nesimatė, bet Alfredas Vilardas žinojo, kad jo ten esama. Drebėdamas visu kūnu, jis atsišliejo į duris ir tarė:

– Amelija, nusivilk tą suknelę!

– Kodėl? – paklausė ponia Vilard.

– Ar nežinai, kodėl?

– Ne, Alfredai.

Jis ėmė dar smarkiau drebėti. Kaip ji gali taip sėdėti ir žiūrėti į jį – kaip ji apskritai gali ramiai sėdėti! Nuo minties, kad išteptoji rankovė lietė jį, kai jis klūpojo

priešais, padėjęs jai ant kelių galvą, jam iš tiesų pasidarė fiziškai bloga. Jis beviltiškai sukuždėjo:

– Ji ištepta, Amelija... ištepta... ant jos kraujas... nejau nežinojai?

Akimirkai ponia Vilard sustingo ir neištarė nė žodžio. Po to pasuko ranką ir bjaurėdamasi pažiūrėjo į dėmę. Maždaug po pusės minutės pakilo ir ėmė iš lėto eiti miegamojo link.

Vis dar pakuždomis ponas Vilardas paklausė:

– Kur tu eini?

– Persirengti.

– Ir tai viskas... ką gali pasakyti?

Miegamojo ir svetainės tarpduryje ponia Vilard stabtelėjo ir neatsisukdama ištarė:

– Atrodo, kad taip. Aš pernelyg pavargusi kalbėti.

Durys už jos užsivėrė. Ponas Vilardas atsisėdo ant sofos ir apsipylė ašaromis.

Netrukus, įėjęs į vonios kambarį nusiprausti veido, plautuvėje jis pamatė žmonos užmerktą suknelę. Vanduo buvo šiurpiai rausvas. Įtempęs visas jėgas, jis pergalėjo šleikštulio priepuolį ir ištraukė kaištį. Nešvarus vanduo ištekėjo, suknelė suzmeko.

Jis prileido vandens ir išskalavo suknelę. Kai vanduo jau buvo skaidrus, išgręžė ją, sulankstė ir pakabino į spintelę, per kurią buvo nutiestas karšto vandens vamzdis. Prieš tai nuėmė savo ir žmonos rankšluosčius, padarydamas vietos.

Baigęs atidarė miegamojo duris ir pažvelgė vidun. Rausvos užuolaidos buvo užtrauktos. Pro duris sklin-

dančioje šviesoje jis įžiūrėjo, kad ponia Vilard guli savo lovoje. Ji buvo nuklojusi lovatiesę, kuri gulėjo išdrikusi ant grindų, bet nepasivargino nei palįsti po antklode, nei nusirengti. Gulėjo ant rausvos dygsniuotos antklodės, žili plaukai išsidraikę ant pagalvės, rankos pabruktos po smakru, akys užmerktos, kvėpavimas gilus ir neapsimestinis.

Ponas Vilardas stovėjo ir žiūrėjo į ją, draskomas keisčiausio lėkštų ir gilių jausmų mišinio. Jinai dėl jo įvykdė žmogžudystę. Nedaug vyrų yra taip karštai mylimi. Bet nereikėjo numesti ant grindų lovatiesės. Netvarka, tikra netvarka. Rožinė spalva tokia subtili. Sąmonę užplūdo prisiminimas apie nusidažiusį vandenį, sukeldamas šleikštulį. Ji, Amelija, žudikė. Jam dar niekad nebuvo tekę būti viename kambaryje su žudiku. Juodu su Amelija pragyveno santuokoje dvidešimt metų. O jeigu policija viską išsiaiškins ir... suims ją. O jeigu...

Ponia Vilard ramiai miegojo.

DVIDEŠIMT DEVINTAS SKYRIUS

Ponia Džekson buvo jauna ryžtinga moteris. Atsisakiusi vamzdelių krėslo, ji pati pasiėmė kėdę ir pastatė ją taip, kaip jai atrodė patogiau. Senasis Lembas stebėjo ją su palengvėjimu. Jis baisiai nemėgo kalbinti artimiausių aukų giminaičių. Ponia Džekson išties buvo verkusi, bet šiuo metu neverkė, o jos išraiška buvo dalykiška. Jis tarė ją esant vyresniąja seserimi ir manė, kad nesunkiai gaus iš jos aibę žinių. Trisdešimt vienų ar trisdešimt dvejų metų, moteris, panaši į nužudytąją – štai kokia ji jam pasirodė.

Pradžioje jis atsiprašė, kad vertė ją laukti. Po to tarė:

– Deja, ponia Džekson, man teks užduoti jums keletą klausimų apie jūsų sesers asmeninį gyvenimą. Ar ji buvo aktorė?

Ela Džekson šnirpštelėjo. Gal dėl to, kad neseniai verkė, o gal ir ne.

– Choro partijos, pantomima, kartais gastrolės su trupe, – atsakė ji.

– Kada ji paskutinį kartą pasirašė sutartį?

– Prieš šešis mėnesius, Muzikinės komedijos teatre. Dainavo chore.

– O paskui?

– Ilsėjosi, – lakoniškai paaiškino ponia Džekson.

Seržantas Ebotas palinko prie savo užrašų. Šita liudytoja ne iš tų, kurios prasitaria. Bet jei tinkamai paklausi, galbūt sulauksi teisingo atsakymo.

Lembas tęsė:

– Jūsų sesuo buvo ištekėjusi?

– Ji buvo našlė.

– Ar galite pasakyti jos tikrąją pavardę?

Ela Džekson dvejojo. Paskui tarė:

– Na, ji ja nesinaudojo, bet dabar, manau, tai nebeturi reikšmės. Jos pavardė buvo Ermiteidž.

Lembas palinko į liudytojos pusę ir pasakė pačiu maloniausiu balsu, kokį tik įstengė nutaisyti:

– Ponia Džekson, gal galėtumėte šį tą daugiau papasakoti apie jūsų sesers santuoką? Tai labai svarbu šioje byloje.

Ji atrodė nustebusi, bet atsakė išsyk:

– O, čia nėra ko slėpti. Neilgai buvo susituokusi. Toks mielas jaunas vaikinas, gerokai už ją jaunesnis, taigi nežinia, kaip viskas būtų pasisukę. Tuoj prisiminsiu... jie susituokė pernai kovo mėnesį, o gegužę jis žuvo prie Diunkerko.

– Ar jis paliko jūsų seseriai lėšų pragyventi?

Ji vėl atrodė nustebusi.

– Na ne, nepaliko. Kerė manė, kad jis turi pinigų, tai faktas, bet išaiškėjo, kad jis tik gaudavo pašalpą iš savo brolio.

– Majoro Gilio Ermiteidžo?

– Taip, iš jo.

– Ar po brolio mirties majoras Ermiteidžas ir toliau mokėjo pašalpą?

– Jis paskyrė jai keturis šimtus per metus.

– Ar žinojote, kad jis buvo laikomas nuskendusiu, bet neseniai vėl pasirodė ir kad vakar jis kalbėjosi su jūsų seserimi?

Ponia Džekson paraudo ir patvirtino:

– Taip.

Lembas tęsė:

– Jis buvo praradęs atmintį – manau, sesuo jums apie tai pasakojo?

– Taip.

– Ar ji jums pasakojo, kad nusprendė išnaudoti šią aplinkybę ir bandyti jį įtikinti, jog esanti jo žmona?

Ela Džekson atrodė susikrimtusi.

– Taip, ji man sakė. Aš jai sakiau, kad tai niekam tikęs sumanymas ir kad ji įklimps į bėdą, jei nepasisaugos.

– Ką ji atsakė?

– Nusijuokė ir pareiškė, kad tai tik pokštas. Kai pasakiau, kad tokios rūšies pokštai gali užtraukti rimtų bėdų, atsakė norėjusi jį tik paerzinti, nes pasitaikiusi kaip reta gera proga.

– Jums nepasirodė, kad ji iš tiesų mėgina išpešti pinigų iš majoro Ermiteidžo?

– O ne, nieko panašaus, tada ji nebūtų man užsiminusi – žinojo, ką aš pasakyčiau. Tai buvo tik pokštas ir ničnieko daugiau.

– Suprantu, – tarė Lembas ir tęsė:

– Vakar vakare jūs aplankėte seserį, tiesa? Belas matė, kaip įėjote. Kurią valandą tai buvo?

– Septintą, – atsakė ponia Džekson. – Žiūrėjau į laikrodį, nes man reikėjo spėti į autobusą.

– Taip, tai sutampa su Belo parodymais. Kada jūs išėjote?

– Po dvidešimties minučių. Kerė su manim nuėjo iki kampo ir palydėjo į autobusą. Vos į jį spėjau.

– Ponia Džekson, kaip ji buvo apsirengusi?

Pirmą kartą Ela Džekson susvyravo. Ji prislopino balsą, kad tas skambėtų tvirčiau.

– Balta suknele ir kailiniu manto – ilga balta suknele.

– Ji buvo persirengusi vakariniais rūbais?

– Taip.

– Gal žinote, ar ji ko nors laukė?

– Nežinau, man nesakė.

– Jei būtų ko nors laukusi, ar būtų persirengusi?

– Turbūt. Ji turėjo gražių drabužių ir mėgo puoštis.

Lembas suerzėjo kėdėje.

– Ar sesuo pasiūlė jums ko nors išgerti?

Ponia Džekson atrodė nustebusi.

– O, ne. Ji žinojo, kad aš neužtruksiu.

– Judvi nieko negėrėte?

– O, ne.

– Ponia Džekson, ar jums būnant kambaryje, ten stovėjo padėklas su gėrimais?

Ji papurtė galvą.

– Tikrai ne.

– Jūs įsitikinusi? Tai svarbu.

– Taip, aš įsitikinusi. Nebuvo jokio padėklo.

Frenkas Ebotas užrašinėjo pokalbį. Lembas vėl pasimuistė.

– Matote, kai ją rado, padėklas stovėjo čionai, ant suolelio priešais židinį. Ji su kažkuo vaišinosi – iš abiejų stiklų gerta.

Ela Džekson paraudo. Kokią sekundę ji buvo labai panaši į savo seserį.

– Kerė visai negėrė.

Lembas pasiskubino ją nuraminti.

– Ne, aš ne tai turėjau omeny – tik sakiau, kad ji su draugu vaišinosi. Jos taurėje liko truputis raudonojo vyno – portveino.

Ela linktelėjo.

– Taip, portveinas galėjo būti. Bet tik gurkšnelis, ne daugiau. Nenorėčiau, kad laikytumėte ją linkusia išgerti, nes ji buvo ne tokia.

– Žinoma, ponia Džekson. O dabar žvilgtelkite į šitą laišką. Jis buvo jūsų sesers bloknote, kaip pati pamatysite, rašytas antradienį ir nebaigtas.

Ela permetė akimis eilutes, kuriose Karola Roulend įtikinėjo vyriškį, vadinamą Žirniuku, kad jo labai pasiilgusi ir gyvenanti Vandelero name vienuolės gyvenimą. „Baisingai ilgiuosi savojo Žirniuko." Staiga žodžiai tarytum kažkur nuplaukė, bet Ela sumirksėjo, ir jie grįžo į vietą.

– Ar žinote, kas tas vyriškis, kuriam ji rašė?

Ela vėl sumirksėjo.

– Ji ketino už jo ištekėti, – pasakė.

– Kai jis susitvarkys savo skyrybų reikalus – juk tai leidžiama suprasti laiške?

Ela linktelėjo.

– Todėl ji čia ir atsikraustė – kad ramiai palauktų.

– Kol vyks skyrybos?

Ji linktelėjo.

– Kodėl ji pasirinko Vandelero namą?

– Ponas Belas man sakė, kad čia išnuomojamas butas. Kerė norėjo būti arčiau manęs.

– Suprantu. Ir koks gi to vyriškio vardas, ponia Džekson? Manau, kad jūs žinote.

Ji atrodė sutrikusi.

– Taip, žinau, bet...

Lembas papurtė galvą.

– Ne, taip nieko nebus. Mums reikia jį žinoti. Žmogžudystės byloje, ponia Džekson, privatumui nebelieka vietos. Jums teks pasakyti.

– Na ką gi, tai ponas Monderslis-Smitas – *tasai* Monderslis-Smitas.

Frenkas Ebotas pakėlė antakius taip aukštai, kaip tik įstengė. Senasis Lembas apstulbęs susiraukė. Monderslis–Smitas! Po velnių! Nenuostabu, kad mergiotei atrodė verta pasilaidoti Vandelero name ir gyventi kaip vienuolei, nes ponas Monderslis-Smitas buvo imperijos bamba, laivininkystės magnatas, vien jo vardas reiškė sėkmę ir turtus. Panelė Karola Roulend buvo aukštai užsimojusi, ir jei paaiškės,

jog pirštų atspaudai ant didesniosios taurės yra pono Monderslio-Smito, šiam gali tekti apmokėti net jo išgales pranokstančią sąskaitą. Na ką gi, taip galėjo būti. Tačiau...

Jis vėl kreipėsi į Elą Džekson.

– Ar pastebėjote dar ką nors įeinant arba išeinant, išskyrus Belą?

Jai regimai palengvėjo, pakeitus pokalbio temą. Pirmą kartą noriai atsakė į klausimą:

– Na, ne visai įeinant ar išeinant, nes tuo metu buvau viršuje pas Kerę. Jis atėjo ir paskambino prie durų, o jinai jį pavijo – pasijuokė iš jo, pavadino paiku žmogeliu ir pasakė neturinti laiko.

– Kas jis buvo?

– Viso labo ponas Vilardas iš apatinio buto. Jų niekas nesiejo, suprantate – ji tik juokėsi iš jo. Bet aš pasakiau, kad nederėtų jo kurstyti, juk gaila žmonos – net jei santykiai visai nekalti, žmona gali juos ne taip suprasti.

Frenkas Ebotas susižvalgė su Lembu. Vadinasi, Vilardų kivirčas veikiausiai kilo dėl Karolos Roulend. Alfredas Vilardas iškart po jo bus užlipęs viršun su ja pasimatyti, nes iš savo buto jis išėjo tuoj po septynių ir grįžo tik šį rytą.

Po minutės Lembas prabilo:

– Ar be pono Vilardo ir Belo daugiau nieko nematėte?

Ela Džekson sudvejojo.

– Na, nežinau kaip dėl to *matymo*, – pasakė ji, – bet kai leidomės liftu, vieno buto durys atsidarė ir kažkas pažvelgė iš vidaus. Pati nemačiau kas, bet Kerė nusijuokė ir pasakė: „Tikiuosi, ji dar apie mane sužinos – gerai mane įsižiūrėjo.“ Aš paklausiau: „Kas?“, ji atsakė: „Panelė Garsaid – ta smalsi senmergė.“

TRISDEŠIMTAS SKYRIUS

Išeidama iš Vandelero namo, Ela Džekson sutiko smulkutę senamadiškai apsirengusią moterį – garbiniuoti kirpčiukai apgaubti tankiu tinkleliu, smulkus taisyklingų bruožų veidelis po juoda skrybėlaite, papuošta razetomis ir našlaitėmis, prismeigtomis iš šono dviem senoviškais smeigtukais, juodos gelumbės seno kirpimo švarkas stačiais pečiais, kruopščiai išblizginti juodi suvarstomi batai, storos pilkos kojinės ir kailinė apykaklė, greičiausiai pirkta dar karaliaus Jurgio Penktojo karūnavimo proga. Juodomis pirštinėmis apmautose rankose ji nešė mažą lagaminėlį ir tvarkingai susuktą skėtį. Ant kairiojo riešo kabojo juodas rankinukas.

Susitikimas įvyko ant laiptų. Panelė Silver pasiteiravo, ar čia Vandelero namas, o išgirdusi teigiamą atsakymą praėjo pro ją ir liftu pasikėlė į antrąjį aukštą, kur su palengvėjimu ją pasitiko ponia Andervud.

Panelė Silver leido jai išsikalbėti, kol toji susakė viską, ką norėjo ir darsyk pakartojo. Su pavydėtina kantrybe ji išklausė pranešimą apie Gilio Ermiteidžo prarastą atmintį, sužieduotuves su ponios Andervud

dukterėčia ir pačios ponios Andervud įsitikinimą, kad tokiais atvejais nėra ko atidėlioti. Ji išklausė viską, ką ponia Andervud žinojo ar buvo iš kitų nugirdusi apie žmogžudystę – žinios rėmėsi daugiausia ponios Smolet pasakojimu – bei kone pažodinę ataskaitą apie pačios ponios Andervud pokalbį su vyriausiuoju inspektoriumi Lembu, kurios pabaigoje Meiblė Andervud pravirko ir tarė:

– Žinau, jie mano, kad tai padariau aš!

Jos šnekėjosi ponios Andervud šviesiame, spalvingame miegamajame, išpuoštame tokia pat rožine spalva kaip gretimas Midės kambarys – baldų apmušalai su rožėmis, kalnas rausvų ir žalių pagalvėlių, suverstų ant lovos bei patogios gilios sofos, samanų žalumo kilimas, rožiniai lempų gaubtai. Panelei Silver viskas atrodė labai gražu. Ji pažvelgė į ponią Andervud, kuri šnirpščiodama šluostėsi nosinaite, ir žvaliai tarė:

– Nusišluostykite akis ir liaukitės verkusi. Negalėsiu jums padėti, jei taip elgsitės. Suprantama, esate sukrėsta, bet privalote tvardytis. O dabar, ponia Andervud, jei jau atėjau jums padėti, turiu žinoti, kas iš tiesų įvyko vakar vakare. Ar jūs matėte panelę Roulend?

Meiblė Andervud tyliai sukūkčiojo.

– Ne... nemačiau...

Panelė Silver kostelėjo.

– Jei tai netiesa, geriau prisipažinti iškart. Jei vakar vakare matėtės su panele Roulend, policija gali turėti įrodymų, kad pas ją buvote. Sunku išbūti kam-

baryje nieko nepalietus, jūs galėjote palikti pirštų atspaudus.

Ponia Andervud išraudo.

– Aš nenusimoviau pirštinių. Bet viduje nebuvau, prisiekiu. Net nepaskambinau į duris. Ketinau skambinti, bet taip ir nesiryžau, tai tikra tiesa. Tik viena akim buvau pastebėjusi tą laišką jos krepšyje, ir kiekvieną kartą tiesdama ranką prie skambučio vis pagalvodavau, kaip atrodysiu, jei ji man jį parodys, o tai bus visai ne mano laiškas.

Panelė Silver linktelėjo ir paklausė, kas vadovauja tyrimui. Išgirdusi atsakymą, dar sykį pritariamai linktelėjo.

– Labai šaunus vyras, išties labai protingas. Aš jį pažįstu. Ponia Andervud, gal galite mane apnakvyndinti? Aš norėčiau būti įvykių centre.

Meiblė Andervud atrodė gerokai sumišusi.

– Pas mus tik du miegamieji ir Aivės kambarys. Bet ponia Spūner leido naudotis jos butu, jei kartais vyras atvažiuotų atostogų ar norėčiau pasikviesti draugę. Galiu liepti Aivei ten miegoti...

– Vargu ar tai būtų protinga. Ji bijos būti viena, kai name įvykdyta žmogžudystė. Jei aš galėčiau ten apsigyventi, būtų kur kas geriau. Gal paskambintumėte ir paprašytumėte ponios Spūner leidimo? Man regis, sakėte, kad ji Sasekse. Gal panelė Midė galėtų paskambinti jai per pietus. O po pietų... jei galėčiau pateikti keletą pasiūlymų...

Panelės Silver pasiūlymu Aivė buvo išsiųsta į par-

duotuvę, o atėjusi ponia Smolet plovė indus. Per tris ketvirčius valandos panelė Silver sužinojo aibes naujienų apie visus Vandelero namo gyventojus. Ji buvo neprilygstama klausytoja, pati geriausia iš visų, kokias teko turėti poniai Smolet, nesiveržianti kalbėti pati, bet nuolat drąsinanti pašnekovę vienskiemeniu žodeliu ar dėmesingu žvilgsniu.

– Turėkite galvoje, – kartojo ponia Smolet, – aš ne kokia plepė.

Kol ji tvarkė indus, panelė Silver sužinojo, kad ponia Spūner esanti gana maloni ir labai sumani šeimininkė, bet dama jos ponia Smolet nepavadintų, o ponas Spūneris mėgstąs išmesti burnelę ir ne visada grįždavęs namo toks, kokiam derėtų būti. Panelė Roulend turinti gerokai per daug papuošalų, kad galima būtų ją vadinti tikrai padoria, bet, žinoma, kai jos sesers vyras jais prekiauja, ji galėjusi gauti gerų nuolaidų, ir negi dabar ką sakysi apie vargšelę, kai jos nebėr gyvos. Ponas Dreikas esąs visai malonus vyriškis, jei jums patinka *paslaptingi* vyrai, anot ponios Smolet:

– Dvejus metus jis gyvena šiame name, išeina rytą, grįžtą naktį, ir kad nors žodžiu kam prasitartų, kur eina ir ką daro, o jei ir turi draugų, tai čionai jų nesiveda – niekada nemačiau jo su niekuo, nebent su panele Leming vakar ir vos patikėjau savom akim, kai pamačiau juodu einant į Parkinson arbatinę gerti arbatos. Aš tik dirstelėjau vidun pažiūrėti, ar jie neužsisakę pyragėlių su mėsos įdaru, bet ne. Retas

daiktas šiais laikais, taip sunku jų gauti, bet aš neabejoju...

Panelė Silver mandagiai ją nutraukė:

– Jūsų gyvenimas tikriausiai labai įdomus, ponia Smolet, juk buvojate daugybės žmonių namuose. Ar užeinate kada pas ponią Vilard – į Nr. 6? Ponia Andervud man sakė...

– Dukart per savaitę, – patvirtino ponia Smolet. – Turiu pasakyti, pas ją dirbti labai malonu – mėgsta, kad visa kas blizgėtų, bet leidžia dirbti kaip tau patinka ir nekvaršina galvos dėl kiekvieno daikto. Juk suprantate, kai vaikštai pirmyn atgal į pustuzinį butų, kaip galima prisiminti, kur kas padėta? Panelė Garsaid iš ketvirto buto – ta tai nepakenčiama, pas ją viskam sava vieta ir viskas savo vietoje. Tikra senmergė, jei leisite taip pasakyti. O poniai Vilard nerūpi, kas kur padėta, kad tik švaru būtų.

– Ar jūs ir pas panelę Garsaid vaikštote?

Ponia Smolet išdidžiai atmetė galvą.

– Anksčiau eidavau kasdien. Bet dabar pas ją niekas neužeina – ji nusigyveno, jei suprantate, ką noriu pasakyti. – Tarškindama lėkštėmis, ji sukrovė jas ant džiovyklos ir pradėjo šveisti prikaistuvį. – Ką gi, panele, jei tikrai norite, va čia minkštas skudurėlis blizginti ir sidabro įrankiai. Dievaž, ta Aivė pridegino keptuvę. Šiais laikais mergiotės išties nesivargina. Jai tai tikrai būtų ne pro šalį pamatyti, ką reiškia dirbti pas panelę Garsaid. Viskas turi blizgėti kaip veidrodis, o nuo grindų kad valgyti būtų galima, to-

kio švarumo jos turėtų būti. Anksčiau ji turėjo gražių baldų, bet ėmė ir pardavė. Išvežė taisyti, sako ji, bet jiems nieko bloga nebuvo, o atgal jų nebeatvežė. Aš tai sakyčiau, kad ten reikalai visai prasti, mat antradienį buvau *Talbot* parduotuvėje, o bakalėjininkė ir klausia manęs: „Kas nutiko panelei Garsaid iš Vandelero namo? Mes jau trys savaitės negavome iš jos jokio užsakymo nei sviestui, nei margarinui, nei arbatai, nei riebalams, nebeužeina nė šoninės nusipirkti. Ar ji sveika?“ O aš sakau: „Kiek žinau, taip“ – nesu iš plepiųjų. Jei kada man ir teko regėti badaujantį žmogų, tai panelę Garsaid praėjusią savaitę: balta kaip popierius, vargšelė, skruostai įdubę, bet šįryt mačiau ją pareinančią su kupinu krepšiu pirkinių, ten ir sviestas, ir margarinas, arbata ir visa kita, o ant viršaus dailutis šviežutėlaitis kepaliukas duonos. Aš ir pagalvojau sau: „Na ir rado laiką eiti apsipirkti, kaip sykis po žmogžudystės“, taip jai ir pasakiau: „Baisūs dalykai, panele Garsaid, ar ne?“ O ji man: „Kokie dalykai?“, lyg nesuprastų, apie ką kalbu, tai aš vėl sakau: „Ak, panele Garsaid, nejau negirdėjote – panelę Roulend nužudė.“ Ji pasižiūri į mane ir sako: „A, šitai?“, tarsi čia nebūtų nieko ypatingo, paskui sako: „Einu pusryčiauti“, nueina į savo butą ir užsidaro duris. Keista, tiesa?

Panelė Silver padėjo šaukštą, kurį blizgino, ir pritarė jai.

– Ponia Smolet, jūs taip vaizdingai viską pasakojate. Man toks įspūdis, lyg pažinčiau visus tuos žmones.

Meldžiu, tęskite. Tai be galo įdomu. O tie du apatinio aukšto butai? Jūs pažįstate jų gyventojus?

Ponia Smolet pasipūtė iš pasididžiavimo.

– Pirmajame bute gyvena senoji ponia Meredit, aš ten einu du kartus per savaitę – nuo pat jų atvykimo. Tas buvo vasaros pradžioje, jei galima tai pavadinti vasara.

– Tai jos naujakurės?

– Jos, ponia Andervud ir panelė Roulend – visos įsikraustė pavasarį. Spūneriai, tie gyvena nuo Kalėdų. Ponas Dreikas ir Vilardai gyvena dvejus metus, panelė Garsaid ir Lemingų moterys – kokius penkerius. Suprantate, poniai Meredit teko apsigyventi žemutiniame aukšte, nes ji sėdi vežimėlyje ir gan keblu jį tampyti laiptais aukštyn žemyn, bet jos dviese ir dar ponas Belas padeda.

– Dviese?

Ponia Smolet linktelėjo.

– Panelė Krein – kompanionė. Ir Paker – tarnaitė.

– Tikiuosi, jos gerai prižiūri senąją ponią. Labai liūdna priklausyti nuo svetimų žmonių malonės.

Ponia Smolet atsidūsėjo.

– Tikra tiesa, panele, ir jei kalbėsime apie tą Paker, aš nenorėčiau nuo jos priklausyti. Turėkite galvoje, aš nieko nesakau apie jos darbą. Būkime teisingi, ji pakankamai rūpinasi namais ir senąja ponia, dar aš dukart per savaitę padedu, bet žodžio iš jos neišpeši, tokia surūgus, kad pienas sugižtų. Nežinau, kaip panelė Krein su ja taikstosi. Ji tai visai kitoks žmogus, o jau

atsidavusi senajai – jūs nepatikėtumėte. Dar vakar ji man sako: „Ponia Smolet, nebežinau, ką aš daryčiau, jei poniai Meredit kas nors nutiktų."

Panelė Silver paėmė kitą šaukštą.

– Ar ilgai jinai pas ją gyvena?

– Tai jau ne kitaip, – atsakė ponia Smolet, gręždama pašluostę. – Ji ne iš tų, kurios blaškosi, ta panelė Krein. Kai pagalvoji, taigi ponios Meredit sūnėnas buvo atėjęs atsisveikinti prieš išvykdamas į Palestiną, girdėjau, kaip jis pasakė: „Tai ką, panele Krein, jau bus dešimt metų, kaip nemačiau savo vargšės tetos. Bijau, kad ji bus smarkiai pasikeitusi." O panelė Krein ir sako: „Deja, taip, pulkininke Mereditai. Per dešimtį metų visi mes pasikeičiame", sako ji, „nemanau, kad būtumėte pažinęs mane, jei sutiktumėte gatvėje", bet jis juokiasi ir sako: „Aš pažinčiau jus bet kur." Baisiai linksmas, smagus džentelmenas, tik aš pagalvojau, kad jis ją mausto, mat prieškambaryje buvo taip tamsu, kad vos matei kur eiti, ką jau ten atpažinsi žmogų, o dar dešimt metų nematęs. Atrodo, jis buvo Airijoje, Indijoje ir dar kažkur, jis vienintelis vargšės senosios ponios giminaitis. Keistai kartais susiklosto gyvenimas, ar ne? Štai panelė Garsaid ir vargšė senoji Meredit beveik visai be artimųjų, o panelė Leming iš antrojo buto turi vienu per daug, vargšelė.

– Iš tiesų? – susidomėjusi perklausė panelė Silver.

Ponia Smolet pastatė indams plauti skirtą dubenį ir pakabino pašluostę.

– O tai kaipgi! – pasakė. – Jei kada pasauly gyveno vargšė užguita vergė, tai ji vardu panelė Agnesė Leming. Nei dieną, nei naktį motušė neduoda jai ramybės. Tik ir girdi: „Padaryk tą!“, „Padaryk aną!“, „Ateik čia!“, „Nueik ten!“, „Kodėl padarei tą?“, „Kodėl nepadarei ano?“ – žmogus net imi stebėtis, kokia moteris galėtų tai pakęsti. Su manim ji taip nesielgia, toji ponia Leming, nes aš nepakęsčiau tokių dalykų, ar aš jau kokia prastuolė, tikrai nepakęsčiau. Bet kodėl panelė Agnesė neišeina ir nepalieka jos, man galvoj netelpa. Jos, vargšelės, dvasia palaužta, va kas yra, bet kokia gėda, tokios malonios ir išauklėtos panelės reikėtų paieškoti, ir tokios jautrios širdies – per daug jautrios, jei paklaustumėte manęs.

Panelė Silver kamantinėjo toliau.

Neilgai trukus sežantas Ebotas įėjo pas savo šefą ir tarė:

– Spėkite, kas atėjo.

Lembas pakėlė akis nuo seržanto Kurtiso ataskaitos ir paklausė:

– Apie ką jūs?

Seržantas Ebotas leido sau šiek tiek pikdžiugiškai šyptelėti.

– Aš pasakiau: „Spėkite, kas atėjo."

– Neturiu laiko spėliojimams.

– Ką gi, tuomet pasakysiu – panelė Silver.

– *Ką*?!

– Vienintelė ir nepakartojama Modė Silver. Neva lankanti savo bičiulę ponią Andervud.

– Gerasis Dieve!

– Belieka jums pritarti, pone.

– Kas ją čia atvijo?

– Ponia Andervud – tai akivaizdu. Ji įsibauginusi ir nori, kad kas nors palaikytų ją už rankos. Nusitaikė į Modę kaip diskretišką draugę.

Lembas tęsiamai, tyliai sušvilpė ir atsilošė.

Frenkas Ebotas prisėdo ant vieno iš didžiųjų krėslų ranktūrio.

– Ką dabar ketinate daryti – supažindinti ją su byla? – Nesulaukęs besiraukančio Lembo atsakymo, pridūrė: – Žinote, ji neša sėkmę. Kiekvieną sykį, kai pajudina kokią nors bylą, policija pergalingai ją užbaigia ir pelno šlovę. Modė neša laimę. Policininkų talismanas, užtikrinantis paaukštinimą.

Lembas linktelėjo.

– Tai ne vien sėkmė, – pastebėjo jis. – Prisimenate pirmąjį kartą, kai susidūrėme su ja? Turiu pripažinti, palaikiau ją nekenksminga sena pana ir atsikračiau jos – mandagiai, suprantama, nes kas gi nori šiurkščiai elgtis su dama. Tačiau vos man ja atsikračius, toji vėl prisistato, klausia: „Inspektoriau, ar galiu su jumis pasikalbėti?“ ir kuo gražiausiai iškloja man atsakymus tarsi išspręstą kryžiažodį, be jokio triukšmo. Aš gerbiu panelę Silver.

Frenkas Ebotas nusijuokė.

– O, aš irgi. Šalia jos jaučiuosi tarsi pradinukas vaikų darželyje. Todėl ir vadinu ją Mode – taip bandau save drąsinti. Ar ketinate prileisti ją prie tyrimo?

– Nėra kaip jos neprileisti, – atsakė Lembas, – be to, nenoriu jai trukdyti. Čia tos rūšies byla, kurioje ji galėtų būti naudinga. Reikia manyti, ji gins ponią Andervud nuo šantažuotojo. Ponia A. veikiausiai bus užėjusi pas ją dar prieš žmogžudystę. Jei taip, tada man aišku, kaip ji taip greit čia atsidūrė. Taip, ji gali praversti ir aš pasakysiu, kodėl. Žmonės, štai jos

stiprybė – ji pažįsta žmones. Nežinau, gal išmoko to, mokydama vaikus, bet ką jau sugeba, tai sugeba. Įvertina žmones greičiau nei bet kas kitas ir niekada nedaro klaidų. Prisimenate nuodingų vikšrų bylą – Marčas mums apie ją pasakojo – ir atsitikimą su kinišku šaliu? Jei ji ėmėsi šantažo reikalo – įtariu, kad taip ir yra, kitaip ponia Andervud nebūtų jos pasikvietusi – tuomet mums reikia sužinoti viską, ką ji išsiaiškino. Ponia A. neturėjo laiko naujoms pažintims, bet jei ji buvo apsilankiusi pas panelę Silver dėl šantažavimo, tai tikriausiai pasielgė būtent taip – tiesiai iš šio kambario patraukė prie telefono ir paskambino panelei Silver. Suprantate, tas šantažas gali būti visos bylos raktas, ir mes norime jį išsiaiškinti. Gal mergina buvo susidėjusi su Meifero žmonėmis, o gal net vaidino pagrindinį vaidmenį. Jei ne tas adresas, būčiau manęs, kad tarp jos ir ponios Andervud tik šiaip kokia juoda katė perbėgo, o kalbant apie Ermiteidžus, tai buvo, kaip sakė jos sesuo, viso labo bjaurus piktas pokštas. Bet tas adresas neduoda man ramybės. Juo naudojosi Meifero gauja, tuo adresu ponia Andervud išsiuntė pirmąjį laišką, tą su pinigais. Bet netrukus Meifero kromelis užsidarė, poniai Andervud nurodytas kitas adresas, o jos išsiųstas atsakymas atsiduria Karolos Roulend rankinėje. Čia kažkas slypi ir aš norėčiau žinoti, ką išsiaiškino panelė Silver. Žinoma, merginą galėjo nužudyti vyras, su kuriuo ji vaišinosi gėrimais. Ponas Monderslis–Smitas turės papasakoti, ką veikęs tą vakarą. Gal jis ir yra tas žmogus, kurį Be-

las matė išeinantį pusę devynių. Jei jis turi alibi, įtarimas krenta ant majoro Ermiteidžo – jis turėjo į valias laiko grįžti ir ją nužudyti. Nesvarbu, kad ji norėjo tik pajuokauti, nes apie tai sužinoti jis galėjo tik po jos mirties. Panelė Roulend tikrai labai įskaudino panelę Andervud, o laiškas, kurį rodė jai ir majorui Ermiteidžui, išties panašus į rimtą įrodymą, kad santuokos būta. Kad ji – jo brolio našlė, jis prisiminė tik vidurnaktį, kai ji tikriausiai jau valandą ar dvi buvo negyva. Prisimenate, staigų atminties atgavimą jis aiškino sukrėtimu – taip sakydamas turėjo omeny sukrėtimą dėl panelės Roulend pretenzijų, neva ji esanti jo žmona. Bet tai lengvai galėjo būti ir sukrėtimas, ištikęs ją nužudžius. Nesakau, kad jis tą padarė, ir nesakau, kad nepadarė, tačiau galėjo... Paskui toji ponia Vilard. Ne ką apie ją težinau, bet ji čia irgi įsipainiojusi. Atrodo, ponas Vilardas lakstė paskui panelę Roulend, regis, jie su žmona nejuokais susibarė, kitaip jis nebūtų išlėkęs visai nakčiai. Bet vyrai ir žmonos ginčijasi kur kas dažniau negu manoma, ir dažniau dėl smulkmenų nei reikšmingų dalykų, tad gal tai nė nesusiję su panele Roulend. Per daug nekreipčiau dėmesio į jų sielvartingą nuotaiką šįryt. Jei mergina jam patiko, tai ir buvo nuliūdęs, o kuo labiau tą rodė, tuo labiau liūdino ponią V. – tokia jau žmogaus prigimtis. Ką gi, tuojau man pristatys pirštų atspaudus ir seržanto ataskaitą, tada bus aišku, ką turime. Manau, Kurtisas paėmė daugumos namo gyventojų atspaudus, taigi galėsime sužinoti, kas iš jų buvo čia užėjęs, o kas ne.

Žinome, kad majoras Ermiteidžas ir panelė Andervud buvo, bet man įdomu, ar tiesą sakė ponia A., kai tvirtino čia neįžengusi.

Frenkas Ebotas sėdėjo ant ranktūrio ir klausėsi. Senasis Lembas įsišnekėjo. Kietas senukas. Jokio maivymosi. Tvirto sveiko proto apoteozė. Pasiutusiai teisingas – jokio šališkumo. Tautos stuburas ir panašiai. Tiesaus žmogaus tiesi ir dora kalba. Jis iš širdies žavėjosi vyriausiuoju inspektoriumi.

– Ponia Džekson grįš, ar ne? – paklausė jis.

Lembas linktelėjo.

– Ketinu pasidomėti jos sesers papuošalais. Jų įspūdingai daug, ir jie, man atrodo, vertingi.

Frenkas Ebotas kilstelėjo antakius.

– Galimas daiktas, kad juos dovanojo Monderslis–Smitas.

Lembas vėl linktelėjo.

– Ir aš taip pamaniau. Ponia Džekson sako, kad jos vyras turi jų sąrašą – jis norėjo juos apdrausti – taigi būtų gerai, kad jinai atsineštų tą sąrašą ir patikrintų.

– Mergina nebuvo pernelyg apsikarsčiusi papuošalais, ar ne?

– Ji buvo įsisegusi perlų ir deimantų auskarus, deimantų segę. Trys žiedai palikti vonioje šalia prausyklės. Net keista, kiek daug moterų pamiršta žiedus, kai eina plautis rankų.

TRISDEŠIMT ANTRAS SKYRIUS

Ela Džekson sėdėjo prie velionės sesers tualetinio stalelio, tikrindama jos papuošalus. Jų buvo, kaip sakė vyriausias inspektorius Lembas, įspūdingai daug ir kai kurie jų kainavo gražų pinigą. Retkarčiais Elai dingtelėdavo mintis, jog Kerė niekuomet jų nebenešios, tuomet deimantus aptemdydavo ašarų migla, ji turėdavo nutraukti darbą ir tyliai paverkti. Kerė visada kėlė rūpesčių, nuo to laiko, kai pasimirė jųdviejų motina, palikusi rimtai dešimtmetei mergaitei prižiūrėti akiplėšą penkiametę. Akiplėša ir daili, štai kokia buvo Kerė. O tėtis ją lepino. Visi vyrai lepino Kerę tol, kol su ja niekas nebeįstengė susidoroti. Elos pastangos buvo bergždžios. Ji prisiminė Kerės žodžius: „Tu man pavydi, štai kas yra. Aš patinku vyrams, o į tave jie taip nesižvalgo ir niekada nesižvalgys." Dėl vyrų ji buvo visai teisi, bet dėl pavydo – ne. Elai nereikėjo kitų vyrų. Jai rūpėjo tik Ernis, galiausiai jis jai ir atiteko. Bet tai įvyko vėliau, kai Kerė pabėgo iš namų, o tėtis mirė nuo širdies smūgio. Praėjo dešimt metų ir nebėra ko verkti, bet senasis rūpestis vėl prasiveržė, kol galiausiai ji nebegalėjo atskirti jo nuo naujos bėdos.

Svetainėje panelė Silver šnekučiavosi su inspektoriumi Lembu. Komplimentai buvo išsakyti, mandagybėmis pasikeista.

– Tikiuosi, ponia Lemb gyvuoja gerai. Ir jūsų trys dukros... Išties, kaip įdomu – po vieną visose karo tarnybose! Jūs turbūt labai jomis didžiuojatės. Gal turite jų nuotraukas – su uniformomis? Man būtų taip įdomu.

Frenko Eboto akyse blykstelėjo cinizmas, atmieštas pasigėrėjimo. Akių dūmimas? Ne, šis tas gudresnio. Senajam Lembui akių neapdumsi, net jei teiraujamasi apie jo dukteris. Čia tikras, nuoširdus susidomėjimas. Nuo jo inspektorius tirpte tirpo. Paskui taktiškai pereita prie reikalo – ir vis tas pats nuoširdus, paprastas elgesys, derama pagarba įstatymui ir tiesioginiam jo atstovui, senamadis mandagumas, menantis senelių laikus.

– Deja, negaliu pasakyti kažin ko daugiau, nei papasakojo pati ponia Andervud. Aš tik galiu užtikrinti, jog tikiu ją sakius tiesą, kai ji tvirtina tikrai nebuvusi šiame bute vakar vakare ir nesimačiusi su panele Roulend. Kiek galėdama stengiuosi ją įtikinti, kad, būdama nekalta, ji privalo kaip įmanydama padėti teisėtvarkai. Kaip išmintingai yra pasakęs didysis lordas Tenisonas: „Dori įstatymai mums dovanoja laisvę." Kaip teisinga ir kaip gražiai pasakyta. Ar jums taip neatrodo?

Lembas atsikrenkštė ir pasakė nesąs didelis poezijos žinovas, bet žmonėms derėtų ne laužyti įstaty-

mus, o jų laikytis, ir jei tą čia norėta pasakyti, tai jis sutinkąs su ja ir su lordu Tenisonu.

– O dabar norėčiau jums pasakyti šį tą konfidencialaus. Neketinu leistis į derybas, tik noriu papasakoti, ką šiuo metu esame išsiaiškinę, ir jei jūs žinote arba sužinosite ką nors, ko nežinome mes, ką gi, dovis už dovį, aš tikiuosi, kad man padėsite, lygiai kaip aš ketinu padėti jums. Tai ne sandėris, o, kaip sakoma, džentelmeniškas susitarimas – ką jūs į tai, panele Silver?

Panelė Silver sausai kostelėjo.

– Iš tiesų, būtent tai ir turėjau galvoje. Tik kartoju, kad šiuo metu labai nedaug žinau. Ponia Andervud su manimi kalbėjosi. Aš jai patariau eiti į policiją, bet ji pravirko ir pasakė negalinti. Yra keletas smulkių faktų, kuriuos tikiuosi netrukus jums išdėstyti. Informacija bus naudingesnė, kai galėsiu pateikti ją visą. Kai kur reikia elgtis labai atsargiai, bet koks skubotas pareigūnų įsikišimas būtų itin nepageidaujamas. Būčiau dėkinga, jei šiuo metu neverstumėte manęs apie juos kalbėti.

Lembas ir vėl krenkštelėjo.

– Ką gi, jei tai būtumėte ne jūs, pasakyčiau, kad leistumėte man pačiam spręsti, kaip elgtis, kai kalbama apie liudytoją, kuri kažką žino ir nenori kalbėti. Tokia jūsų mintis, kiek suprantu.

Panelė Silver apdovanojo jį maloninga šypsena, kaip tais laikais, kai dar dirbo guvernante ir teisingo atsakymo sulaukdavo iš uolaus mokinio. Ji palenkė galvą ir tarė:

– Jūs labai gražiai viską išdėstėte, inspektoriau.

Lembas nusijuokė.

– Beveik taip pat gražiai, kaip lordas Tenisonas? Tiek to, aš jūsų nespausiu, bet kuo anksčiau turėsiu visas gijas savo rankose, tuo labiau džiaugsiuosi, taigi pernelyg ilgai nesikliaukite mano kantrybe. O dabar apie tai, kas mums žinoma. Aš turiu seržanto ataskaitą ir surinktus pirštų atspaudus. Ji nužudyta tarp be ketvirčio pirmos ir pirmos valandos, prieš tai buvo lengvai užvalgiusi, jei galima tai pavadinti valgiu: vyno ir sausainių. Nežinome, kada ji valgė, bet ne anksčiau pusės aštuonių, kai sugrįžo namo palydėjusi seserį į 19.25 valandos autobusą už kampo. Kai kitą rytą aštuntą valandą ponia Smolet aptiko kūną, ant štai šito suolelio stovėjo padėklas su gėrimais ir sausainiais. Ant mažesniosios taurės su portveinu rasti panelės Roulend pirštų atspaudai, o ant didesniojo stiklo su viskiu ir sodos vandeniu – nežinomo vyriškio. Neneigsiu, buvau pasiruošęs išgirsti, jog atspaudus ant viskio stiklo paliko majoras Ermiteidžas. Bet ne – jie ne jo, taip pat ir ne pono Dreiko, pono Vilardo ar Belo. Taigi galime neabejoti, kad vyriškis, negyvenantis šiame name, lankėsi bute likus valandai iki nužudymo. Panelė Roulend čia gyveno labai ramiai, kadangi ruošėsi ištekėti. Reikės apklausti vyrą, už kurio ji ketino tekėti, ką jis veikęs tą vakarą. Dabar apie patį nusikaltimą. Atrodo, jis nebuvo iš anksto apgalvotas, nes žmogžudystės įrankis tikrai buvo ši metalo statulėlė.

Panelė Silver pažvelgė į sidabrinę šokėjos figūrėlę su iškalbingai ištiesta smailia koja.

– Kur ją rado?

Lembas parodė į sofą.

– Buvo numesta tenai, kur matyti dėmė. Panelę Roulend tikriausiai užklupo iš už nugaros ir įrankis nukrito ant sofos. Sprendžiant iš kūno padėties, žudikas stovėjo kaip tik ten. Bet štai kas keista – dėmė jau buvo tokia, kokią matote. Ji liko neliesta, tačiau statulėlė buvo švari kaip ašara, be jokio kraujo pėdsako, išskyrus tą vietą, kur ji lietė dar drėgną dėmę. Ant smailios pėdos, kuria akivaizdžiai buvo prakirsta žaizda, nerasta jokio pėdsako – nei per mikroskopą, nei atlikus analizę. Radome šiek tiek muilo likučių štai tose klostėse. – Jis parodė į grakščiai drapiruotą sijonėlį, krintantį nuo apnuoginto šokėjos juosmens.

– Statulėlė buvo numazgota?

– Labai kruopščiai, – atsakė Lembas. – Bet keisčiausia tai, kad asmuo, ją nuplovęs, nepastatė jos atgal ant židinio atbrailos. Nepamenu, ar anksčiau teko matyti ką panašaus. Žudikas nusviedžia statulėlę ant sofos, ji ten palieka dėmę, tada jis arba ji vėl ją paima, nuplauna su muilu ir numeta ant tos pačios dėmės. Tai nesuprantama.

Panelė Silver kostelėjo.

– O varge – tai ant figūrėlės nebuvo pirštų atspaudų?

Lembas papurtė galvą.

– Nė žymės. Švari kaip ašara. Panašu, kad darbuo-

tasi su pirštinėmis, bet jei pirštinės nebuvo guminės, turėjo būti gana keblu ją muilinti ir plauti, ar ne?

– Guminės pirštinės reikštų, kad nusikaltimui ruoštasi iš anksto, – žvaliai pareiškė panelė Silver. – O pasirengimas, panaudojant statulėlę kaip nužudymo įrankį, reikštų, jog žudikas žinojo šį kambarį bei šią ypatingą jo puošmeną. Sakyčiau, pakišti ją po čiaupu ir nuplauti galėjo žmogus, mūvintis, tarkime, sunkias automobilininko pirštines, bet netikiu, kad tai būtų dariusi moteris su paprastomis pirštinėmis. Aš linkusi manyti, kad pirštinėmis nesinaudota. Statulėlės plovimą laikyčiau vienu iš tų instinktyvių, nesuplanuotų veiksmų, atliekamų šoko būsenoje, kurie supainioja tyrimą, nes yra iš esmės beprasmiai, tiktai šį tą pasako apie juos atlikusio žmogaus charakterį. Drįstu spėti, inspektoriau, kad pirštų atspaudų ant statulėlės galėjo nelikti, jei statulėlė ir ją laikanti ranka buvo šlapios.

Abu vyrai staiga pakėlė akis. Lembas sudavė sau per kelį ir sušuko:

– Po velnių, taip! Jūs teisi!

Panelė Silver atsistojo ir nuėjo prie sofos.

– Kambario šiluma turėjo greitai nudžiovinti drėgmę, bet aš manyčiau, kad dėmė bus šiek tiek išsklidusi. Manau, ties kraštais ji turėtų būti šviesesnė, jei statulėlė buvo tokia šlapia, kad neliko pirštų atspaudų. Taip – pažvelkite, kokie blyškūs kraštai.

Visi trys stovėjo, žiūrėdami į sugadintą žydrai pilką brokatą. Lembas tarė:

– Taip, jūs teisi – taip ir buvo. Tačiau kodėl, po galais, reikėjo taip pasielgti, man galva neišneša. Jei norėta mus suklaidinti dėl žmogžudystės įrankio, tai figūrėlę reikėjo pastatyti atgal ant židinio. Jei siekta nuplauti pirštų atspaudus, tai galima buvo ją palikti ir vonioje. Nematau jokios prasmės.

Vos jam spėjus tai pasakyti, atsidarė durys ir ant slenksčio pasirodė ponia Džekson. Vienoje rankoje ji laikė mašinėle atspausdintą lapą, kitoje – žiedą su deimanto akimi. Susijaudinusi perėjo per kambarį, paklojo abudu daiktus priešais inspektorių ir paskubom išbėrė:

– Tai ne mano sesers žiedas.

Visi sužiuro į ją, paskui į žiedą. Lembas paklausė:

– Ką jūs tuo norite pasakyti?

Ji skubiai nurijo seiles ir pakartojo ką sakiusi:

– Tai ne mano sesers žiedas.

Lembas su visa kėde pasisuko į ją.

– Minutėlę, ponia Džekson. Kai sakote, kad tai ne jūsų sesers žiedas, ką turite omeny – kad jo nėra jos brangenybių sąraše, kad jūs nesate jo anksčiau mačiusi ar kaip?

Ela Džekson susikaupė. Ji buvo santūri ir rami jauna moteris, bet naujasis atradimas buvo išmušęs ją iš pusiausvyros. Dabar ji vėl ją atgavo.

– Ne, aš ne tai noriu pasakyti, inspektoriau. Pažiūrėkite į sąrašą ir lapo viduryje pamatysite: „Žiedas su

deimanto akimi." Čia žiedas su deimanto akimi, bet ne tas. Tai ne mano sesers žiedas. Jo akis – netikras deimantas.

Kambarys tarytum įsielektrino. Visi keturi jame esantys žmonės tą pajuto. Visiems kilo nenusakoma nuojauta ir susidomėjimas. Vienas iš jų akimirksnį pajuto ir pasibaisėjimą.

Raukydamasis Lembas paėmė žiedą.

– Tai žiedas, kurį mūvėjo panelė Roulend. Vienas iš trijų, rastų šalia prausyklės vonios kambaryje.

Elos Džekson skruostai atgavo įprastą spalvą. Dabar ji buvo visai rami.

– Tai ne Kerės žiedas.

Lembas pakėlė į ją akis.

– Ponia Džekson, ji galėjo pati pakeisti akį.

– Nebūtų to dariusi, nepranešusi man. Mano vyras ruošėsi sutvarkyti draudimą. Ji žinojo, koks jis rūpestingas – niekad nebūtų ėmęsis darbo, visko nepatikrinęs. Be to, nebuvo ir priežasties – pinigų jai nestigo.

Jis pasukiojo žiedą vienaip, kitaip. Blykstelėjo spalvų vaivorykštė.

– Man jis atrodo kaip tikras. Kodėl jūs manote, kad tai klastotė?

Ela Džekson ryžtingai atsakė:

– Man nėra reikalo manyti – aš *žinau,* kad deimantas netikras. Aš užaugau tarp brangakmenių. Vos paėmusi žiedą į rankas supratau, kad jis ne Kerės. Galite parodyti jį bet kam Londone, ir visi pasakys tą patį – tai klastotė.

– Bet ji galėjo pakeisti akį. Kaip jūs galite būti tokia tikra?

– Tiesą sakant, galiu, – atsakė ponia Džekson. – Netinka ne tik akis – pats žiedas irgi. Jis ne Kerės. Savąjį ji gavo iš vaikino, už kurio buvo ištekėjusi – Džeko Ermiteidžo, jis jai sakė, kad tai jo motinos žiedas su jos inicialais vidinėje pusėje. Kerė dėl to šiek tiek raukėsi – sakėsi nenorinti mūvėti žiedo su kitos moters inicialais.

Lembas pasuko žiedą į šviesą. Vidinėje aukso pusėje nebuvo jokios žymelės.

– Galbūt ji panaikino inicialus.

Ela papurtė galvą.

– Na ne, nepanaikino, nes pasakodama, kaip dūmė akis majorui Ermiteidžui, ji pasakojo, kaip parodžiusi jam žiedą ir koks buvęs jo veidas, kai jį pamatė. Regis, jis prisiminė žiedą, nors neprisiminė jos. Sakė, kad išsyk pasukęs žiedą pasižiūrėti, ar yra inicialai ir atrodė suerzintas, kad ji turinti jo motinos žiedą.

– Jergutėliau! – pratarė panelė Silver. Ji pasisuko į inspektorių ir nuolankiai kostelėjo.

– Kai aš išėjau iš ponios Andervud buto, ten kaip tik laukė majoro Ermiteidžo. Esu tikra, kad jis jau atvykęs. Ar jūsų manymu...

Lembas linktelėjo, ir Frenkas Ebotas pakilęs išėjo iš kambario.

– Tai ne Kerės žiedas, – pakartojo Ela Džekson. – Majoras Ermiteidžas pasakys jums tą patį. Bet jei žiedas ne Kerės, o jis tikrai ne jos, tada, man regis, žinau,

kieno jis galėtų būti. Dar vakar vakare, pasakodama man, kaip rodė jį majorui Ermiteidžui, ji ištarė: „Ar nekeista, kad Vandelero name yra du panašūs žiedai. Tiesiog neapsakomas panašumas. Vieną dieną, leisdamasi liftu, mačiau, kaip ji spokso į mano žiedą. Būtų pamaniusi, jog nušvilpiau jos žiedą, jei nebūtų pati užsimovusi savojo. Ji iš tokių."

– Panelė Roulend taip pasakė?

– Taip, būtent taip.

– Apie ką ji kalbėjo – kas turi antrąjį žiedą?

– Panelė Garsaid iš ketvirto buto. Įsidėmėkite, aš jos niekuo nekaltinu.

Panelė Silver stebėjo inspektoriaus veidą. Matė, kaip jo žvilgsnis nukrypo į popierius dešinėje nuo jo. Buvo betiesiąs ranką, bet vėl ją atitraukė. Paskui lėtai, mąsliai ištarė:

– Panelė Garsaid... Ar jūsų sesuo su ja bendravo?

– Ne, nebendravo. Ji labai šalta ir nedraugiška, sakė Kerė. Tik pasisveikindavo susitikusios lifte.

– O gal jos galėjo sumaišyti žiedus – tarkim, besiplaudamos rankas ar panašiai?

– Neįmanomas daiktas.

– Hm! – sumurmėjo Lembas.

Stojo trumpa tyla, o tada pasirodė Gilis Ermiteidžas, lydimas seržanto Eboto. Jis priėjo tiesiai prie stalo ir pasiteiravo:

– Inspektoriau, kas nutiko? Man sakė, kad jūs norite mane matyti.

Lembas pakartojo „Hm!" ir ištiesė žiedą.

– Noriu žinoti, ar atpažįstate šį žiedą.

Suraukęs antakius, Gilis atsakė:

– Taip, jis priklausė mano motinai. Brolis padovanojo jį Karolai.

– Kada paskutinį kartą jį matėte?

Jis dar labiau susiraukė.

– Jinai mūvėjo jį vakar.

– Ar jums rodė?

– Taip.

– Ar ant žiedo buvo koks nors ženklas, iš kurio neabejotinai jį atpažintumėte?

– Ant jo buvo mano motinos inicialai M. B. – Merė Balentain. Tai jos sužieduotuvių žiedas.

– Vakar, apžiūrėdamas žiedą, jūs matėte tuos inicialus?

– Taip.

Lembas ištiesė ranką per stalą. Ant deimanto krito šviesa.

– Ar dabar juos matote?

Gilis ištiesė ranką, paėmė žiedą, pasuko jį ir nepatikliai įsižiūrėjo.

– Ne. Bet... – jis užsikirto, geriau pažvelgė į žiedą ir tiesiai išklojo: – Tai ne tas pats žiedas.

Lembas atsilošė kėdėje.

– Majore Ermiteidžai, jūs tuo įsitikinęs?

– Taip, visiškai. Jame nėra inicialų. Tai ne tas žiedas, kurį mačiau vakar. – Jis priėjo prie jungiklio, uždegė šviesą, vėl grįžo į kambario vidurį. – Kai vakar čia buvau, degė šviesa. Aš stovėjau čia, kur stoviu dabar. Akmuo ne toks gražus ir pats žiedas truputį len-

gvesnis – bent jau taip man atrodo, negaliu guldyti galvos. Bet dėl inicialų esu visiškai tikras.

Lembas tarė:

– Ačiū, majore Ermiteidžai, daugiau jūsų netrukdysime. – Jis atsigręžė į Elą. – Mes ištirsime šią aplinkybę, ponia Džekson. Gal peržiūrėkite kitus sesers daiktus ir pasakykite mums, ar dar ko nors trūksta.

Kai už jos nugaros užsidarė miegamojo durys, o už buto durų dingo Gilis Ermiteidžas, Frenkas Ebotas sugrįžo į kambarį ir taip pat užvėrė duris.

Panelė Silver pažvelgė į jį, paskui į inspektorių. Jos smulkiuose taisyklinguose bruožuose spindėjo švelnus, bet nepalenkiamas atkaklumas. Kostelėjusi ji tarė:

– Išties nesuprantu, kaip čia gali būti įpainiota panelė Garsaid.

Lembas dirstelėjo į ją atlaidžiai, kaip žmogus, laikantis rankose kozirį.

– Jei tai jos žiedas, jai teks paaiškinti, kaip jis žmogžudystės naktį pateko į Karolos Roulend vonios kambarį. Jei žiedas ne jos, turės tai įrodyti – pateikti savąjį. O paskui turės paaiškinti, kaip įsigudrino šiame bute palikti galybę savo pirštų atspaudų.

– Jergutėliau! – sielvartingai nutęsė panelė Silver. – Ar tikrai?

Lembas linktelėjo.

– Ant laukųjų durų iš vidaus ir iš išorės, ant vonios kambario durų ir ant briaunos, kur radome žiedus, ant miegamojo durų, ant šio kambario durų.

– Jergutėliau! – pakartojo panelė Silver.

Panelė Silver sėdėjo ponios Spūner svetainėje priešais dujinį židinį ir tyrinėjo tvarkingai surašytą laiko grafiką, kurį jai davė seržantas Ebotas. Bute Nr. 7 netrūko privatumo, kambarys buvo patogus ir jaukus. Teisybė, kilimas kiek per modernus jos senamadiškam skoniui, bet spalvos gražios, ryškios, o plačios gilios sofos ir dviejų minkštų krėslų komplektas, aptrauktas samanų žalumo aksomu, jai atrodė itin skoningas ir prabangus. Ji atidžiai studijavo grafiką.

18.15 – Majoras Ermiteidžas pasirodo bute Nr. 3 (ponios Andervud butas).

18.30–18.50 – Ermiteidžas bute Nr. 8 (panelės Roulend).

Apie 18.30 – Aivė Lord išeina iš buto Nr. 3.

18.35 – Panelė Leming trumpam užsuka į butą Nr. 3.

18.50 – Ermiteidžas išeina iš buto Nr. 3. Maždaug tuo metu ponas ir ponia Vilardai veikiausiai kivirčijasi.

19.00 – Ponia Džekson ateina į butą Nr. 8 aplankyti savo sesers.

19.10 – Vilardas eina į butą Nr. 8. Neįleidžiamas. Išvyksta nakvoti pas brolį į Ylingą.

19.20 – Ponia Džekson, lydima panelės Roulend, išeina, kad spėtų į 19.25 autobusą. Panelė Garsaid iš buto Nr. 4 mato jas išeinančias.

19.28 – Panelė Roulend grįžta nuo autobuso stotelės lydima ponios Andervud. Aivė Lord eina tuoj už jų. Roulend liftu keliasi į butą Nr. 8. Andervud laukia lifto. Aivė mato ją nuvažiuojančią.

19.30 – Aivė pareina į butą Nr. 3. Pamato, kad ponia Andervud negrįžusi.

19.40 – Ponia Andervud grįžta į butą Nr. 3. Aiškina dešimties minučių tarpą tuo, jog pakilo į viršutinį aukštą ketindama pasimatyti su panele Roulend, bet apsigalvojo.

20.30 – Belas išeina į „Ranką ir pirštinę". Kasdienis įprotis. Punktualus sekundės tikslumu. Mato žmogų, einantį nuo namo link tolimesnių vartų. Negali jo nei atpažinti, nei apibūdinti. Pro jį pravažiuoja ką tik pajudėjęs automobilis.

20.35 – Panelė Garsaid lipa iš rūsio (matė panelė Krein). Sakosi ėjusi pas Belą, kad pakeistų sugedusį čiaupą.

NB Apie Belo įprotį žaisti smiginį žino visi. Atsarginiai butų raktai kabo ant bufeto senojoje virtuvėje. Anksčiau tą pačią dieną panelė Andervud skolinosi buto Nr. 7 raktą. Pakabino jį į vietą popiet, Belas nežino kada. Ar panelė Garsaid lipo apačion paimti rakto nuo buto Nr. 8? Ji turėjo pagrindo manyti, kad Roulend išėjusi, nes matė, kaip ji išlydėjo seserį.

21.30 – Belas grįžta. Visi raktai tvarkingai kaba savo vietose.

24.00, vidurnaktis – Ermiteidžas skambina panelei Andervud pasakyti, kad viskas gerai.

8.00 – Ponia Smolet aptinka kūną.

9.45 – Vilardas grįžta į butą Nr. 6. Jis ir ponia Vilard apklausiami Kurtiso; regis, turi didelių nemalonumų – Vilardas verkęs, ponia Vilard nemiegojusi visą naktį.

Nuo 19.40 iki 20.30 lieka laiko atvykti nežinomam svečiui, kuris vaišinosi su panele Roulend. Galbūt jie susivaidijo – galbūt jis ją nužudė. Gal tai tas vyras, už kurio Roulend tikėjosi ištekėti, o gal Ermiteidžas – jis turėjo laiko grįžti. Tai galėjo būti ir trečias asmuo, apie kurį nieko nežinome. Kita vertus, Roulend galėjo nužudyti panelė Garsaid, kuri turėjo raktą nuo buto Nr. 8 ir tikėjosi jį būsiant tuščią. Jei jai šovė mintis pakeisti savo žiedą su stikliuku Roulend deimantu, o Roulend ją užklupo tai darančią, ji galėjo griebti statulėlę ir smogti, Roulend nusisukus: taip galėjo nutikti, jei šeimininkė ketino skambinti policijai. Telefono aparatas stovi ant stalo per jardą ar du į kairę nuo tos vietos, kur rastas kūnas.

Pirštų atspaudai: panelės Garsaid, kaip sakė vyriausiasis inspektorius, visur. Kiti atspaudai – neryškūs ponios Smolet, paaiškinami tuo, kad ji kasdien dirba bute Nr. 8, panelės Andervud ir Ermiteidžo – jų vakarykščiais apsilankymais. Nežinomo vyriškio pirštų atspaudai ant stiklo su viskiu, bet daugiau niekur jų nėra, ir tai leidžia spėti, kad jo atvykta su pirštinėm. Daugiau jokių atspaudų, išskyrus pačios pane-

lės Roulend. Ponios Andervud atspaudų nėra. *NB* Ji įlipo į liftą mūvėdama pirštines.

Panelė Silver itin atidžiai studijavo grafiką ir seržanto Eboto pastabas. Tarpais ji palinksėdavo galvą, tarpais papurtydavo. Netrukus pasiėmė mezginį. Karo lakūnui skirta kojinė sukosi, virbalai skimbčiojo. Ji dirbo paskendusi mintyse.

Pasigirdus skambučiui, panelė Silver pakilo ir nuėjo prie durų. Ant slenksčio sutiko seržantą Ebotą ir pakvietė jį į vidų.

– Pamaniau, galėtume pasišnekėti, – pasakė jis ir susilaukė pritariamos šypsenos.

Įžengęs į svetainę jis pritarė, kad oras šiam metų laikui labai šaltas – šitoks staigus pasikeitimas – ir kad dujinis židinys tikrai labai patogus. Kai abu susėdo ir panelė Silver vėl pasiėmė mezginį, jis tarė:

– Mes dar kartą apklausėme ponią Smolet. Jai buvo tekę dirbti ir pas panelę Roulend, ir pas panelę Garsaid. Ji tiesiai šviesiai išklojo, kad žiedas priklausąs panelei Garsaid. Apie inicialus ant kito žiedo ji viską žinojo. Landi moteriškė.

Panelė Silver atsiduso.

– Tokios moterys visuomet labai smalsios. Gyvenimą jos leidžia svetimų žmonių namuose, todėl visai natūralu, kad domisi tuo, kas ten vyksta. Jų pačių gyvenimas dažnai būna pilkas ir nuobodus. – Pro krutančių virbalų viršų ji pažvelgė į pašnekovą. – Tikiuosi, vyriausiasis inspektorius nedarys skubotų sprendimų dėl panelės Garsaid suėmimo.

Seržanto Eboto veide šmėstelėjo kandi šypsenėlė.

– Ar matėte, kad jis ką nors darytų skubotai? – sumurmėjo jis.

Panelė Silver metė į jį priekaištingą žvilgsnį.

– Apdairumas yra tikra vertybė, kai tenka turėti reikalų su kitų žmonių gyvenimais, – pastebėjo ji. – Turiu pasakyti, jog aš anaiptol nelaikau žiedų pakeitimo galutiniu ir neginčijamu įkalčiu. Tai vienas iš tų įrodymų, kurie iš pirmo žvilgsnio atrodo įtikinami, bet juos dažnai galima paaiškinti visai paprastai. Žinoma, visai galimas daiktas, kad panelė Garsaid pasiėmė panelės Roulend buto raktą ir įėjo į butą turėdama tikslą sukeisti žiedus, ten buvo užklupta ir smogė statulėle Roulend, kad toji nepaskambintų policijai. Taip pat galimas daiktas, kad ji paprasčiausiai aplankė panelę Roulend, o vizito metu prireikė nusiplauti rankas. Panelės Roulend žiedai buvo rasti šalia praustuvo. Sukeisti juos galėjo ir čia visai atsitiktinai. Tokios versijos bet kokiu atveju galėtų laikytis gynyba. Tačiau dėl vieno esu beveik tikra – asmuo, numazgojęs statulėlę ir padėjęs ją atgal ant sofos, buvo ne panelė Garsaid.

Frenkas Ebotas gyvai susidomėjo.

– Kodėl taip manote?

Panelė Silver atlaidžiai jį stebėjo. Jis panašaus amžiaus kaip jos sūnėnas Hovardas, šiuo metu tarnaujantis Artimuosiuose Rytuose. Hovardas, žinoma, kur kas patrauklesnės išvaizdos.

– Ponia Smolet man labai tiksliai apibūdino panelės Garsaid charakterį. Kaip daugelis netekėjusių

moterų, kurios gyvena vienos, jinai yra be galo švari ir tvarkinga. Pati ponia Smolet, mano manymu, skrupulingu tvarkingumu nepasižymi. Ji skundėsi panelės Garsaid reikalavimu kiekvieną daiktelį padėti tiksliai į tą pačią vietą ir lygino ją su ponia Vilard, kuri, anot jos, norinti, kad viskas būtų švaru, bet nesukanti galvos, kur kas padėta.

Frenkas Ebotas tyliai sušvilpė.

– Tai štai kas!

Panelė Silver kostelėjo.

– Esu tikra, kad toks žmogus kaip panelė Garsaid nuplautą statulėlę būtų pastatęs atgal ant židinio atbrailos.

– Bet poniai Vilard nesvarbu, kur ką padėti, nors švarą ji mėgsta?

Panelės Silver virbalai skimbtelėjo.

– Jei tikėsime ponia Smolet, – atsakė ji.

Frenkas Ebotas atsilošė kėdėje ir su piktdžiugos kibirkštėle šviesiai melsvose akyse pažvelgė į ją.

– Ar galiu paklausti, kada išgavote šias paslaptis?

Kaip atsako susilaukė šypsenos, kurios nebuvo užsitarnavęs.

– Kai padėjau jai suplautl indus po pietų pas ponią Andervud.

Jis irgi jai nusišypsojo.

– Tai va kaip jūs atimate duonos kąsnį iš vargšo policininko. Aš negaliu be niekur nieko užsukti ir padėti suplauti indus. Ar ji papasakojo jums dar ką nors?

– Taip, bet ne viskas susiję su šia byla. Turiu jums pasakyti, jog panelės Garsaid finansinė padėtis tikriausiai labai prasta. Jau kurį laiką ji verčiasi be jokios namų ruošos pagalbininkės. Išpardavė beveik visus baldus, ir, kaip sako ponia Smolet, visą savaitę nepirko maisto – iki šio ryto, kai grįžo su pilnu krepšiu pirkinių.

– Tai štai kodėl, grįžusi iš miesto, ji pusryčiavo. Pirmą sykį nuėjęs Kurtisas jos nerado namie, o kai rado, ji kaip tik ruošėsi pusryčiauti. Jam pasirodė, kad laikas ne visai tinkamas. Svarstau, ar ji nebus pardavusi žiedo. Šefas ketina grįžęs ją apklausti. Jis išėjo pasikalbėti su vyriškiu, už kurio ruošėsi tekėti Karola Roulend – pagalvojo, kad verčiau išsyk kai ką išsiaiškinti. Jei ant viskio stiklo rasti pirštų atspaudai jo, jei jis gėrė su mergina likus valandai iki žmogžudystės, tai greičiausiai jis ir bus paskutinis, matęs ją gyvą – arba priešpaskutinis, jei ją nužudė kas nors kitas. Jei šefas neįtrauks jo į įtariamųjų sąrašus, stversis panelės Garsaid. Nebent išaiškėtų dar kas nors nauja. Ar jūs iš tiesų kažką žinote apie ponią Vilard, ar tik šiaip šaudote tuščiais šoviniais?

Panelė Silver kostelėjo su vos juntamu priekaištu.

– Anot ponios Smolet, nuplauti statulėlę ir palikti ją gulėti kur pakliuvo, atitiktų ponios Vilard charakterį. Ji šįryt buvo pas Vilardus. Tai jos įprasta diena. Ją įleido ponas Vilardas. Perspėjo, kad neitų į miegamąjį, nes ponia Vilard miega. Atrodė gerokai išsikankinęs, o kai ji užsiminė apie panelės Roulend mirtį,

pasakė: „Nekalbėkite apie tai!“ ir išėjo iš buto. Ji rado suknelę, kurią vakar ponia Vilard buvo apsivilkusi, sukištą šlapią vonios kambario spintelėje. Pasak jos: „Tai buvo nauja suknelė ir visiškai švari – kam reikėjo ją skalbti?“ Dar papasakojo, kad ponas Vilardas lakstė paskui panelę Roulend. Žinoma, ji liežuvininkė ir gali priskaldyti iš degtuko vežimą.

Frenkas Ebotas dar kartą sušvilpė.

– Kiek dar žmonių galėjo nužudyti merginą, ar įsivaizduojate? Šiuo metu turime Ermiteidžą, ponią Andervud, turtingąjį Sičio džentelmeną, panelę Garsaid ir ponią Vilard. *Embarras de richesse**. Tikiuosi, kad ne visi pabandė tą padaryti?

– Pone Ebotai, aš nesakau, kad kuris nors iš jų ją nužudė. Manau, reikėtų apklausti abi – ir panelę Garsaid, ir ponią Vilard, o tą suknelę, kurią, regis, kiek netikėtai teko skalbti, reikėtų ištirti, ar nelikę kraujo dėmių. Jei skalbta ne itin kruopščiai, gal bus likę kokių pėdsakų. Dar, manau, būtų gerai pasidomėti visų namo nuomininkų praeitimi. Lemingų moterys ir panelė Garsaid gyvena čia jau gana seniai. Vilardai – dvejus metus. Taip pat ir ponas Dreikas, bet apie jį, regis, nieko nėra žinoma. Jis lyg ir gaubiamas paslapties. Spūneriai – neseni nuomininkai, bet jie išvykę. Kiti neseni nuomininkai yra ponia Andervud ir senyva dama iš pirmo aukšto – ponia Meredit. Su ponia Andervud man teko susitikti vienuose namuose pas

---

* Gausumas apsunkina (pranc.).

mano draugus, gerai pažįstančius ją ir jos vyrą – aviacijos pulkininką leitenantą Andervudą. Apie majorą Ermiteidžą galima pasiteirauti Karo ministerijoje; dar siūlyčiau sužinoti ankstesnį ponios Meredit adresą ir kiek laiko ji gyvena su savo įnamėmis. Manau, vyriausiasis inspektorius su tuo susidoros. Jis nepaprastai kruopštus.

– Tiesą sakant, – kuo nerūpestingesniu balsu pastebėjo Frenkas Ebotas, – šiuo metu mes per medžius nebeįžiūrime miško. Ir aš labai norėčiau žinoti, koks, jūsų supratimu, tasai miškas. Aišku, ne oficialiai, bet tarp mūsų – *unter vier Augen,* kaip sakoma. Labai vaizdingas posakis, ar ne – „prie keturių akių". Taip ir matai du kantrius profesorius prie mikroskopo, uoliai tyrinėjančius naują mikrobą. Bet grįžkime prie reikalo. Jūs ką tik pavadinote mane ponu Ebotu. Na, iš tiesų tai aš seržantas Ebotas. Bet jei galėtumėte dar kurį laiką to neprisiminti, man būtų įdomu išgirsti, ką manote apie tą mišką – imkime ir paliežuvaukime dviese prie dujinio židinio.

Panelė Silver suspaudė lūpas, bet jos akys žvelgė maloniai. Tas jaunuolis neabejotinai įžūlus, bet ji, kaip dauguma vyresnio amžiaus senmergių, buvo atlaidi įžūliems jaunuoliams. Kiek patylėjusi ji tarė:

– Na ką gi, pone Ebotai, dujinis židinys čia yra. Dėl liežuvavimo nesu tokia tikra. Gal jau ir taip jums per daug papasakojau. Tam, kad padarytume teisingą išvadą, reikia visų įrodymų. Juos sudaro begalė žodžių ir veiksmų, kurie vienas kitą velkia, persipina, atsi-

skiria ir vėl susijungia. Paskalos kai kuriuos žodžius bei veiksmus ryškiai nušviečia, pakiša po mikroskopu, dėl to galiausiai sutrinka pusiausvyra ir gauname iškreiptą vaizdą. Lordas Tenisonas neabejotinai tą ir turėjo omeny, rašydamas: „Jei tau įžūliai meluoja, gali bandyti atkirst, bet jei melą tieson įvynioja, kaip juos vieną nuo kito atskirt?“

Ji pasuko mezgamą kojinę ir romiai ją nužvelgė.

Frenkas Ebotas nusišypsojo. Gal kiek ir kandžiai, bet visgi tai buvo labai nuoširdi šypsena. Jis tarė:

– Žinote, jūs neatsakėte į mano klausimą. Manau, nepanorote, o gal tiesiog praleidote pro ausis. Aš sakiau, kad mes per medžius nematome miško ir klausiau, koks, jūsų nuomone, tas miškas. Kitaip sakant, ar už viso to kas nors slypi ir jei taip, kas? Ar tai paprasta žmogžudystė, įvykdyta iš pavydo arba nesusivaldymo, ar už jos slypi kažkas, paverčiantis žmogžudystę tiesiog simptomu?

Panelė Silver pakėlė akis.

– Jums taip atrodo, pone Ebotai?

Jis nenukreipė žvilgsnio. Primerktos akys buvo budrios.

– Taip, atrodo.

Ji rimtai linktelėjo.

– Taip.

– Gal pasakysite man, ką apie tai galvojate?

Ji vėl linktelėjo.

– Pone Ebotai, aš manau, jog tai šantažas.

Ponia Smolet pasirodė bute Nr. 1 maždaug tuo pačiu metu, kai seržantas Ebotas spaudė buto Nr. 7 durų skambutį. Teoriškai ji užsuko pasiteirauti, ar panelė Krein užsisakė raktažolių muilo, „nes jeigu ne, man visai nesunku užeiti jo pakeliui į namus ir kitą rytą atnešti", bet iš tiesų tiesiog netvėrė iš pasididžiavimo ir norėjo išsipasakoti, kad vyriausiasis inspektorius antrą kartą ją išsikvietė.

Panelė Krein – šeimininkė tuo tarpu ilsėjosi – buvo labai dėmesinga ir atidi.

– Jie, žinoma, liepė man niekam nieko nepasakoti. Policija visuomet taip sako, aš tik galvoju, kuo jie mus laiko – mumijomis muziejuje, ar ką? Pagaliau žmonės yra žmonės ir jeigu jie turi liežuvius, vadinasi, reikia jais ir naudotis. Niekam nieko nepasakoti, va ką sakė inspektorius – aš, aišku, ir nepradėčiau lieti širdies pirmam pasitaikiusiam, aš ne kokia plepė, jūs gi žinot.

– O taip, žinoma, – sutiko panelė Krein. – Ir aš, savaime suprantama, nieku gyvu daugiau niekam neprasitarsiu.

Ponia Smolet linktelėjo.

– Aš tą žinau. Na ką gi, tarp mūsų šnekant, jiems užkliuvo panelė Garsaid ir aš jums pasakysiu kodėl. Atsimenate jos žiedą – tą su dideliu deimantu?

Panelė Krein atrodė nusivylusi.

– Regis, ne...

Jodvi kalbėjosi virtuvėlėje – ponia Smolet buvo atsišliejusi į spintelę, ant viryklės kaito bepradedąs švilpti arbatinukas, panelė Krein kuitėsi su arbatos puodeliais.

– Žinoma, iš kur gi galėtumėt atsiminti, – atlaidžiai pasakė ponia Smolet. – Ji jau tokia, panelė Garsaid – visada užsimauna pirštines prieš iškeldama koją iš buto ir nenusimaus, kol negrįš namo. Ką gi, tas žiedas tik su vienu deimantu, tokiu dideliu, ji visą laiką jį mūvi. Kai tik atsikraustė panelė Roulend, aš iškart pastebėjau, kad ji turi tokį pat žiedą, taip jai ir pasakiau, kai tvarkiau kambarį. „Kaip įdomu, ar ne, – sakau, – jūsų ir panelės Garsaid žiedai panašūs kaip du vandens lašai?“ O paskui, po kokios savaitės ji man pasakė, kad mačiusi panelės Garsaid žiedą ir kad aš nė kiek neklydusi. Kaip tik tuomet iš buto vežė panelės Garsaid baldus, ši stovėjo laiptų aikštelėje, o panelė Roulend ėjo pro šalį ir pastebėjo žiedą ant jos rankos. O inspektorius, kuris mane klausinėjo, štai ką padarė – duoda man žiedą ir klausia: „Ponia Smolet, ar esate anksčiau jį mačiusi?“ Aš ir sakau: „Matydavau jį kiekvieną dieną.“ Tai jis ir klausia: „Kieno šis žiedas?“, aš atsakau, kad panelės Garsaid. Na, jis klausia, iš kur aš žinau, o aš jam sakau: taigi jau geri penkeri metai kiekvieną dieną matau jį

sau po nosim. Tada jis vėl klausia, ar aš žinau, kad panelė Roulend turėjo lygiai tokį patį, aš sakau – žinoma. O tada: „Ar jūs juos atskirtumėte?“ klausia, o aš jam: „Be abejo! Daugybę kartų laikiau rankoje panelės Roulend žiedą, ant jo yra inicialai – M. B. Tai lyg ir šeimos relikvija, taip ji man sakė.“ Tada jis pasakė, kad galiu eiti ir kad niekam apie tai nekalbėčiau.

Panelė Krein klausėsi sunėrusi rankas ir prasižiojusi.

– O! – iškvėpė ji. – O, ponia Smolet, ką, jūsų manymu, tai reiškia – ta istorija apie žiedus? Atrodo taip keista...

Ponia Smolet atmetė galvą.

– Neklausinėkite manęs, ką tai reiškia, panele Krein. Daug šnekos – mažai naudos, aš tai taip galvoju. Nieko nesakau ir nieko neįtarinėju, bet jei mano žiedas atsirastų nužudyto žmogaus bute, užuot buvęs ten, kur jam priklauso būti, na, aš ne itin smagiai jausčiausi. Ir dar kai ką galiu jums papasakoti, panele Krein, tik žiūrėkite, kad niekas nesužinotų. Kai šį rytą su pirkinių krepšiu sugrįžo panelė Garsaid, iš savo buto išėjo ponia Leming. Jūs žinote, jos truputį padraugauja, ji ir panelė Garsaid, taigi jos stovėjo ir šnekėjosi, o aš girdėjau. Ponia Leming ir klausia panelės Garsaid: „Ką jūs veikėte vakar vakare?“, klausia ji. „Tris kartus bandžiau jums prisiskambinti telefonu tarp pusės devynių ir devynių, bet niekas neatsiliepė“, sako. O panelė Garsaid – na, aš pamaniau, kad ji atrodo nei šiaip, nei taip, – atsakė buvusi apačioj pas Belą

dėl čiaupo. O ponia Leming nusijuokia – nepasakyčiau, kad malonus tas jos juokas – ir sako: „Jums būtų tekę paeiti kiek toliau nei iki rūsio, jei norėjote surasti Belą po pusės devintos. Į tą jo aludę, va kur jums būtų reikėję eiti tarp pusės devintos ir pusės dešimtos. O jei to *nepadarėte*, tikrai nebūtumėte sugaišusi kone pusvalandžio, mieloji." Panelė Garsaid greitai klausia: „Pusvalandžio? Ką jūs turite omeny?" O ponia Leming sako: „Na, aš jums skambinau be dvidešimt penkių minučių devynios, paskui po penkiolikos minučių ir niekas neatsiliepė." Panelė Garsaid atsako, girdi skambutis turbūt buvo sugedęs ir tuoj pat ima lipti aukštyn, nelaukdama lifto. Keista, ar ne? Jai gi neprireikė bėgti iki pašto, nes visi žino, kad ji niekada nekelia kojos lauk per užtemdymą. Bet nieko gero iš to plepėjimo, tiesa, panele Krein?

– Tikra tiesa, – sąžiningai pripažino panelė Krein.

– Aš niekam nebūčiau prasitarusi, tik jums vienai, jei ne ta į guvernantę panaši moterytė, viešinti pas ponią Andervud. Jau tokia draugiška – padėjo man sumazgoti indus po pietų, ir mes pasišnekučiavome. Ji irgi sako tą patį, ką mudvi – ne pro šalį žiūrėti ką kalbi, kai čia pat sukiojasi policija. Bet minčių juk nesužiūrėsi, ar ne?

Panelė Krein atrodė susisielojusi.

– Išvaizda taip dažnai būna apgaulinga...

– Tikėkimės, – užbaigė ponia Smolet ir pasišalino.

Kadangi Paker turėjo laisvą popietę, panelė Krein tęsė pradėtą darbą – ruošė senajai poniai arbatą.

TRISDEŠIMT SEPTINTAS SKYRIUS

Visame Vandelero name buvo ruošiama arbata. Ponia Vilard, numigusi keletą valandų ir atsigavusi, susitaisė gardžios stiprios arbatos ir gėrė ją su skrebučiais, plonai apteptais sviestu. Ponas Vilardas negrįžo, bet kadangi jis niekuomet nepareidavo namo arbatos, išskyrus šeštadienius ir sekmadienius, ji dėl to nesijaudino. Jautėsi lyg pakirdusi iš košmaro. Alfredas buvo sukvailiojęs, bet dabar jis vėl priklauso jai. Jis klūpojo prie jos kojų ir verkė. Karola Roulend mirusi. Ji gerai išsimiegojo ir mėgaujasi arbata.

Aivė Lord grįžo iš miesto. Iš tolo jai pasitaikė pamatyti savo draugužį, kuris pamojavo ir nusišypsojo, taigi ji jautėsi geriau. Ponia Andervud tuoj po priešpiečių pasitraukė į savo kambarį ir, iš visko sprendžiant, ilsėjosi. Gilis ir Midė svetainėje buvo likę vieni. Midė nieko nebegalvojo. Jautėsi taip, lyg būtų gavusi nuskausminamųjų vaistų po ilgai kankinusio skausmo. Sąmonė aiški, bet baisu net krustelėti, kad skausmas neatsinaujintų. Jai buvo gera jausti Gilio rankas, apkabinusias ją, priglausti savo skruostą prie jo ir leisti jam kalbėti.

Netrukus Aivė įnešė padėklą, po to atsidarė ir vėl užsidarė priekinės buto durys. Įėjo ponia Andervud.

– Negaliu suprasti, ką veikia panelė Silver, – nusiskundė ji. – Visą popietę ji prabuvo Spūnerių bute. Dirstelėjau laukan pažiūrėti, gal jau ateina, bet jos nė padujų. Paskambink jai, Mide, ir pasakyk, kad arbata paruošta. Žinai numerį. – Ji klestelėjo į kėdę ir, Midei beeinant prie telefono, pridūrė: – Pas panelę Garsaid buvo viešnia – stebuklams nėr galo! Mačiau ją lipant į liftą.

Panelė Garsaid ką tik iš virdulio įsipylė verdančio vandens į mažą rudą arbatinuką, pakeitusį buvusį tokį mielą širdžiai karalienės Onos laikų sidabrinį, kai pasigirdo durų skambutis. Ji atidarė duris ir nustebo išvydusi nepažįstamą moterį – jauną, itin madingos išvaizdos, smarkiai išsidažiusią, šviesiom ant pečių krintančiom garbanom, elegantišku juodu apsiaustu, juokingai atrodančia maža pakreipta skrybėlaite ir akiniais labai plonais vėžlio kiauto rėmais. Ji žengė į koridorių ir manieringai pasiteiravo:

– Panelė Garsaid?

Panelė Garsaid palenkė galvą.

– Norėčiau trumpai su jumis šnektelti. Tai dėl žiedo.

Panelė Garsaid uždarė duris. Jos elgesys, visuomet labai santūrus, pasidarė dar santūresnis.

– Ar jus atsiuntė Alingemas? – paklausė ji.

Jųdviejų pašnekesys ilgai netruko. Po kurio laiko lankytoja išėjo iš buto ir nusileido liftu. Kaip tik tuomet ją ir pamatė ponia Andervud.

Juodai apsirengusi moteris trumpam šmėsteli ir pradingsta. Jos pastabą apie žiedą ir panelės Garsaid atsakymą girdėjo tik jos abi. Todėl niekas negalėjo jos susieti nei su Alingemu, nei su žiedu. Kas įvyko tarp jos ir panelės Garsaid už uždarytų buto durų, belieka tik spėlioti. Svarbiausia jos trumpo apsilankymo pasekmė ta, kad ši mergina buvo paskutinė, mačiusi panelę Garsaid gyvą.

Panelė Silver su malonumu gėrė arbatą. Koks šviesus ir jaukus kambarys. Lauke drėgna ir ūkanota, užtat kaip gera čia, ponios Andervud svetainėje, kur šviečia lempos ir dega nedidelis skaisčiai liepsnojantis židinys. Aivė buvo iškepusi puikiausių sklindžių, o aviacijos pulkininkas leitenantas Andervudas atsiuntęs žmonai medaus iš šiaurės. Žinoma, visi buvo gan tylūs. Taip ir derėjo. Tokia pribloškianti nelaimė, nesvarbu, kad netektis ne asmeniška – vis dėlto vargšė panelė Roulend buvo Ermiteidžo brolienė. Visai natūralu, kad jis atrodo rimtas ir susimąstęs, o jo sužadėtinė išblyškusi ir drebanti. Jaunai merginai tokia patirtis tikrai ne iš maloniųjų.

Ponia Andervud, savaime suprantama, irgi turi užtektinai peno apmąstymams. Visiems bus geriau atitrūkti nuo savų minčių.

Siekdama šio tikslo, panelė Silver nepaliaujamai šnekučiavo apie šį bei tą, paįvairindama pokalbį tokia daugybe klausimų apie visus ir viską šiame name, kad visi tik ir atsakinėjo į juos. Ji ypač domėjosi ponu Dreiku, kurį čion atvykdama tik trumpai buvo mačiusi.

– Toks šaunus vyriškis – ir tokios romantiškos išvaizdos. Man jis kažką primena. Galbūt jūs man padėtumėte...

Midė nusišypsojo ir tarė:

– Ar tik ne Mefistofelį?

Panelė Silver nušvito.

– Na žinoma! Kokia aš kvaila! Iš tiesų nepaprastas panašumas. Tikiuosi, jo charakterio jis nepaveikė. Kuo, sakėte, jis užsiima?

Midė dvejodama atsiliepė:

– Aš nežinau...

– Niekas nežino, – pasakė ponia Andervud, nemaloniai pabrėždama žodžius.

Gilis kilstelėjo antakius, o panelė Silver švelniai pastebėjo:

– Jergutėliau, labai intriguoja.

Ponia Andervud atmetė galvą. Jos kaštoninės garbanos buvo be priekaišto, tačiau veidas atrodė sukritęs ir pasenęs dešimčia metų. Rūsčiu, kaltinamu balsu ji tarė:

– Niekas apie jį išvis nieko nežino ir jei Agnesė Leming nepasisaugos, jai gali prastai baigtis.

Netrukus panelei Silver teko išklausyti viską, ko ponia Andervud nepasakė Agnesei Leming.

– Aš mačiau juos pareinančius iš miesto. Ji tikriausiai žino, kada atvažiuoja jo traukinys ir maždaug tuo laiku eina apsipirkti. Tiesiog galva neišneša, ką jis joje įžvelgia ir pasakysiu – jei aš būčiau jos motina, norėčiau apie jį kur kas daugiau žinoti...

Midė atrodė susikrimtusi. Ji nieko nepasakė. Panelė Silver nieko nelaukdama prašneko apie kitą butą:

– Ponia Meredit – tokia maloni dama, kaip sako ponia Smolet, bet, deja, kurčia. Ar jūs ją bent kiek pažįstate? Regis, ji turi labai atsidavusią kompanionę, panelę Krein, tačiau tarnaitė atrodo uždara ir nelinkusi bendrauti. Aš vis galvoju, gal ji giminė tokių Meredityų, apie kuriuos esu girdėjusi iš savo gero draugo. Ar žinote, kur senoji ponia gyveno prieš atsikraustydama čionai?

Midei taip palengvėjo, pasikeitus pokalbio temai, jog ji apsidžiaugė turinti ką pasakyti.

– Belas sako... – prakalbo ji ir nutilo.

– *Belas*? – griežtai paklausė ponia Andervud.

– Taip. Jis man pasakojo, kad kai ponia Meredit čia atsikraustė, pradžioje kiekvieną kartą išvažiavusi vežimėliu klausdavo, ar ją veža į Pentailsą, o kartą sakė norinti važiuoti į Toud Roką. Dar ji minėjo Belui gyvenusi Maunt Plesente – suprantate, jis padėdavo vežimėlį nukelti laiptais, – bet dabar vargšelė beveik nebešneka.

– Labai liūdna, – maloniai ir žvaliai atsiliepė panelė Silver. – O dabar papasakokite man apie panelę Garsaid. Aš dar jos nemačiau, bet ji mane domina. Ar žinote ką nors apie jos pomėgius, pažintis?

Ponia Andervud dar smarkiau nei pirma krestelėjo galvą.

– Ji laiko save viršesne už kitus – tą mes visi žinome – bet nežinau, ar kas nors susigaudo, kodėl. Anks-

čiau ji gyveno su broliu, man regis, jis buvo profesorius. Jie daug keliavo po Prancūziją, Vokietiją, Italiją ir panašiai. Manau, iš čia ir bus tas jos pasipūtimas.

– Abidvi Lemings ją pažįsta, – tarė Midė. – Agnesė sako, kad ji labai išdidi ir santūri. Atsikėlė čia po brolio mirties, bet aš įtariu, kad dabar jos reikalai itin prasti. Agnesė dėl jos nerimauja.

– Suprantu, – tai pasakiusi, panelė Silver dar uždavė begalę klausimų apie poną ir ponią Vilardus bei Lemingų moteris.

Baigus gerti arbatą, viešnia paslaugiai pasuko į virtuvę.

– Mūsų ne tiek jau mažai, todėl esu tikra, Aive, kad jums nepakenks kukli pagalba plaunant indus. Aš padėjau poniai Smolet sušluostyti indus po priešpiečių ir mudvi labai sparčiai susidorojome.

Atrodė, Aivė dvejoja. Ji nelabai mėgo svetimus žmones virtuvėje. Nebent panelė Midė sumanytų pagelbėti... bet ji visai tam netinka, o čia dar majoras Ermiteidžas ir visa kita. Tačiau buvo apdovanota tokia meilia šypsena, kad persigalvojo. Draugija nepakenks – o po to, kas nutiko, nesinori būti vienai, jei galima nebūti. Ji tarė:

– Žinoma, tai labai miela.

– Koks gražus porcelianas, – gyvai pastebėjo panelė Silver. – Aš taip mėgstu rožes. O, matau, jūs čia turite gerą karšto vandens tiekimą. Kaip patogu.

Aivė buvo atsukusi čiaupą ir krovė arbatos rykus į dubenį iš papjė mašė. Panelė Silver tęsė šneką. Mergina atrodė lyg būtų visas akis išverkusi – ji pastebėjo tai šįryt vos atvykus. Gerai, kad po priešpiečių jai

buvo leista išeiti. Dabar ji atrodo daug geriau. Panelė Silver tarė:

– Jūsų rankos, Aive, labai miklios ir jūs taip sumaniai darbuojatės. Manyčiau, tai dėl to, kad dirbote akrobate. Panelė Midė man apie tai pasakojo. Koks nepaprastas gyvenimas. Gal prieš metus skaičiau labai įdomią knygą apie cirko gyvenimą – Luko cirkas, taip jis vadinosi – tikrai žavinga knyga, neįmanoma atsitraukti. Namų ruošos darbai jums didžiulė permaina, tiesa?

Aivė nė pati nepajuto, kaip ėmė pasakoti viešniai apie Gledę, apie nelaimingą atsitikimą ir kaip daktarai nusprendę, kad iš jos lyno akrobatės jau nebus.

– Bet aš, tiesą sakant, esu tokia pat kaip buvusi. Tik nebenorėčiau vėl lipti ant lyno. Visiškai atpratau tai daryti ir be Gledės nė kiek nenorėčiau. Man jos ir taip baisiai trūksta, o jei grįžčiau į cirką, būtų dar blogiau. Mudvi nebuvome tikros cirkininkės, žinote – ne visai tikros. Daugiausia dirbome miuzikholuose. Gledė ir Aivė – taip vadinomės. Turiu kelias senas afišas su vardais. Atrodo, viskas buvo taip seniai.

– Ar ten ir susipažinote su panele Roulend? – maloniai pasiteiravo panelė Silver.

Aivė išmetė rožėmis išmargintą puodelį. Šis nukrito į plautuvę ir susikūlė. Ji keistai cyptelėjo.

– Nebijokite, – pasakė panelė Silver, – ir nesikrimskite dėl puodelio. Jūs susipažinote su panele Roulend miuzikhole, tiesa?

Aivė sumirksėjo.

– Ji nenorėjo, kad kas nors žinotų, – atsakė.

– Puikiai suprantu, – tarė panelė Silver. Ji labai švelniai žvelgė į Aivę. – Bet dabar tai nebeturi reikšmės.

Aivė stovėjo nugara į plautuvę, liesomis stipriomis rankomis spausdama jos kraštus.

– Ką man su jumis daryti? Aš niekad neprasitariau nė žodžiu, prisiekiu. Niekam nesakiau. Ji buvo gera Gledei ir man, kai mudvi buvome vaikai. Leisdavo žiūrėti, kaip rengiasi – padėti susitvarkyti sparnus. Ji vaidino Peteliškių fėją ir atrodė labai graži. Nenorėjo, kad kas nors žinotų, jog esame pažįstamos. O argi dabar svarbu? Ji mirusi.

Pačiu švelniausiu balsu panelė Silver tarė:

– Ne, dabar jau nesvarbu. Manau, jums geriau būtų apie tai papasakoti. Ji pasiūlė jums pasisamdyti pas ponią Andervud, ar ne?

Aivė nustėro. Būtų pasitraukusi atatupsta, bet ją sulaikė plautuvė.

– Iš kur jūs žinote? – išgąstingai sušnabždėjo ji.

Atsitiktinai pataikiusi į dešimtuką, panelė Silver į sėkmę reagavo santūriai.

– Jūs ją sutikote. Ar tai buvo atsitiktinumas? Visada malonu netikėtai susitikti seną draugę. Ji jums papasakojo nuomojanti čia butą ir pasiūlė pamėginti laimę pas ponią Andervud?

Aivė linktelėjo. Ji jautėsi beveik kaip pas dantų gydytoją, tik dar blogiau. Visos paslaptys, kurių nevalia buvo niekam pasakoti, viena po kitos buvo ištraukiamos į dienos šviesą. Jos mintys blaškėsi, ieškodamos

kur pasislėpti. Guvus Londono gatvių vaiko protas rado išeitį: „Papasakok jai ką nors, greitai! Kitaip ji nesiliaus. Pasakyk jai šiek tiek, kad liautųsi klausinėjusi, kad pamanytų, jog pešė išties daug. Varyk – ji užkibs!“ Aivė vėl sumirksėjo ir be kvapo išklojo:

– Jūs man neleidote nė prasižioti, panele, tai iš kur jūs žinote?

Užuot atsakiusi, panelė Silver uždavė kitą klausimą:

– Ar jūs tikrai vaikštote per miegus?

Tai buvo siaubinga. Aivei galutinai pristigo kvapo. Jai pasirodė, kad stovi visai nuoga, o panelės Silver žvilgsnis gręžia ją kiaurai iki pat kaulų. Įtraukusi oro, ji atsakė:

– Vaikščiodavau, kai buvau vaikas.

– Ar tokių atvejų pasitaikė, jums gyvenant čia?

– Galėjo pasitaikyti.

Panelė Silver, švelniai priekaištaudama, papurtė galvą.

– O aš taip nemanau. Ponia Andervud užrakina lauko duris ir nakčiai pasiima raktą į miegamąjį, tiesa? Mano manymu, jūs išlįsdavote pro savo kambario langą ir slinkdavote atbraila, kuri juosia namą, kol prieidavote kopėčias. Tik buvusi akrobatė galėjo ryžtis tokiam dalykui, bet jums tai neatrodė sunku. Man regis, jūs netgi tuo mėgavotės. Pastebėjau, kad atbraila juosia namą ties langais, taigi jums tereikėjo tik palypėti gaisrininkų kopėčiomis, norint pasiekti panelės Roulend butą. Mačiau, kad kopėčios yra šalia

svetainės langą. Jūs galėdavote ją aplankyti niekam nežinant. Tą ir darėte, ar ne?

– Kaip jūs sužinojote?

– Nes grįždama po vieno apsilankymo jūs pro langą į ponios Andervud miegamąjį įmetėte popieriaus skiautę. Nežinau, tyčia ar ne. Manau, kad ne. Veikiausiai turėjote ją rankoje ir, slinkdama pro langą, nusitvėrėte už pakeliamo rėmo pusiausvyrai atgauti. Ta popieriaus skiautė buvo nuplėšta nuo laiško, kurį parašė ponia Andervud. Likusią dalį rado panelės Roulend krepšyje. Taigi matote, man buvo aišku kaip dieną, kad grįždama iš panelės Roulend jūs turėjote praeiti pro ponios Andervud langą. Kito paaiškinimo, kaip skiautė atsidūrė ten, kur ponia Andervud ją rado, tiesiog nėra. Ir jos miegamojo, ir buto durys buvo užrakintos. Jokio kito kelio negalėjo būti.

Aivė sustingo. Paskui liežuviu suvilgė lūpas ir pasakė:

– Teisybė.

– Kaip atsitiko, kad laiškas buvo suplėšytas?

Vos paklaususi panelė Silver susizgribo padariusi klaidą. Aivės reakcija buvo žaibiška: pasirodo, panelei Silver ne viskas žinoma. Buvo aiškiai matyti, kad ji vėl ryžosi slapukauti. Paraudusiose akyse blykstelėjo įžūli kibirkštėlė.

– Ak! O jūs nežinote?

Panelės Silver balse pasigirdo švelnaus spaudimo gaida.

– Manau, kad jūs mėginote jį pačiupti.

Įžūlumą pakeitė išgąstis. Aivė žioptelėjo.

– Jis buvo ne jos... jai nederėjo jo turėti... aš jai taip ir pasakiau. Nemanykite, mes nesusiriejome. Ji tik nusijuokė, bet aš pagalvojau, kad tuoj neteksiu kantrybės, užtat ir išėjau.

– Kaip ji gavo laišką? – paklausė Silver.

Aivės, Londono varguomenės mergaitės, protas buvo guvus ir aiškus. „Štai tavo galimybė. Pasinaudok ja, kvaiša!" Pamažėle... pamažėle... Ji nekaltai išplėtė akis.

– Iš kur man žinoti, kaip? Taip, kaip ir mes visi. Paštininkas juk kasdien ateina, ar ne?

– Kaip jūs sužinojote, kad jinai jį turi?

Jokios išeities. Širdis, regis, iššoks per gerklę. Ir ką čia bepadarysi?

Ji padarė vienintelį dalyką, beje, visai nenaudingą. Tačiau tai buvo pati lengviausia išeitis. Sukūkčiojusi širdį veriančiu balsu, puolė į ašaras.

– Ko jūs norite? Kuo aš čia dėta? O jūs? Aš nieko apie tai nežinau, geriau jau vietoje numirti! – Po šių žodžių ji išbėgo iš virtuvės ir trinktelėjo durimis.

Panelė Silver atidžiai pasiklausė ir išgirdo, kaip trinktelėjo miegamojo durys ir spynoje pasisuko raktas.

Panelė Silver atsiduso, nuolankiai nusišypsojo ir nuėjo ieškoti ponios Andervud. Ją rado miegamajame, nieko aiškaus neveikiančią. Ji sėdėjo ant kartūnu aptrauktos kėdės prie nedidelio silpnai atsukto dujinio židinio. Lauke buvo šviesu, bet diena atrodė šalta ir rūškana.

Panelei Silver buvo malonu stebėti židinį. Tamsinto ąžuolo atbrailos ir rožinių koklių derinys jai atrodė labai skoningas. Prisistūmusi arčiau mažesnę kėdutę, ji atsisėdo ir iškart prabilo apie reikalą.

– Aivė ir panelė Roulend buvo senos draugės. Aš buvau įsitikinusi, kad taip yra, o ji ir nebandė neigti. Ji buvo įpratusi vaikščioti atbraila po jūsų langu ir užsikarti gaisrinėmis kopėčiomis pas savo draugę.

– Ta siaura atbraila? *Neįmanoma!*

– Jums ar man – taip, bet ne buvusiai akrobatei. Aš nuo pat pradžių buvau tikra, kad ji nevaikšto per miegus. To, kad ji turėjo skiautę, atplėštą nuo jūsų laiško, rašyto jus šantažavusiam asmeniui, negalima paaiškinti atsitiktinumu. Neabejojau, kad tarp jos ir asmens, turėjusio jūsų laišką, esama ryšio, bet kai jūs

išsiaiškinote, jog tas asmuo – panelė Roulend, nebuvau linkusi patikėti, kad šantažuotoja ji. Atrodė neįtikėtina, kad ji būtų buvusi tokia nerūpestinga – nešiotųsi jūsų laišką rankinėje ir leistų jums jį pamatyti. Kai ją nužudė, aš jau buvau beveik tikra, kad ne ji jus šantažavo. Taip pat tapo aišku, jog reikalas itin rimtas, o šantažuotojas – pavojingas asmuo, kuris nepaisys nieko. Jūs nebuvote man visai atvira, bet dabar primygtinai patariu jums: savo pačios labui, o taip pat vardan visuomeninės pareigos papasakokite man tai, ką noriu žinoti.

– Ką papasakoti? – Meiblė Andervud tankiai alsavo. Jos akys buvo įsmeigtos į panelės Silver veidą.

Panelė Silver kostelėjo.

– Meldžiu, nenusigąskite. Atminkite, kad aš stengiu osi jums padėti. Negaliu to padaryti, kol jūs laikote mane nežinioje. Delsti nevalia. Noriu žinoti, ar iš jūsų reikalavo tik pinigų.

Putlūs skruostai regimai sustingo, po dviem rausvom skaistalų dėmėm prasimušė blyškumas. Drebanti ranka pakilo prie gerklės.

– Kaip jūs atspėjote?

– Jūs man sakėte, kad negalite gauti pinigų. Pagalvojau, kad ta suma, kurią įstengtumėte sumokėti, šantažuotojo nesudomintų. Prisiminus jūsų vyro pareigas, man dingtelėjo, kad pinigai galėjo ir nebūti pagrindinis tikslas. Kartą jūs jau sumokėjote. Šio fakto visai užtenka jus sukompromituoti. Svarsčiau, ar antrą sykį nebuvo pareikalauta informacijos.

Ponia Andervud linktelėjo.

– Laiške buvo parašyta, kad jie nereikalaus pinigų, jei aš sutiksiu pateikti jiems kai kuriuos faktus knygai apie karinį oro laivyną.

– Ir ką jūs atsakėte?

– Nieko. Tiesiog parašiau tai, kas buvo ant nuplėštos dalies – kad neturiu pinigų jiems mokėti.

Panelė Silver pritariamai linktelėjo.

– Jūs pasielgėte labai išmintingai. Dabar, ponia Andervud, privalau paklausti, dėl ko jus šantažavo. Negaliu dirbti aklai. Turiu nustatyti šantažuotojo tapatybę. Privalote man padėti tą padaryti. Jūs žinote paslaptį. Jei man ją atskleisite, paieškos laukas susiaurės. Prašau jūsų nepamiršti, jog įvykdyta žmogžudystė, o žudikas tebėra laisvėje. Įtarimas gali kristi ant nekaltų žmonių. Jūs pati irgi ne išimtis. Meldžiu, būkite man atvira.

Ponia Andervud išsitraukė nosinaitę ir pravirko.

– Jei tik žinočiau, ką daryti...

– Verčiau man viską papasakokite.

– Tai pateks į laikraščius...

– Manau, galiu jums pažadėti, jog nepateks.

Ponia Andervud, traukdama orą, garsiai sukūkčiojo.

– Man buvo tik septyniolika, – pradėjo ji, – ir tėvas mus labai griežtai auklėjo. Motina buvo mirusi prieš dvejus metus, namus prižiūrėjo tėvo sesuo. Ji gerai darbavosi pieninėje, bet mes jos nekentėme. Ji buvo dar griežtesnė už tėvą. Mūsų ferma buvo už dešimties

mylių nuo Ledlingtono, bet aš nė karto nebuvau ten nuvykusi pasivaikščioti po parduotuves, tokia griežta ji buvo. Iš viso nebuvau buvusi parduotuvėse, išskyrus mažą krautuvėlę Penfolde, kol nenuvykau paviešėti pas savo gimines tą žiemą, kai man sukako septyniolika. Nesveikavau ir gydytojas pasakė, kad man reikia pakeisti aplinką, taigi nuvažiavau į Ledlingtoną pas Taners – mamos antros eilės pusseseres. Minė buvo kokiais metais vyresnė už mane, o Lizei buvo dvidešimt treji. Jos nusivedė mane apsipirkti. Tai buvo prieš pat Kalėdas. Aš kaip gyva nieko panašaus nebuvau regėjusi. Iš pradžių nesusigaudžiau, bet vėliau pastebėjau, kad merginos – na, atsinešė į namus pirkinių, už kuriuos nebuvo sumokėjusios. Tokios minios žmonių, visi apsiperka prieš Kalėdas, tad visai nesunku – tai kojinių pora, tai dirbtinių gėlių puokštelė, niekas nė nemirkteli. Kai aš pradėjau šį tą nutuokti, jos nė trupučio nesusigėdo, tik juokėsi ir didžiavosi savo šaunumu. – Ponia Andervud numetė nosinaitę į sterblę ir pakėlė ašarotą veidą į panelę Silver. – Nežinau, kas man užėjo, bet aš paėmiau porą kojinių. Buvo numatytas vakarėlis, o aš neturėjau kojinių, tik storas rankom megztas vilnones ir nė skatiko kišenėje. Neprisimenu, kad būčiau planavusi tą padaryti – netikiu, kad taip buvo – bet vos įsidėjau kojines į palto kišenę, budintis administratorius nustvėrė man už riešo. Net nepamenu, ką jaučiau. Norėjau mirti, bet juk nemirsi vien nuo noro. – Ji nebekūkčiojo, bet ašaros tekėjo per veidą. Balsas ir žo-

džiai buvo Meiblės Pibodi – duslus išsigandęs balsas ir paprasti žodžiai. – Jis perdavė mane policijai. Buvo teismas, tiesa, mane išteisino, nes buvau tik septyniolikos ir iki tol nebuvau niekuo prasikaltusi. Tačiau laikraštyje *Sun* pasirodė straipsnis: „Sulaikyta valstiečio duktė“, paminėtas mano vardas. Tėvas nebenorėjo manęs laikyti namuose. Išsiuntė pas savo pusseserę Eleną Sparks, kuri pietų pajūryje laikė pensioną, ir prisakė jai griežtai mane prižiūrėti. Ak Viešpatie, ji taip ir darė! Anksti keldavau, vėlai guldavau, nuo darbo rankų nejutau ir niekad – nė skatiko kišenėje. Taip praėjo šešeri metai – šešeri sunkaus darbo metai. Paskui pas mus atvažiavo Godfris, apsirgo – kažkokią karštinę buvo pasigavęs užsienyje – ir aš jį slaugiau. Tai štai, jis mane įsimylėjo ir mes susituokėm. Tai ir viskas. Tačiau kaip, jūsų manymu, būčiau turėjusi jaustis, jei kas nors būtų pasinaudojęs mano silpnumu ir nutaręs jį įskaudinti? Aš buvau vergė, uždaryta į kalėjimą, o jis mane išlaisvino. Kaip, jūsų manymu, būčiau galėjus jį įskaudinti?

Panelė Silver labai švelniai tarė:

– Ponia Andervud, neleisime skaudinti jūsų vyro. O dabar atsipeikėkite ir nusišluostykite akis, nes man reikia jūsų pagalbos. Ar seniai tai įvyko?

– Mudu laimingai vedę šešiolika metų.

– O tai nutiko dar prieš šešerius metus... – Panelė Silver susikaupusi mąstė, o ponia Andervud tuo tarpu šniurkščiojo ir šluostėsi akis. Pagaliau ji tarė:

– Prieš dvidešimt dvejus metus, štai kada. Bet Le-

dlingtone jūs viešėjote labai trumpai. Nors tai tik spėliojimai, bet vis dėlto – ar kartais jūsų pusseserės nelankė šv. Leonardo bažnyčios?

Ponia Andervud išsprogino akis.

– O taip, tikrai.

– Vikaras ten buvo reverendas Džefris Dynas?

– Taip, jisai.

– Apie dvasininko šeimą dažnai šiek tiek paliežuvaujama – parapijiečiams tai įdomu. Juk ponas Dynas turėjo dukterį?

Ponia Andervud linktelėjo.

– O taip. Lizė su Mine daug apie ją plepėdavo. Vasarą ji ištekėjo už pono Simpsono. Kuo ji buvo vardu? A, Modė – taip ir yra – Modė Milisent. Buvo dailutė, bent mes taip manėme, bet ir lengvabūdė. Sklandė gandai, neva ji persirengė savo brolio drabužiais ir mėgino iš banko pasiimti pinigų jo vardu. Ta istorija buvo nuleista juokais, bet sukėlė kalbų. Minė sakė: jei ne tėvas, ji būtų turėjusi bėdų. Lizė neprilygstama mėgdžiotoja. Galėjo apsimesti bet kuo, visi būtų patikėję.

Panelė Silver kostelėjo ir pasakė:

– Tikiu, kad galėjo.

Praėjus porai valandų, užsuko vyriausiasis inspektorius Lembas. Seržantas Ebotas turėjo jam naujienų, bet laukė, kol šefas išsikalbės.

Lembas atsismaukė skrybėlę, užsikišo nykščius už liemenės pažastų ir atsidrėbė didžiausiame Karolos Roulend krėsle.

– Ar žinote, Frenkai, – pradėjo jis, – žmogiškoji prigimtis yra – na, net nežinau, koks žodis tiktų jai apibūdinti, neturiu tokio puikaus išsilavinimo, kaip jūsų. Geriausia, ką galiu sugalvoti – kad ji nepaprastai panaši į vežimą beždžionių: niekada nežinai, ką jos iškrės.

Frenkas Ebotas prisėdo ant kito krėslo ranktūrio, nerodydamas didelio susidomėjimo.

– Kalbate apie Mondersl̨į-Smitą?

Lembas linktelėjo.

– Labai savotiška, – tęsė jis. – Jis garsėjo tvirtumu. Kitaip nebūtų pasiekęs to, ką pasiekė, juk pradėjo nuo nulio. Tokia jo reputacija. Ir ką jūs manot – tas kietuolis palūžo ir pravirko kaip vaikas, kai aš jam papasakojau apie merginos mirtį. Privertė net mane

nejaukiai pasijusti – *mane* – o aš tai jau tikrai kietas, puikiai žinote.

Frenkui Ebotui nepavyko užgniaužti šypsenos, o gal jis net ir nesistengė. Tai jį labai jaunino.

Kaip atsako sulaukė priekaištingo žvilgsnio.

– Esate nedrausmingas, štai kas. Jokios pagarbos vyresnybei. Kai aš buvau jūsų amžiaus, mane būtų šaltas prakaitas išpylęs vien nuo vyriausiojo inspektoriaus žvilgsnio.

Frenkas nusijuokė.

– Čia per daug karšta šaltam prakaitui, pone.

– Policijoje nebeliko disciplinos, – pasakė Lembas. – Pasakojau apie Monderslį-Smitą, kai mane nutraukėte.

– Ką jis pasakė, pone?

Lembas patogiau atsisėdo.

– Palūžo ir apsiverkė, kaip sakiau, o paskui išklojo visą istoriją. Žodžiu, turi žmoną, su kuria jau penkiolika metų kartu nebegyvena, bet niekad nesuko sau galvos dėl skyrybų, nes negalvojo dar kartą vesti – sakė, taip dar geriau, merginos jo nemedžioja. Staiga sutiko Karolą Roulend ir pametė galvą. Pradėjo skyrybų procesą, liepos mėnesį gavo teismo nutartį dėl ištuokos ir ketino sausio mėnesį susituokti su Karola, kai tik nutartis įsigalios. Štai dėl ko ji atsidangino į Vandelero namą ir taip tyliai gyveno – kad nepakviptų skandalu, jei karališkajam advokatui kartais šautų į galvą įsikišti. Mergina suvokė, iš kur vėjas pučia. Ji rašė jam meilius laiškus, panašius į tą, kurį radome,

ir laikėsi atokiai. Vakar vakare jis prisipažino tiesiog nebeištvėręs. Sėdęs į automobilį ir atvažiavęs čia – nei paskambino, nei ką, tiesiog prisistatė. Sakyčiau, smarkiai jos pavyduliavo. Šiaip ar taip, teigia atvažiavęs apie aštuntą valandą ir išbuvęs ne ilgiau pusvalandžio – sako, ilgiau neleidusi. Ji jam pasiūlė išgerti, pati pasivaišino taure vyno ir sausainiu, taigi šitie dalykai mums nekelia abejonių. Paskui Karola tarė jam keletą meilių žodžių ir išprašė lauk – sakė turinti rūpintis savo reputacija, nes jie būtų baisūs kvailiai, jei rizikuotų sutrikdyti skyrybas. Paklausiau, ar jie nesusibarė, jis įsiuto ir pareiškė, kad ji mylėjusi jį ne dėl pinigų, jie nė karto nebuvo susipykę... Sakė, kad paskutinis jo regėtas vaizdas – kaip ji šypsosi ir siunčia oro bučinį, jam leidžiantis liftu. Tai jį, tolstantį nuo namo pusę devintos, matė Belas.

– Manote, pone, kad jis sakė tiesą?

– Mano galva, taip. Žinoma, patvirtinančių įrodymų nėra. Galėjo kilti ginčas, jis galėjo ją nužudyti ir paskui apsimetinėti, bet aš taip nemanau. Pažvelgus iš arčiau, jis paprasčiausias vyrukas, tik be galo įsimylėjęs. Manau, sakė tiesą. Na, o kokios tavo naujienos – ar jų turi?

Frenkas Ebotas atsisėdo ir ištiesė ilgas kojas.

– Apsčiai, pone. Pirmiausia, aš valandą praleidau su Mode. Ji labai maloniai pasidalijo žiniomis. Be kita ko, pasiūlė pasidomėti Vilardais. Ponas Vilardas sekiojo paskui Karolą, o ponia Vilard tarp vakar vakaro ir šio ryto dešimtos valandos išskalbė visai naują suk-

nelę – neaišku, ką vilkėjo, kai ją apklausė Kurtisas. Gali būti, kad suknelė buvo sutepta ir kad dar galima atsekti dėmės žymes. Be to, panelė Silver primygtinai siūlo pasikapstyti po visų butų gyventojų praeitį. Iškilo aikštėn panelės Garsaid sunki finansinė padėtis. Ji visą savaitę nepirko maisto ir panašiai.

Lembas išplėtė akis.

– Netgi taip? Žinojome, kad jai riesta. Iš kurgi panelė Silver visa tai sužinojo?

– Padėjo poniai Smolet suplauti indus, pone. – Šypsnys šmėstelėjo ir dingo. – Na, o po to aš apėjau juvelyrus – gavau sąrašą iš ponios Džekson – ir jau antroje parduotuvėje atradau žiedą. Didelė parduotuvė Aukštutinėje gatvėje – Alingemo. Panelė Garsaid žiedą atnešusi pusę dešimtos ir jie jį nupirkę. Ponas Alingemas pasakė, kad ji sena jų klientė, jie net nesapnavę, jog čia gali būti kas bloga. Jie yra iš jos nupirkę ir dar kelis daiktus – porą deimantinių segių ir dailų karalienės Onos laikų arbatinuką. Jis parodė man žiedą, ant jo buvo inicialai – M.B. Prasti popieriai.

Lembas susiraukė.

– Beprotybė. Moteris turėtų būti visai be galvos, kad nueitų į parduotuvę, kur ją pažįsta, su nužudytosios žiedu. Mano supratimu, ji manė, kad mes nesužinosime apie sukeistus žiedus. Žmonės laiko policininkus bukagalviais, nesugebančiais pamatyti, kas yra po nosimis. Tai vis tie detektyviniai romanai – grynas šlamštas! Ką gi – matyt, teks mums eiti pas tą moteriškę ir ją suimti. Viskas prasidėjo dėl žiedo,

nebent ji turėtų kur kas geresnį paaiškinimą, nei man ateina į galvą.

Frenkas Ebotas pakilo.

– O gal ji paėmė žiedą, bet neturi nieko bendra su žmogžudyste. Ar pagalvojote apie tai, pone?

Lembas linktelėjo.

– Gali būti, bet aš nelabai tikiu.

– Pamenate, ką kalbėjote apie Modės talentą – kad ji pažįstanti žmones? Sakėte, kad čia ji neklysta. Tai va, anot jos, jei panelė Garsaid, labai tvarkinga ir pedantiška moteris, būtų nuplovusi kraują nuo tos statulėlės, tai būtų pastačiusi ją atgal ant židinio atbrailos, o štai ponia Vilard, būdama valyva, bet labai netvarkinga, puikiausiai galėjo ją numazgoti ir numesti ant sofos. Jei ji buvo paėmusi į rankas statulėlę, dar nenudžiūvus kraujui, tai galėjo išsitepti suknelę, o tai paaiškintų, kodėl ją skalbė.

Lembas atsistojo.

– Klausykite, Frenkai, kur jūs sukate? Juk negalėjo jie visi jos nužudyti? Man labiau patinka bylos, kuriose ne tiek daug žmogžudystės įtariamųjų. Gerai jau, gerai – mes visus pričiupsime. Ateis eilė ir poniai Vilard.

Ponia Vilard buvo įjungusi lygintuvą ir tiesė ant lyginimo lentos drėgną suknelę, tik staiga pasigirdo skambutis. Atrodo, ji nustebo išvydusi vyriausiąjį inspektorių ir seržantą Ebotą, bet nė kiek nesutriko. Ji mėgo lyginti svetainėje, nes ten dvi kėdės kaip tik buvo tinkamo aukščio lentai uždėti. Ką gi, jos manymu, abu vyrai ir anksčiau bus matę moterį lyginant, pagaliau ne apatinius ji dėlioja. Ji palydėjo juos į kambarį ir priėjo išjungti lygintuvo. Lengva tokius dalykus pamiršti, o ji nenorėjo, kad lentoje išdegtų skylė ir butas pradvoktų kaip per gaisrą. Kai ji atsitiesė, abu vyrai buvo šalia ir žiūrėjo į drėgną suknelę. Pirmą kartą ji pajuto tartum šaltų pirštų prisilietimą.

Stambus vyras, kuris buvo vyriausiasis inspektorius, atitraukė žvilgsnį nuo suknelės ir ištarė:

– Ponia Vilard, mes norėtume užduoti jums keletą klausimų.

Ji neryžtingai nusišypsojo:

– Taip?

– Regis, jūs sakėte seržantui Kurtisui, kad jūsų vy-

ras vakar vakare išėjo iš namų netrukus po septynių ir negrįžo iki šio ryto.

– Tiesa, – patvirtino ponia Vilard.

Ji stovėjo už vienos iš didžiųjų kėdžių. Ištiesė ranką ir atsirėmė į atkaltę.

– Atsiprašau už asmenišką klausimą, bet, deja, privalau jūsų paklausti, ar tai susiję su judviejų barniu.

Sekundę padelsusi, ji atsakė:

– Taip, susiję, bet dabar mes jau susitaikėm.

– Ar barnis kilo dėl panelės Roulend? – Lembas kalbėjo labai tiesiai.

Ponia Vilard visa išraudo ir neatsakė. Ji stovėjo nuščiuvusi už kėdės ir žiūrėjo į savo ranką.

Valdingu balsu Lembas tarė:

– Tuomet aš darau išvadą, kad jūs susibarėte dėl panelės Roulend. Galite mane pataisyti, jei aš neteisus.

Ponia Vilard nieko neatsakė. Stovėjo ir žiūrėjo žemyn. Jos ranka stipriai spaudė kėdės atkaltę.

– Ponia Vilard, aš negaliu versti jūsų atsakyti, tik patariu. Jei neturite ko slėpti, tai juk žinote, kad jūsų pareiga yra padėti policijai. Ar vakar vakare jūs buvote išėjusi iš savo buto ir užlipusi į Nr. 8? Ar išskalbėte tą suknelę dėl to, kad sutepėte ją būdama panelės Roulend bute?

Frenkas Ebotas pakėlė dešinę suknelės rankovę ir pasuko. Medžiaga buvo drėgnoka. Raudoni ir žali raštai kreminės spalvos fone. Spalvos buvo neblunkančios ir neišskydusios, bet rankovės išorinėje pusėje nuo riešo iki alkūnės ryškėjo rusvai raudona dėmė. Frenkas Ebotas šūktelėjo:

– Pone, pažiūrėkite!

Ponia Vilard pažvelgė viršun, o vyriausias inspektorius apačion. Sekė pauzė, po to Lembas prabilo:

– Laboratorinis tyrimas parodys, ar tai kraujo dėmė, ar ne. Ponia Vilard, gal norėtumėte ką nors pasakyti?

Ji nuėmė ranką nuo kėdės ir priėjo prie lyginimo lentos.

– Išsitepiau rankovę, kai ploviau statulėlę, – mąsliai ištarė. – Taip dėmė išplinta ant šilko. Manau, tai dėl sukrėtimo, bet buvau viską pamiršusi iki šio ryto, kai pamačiau Alfredą žiūrintį į ją. Nežinau, ką jis pagalvojo, nes buvau pernelyg pavargusi šnekėtis – pernakt nebuvau atsigulus. Tiesiog pamerkiau suknelę ir nuėjau gulti...

Lembas įsiterpė:

– Privalau jus įspėti, kad viskas, ką pasakysite, bus užrašyta ir gali būti panaudota prieš jus.

Abu vyrai žiūrėjo į ją. Ebotas išsiėmė bloknotą.

Ponia Vilard, tebežiūrėdama į dėmėtą rankovę, tęsė:

– Alfredas bus ją išgręžęs ir pakabinęs džiūti. Niekad nebūčiau pagalvojus, kad jis taip darys. Dėmės nepavyko visai pašalinti, ar ne?

Lembui atsakius „Ne“, moteris staiga pažvelgė į jį, veide šmėstelėjo lengvas malonios šypsenos šešėlis.

– Norite, kad viską jums papasakočiau, tiesa? Gal atsisėskime?

Jie susėdo – vyrai ant sofos, o ponia Vilard įsitaisė krėsle priešais juos. Dabar ji elgėsi visai laisvai ir neatrodė sutrikusi.

– Ko gero, turėjau papasakoti jums šįryt, bet jaučiausi klaikiai pavargusi. Žinoma, jums turi atrodyti keista, kad mano suknelė šitaip sutepta, bet iš tiesų tai visiškai paprasta. Matote, mes vedę dvidešimt metų ir nė vienas iš mūsų niekuomet negalvojo apie ką nors kitą. Tik staiga į viršutinį butą atsikraustė panelė Roulend, ir aš negalėjau nepastebėti, kad Alfredas ja žavisi. Nenoriu jos apkalbėti dabar, kai ji mirusi, bet ji buvo iš tų merginų, kurios neriasi iš kailio, kad tik atkreiptų vyriškio žvilgsnį. Nieko blogo čia nėra, bet vakar vakare – nėra ko apsimetinėti, ar ne? – mes dėl to apsižodžiavome, Alfredas išėjo pas brolį ir per naktį nepasirodė.

Ponia Vilard sėdėjo apsivilkusi tamsiai mėlyna suknele kreivai susegta apykakle, sutaršytais žilais plaukais, įsistebeilijusi inspektoriui į veidą atviru vaiko žvilgsniu. Rankas buvo susidėjusi į skreitą ir kalbėdama vis čiupinėjo vestuvinį žiedą. Sunku buvo įsivaizduoti moterį, mažiau panašią į žmogžudę. Ji kalbėjo toliau, tiesiai ir paprastai, su kartais išlendančiu silpnu kaimišku akcentu:

– Jis išėjo, o aš nežinojau kur. Anksčiau jis niekada nėra nieko panašaus padaręs ir aš visko prisigalvojau, kaip būna, kuomet kas nors atsitinka, o tu sėdi viena ir tik galvoji apie tai. Vis ėjau prie durų pažiūrėti, gal jis grįžta. Kvaila, žinoma, bet nė nepagalvojau apie jo brolį. Kankinausi, kad mes susibarėme ir kad galbūt jis užlipo pas ją.

Frenkas Ebotas rašė, jo šviesūs glotnūs plaukai

blizgėjo šviesoje, jam pasilenkus virš užrašų knygutės. Lembas paklausė:

– Ar jums žinoma, kad jis iš tikrųjų užlipo į panelės Roulend butą tuoj po septintos valandos?

Ji linktelėjo.

– Taip, jis man sakė. Ji iš jo pasijuokė ir pavarė šalin. Ji nežiūrėjo į jį rimtai, suprantate. Tas jį labai žeidė.

– Pas ją viešėjo sesuo, todėl jinai jį ir pavarė. Ką gi, kiek suprantu tuo metu jūs viso to nežinojote. Jis papasakojo jums vėliau?

– Taip – šį rytą, kai grįžo namo.

– Grįžkime prie praėjusios nakties. Jūs svarstėte, kur išėjo jūsų vyras...

– Taip, aš buvau siaubingai nelaiminga ir darėsi vis blogiau. Kai išmušė vienuoliktą, o Alfredas nesirodė, nebegalėjau tverti. Turėjau išsiaiškinti, ar jis pas panelę Roulend, ar ne, todėl užlipau į viršų.

– O toliau, ponia Vilard?

– Maniau, paskambinsiu į duris. Man buvo vis tiek, miega ji ar ne. Bet kai užlipau, skambinti nebuvo reikalo – durys buvo praviros.

– Ką?

Ji linktelėjo.

– Nieko tokio nepagalvojau, tik kad kas nors nerūpestingai jas uždarė ir jos neužsitrenkė. Dar pamaniau: tik ne Alfredas, jis visuomet toks skrupulingas, veikiausiai pati panelė Roulend. Man dingtelėjo, kad dabar gera proga juos užklupti, jei jisai ten, taigi pastūmiau duris ir įėjau.

– Minutėlę, ponia Vilard. Kaip jas pastūmėte – ranka?

Ji papurtė galvą.

– Ne, nemanau. Nebūčiau galėjusi. Tiesiog stumtelėjau petimi.

– Gerai, tęskite.

– Na, šviesos degė, taigi pamaniau, kad ji dar nemiega.

– Kokios šviesos?

– O, prieškambaryje ir svetainėje. Mačiau pro praviras duris. Sustojau prieškambaryje, pašaukiau: „Panele Roulend!", bet niekas neatsiliepė, tad ėjau toliau.

– Ar lietėte svetainės duris?

Ponia Vilard atrodė kiek nustebusi.

– Ne – durys buvo praviros. Tiesiog įėjau vidun ir pamačiau ją. Tai buvo klaikiausias sukrėtimas.

– Norite pasakyti, kad buvo negyva?

Su nuostaba balse ji atsakė:

– Taip, visiškai negyva, gulėjo ant grindų – manau, jūs matėte. Aš jos neliečiau, tik norėjau užčiuopti pulsą, bet vos paėmusi už riešo supratau, kad ji mirusi.

– Ponia Vilard, kodėl jūs nepuolėte šauktis pagalbos?

Sekundę ji atrodė susirūpinusi.

– Ko gero, reikėjo, bet... matyt, buvau labai sukrėsta... be to, nežinojau, kur Alfredas...

– Pamanėte, kad tai galėjo būti jo darbas?

Ji nuoširdžiai nusišypsojo.

– Oi, ne – jis negalėtų taip pasielgti, suprantate. Tai vis dėl sukrėtimo ir nežinojimo, kur jis. O jis ketvirtis

po aštuonių jau buvo pas savo brolį. Aš kaip tik neseniai paskambinau savo svainei ir viską išsiaiškinau, bet, aišku, vakar nieko nežinojau.

Lembas sėdėjo rimtas ir orus, pasidėjęs rankas ant kelių. Lempa virš jo galvos apšvietė pliktelėjusį viršugalvį ir aplinkui augančius tankius juodus plaukus. Jis tarė:

– Tęskite – papasakokite, ką darėte toliau.

Ponia Vilard pačiupinėjo savo vestuvinį žiedą.

– Na, patikrinau jos pulsą, paskui tiesiog stovėjau ir tiek. Nežinojau, ko griebtis. Nuo sukrėtimo, suprantate, matant ją tokią ir tos nežinios, kur Alfredas. Tiesiog neįstengiau blaiviai mąstyti. Niekad anksčiau nebuvau mačiusi nužudyto žmogaus – tai buvo siaubinga. Atrodė, reikia kažką daryti, bet aš nežinojau ką. Ji turėjo tokią sidabrinę statulėlę, stovėjusią ant židinio atbrailos – šokanti mergaitė – kuri dabar gulėjo ant sofos visa kruvina. Negalėjau ištverti to vaizdo. Neįmanoma žiūrėti, kaip baisiai ji sutepė užtiesalą. Nė nepajutau, kaip paėmiau ją ir nunešiau į vonios kambarį nuplauti kraujo. Ten buvo pilna karšto vandens ir aš ją gerai nušveičiau muiluotu nagų šepetėliu. Turbūt tuomet ir išsitepiau rankovę. Kraujas buvo išdžiūvęs, turėjau daug vargo, kol nuvaliau. O juk ir dubuo, ir čiaupai – viskas buvo kruvina. Visur pasidarbavau su šepetėliu ir karštu vandeniu.

– O paskui?

– Vėl padėjau statulėlę.

– Ant židinio?

– Ne – ant sofos.

– Kodėl taip pasielgėte?

Jos veide šmėstelėjo šioks toks suglumimas.

– Nežinau... radau ją ten. Ar tai svarbu?

Jis papurtė galvą.

– Tiesiog norėjau žinoti ir tiek. Sakykite, ponia Vilard – visą tą laiką, kol buvote bute, ką nors lietėte, išskyrus panelės Roulend riešą ir statulėlę?

– Nagi čiaupus, muilą, nagų šepetėlį...

– Atspaudų ant jų negalėjo likti dėl drėgmės, o jei ir buvo ant čiaupų, jūs pati juos nutrynėte. O kaip vonios kambario durys?

– Jos buvo atviros, aš prie jų nesiliečiau.

– O šviesa?

– Teko ją uždegti, bet apsižiūrėjau, kad ištepliojau jungiklį ir nuvaliau dėmę šepetėliu.

– Ar kartais, būdama vonios kambaryje, nepastebėjote panelės Roulend žiedų?

– O taip – jie gulėjo šalia praustuvės. Aš jų neliečiau.

Jie išėjo iš buto ir trumpam stabtelėjo laiptų aikštelėje. Lembas pasakė:

– Štai dar viena keista istorija.

– Manote, jinai sakė tiesą?

– Jei ne, tai ji pati sumaniausia pasakotoja, kokią esu matęs. Suprantate, viskas atitinka. Statulėlė – ką gi, šita pasakojimo vieta atrodo pakankamai natūrali. Ir kad niekur bute nerasta jos pirštų atspaudų – irgi sutampa. Kai istorija baltais siūlais siūta, kurioje nors vietoje ji visuomet išyra, bet jos pasakojimas nuoseklus. Ji arba labai protinga moteris, arba sako tiesą – o protinga ji man neatrodo. – Ir staiga jau kitokiu balsu paklausė:

– Kur panelė Silver?

– Atrodo, pas Andervudus. Sakė būsianti ten.

Lembas kažką suniurnėjo.

– Eikite ir suraskite ją! Pasiimsiu ją drauge. Jei toji Garsaid kone visą savaitę nieko nevalgė, dievaži, dar nualps mūsų akivaizdoje – geriau tegu šalia būna moteris. Pakvieskite panelę Silver – tiesiog pasakykite, kad aš noriu ją matyti. Ir pasirūpinkite uždaryti du-

ris, kai ji išeis. Tokiame name su daug butų blogiausia yra tai, kad visi spokso į priešais esančių butų duris. Paskubėkite, atveskite ją!

Jie sustojo prie panelės Garsaid durų ir paskambino. Frenkas Ebotas aiškiai girdėjo prislopintą skambučio zyzimą. Jam dingtelėjo, kad virtuvės durys tikriausiai atdaros. Paskambinus trečią ir ketvirtą kartą, garsas jam pradėjo priminti musę, zyziančią ties ištuštėjusio kambario langu. Kaip ten rašė Modės numylėtas lordas Tenisonas... „Melsva musė dainavo lange"... Mariana griovio saugomuose rūmuose... „Jis jau nebeateis", – pasakė ji".

Lembas nykščiu prispaudė skambutį ir laikė. Zyzimas netilo. Niekas nepriėjo prie durų.

Inspektorius nuleido ranką ir pro petį paliepė:

– Atveskite Belą! Jis turi šito buto raktą, tegu pasiima! Ir atkreipkite dėmesį, iš kur jis jį pasiims. Palikti raktus kaboti ant bufeto – dar šitaip negirdėjau! Aš jam sakiau, kad saugotų juos užrakintus. Tiesiog patikrinkite, ar jis manęs paklausė.

Kol laukė Eboto su Belu, panelė Silver, rimta ir susikaupusi, stovėjo šalia durų. Inspektorius stambiu petim atsirėmė į staktą, o jo veidas buvo niūrus ir griežtas.

Dvi ar trys minutės gali labai prailgti. Nuo laiptų angos patraukė šaltas skersvėjis, atnešdamas rūsio drėgmės ir miglos kvapą. Paskui pasirodė liftas, iš jo išlipo du vyriškiai – pirmiausia raktu nešinas Belas gerokai sunerimusiu veidu, kiek virpančiomis ranko-

mis: jei nepavyksta prisibelsti į butą Nr. 4, tai čia bus nutikę kas nors blogo. Panelė Garsaid niekuomet neitų iš namų vakare tokiu metu, o ypač atslenkant rūkui.

Jie atrakino duris ir įžengė į vidų.

Prieš akis buvo dvejos durys. Svetainės durys dešinėje buvo atviros, miegamojo kairėje uždarytos, bet neužsklęstos. Jie įėjo į svetainę – tuščią ir šešėliuotą. Lauke dar buvo nesutemę, bet už langų tarsi užuolaida kabanti migla praleido per mažai šviesos, kad būtų galima ką nors įžiūrėti.

Inspektorius pasuko jungiklį ir uždegė lempą palubėje. Nebuvo matyti nė ženklo arbatos padėklo, kurio čia stovėta prieš pustrečios valandos. Padėklas išneštas atgal į virtuvę, arbatinukas išplautas ir išneštas, puodelis su lėkštute švarūs ir pastatyti į vietą. Sausainiai, buvę lėkštėje, grąžinti į sandarią skardinę dėžutę. Kambaryje viskas tvarkinga ir nė gyvos dvasios.

Tačiau panelės Silver akys pastebėjo ant židinio kilimėlio vienišą trupinį. Ji parodė jį inspektoriui. Tas kiek nekantriai apsidairė.

– Trupinys? Na taip! Ir kas iš to?

Panelė Silver lengvai kostelėjo.

– Ji gėrė arbatą. Tai sausainio trupinys, todėl galima suprasti, kad čia, ant kilimėlio prie židinio, stovėjo kėdė. Ta, kur dabar prie sienos, sakyčiau.

Inspektorius nekantriai dirstelėjo į ją, kažką suniurnėjo ir per prieškambarį nuėjo prie miegamojo durų. Pasibeldęs stumtelėjo jas ir įėjo vidun, uždegdamas

šviesą. Ebotas ir panelė Silver nusekė iš paskos, tačiau senasis Belas liko prieškambaryje ir meldėsi. Tiesiog sunku suvokti, kas čia darosi – baisu, ir tiek. Padėtis buvo jam neįprasta ir jis nežinojo, ką daryti.

Šviesa nutvieskė švarų, skurdų kambarį. Gremėzdiški baldai stūksojo savo vietose. Lova su senoviškais variniais bumbulais ir virbais stovėjo priešais duris. Lovatiesė tvarkingai sulankstyta, o išblukusi dygsniuota pūkinė antklodė dengė panelę Garsaid iki juosmens. Ji gulėjo nenusirengusi, atrodė, lyg būtų giliai įmigusi; kairė ranka, sulenkta per alkūnę, ilsėjosi ant krūtinės, dešinė ištiesta palei šoną.

Lembas, suraukęs antakius, atsistojo šalia ir pašaukė ją:

– Panele Garsaid...

Jo žemas balsas sudrumstė kambario tylą, bet nesutrikdė mirtinos lovos ramybės. Staigiu judesiu jo didelė ranka palietė jos kairįjį riešą. Pirštai bandė čiuopti pulsą, bet jo neaptiko.

Jis vėl paguldė ranką, riktelėjo nurodymą Ebotui ir pradėjo dairytis aplinkui. Ant staliuko šalia lovos stovėjo stiklinė su trupučiu vandens. Greta stiklinės – mažas stiklo buteliukas su viena ar dviem baltom tabletėm.

Lembas pasilenkė perskaityti etiketės ir per petį metė panelei Silver:

– Užsienietiškos – jūs apie tai daugiau išmanote. Čia vokiškai, tiesa?

Ji irgi pasilenkė.

– Taip, vokiškai – morfijaus tabletės. Dar prieš keletą metų Vokietijoje galima buvo jų gauti.

– Gal kartais žinote, ar jai teko būti Vokietijoje?

– Taip. Man regis, ji gana daug keliavo. Apie tai jums galės papasakoti ponia Leming. Jų santykiai buvo bičiuliški.

Nutrūkus pokalbiui, pasidarė taip tylu, jog iš gretimo kambario juos pasiekė Frenko Eboto balsas – ne žodžiai, bet vien ramus, neskubrus balsas, telefonu kalbantis su Skotlend Jardu.

Po minutės Lembas pasakė:

– Netrukus atvyks policijos seržantas, bet jam čia nėr ko veikti – ji mirusi. Ką gi, panele Silver, štai mūsų byla ir baigėsi.

– Jūs taip manote?

Jis trūktelėjo stambų petį.

– O ką čia daugiau sugalvosi? Viskas vyko kaip aš sakiau, ir štai įrodymas. Ji atsidūrė sunkioje finansinėje padėtyje, nežinojo, kur gauti pinigų ir nuėjo į butą Nr. 8, kai manė, kad panelės Roulend nėra namie. Pamenate, ji matė, kaip toji su seserim leidosi liftu. Tai ir nulipo į rūsį rakto, kurį tas senas kvailys Belas laikė pakabintą visiems prieinamoje vietoje. Panelė Krein matė ją grįžtančią.

Iš lėto, nenorom panelė Silver pratarė:

– Ponia Smolet sako, kad ponia Leming tris kartus bandė prisiskambinti panelei Garsaid – be dvidešimt penkių minučių devintą ir vėliau, maždaug po ketvirčio valandos.

Lembas linktelėjo.

– Štai matote – tuomet ji nuėjo į butą Nr. 8. Nebesiaiškinsime, kas ten įvyko, bet mums žinoma, jog panelė Roulend grįžo į namus pusę aštuonių, palydėjusi seserį. Ji užklumpa panelę Garsaid, susikivirčija, ši pasisuka eiti prie telefono ir skambinti policijai, o panelė Garsaid stveria nuo židinio atbrailos statulėlę ir smogia jai. Po to skuba kuo greičiau išeiti. Numeta žmogžudystės įrankį ant sofos, sukeičia žiedus – būdama įsitikinusi, kad niekas jų neatpažins – ir sprunka, palikusi praviras duris – arba iš panikos, arba iš gudrumo, nes suvokia, kad dėl atdarų durų įtarti bus galima bet ką. O šįryt kaip niekur nieko išeina iš namų ir parduoda žiedą. Nežinau, kada ji pradėjo suvokti, jog nepavyko paslėpti galų. Ir ponia Džekson, ir ponia Smolet tvirtina, jog panelės Roulend vonios kambaryje rastas ne jos žiedas. Ponia Smolet atpažino, kad žiedas priklauso panelei Garsaid. Na, šita moteriškė plepėtų net ir užkimšta gerkle. Manau, ji kam nors prasitarė, ir štai kas iš to išėjo. Panelė Garsaid kuo puikiausiai suprato, jog mums sužinojus apie žiedų sukeitimą jai nebeliko jokių šansų. Aiškesnės bylos nėra ko ir norėti.

Smulkus, taisyklingas panelės Silver veidas buvo itin rimtas. Tylutėliai kostelėjusi, ji paklausė:

– O jums nekilo mintis, kad ją galėjo nužudyti?

Lembas įsispoksojo į ją.

– Ne, nekilo, – šiurkštokai atkirto.

– Ar nenorėtumėt pagalvoti apie tai, inspektoriau? Raginčiau jus tai apmąstyti.

Jis suraukė antakius, atsakydamas į jos rimtą žvilgsnį.

– Kodėl?

Ji prašneko lygiu, ramiu balsu, tonas buvo tvirtas ir drauge pagarbus.

– Man neatrodo, kad svarbiausią šios bylos faktą galima paaiškinti jūsų iškelta teorija, inspektoriau. Visą laiką man atrodė, kad šio reikalo ašis – ne apiplėšimas, o šantažas. Jūsų teorija apie tai nė neužsimena. Ponia Andervud buvo šantažuojama.

Lembas linktelėjo:

– Taip, ją šantažavo Karola Roulend.

Panelė Silver žvilgtelėjo į jį.

– Aš nesu tuo įsitikinusi.

– Taigi ji turėjo ponios Andervud laišką. Radome jį jos rankinėje.

– Ir ji leido poniai Andervud jį pamatyti pirmadienį vakare, lošiant bridžą pas Vilardus. Mano galva, vien dėl to neįtikėtina, kad šantažavo pati panelė Roulend. Reikia žvelgti giliau. Jei ji būtų šantažavusi ponią Andervud, tai būtų kiek įmanydama stengusis tai nuslėpti, o ji nerūpestingai nešiojosi laišką rankinėje ir nė nemanė jo slėpti. Tai paaiškintų jos polinkį į piktdžiugą, kuris vertė ją suvesti senas sąskaitas su majoru Ermiteidžu, apsimetant jo žmona. Ji puikiai suprato, kad šis pareiškimas tesukels keletą valandų trunkantį susierzinimą, bet jai vis tiek atrodė verta

pamėginti. Lygiai taip pat jai tikriausiai buvo smagu išmušti iš vėžių ponią Andervud, anksčiau gana aiškiai leidusią suprasti, kad nenori su ja jokios artimesnės pažinties.

Lembas geraširdiškai nusišypsojo.

– Panele Silver, jums reikėtų parašyti kokį nors detektyvinį romaną. Aš esu paprastas policininkas ir pasitenkinu faktais. Ponia Andervud parašė laišką, atsakydama šantažuotojui, tas laiškas rastas panelės Roulend rankinėje. Man to užtenka, manau, užteks ir prisiekusiesiems. Žinote, kur jūsų ir visų mėgėjų bėda? Niekaip negalite patikėti paprastos bylos paprastais faktais – jums jie per prasti. Jums reikia apnarplioti bylą visokiomis gudrybėms, tik tada nusiraminate.

Panelė Silver mandagiai šyptelėjo.

– Gal jūs ir teisus, inspektoriau. Aš taip nemanau, bet nenorėčiau pasirodyti nedėkinga už jūsų parodytą paslaugumą bei pagalbą, kurią man suteikėte. Mane ši byla ne itin džiugina. Jei dar truputį pakentėsite, aš nuraminsiu savo sąžinę ir išdėstysiu man kilusius įtarimus. Negaliu pateikti jokių įrodymų. Tik prašau jūsų pasvarstyti, ar kartais panelė Garsaid nebuvo pašalinta, nes asmuo, kurio gyvybei ir laisvei iškilo grėsmė, bus susigaudęs, kad ji buvo atsidūrusi pernelyg arti žmogžudystės, todėl palikti ją gyvą pavojinga. – Nė kiek nestabtelėjusi ir nepakeitusi tono, ji kalbėjo toliau: – Ar pamenate ponios Simpson bylą?

Lembas iš lėto atsisuko. Kažką suniurnėjęs atsakė:

– Ir kaip galėčiau neprisiminti!

– Ji buvo, kiek atsimenu, Grifo mokinė. Jų specializacija – politinio pobūdžio šantažas, ar ne?

– Kiek žinau, taip. Tą bylą tyrė Užsienio reikalų ministerija – policija beveik nesikišo. Ta ponios Deni byla... ji apsimetė mediumu, pasivadino...

– Asfodele, – pasakė panelė Silver. – Kita byla buvo susijusi su asmens tapatybės klastojimu. Galų gale ją sulaikė dėl panelės Speding nužudymo, bet byla teismo taip ir nepasiekė. Atrodo, ji paspruko.

Lembas linktelėjo.

– Buvo inscenizuota avarija. Kalėjimo furgono vairuotojas žuvo. Modė Milisent dingo.

Panelė Silver suraukė antakius nelyginant mokytoja klasėje.

– Manau, turėtume vadinti ją ponia Simpson. Modės vardą šitaip gražiai yra įamžinęs velionis lordas Tenisonas.

Lembas pats nepajuto, kaip ėmė atsiprašinėti.

– O taip, panele Silver, žinoma, ponia Simpson būtų teisingiau. Bet iš kur jūs tiek daug apie ją žinote? Bylos, į kurias ji buvo įsipainiojusi, ne itin keltos į viešumą. Daugiausia užgniaužtos.

Panelė Silver santūriai susijuokė.

– Man teko daug girdėti apie Ledlingtoną. Ponios Simpson tėvas buvo tenykštės šv. Leonardo bažnyčios vikaras. Neabejoju, labai garbingas žmogus. Tuoj po Speding bylos turėjau malonumo pas savo draugus

Morėjus susipažinti su pulkininku Garetu iš Užsienio žvalgybos. Išgirdęs, kad aš žinau ponios Simpson istoriją, jis man dar daug apie ją papasakojo. Regis, jos pėdsakų taip ir nepavyko aptikti.

– Nieko daugiau apie tai negirdėjau. Bus praėję jau kokie treji metai.

– Ar niekad neįtarėte, kad ji galėjo būti pagrindinė veikėja Meifero byloje?

Jis papurtė galvą.

– Jūs pernelyg viską komplikuojate. Šantažuotojai – tai eiliniai purvini žmogeliai, nėra reikalo čia velti ponios Simpson. Veikiausiai jos nė gyvos nebėra.

Panelė Silver santūriai pastebėjo:

– Bet jūs sutinkate, kad ji buvo labai pavojinga moteris.

– Nėra ko nė abejoti.

– Aš sakiau, kad negaliu pateikti jums jokių įrodymų, bet vieną vis dėlto turiu. Štai jis – šią popietę panelę Garsaid aplankė viešnia.

Jis sukluso.

– Iš kur jūs žinote?

– Ponia Andervud matė, kaip ji išėjo. Tai buvo tuoj po pusės penkių, ji dairėsi, ar aš jau ateinu gerti arbatos.

– Kas ji tokia? – paklausė Lembas.

– Nepažįstama moteris. Ponia Andervud niekada nebuvo jos anksčiau mačiusi, o ir tąsyk matė tik akimirką – šviesūs plaukai iki pečių, elegantiška juoda suknelė ir skrybėlaitė, akiniai plonais raginiais rėme-

liais, lengvos pirštinaitės, labai plonos kojinės ir elegantiški juodi bateliai.

Lembas leido sau nusijuokti.

– Per tą akimirką ji sugebėjo labai daug pamatyti!

– Sakyčiau, ne daugiau už bet kurią kitą moterį.

– Ką gi, jūsų viršus. Tai ką jūs manote apie tą lankytoją? Mes, žinoma, ją surasime. Ji turėtų būti paskutinė, mačiusi panelę Garsaid gyvą. Bet ar ji gali būti reikšminga mūsų byloje? Na, juk nenorite pasakyti, kad ji – tai liūdnai pagarsėjusi ponia Simpson?

Panelė Silver kostelėjo.

– Daryti prielaidas ne mano sritis. Tačiau turėtumėte sutikti, jog jei ponia Simpson būtų įsipainiojusi į šitą reikalą, ji nedvejodama pašalintų bet kurį asmenį, kurio parodymai galėtų kelti pavojų.

Lembas geraširdiškai šypsojosi.

– Panele Silver, jums reikia pailsėti. Jūs pertempiate savo nervus, o mes negalime to leisti. Geri žmonės nesimėto, žinote.

Panelė Silver nuleido jo žodžius negirdomis. Ji priėjo arčiau ir uždėjo plaštaką jam ant rankos.

– Inspektoriau, gal paliksite čia nakčiai pareigūną? Mane kankina bloga nuojauta dėl vienos ponios Andervud buto gyventojos saugumo. Aš pati rasiu dingstį šiąnakt čia nakvoti, bet būčiau labai dėkinga, jei ir jūs lieptumėte vienam iš savo žmonių budėti prieškambaryje.

Lembas surimtėjo.

– Galėčiau pastatyti sargybinį laiptų aikštelėje. O į butą budėtoją paskirti galiu tik pareiškęs kaltinimus arba gavęs ponios Andervud sutikimą.

Sekundę pasvarsčiusi, panelė Silver tarė:

– Pakaks ir laiptinės, inspektoriau.

– O jūs eikite ir gerai pailsėkite, – patarė inspektorius Lembas.

Užuot paklausiusi malonaus, nors ir kiek globėjiško inspektoriaus patarimo, panelė Silver apsivilko apsiaustą, užsidėjo skrybėlę ir guviai nužingsniavo iki kampo, kur įsėdo į autobusą, važiuojantį į miestą.

Dar buvo nesutemę, kai ji išlipo Aukštutinėje gatvėje. Paklaususi kelių praeivių ir maždaug penkias minutes paėjusi pėsčiomis ji pasiekė savo tikslą – nedidelę senamadę juvelyrinių dirbinių krautuvėlę su išblukusiomis aukso raidėmis užrašyta Džeksono pavarde. Žaliuzės buvo pakeltos. Ponia Silver susirado privatų įėjimą ir paskambino. Po kelių akimirkų duris atidarė ponia Džekson. Panelė Silver nieko nelaukdama prabilo:

– Ar galiu užeiti? Mes šįryt buvome susitikę jūsų sesers bute Vandelero name. Aš vadinuosi Silver – panelė Modė Silver. Man labai reikia su jumis pasikalbėti.

Sakydama tai, ji jau buvo ant slenksčio.

Ponia Džekson neatrodė svetingai nusiteikusi, tačiau uždarė duris ir nuvedė viešnią tamsia perėja į užpakalinę namo dalį. Jaukioje senamadėje svetai-

nėje degė šviesa, raudonos aksomo užuolaidos buvo užtrauktos, viduje stovėjo stalas su kėdėmis aplinkui, dar ašutinė sofa raižyta atkalte, pianinas, židinio atbraila gausiai nustatyta fotografijomis. Šviesoje Ela Džekson atrodė išblyškusi ir pavargusi, bespalviai plaukai išsidraikę: visa išvaizda nedviprasmiškai bylojo, kad moteris netikėtai užklupta. Po gerokos pauzės ji pagaliau tarė:

– Sėskitės.

Panelė Silver paėmė pasiūlytą kėdę. Išsitraukusi ją iš po stalo, atsisėdo. Poniai Džekson pasekus jos pavyzdžiu, ji pradėjo:

– Turiu jūsų nuolankiausiai atsiprašyti už šitokį įsibrovimą. Jūs labai maloni, kad sutikote mane išklausyti. Prašau patikėti, kad tikrai nebūčiau jūsų varginusi, jei reikalas nebūtų toks neatidėliotinas. – Kiek patylėjusi, ji tęsė pačiu rimčiausiu tonu: – Vandelero name mirė dar vienas žmogus.

Ela Džekson krūptelėjo.

– Ak, kaip siaubinga!

– Taip, siaubinga. Tai panelė Garsaid. Ją rado negyvą jos bute. Šįryt ji pardavė jūsų sesers žiedą, o vakare ją rado nebegyvą. Policija jos mirtį aiškina savižudybe. Jie mano, kad ji nužudė jūsų seserį. Aš nepritariu jų požiūriui. Laikausi nuomonės, kad ji buvo nužudyta dėl tos pačios priežasties, kaip ir jūsų sesuo – nes per daug žinojo, ar bent jau taip manė žudikas, kuris nusprendė nerizikuoti. Aš neneigiu, kad ji sukeitė savo žiedą netikro deimanto akimi su jūsų sesers žie-

du, kurio deimantas buvo vertingas, bet manau, kad žmogžudystės metu ji greta atsidūrė atsitiktinai ir yra niekuo dėta.

Ponios Džekson nenoras bendrauti dingo. Jos akys įsmigo į panelės Silver veidą. Ji pakėlė ranką ir atmetė išsipešusią plaukų sruogą, bet nekalbėjo, tik lingavo galvą veik nepastebimo pritarimo ženklan.

Panelė Silver tęsė:

– Matau, kad jūs linkusi sutikti su manim. Labai dėl to džiaugiuosi, nes man reikia jūsų pagalbos. Žudikas – gudrus ir pavojingas asmuo, jis vis dar laisvėje. Reikalas nepaprastai rimtas, todėl prireiks ypatingo apdairumo, kad išvengtume dar daugiau mirčių.

– O! – protestuodama iškvėpė Ela Džekson.

Panelė Silver papurtė galvą.

– Aš neperdedu. Esu labai rimtai susirūpinusi. Vyriausiasis inspektorius Lembas yra sumanus ir doras žmogus, aš jį gerbiu, bet negaliu palaužti jo įsitikinimo, jog panelė Garsaid nusižudė ir ta savižudybė užbaigė tyrimą. Jei noriu išjudinti tą jo įsitikinimą, privalau pateikti įrodymų. Rytoj turėsiu tam tikros informacijos ir viliuosi sykiu gauti kai kurių įrodymų. O tuo tarpu man padėti galite jūs. Ar sutinkate?

Ela Džekson atsakė:

– Taip, sutinku.

Panelė Silver nušvito.

– Be galo malonu. Pasistengsiu jūsų ilgai negaišinti. Turiu jums užduoti vieną klausimą, tikiuosi, kad

galėsite į jį atsakyti. Ar jūsų sesuo pasakodavo jums apie savo reikalus?

– Tik apie kai kuriuos. Visko man nesakydavo.

– Ar sakė, kad ją šantažavo?

Ela Džekson skubiai, negiliai įtraukė oro.

– Kaip jūs sužinojote?

– Tame name buvo šantažuojamas dar vienas asmuo. Panelė Roulend turėjo laišką, kurį tas žmogus buvo parašęs šantažuotojui. Policija vertina tai kaip įrodymą, jog jūsų sesuo pati buvo šantažuotoja, bet iš fakto, kad ji nerūpestingai nešiojosi tą laišką rankinėje ir leido parašiusiajam jį pamatyti, aš darau išvadą, kad pagrindinė veikėja buvo ne ji. Manau, ji tik norėjo paerzinti laiško autorę. Ėmiau svarstyti, ar ji pati nebuvo šantažuojama ir ar nenustvėrė to laiško kaip įkalčio prieš šantažuotoją. Jei ji pažinojo pastarąjį, gal tai ir yra motyvas ją nužudyti. Tai kaip, ponia Džekson – ar padėsite man?

Ela Džekson palinko į priekį.

– Ją tikrai šantažavo – ji man pasakojo, o ir atsikraustė čia dėl to, kad manė aptikusi šantažuotojo pėdsakus. Jos manymu, tai vienas iš Vandelero gyventojų – štai kodėl ji išsinuomojo tą butą. Žinoma, butas tiko ir kitais atžvilgiais – nuošalus, ramus, be to, sesuo norėjo būti arčiau manęs, bet pagrindinė priežastis buvo šita. Ji pažinojo vieną merginą iš miuzikholo laikų – ta mergaitė buvo akrobatė, bet po nelaimingo atsitikimo nebegalėjo toliau dirbti. Kerė įkalbėjo ją pasisamdyti poniai Andervud, apsigyventi

bute Nr. 3 ir truputį jai padėti. Paskutinį kartą apie tai kalbėdama ji sakė, kad joms puikiai sekasi ir kad netrukus kai kas labai nustebs.

– Ji jums nepasakė, kas?

Ela papurtė galvą.

– Aš jos neklausiau. Teisybę pasakius, panele Silver, nenorėjau nieko apie tai girdėti. Bet ji įsikalė į galvą nugalėsianti priešą jo paties ginklu – gausianti kai ką, kas išmuš šantažuotoją iš vėžių ir privers liautis mėginus ją šantažuoti. Aš nenorėjau nieko net girdėti. Man tai atrodė labai pavojinga, taip jai ir pasakiau.

– Jūs buvote teisi. Ji mėgino šantažuoti šantažuotoją ir susilaukė blogiausių pasekmių. Tai buvo neišvengiama. Susidūrė su pavojingu, prityrusiu nusikaltėliu. Jis vis dar ieškomas. Ar ji neprasitarė, kas tas asmuo?

Ela papurtė galvą.

– Net įvardžio? Ar yra kada pasakiusi *jis* arba *ji*?

Ela vėl papurtė galvą.

– Ne, ji visada sakydavo *jie*. „Jie mano, kad gali daryti tą ar aną, bet aš jiems parodysiu“ – na žinote, kaip paprastai šnekama. Niekas nepaiso gramatikos, tiesiog taip visi sako.

Panelė Silver atsainiai linktelėjo. Ji atrodė susimąsčiusi. Po kiek laiko paklausė:

– Ponia Džekson, ar galite man pasakyti, dėl ko šantažavo jūsų seserį?

Ela krūptelėjo, paraudo ir atsakė:

– Ak, na ką gi, tikriausiai dabar tai nebeturi reikšmės. Jūs neimsite to į galvą, tiesa? Vargšė Kerė, tai buvo ne jos kaltė – ji manė, kad jis miręs.

– Dvivyrystė? – paklausė panelė Silver.

Ela vėl išraudo.

– Ji manė, kad jis miręs. Ištekėjo už jo būdama dar visai vaikas, kai pabėgo iš namų. Jie kartu vaidino miuzikhole. Jis buvo siaubingas tipas. Na, o galiausiai paspruko su kita ir ji nugirdo, kad jo nebėr gyvo. Mano nuomone, reikėjo įsitikinti, kad tai tiesa, bet sesuo nepanoro vargintis. Tik po to, kai ji ištekėjo už Džeko Ermiteidžo ir jis žuvo, prasidėjo šantažas. Kartą ar du ji sumokėjo, nes bijojo, kad sužinojęs apie tai majoras Ermiteidžas nutrauks išmokas, be to, jau draugavo su ponu, už kurio ruošėsi tekėti – su Mondersliu-Smitu – ir nenorėjo, kad jis sužinotų. Jis iš tų vyrų, kurie mano, kad jei mergina daili, tai jau ir tobula. Man vis atrodė, kad po vedybų su Kere jo laukia nemenkas sukrėtimas. Bet, kaip matote, iš to nieko neišėjo, tiesiog dabar žinote, ką ji nuo jo slėpė.

– Taip, iš tiesų, – atitarė panelė Silver. Ji manė, kad Ela Džekson – labai nuovoki moteris. Žinoma, ji mylėjo seserį, bet aiškiai matė jos ydas. Kostelėjusi ji pasiteiravo:

– Ar iš jos visą laiką reikalavo pinigų, ar tik pradžioje?

Ponia Džekson pažvelgė nustebusi.

– Pinigų ji ne kažin kiek turėjo.

– Bet turėjo vertingų brangenybių.

– Na, beveik visos jos dovanotos pono Monderslio-Smito, išskyrus žiedą su deimantu – tą dovanojo Džekas Ermiteidžas. Ponas Smitas būtų pastebėjęs, jei ji nebūtų nešiojusi jo dovanų. Be to, ji žiūrėjo į brangenybes kaip į tam tikras atsargas juodai dienai.

– Vadinasi, iš jos buvo tikimasi ne pinigų?

Vis dar nustebusi Ela patvirtino:

– Ne, ne pinigų.

– Man regis, galiu spėti, ko jiems reikėjo. Ponas Monderslis-Smitas yra žymus laivininkystės magnatas. Vadinasi, iš jūsų sesers norėta vertingos informacijos.

Ela linktelėjo.

– Žinoma. Todėl ji ir užsispyrė. Kerė buvo mano sesuo, niekas jos nepažinojo geriau už mane. Taip, ji prisivirė košės ir man tai nepatiko – neapsimetinėsiu – bet šitokio dalyko nebūtų padariusi, juo labiau vykstant karui. Todėl atkakliai siekė sužinoti, kas viskam vadovauja, ir suvesti su jais sąskaitas.

– Labai pavojingas sumanymas, – rimtai pastebėjo panelė Silver.

Naktis praėjo ramiai. Jaunas konsteblis vienišas budėjo aikštelėje tarp trečio ir ketvirto butų. Panelė Silver pasiliko bute Nr. 3. Jai buvo paklotas guolis ant svetainės sofos, bet jinai juo nepasinaudojo. Kai namiškiai išsivaikščiojo gulti ir sumigo, ji nusinešė kėdę į virtuvę ir sėdėjo ten visą naktį, plačiai atidariusi duris į prieškambarį. Kartais prieidavo prie lango ir pažvelgdavo į lauką, pakėlusi rėmą, kad galėtų matyti, kas darosi tiesiai priešais langus. Mažo Aivės miegamojo langas buvo taip arti, kad būtų galėjusi pasiekti ir atbrailą, einančią po langais aplink visą namą. Kiekviename aukšte buvo toks pat iškilumas. Ji svarstė, ar dažnai Aivė Lord juo vaikščioja. Norėjo būti visiškai tikra, kad šią naktį juo nepraeis nei ji, nei kas nors kitas. Naktis slinko lėtai.

Vos išaušus ji išsimaudė vonioje – karšto vandens tiekimas šiame name išties buvo vertas didžiausio pagyrimo. Apsirengė kaip eidama į lauką, išgėrė puodelį kakavos, pavalgė duonos su pienu, užėjo į ponios Andervud kambarį perspėti, kad išeina kelioms valandoms ir nelauks arbatos, nors tikisi tam laikui grįžti.

Po to nusileido laiptais, linksmai palinkėjo Belui labo ryto ir ėmėsi savo užduoties.

Vienas po kito Vandelero namo gyventojai nubudo ir pradėjo rūpintis savais reikalais. Ponia Smolet, atėjusi šveisti laiptų, labai susijaudino išgirdusi apie vargšės panelės Garsaid savižudybę ir turėjo ieškoti paguodos pas svetingąją, visada pasiruošusią padėti panelę Krein. Buvo ištraukti tokie mieli stiprinamieji vaistai. Liežuvavimui ir šiurpiems spėliojimams nebuvo galo. Kažin, ar ponia Smolet yra kada nors taip mėgavusis nelaime. Laiptų ji ėmėsi labai negreit. Dar nebuvo spėjusi palypėti aukščiau ponios Andervud laiptų aikštelės, kai atlėkusi panelė Leming paskambino prie durų ir ją įleido į vidų panelė Midė Andervud, kuri, regis, jos laukė.

– Atėjo apsivilkusi tom savo senom violetinėm drapanom, žinote, tom pačiom, kurias diena iš dienos vilkėdavo, kol jau bloga būdavo į jas žiūrėti. O panelė Midė ją pabučiuoja, tada jos įeina vidun ir uždaro duris. Bet aš nespėjau nė pusės darbo padaryti, o ji ir vėl išėjo. Na, panele Krein, duodu jums žodį – taip apstulbau, kad paleidau iš rankų šepetį. Vos galėjau ją pažinti, jūs irgi būtumėte nepažinus. Tikrai dailiai apsirengusi – toks smėlio spalvos tvidas su oranžiniais taškeliais ir prie jo priderintas džemperis. Atjaunėjusi dešimčia metų, tikra teisybė.

Panelė Krein gėrė vienuoliktos valandos arbatą ir klausėsi itin susidomėjusi.

– Kaip keista, iš tikrųjų.

– O dar štai kas, – pasakojo ponia Smolet, – visi jos daiktai nauji – batai, kojinės, skrybėlė, pirštinės, naujutėlaitė rankinė. Nuostabu, ką gali drabužiai. Nebūtumėt jai davę nė trisdešimties. „Na, – sakau aš sau, – kad tik neišgriūčiau iš koto!“ Žinokite, ji neleido man nė prasižioti, o būčiau kai ką pasakius. Nulėkė kaip akis išdegus, dar nemačiau, kad kas taip greitai lakstytų.

Prieš pat pirmą valandą panelė Silver telefonu paskambino vyriausiajam inspektoriui Lembui į Skotlend Jardą. Išgirdęs pažįstamą balsą ir negarsų dvejojantį kostelėjimą, jis nejuokais suirzo. Apskritai moteris jis labai gerbė, bet vieną dalyką buvo tvirtai įsikalęs į galvą ir nenorėjo girdėti jokių prieštaravimų: jos niekad nežino, kada sustoti. Ne tik paskutinis žodis turi būti jų – ne, jos nori visų žodžių ir viso laiko. Nors balsas buvo nepriekaištingai mandagus, inspektorius aiškiai leido suprasti panelei Silver, kad ši piktnaudžiaujanti jo kantrybe.

Žvaliu, dalykišku balsu ji išbėrė:

– Vakar vakare aš jums sakiau, kad negaliu pateikti jokio įrodymo. Dabar kai ką turiu. Būčiau laiminga, galėdama tai su jumis aptarti. Mano traukinys atvyksta pusę keturių. Galiu būti pas jus ketvirtą. Man būtų geriau pasimatyti su jumis Jarde.

Lembas atsikrenkštė.

– Bet, panele Silver...

– Reikalas skubus, inspektoriau. Aš jūsų tuščiai negaišinsiu. Ar galime susitarti ketvirtai valandai?

– Labai gerai, – atsakė jis ir pasiteiravo: – Kur jūs esate – iš kur skambinate?

– Tonbridž Velse, – pasakė panelė Silver ir padėjo ragelį.

Šiek tiek po keturių ji sėdėjo jo kabinete, tvarkinga, apsirengusi senamadišku juodos gelumbės paltu su išblukusia kailine apykakle, užsidėjusi fetro skrybėlaitę su kairiajame šone prisegta puokštele našlaičių. Ji buvo išblyškusi ir atrodė pavargusi, bet nepraradusi pagarbaus atkaklumo, privertusio Lembą tikėtis blogiausio. Kiek jis apskritai pažinojo moteris, ji vis tiek mėgins siekti savo ir galbūt jam teks sudrausti ją šiurkščiau negu ji pratusi girdėti.

Ji pradėjo pasakoti apie savo pokalbius su Aive Lord, ponia Andervud ir Ela Džekson, po to išklojo viską apie savo apsilankymą Tonbridž Velse.

Lembas jau nebeširdo. Jis svarstė, kokia būtų sėkmė, jei panelės Silver surinkti įrodymai pasirodytų esą tikri ir padėtų jam pričiupti tokią pagarsėjusią nusikaltėlę. Jam ėmė atrodyti, kad jos kalbos turi pagrindo. Kita vertus, jei ji klysta – na, niekas netrokšta atsidurti kvailio vietoje, – jis neketino leistis kvailinamas. Panelė Silver siūlo planą – eilinę kvailystę, kurias taip mėgsta moterys. Jam pačiam tas planas buvo ne prie širdies, bet šiuo atveju, neatmetant galimybės, kad visas reikalas gali būti nieko nevertas – na ką gi, gal ji ir nesvaičioja – tuo jis ir pasitenkins.

Panelė Silver kalbėjo:

– ...visų namo gyventojų susirinkimą bute Nr. 8 –

mano nuomone, tai būtų pati tinkamiausia vieta. Esu įsitikinusi ir tikiuosi įrodyti, jog žmogžudys turėjo susitikti su panele Roulend ir buvo įsileistas pro svetainės langą, prieš tai užlipęs gaisrininkų kopėčiomis. Aš tikiuosi, kad išgąsdintas ir užspeistas į kampą jis bandys pasprukti tuo pačiu keliu. Garantijos nėra, bet, turint omeny to asmens charakterį, galimybė, kad toks bandymas bus, yra labai didelė. Langą, žinoma, reikės palikti atvirą – bet kai susirinks daug žmonių, tai atrodys visai natūralu. Mums susirinkus, jūs galėsite pradėti paieškas ten, kur nurodžiau. Jei mano nupasakoti daiktai bus surasti ten, kur aš tikiuosi juos rasti, jūs gausite iš anksto sutartą žinią. Reikės labai pasistengti, kad niekam nekiltų įtarimų. Mes susidūrėme su labai klastingu nusikaltėliu.

Lembas pakėlė ranką ir vėl nuleido. Ji užkliudė priešais stovintį biuvarą ir plunksną, kuri nusirito į stalo vidurį.

– Jūs atrodote įsitikinusi, kad tie daiktai bus surasti.

Panelė Silver palenkė galvą.

– Aš ir esu įsitikinusi, – pasakė ji.

Po vieną, po du Vandelero namo gyventojai ėjo iš savo butų ir kėlėsi liftu arba lipo laiptais į viršutinį aukštą, kur ant plačiai atvertų aštuntojo buto durų slenksčio jų laukė seržantas Ebotas, pasiruošęs palydėti į vidų.

Ponia Andervud įlipo į liftą, kuriame jau buvo abi Lemings, o Midė ir Gilis pasirinko laiptus. Midė, pakėlusi veidą į Gilį ir žvelgdama patamsėjusiomis pilkomis akimis, tyliai tarė jam į ausį:

– Niekaip negaliu suprasti Agnesės. Ar ne keisti tie žmonės? Iki šiol ji buvo vargšė bevalė vergė, aš viriau iš piktumo, kad motina šitaip ją trypia. Ji atrodė išvis neturinti savo gyvenimo, tik tarnavo kitiems. O dabar viskas pasikeitė. Ji taip įsitraukusi į savo gyvenimo pokyčius, jog beveik nė nepastebi name įvykusios žmogžudystės ir savižudybės.

Gilis nusijuokė.

– Tai dabar aš turėčiau užduoti klausimą – kokie tie jos gyvenimo pokyčiai?

– Palauk ir pamatysi, – pasakė Midė. Įsikibusi jam į parankę, pritildė balsą iki šnabždesio: – Gili, kas čia apskritai darosi? Man visa tai nelabai patinka. Kodėl

mums visiems reikia eiti į Karolos butą? Ką tau sakė panelė Silver, kai pasivėdėjo į šalį pasikalbėti? Ar nutiks kas baisaus?

– Atrodo, panelė Silver taip mano, – gana keistu balsu atsakė Gilis.

– Oi, tikiuosi, kad ne!

– Aš nežinau... – Jis pasilenkė ir pabučiavo merginos skruostą. – Ša, nė žodžio! – tai pasakęs, apsikabino ją, ragindamas eiti greičiau. Niekas nebūtų galėjęs nugirsti jų pašnekesio, viskas įvyko greitai ir tyliai.

Juodu įėjo į Karolos Roulend svetainę ir pamatė, kad baldai perstumdyti ir sustatyti kitaip. Rašomasis stalas buvo pristumtas prie dešinės sienos, prie jo sėdėjo vyriausiasis inspektorius Lembas – nugara į stalą, tarsi iki paskutinės akimirkos būtų kažką rašęs, o po to atsigręžęs veidu į langą. Tarp jo ir durų stovėjo trys kėdės, kurias buvo užėmę ponas ir ponia Vilardai bei ponas Dreikas, pastarasis arčiausiai durų. Iš kitos Lembo pusės viena kėdė buvo laisva, toliau sėdėjo ponia Leming, Agnesė ir ponia Andervud. Sofa buvo pristumta prie židinio ir pastatyta atkalte į jį. Kažkas buvo uždengęs dėmę visai nederančiu languotu pledu, ant sofos oriai sėdėjo panelė Silver ir panelė Krein, pirmoji vis dar vilkinti lauko drabužiais, antroji įprastom nuobodžiom drapanom – lietpalčiu ir sena fetro skrybėle. Abi damos mūvėjo vilnones kojines ir avėjo praktiškus žemakulnius batus. Už sofos stovėjo kita tuščia kėdė, sidabrinė šokėja vėl padėta ant židinio atbrailos, bet Gilio Ermiteidžo nuotrau-

kos nebebuvo matyti. Vakaras buvo šiltas ir tvankus, abu langai atidaryti, apatiniai rėmai pakelti kiek įmanoma aukščiau. Pusė septynių, lauke dar šviesu – iki saulėlydžio likę trys ketvirčiai valandos, bet dangus apsiblausęs ir rūškanas.

Šviesa iš viršaus krito ant žydro kilimo, žydrų ir sidabro spalvos baldų gobelenų bei užuolaidų, languoto pledo ir kambaryje susirinkusių žmonių. Ji nušvietė solidų ir rimtą inspektorių, gražią, tačiau itin prastai nusiteikusią ponią Leming; Agnesę naujaisiais rūbais, degančiais skruostais ir svajingai spindinčiomis akimis; poną Dreiką, kuris pažvelgė į ją ir nusuko žvilgsnį; ponią Andervud, tankiai alsuojančią ir atrodančią taip, tarsi visi jos dėvimi rūbai jai būtų per ankšti; Vilardus: ją – išraudusią ir netvarkingą, išsileidusiais plaukais ir iš po tamsiai mėlynos suknelės krašto išlindusiu apatiniu sijonu, jį – vėl tokį, kaip anksčiau, labai manieringą, labai oficialų; tarp inspektoriaus ir Agnesės sėdėjo Midė tarsi vaikas, per klaidą patekęs į suaugusiųjų vakarėlį – maža, jauna ir šiek tiek išsigandusi. Gilį nuo jos atskyrė ir pasodino į laisvą kėdę kitapus sofos. Taigi veikėjai, pradedant seržantu Ebotu prie durų, susėdo tokia tvarka: dešinėje kambario pusėje – ponas Dreikas, ponia Vilard, ponas Vilardas, vyriausiasis inspektorius Lembas, Midė Andervud, Agnesė Leming, ponia Leming. Už židinio – ponia Andervud, toliau panelė Silver ir panelė Krein ant sofos. Ir paskutinis – Gilis Ermiteidžas ant blizgančios vamzdelių kėdės, kuri tikriausiai

buvo kur kas tvirtesnė nei atrodė, nes atlaikė jo svorį nė negirgždėdama.

Midei pirmiausia krito į akis tai, jog trūksta penkių žmonių. Žinoma, niekas nė nesitikėjo, kad senoji ponia Meredit atvyks čia arba bus palikta viena savo bute. Kadangi atėjo panelė Krein, Paker, savaime aišku, teko pasilikti. Tačiau nebuvo ir Aivės. Gal ji dar pasirodys, o gal atsisakė ateiti. Visą dieną ji buvo prislėgta ir labai keistai elgėsi: tai apsiašarodavo, atkreipdama į save dėmesį, tai vėl nugrimzdavo į bežodę kančią. Dar trūko Belo ir ponios Smolet. Belas tik apsidžiaugtų, galėdamas būti toliau nuo bet kokių nemalonumų, bet ponia Smolet nieku gyvu to nepraleistų. Midė džiaugėsi, kad jos nėra, nors galbūt ji dar pasirodys. Atrodė, lyg laukiama dar ko nors, nes kairėje durų pusėje šalimais tos vietos, kur stovėjo seržantas Ebotas, dar buvo paliktos dvi kėdės. Gal viena iš tų kėdžių skirta jam. Ne, ne taip, nes štai pasirodė dar viena moteris. Be abejo, tai Karolos sesuo – ponia Džekson.

Ji buvo išbalusi ir trapi, naujais juodais gedulo apdarais, lydima kiek liguistos išvaizdos šlubuojančio vyriškio – Ernesto Džeksono. Juodu atsisėdo, atskirti nuo kitų savo gedulo drabužių, vėlavimo ir toliau stovinčių kėdžių.

Seržantas Ebotas uždarė duris ir atsistojo prieš jas, nebe atsišliejęs, bet išsitempęs, lieknas ir aukštas, bereikšmiu veidu, šaltomis melsvomis akim. Tiesą sakant, jis šiek tiek jaudinosi. Ar Modė surengs jiems

visišką fiasko, ar tikrai pavyks sumedžioti labai svarbų paukštį? Jis jautė kūne dilgčiojimą, kurio niekad nebuvo patyręs anksčiau. Žiūrėjo į ramius, paprastus žmones, ratu sėdinčius kambaryje, ir stebėjosi pats savimi. Žiūrėjo į panelę Modę Silver ir stebėjosi ja – ramia, paprasta senmerge, sėdinčia šalia kitos ramios, paprastos senmergės; jas skyrė tik ruoželis languoto Škotijos aukštumų pledo ir dėmė – nužudytos jaunos teatro choristės kraujo dėmė. Nužudytos šiame kambaryje, galbūt vieno iš šių visiškai paprastų žmonių. Fantastiška, bet taip jau susiklostė. Dėmesio – veiksmas prasideda!

Vyriausiasis inspektorius Lembas atsikrenkštė ir pažvelgė į panelę Silver. Panelė Silver, sėdėdama pabrėžtinai tiesiai, rankas susidėjusi ant kelių, pradėjo kalbėti. Padėvėtos juodos zomšos pirštinės gulėjo ant languoto pledo tarp jos ir panelės Krein. Panelės Silver balsas ir kalbėjimo maniera buvo tokie, tarsi ji kreiptųsi į mokinių klasę. Nebuvo nė žymės pasipūtimo ar jaudulio, žvilgsnis malonus ir rimtas. Ji tarė:

– Vyriausias inspektorius sukvietė jus visus draugėn, norėdamas išsiaiškinti kelias abejotinas smulkmenas. Jis maloniai leido man užduoti jums porą klausimų. Bet pirmiausia kai ką paaiškinsiu. Buvau paprašyta atlikti privatų tyrimą, susijusį su liūdnais pastarųjų dviejų dienų įvykiais. Man žinomi faktai, savaime nereikšmingi, tapo svarbūs po nelauktos ir tragiškos panelės Roulend mirties. Tiriant žmogžudystę, – ramiu mokytojos balsu kalbėjo panelė Silver, – tiriant žmogžudystę net visiški menkniekiai tampa svarbūs. Manau, nuo vakar ryto mes visi tą supratome. Kiekvienas mūsų krustelėjimas, pats paprasčiausias veiksmas buvo apšviestas oficialaus tyri-

mo spindulio. Tai labai nemaloni patirtis, bet šiomis tragiškomis aplinkybėmis ji neišvengiama. Neužlaikysiu jūsų nė akimirkos ilgiau nei būtina. Dabar tik norėčiau įsitikinti, jog laiko grafikas, kurį čia turiu, yra teisingas, ir užpildyti vieną ar dvi spragas.

Ji trumpam nutilo, atsidarė savo apsitrynusį juodą rankinuką ir, išėmusi tvarkingai sulankstytą popieriaus lapą, pradėjo skaityti:

– Trečiadienio vakaro įvykiai: Tarp 18.30 ir 20.30 panelę Roulend aplankė keli asmenys, apie kuriuos dabar nekalbėsiu. Vyriausiajam inspektoriui pavyko nustatyti, kad paskutinį kartą ją matė gyvą 20.30, kai ji išėjo į laiptinę ir atsisveikindama pamojo draugui, kuris leidosi žemyn liftu. Nuo tol tiesioginius įrodymus keičia spėliojimai. Yra pagrindo manyti, jog tarp 20.35 ir 20.50 šiame bute lankėsi panelė Garsaid. Atrodo, ponia Leming, kad jūs keletą kartų mėginote jai prisiskambinti telefonu, bet jums taip ir nepavyko.

Ponia Leming, visiškai abejingu veidu atsilošusi kėdėje leido suprasti pritarianti. Į ją tuoj pat tiesiai kreipėsi vyriausiasis inspektorius:

– Jūs bandėte prisiskambinti panelei Garsaid – ir ne vieną kartą? Kiek?

Ponia Leming nukreipė į jį nuobodžiaujantį žvilgsnį.

– Regis, tris kartus.

– Jūs nesate tikra?

– Ne, aš tikra.

Jis kamantinėjo toliau, kol išgavo, jog prieš skambindama ji žiūrėjo į laikrodį, kad pirmas skambutis buvo 20.35, o paskui 20.50, kuomet ji nutarusi, jog jau per vėlu lošti bridžą trise, – dėl to ir skambinusi.

Baigęs klausinėti, Lembas pažvelgė į panelę Silver ir linktelėjo. Ji tučtuojau vėl pradėjo kalbėti:

– Toliau grafike atsiranda spraga. Ją gali užpildyti kuris nors iš čia esančių. Ponia Vilard, jūs, manau, tą vakarą nerimavote dėl savo vyro. Jis išėjo po septintos ir grįžo tik kitą rytą apie 10.00, užtrukęs pas savo brolį Ernestą Vilardą. Nežinodama, kada grįš vyras, jūs tikriausiai vis atidarydavote buto duris ir apsižvalgydavote. Taip ir buvo, apie tai pasisakėte vyriausiam inspektoriui. Taigi, ar jums nepasitaikė pamatyti ką nors važiuojantį aukštyn liftu arba lipantį laiptais į viršutinį aukštą? Kadangi jūsų butas po panelės Roulend butu, o antrasis viršutinio aukšto butas tuščias, būtų logiška padaryti išvadą, jog jūsų pastebėtas asmuo ėjo į panelės Roulend butą arba iš jo. Ponia Vilard, ar jūs ką nors matėte?

Pirmą kartą užkalbinta ponia Vilard, iki tol žiūrėjusi į savo sunertas rankas, krūptelėjo ir pakėlė galvą. Klausinėjimui tęsiantis, jos veidą ir kaklą išpylė nesmagus raudonis. Žvilgsnis pasidarė išgąstingas, drėgnos rankos gniaužė viena kitą. Tiesiai paklausta ji mėšlungiškai nurijo seiles, bet nieko nepasakė. Šalimais sėdėjęs ponas Vilardas įsitempė, pasitaisė pensnė ir prabilo:

– Jei man leisite kalbėti už ponią Vilard, atsakymas bus teigiamas.

– Ji kažką matė?

– Matė. Kai ji man atskleidė šį faktą, o tai įvyko tik šią popietę, mano nuomonė, – turiu pasakyti, labai ryžtinga nuomonė, – buvo tokia, kad reikia tučtuojau informuoti policiją.

– Aš nenoriu nieko įvelti į bėdą, – dusliu balsu pasakė ponia Vilard.

Vyriausiasis inspektorius įspėdamas kreipėsi į ją:

– Ponia Vilard, privalote suprasti, kad reikalas labai rimtas. Jūs gi nenorite slėpti kaltojo, ar ne taip?

– Aš nenoriu nieko įvelti į bėdą.

– Ponia Vilard, ką jūs matėte?

Kaip tik tuomet ponas Dreikas ramiai atsistojo ir maloniai pasakė:

– Ji matė mane, inspektoriau.

Lengvas dvelktelėjimas perbėgo per kambarį. Tarsi visi būtų kiek sujudėję arba giliau įkvėpę.

– Jūs ėjote čia, į aštuntą butą?

– Taip.

– Kelintą valandą?

– Pusę dešimtos.

– Ko?

– Pasimatyti su panele Roulend.

Jo akys pro inspektorių nuslydo prie Agnesės Leming. Ši buvo išblyškusi, bet irgi pažiūrėjo į jį.

Lembas tęsė:

– Ar jūs su ja pasimatėte?

– Ne, aš neužėjau į vidų. Paskambinau, niekas neatsakė, ir aš nuėjau.

– Durys buvo uždarytos ar atidarytos?

Antakiai, darantys poną Dreiką panašų į Mefistofelį, dar ryškiau išlinko. Po akimirkos jis atsakė:

– Durys buvo praviros.

– Ar jūs įėjote į vidų?

– O ne.

– Ir jums neatėjo į galvą, kad čia gali būti kažkas negerai?

– Atvirai pasakius, ne. Maniau, kad ji laukia svečio. Bijojau, kad sutrukdysiu.

Lembas niūriai žiūrėjo į jį. Visi kambaryje žiūrėjo į jį. Frenkas Ebotas pagalvojo: „Čia tai bent numeris! Mes leidžiame Modei tyčia vilkinti laiką, kol Kurtisas su vaikinais triūsia apačioje, o jinai štai ką sužvejoja. Nagi, nagi – pirmyn!"

Lembas tarė, pabrėždamas kiekvieną žodį:

– Pone Dreikai, ar galiu paklausti, koks buvo jūsų vizito tikslas?

Į tai ponas Dreikas atsakė:

– O, tiesiog šioks toks reikaliukas. Ji mane šantažavo.

– Ji jus šantažavo?

Ponas Dreikas nusišypsojo.

– Na, nelabai rimtai. Matote, jinai atskleidė mano paslaptį. Ne per labiausiai mane mėgo, todėl pamanė, kad išmuš mane iš vėžių, iškeldama ją viešumon. Aš ėjau pasakyti jai, kad manęs jos bauginimai nė kiek nejaudina.

Ebotas pagalvojo: „Šefas viską iš jo išsunks. Mitrus pokštas dėmesiui nukreipti. Man patinka tas vyrukas. Įdomu, kokį žaidimą jis žaidžia. Jis turi savas žaidimo taisykles. Šefas prie jų taikosi."

Lembas be užuolankų išdrožė:

– Ką gi, pone Dreikai, jei tai tiesa, verčiau atskleiskite mums savo paslaptį.

Ponas Dreikas nužvelgė kambarį.

– O, žinoma. Aš esu mėsininkas.

Kambaryje stojo įtampos kupina tyla. Ponia Vilard ir ponas Vilardas išpūtė akis. Ponia Leming atrodė pasibjaurėjusi. Panelė Krein pradėjo kvailai kikenti, vis įtraukdama oro ir pasišluostydama didele balta nosine. Agnesė Leming pakilo, perėjo per kambarį ir paėmė poną Dreiką už parankės. Ponia Leming aštriai metė:

– Agnese, gal tu išprotėjai?

Tačiau Agnesė stovėjo ir šypsojosi. Ji visa švytėjo. Spindinčiom akim pažvelgė į sėdinčiuosius ir ramiu, laimingu balsu pasakė:

– Mudu šįryt susituokėm. Prašau palinkėti mums laimės.

Dailus ponios Leming veidas sustingo ir sukrito, skaisti oda pabalo. Ji įsmeigė šalto įniršio kupinas akis į dukterį, kurią taip ilgai engė. Dar niekad nėra buvę, kad toks žvilgsnis nepasiektų tikslo. O dabar vargu ar Agnesė išvis jį pastebėjo. Ji stovėjo įsikibusi savo vyrui į ranką, išdidžiai ir džiaugsmingai žvelgdama į draugus, laukdama jų sveikinimų. Bet nespėjus niekam sujudėti ar prabilti pasigirdo beldimas į duris. Seržantas Ebotas atidarė jas ir pasitraukė, įleisdamas pasitempusį, guvų seržantą Kurtisą. Jis sustojo ant slenksčio ir kreipėsi į vyriausiąjį inspektorių:

– Andersonas apačioje, sere.

Lembas atgręžė užsigalvojusį veidą.

– Gerai, liepkite jam palaukti.

Kurtisas pasišalino. Frenkas Ebotas uždarė duris. Gaila, kad Kurtisui neleista būti šiapus durų – jis nepamatys vaidinimo. Bet ar tikrai? Taigi, Modės triukas pavyko. Stulbinama moteris. Vaizdingai tariant, verta nukelti prieš ją skrybėlę. Taip pat ir prieš šefą. Nieko jam neprikiši. Neatsilieka nuo Modės. Pažvelgęs į jį, sėdintį taip ramiai ir šaltakraujiškai, niekas

neatspėtų, jog Kurtiso pranešimas buvo kur kas svarbesnis, negu atrodo. Tiktai trys žmonės kambaryje žinojo, ką tai reiškia. Daiktai rasti ten, kur Modė ir sakė. Kas gi toliau?

Lembas kalbėjo lygiu, nuobodžiu tonu:

– Ką gi, mes šiek tiek iškrypome iš vėžių. Verčiau grįžkime prie reikalo. Panele Silver, ar dar norėjote ką nors pasakyti?

Panelė Silver kostelėjo. Ji sėdėjo tiesi, neišsiduodama, kad džiaugiasi pergale: nemadinga, nejauna senamadiškų gerų manierų guvernantė.

– Aš norėčiau baigti pildyti laiko grafiką, – pasakė ji. – Manau, dabar galiu tą padaryti. Grįžkime prie to momento, kai panelės Roulend draugas nuvažiavo liftu žemyn, palikęs ją laiptų aikštelėje. Tai įvyko 20.30. Apie 20.35 panelė Garsaid įėjo į butą pasinaudojusi atsarginiu raktu, kurį buvo atsinešusi iš rūsio. Ji manė, jog panelė Roulend išėjusi visam vakarui. Tikrai matė, kaip ji 19.20 leidosi liftu kartu su seseria, ponia Džekson, bet nežinojo, kad panelė Roulend paėjėjo tik iki gatvės kampo ir 19.30 vėl buvo namie. Panelė Garsaid palaukė savo bute maždaug ketvirtį valandos ir per tą ketvirtį panelė Roulend buvo nužudyta. Ketinu jums pasakyti, kodėl ji buvo nužudyta. Karola Roulend neatsitiktinai atsikraustė į šį namą. Ji buvo šantažuojama, todėl ryžosi išsiaiškinti šantažuotoją ir smogti priešininkui jo paties ginklu. Ponia Džekson jums patvirtins, jog jos sesuo tikėjo šantažuojantį ją asmenį gyvenant viename iš šitų butų. Ji

neatskleidė jo tapatybės, tačiau buvo pasiryžusi ne tik pati išsilaisvinti, bet ir jį nubausti. Todėl ji viename bute įkurdino merginą, su kuria kadaise bičiuliavosi ir kuri galėjo jai padėti. Kalbu apie ponios Andervud tarnaitę Aivę Lord. Toji mergina, buvusi akrobatė, buvo atsidavusi Karolai Roulend; visi žinojo, kad ji vaikšto per miegus, o tai irgi pravertė. Panelės Roulend pakurstyta, Aivė naktį išlįsdavo pro savo kambario langą ir atlikdavo tam tikras užduotis.

Ebotas paeiliui apžvelgė klausytojų veidus ir pamatė, kad jie visi sužiurę į panelę Silver – išraudę, išblyškę, nekantrūs, nervingi, susikrimtę. Bendra visų išraiška buvo laukimas. Jis paveikė net oficialųjį poną Vilardą ir išdidžiąją ponią Leming.

– Varge, varge – kaip nemalonu! – pasakė panelė Krein.

Ramiu, įtikinamu balsu panelė Silver tęsė:

– Vieną dieną Aivė atnešė panelei Roulend laišką, kuris jai suteikė reikalingų įrodymų. Tai buvo vienos šantažuotojo aukų, iš kurios jis reikalavo pinigų, atsakymas. Aivei papasakojus, kur jis rastas, pavyko aiškiai nustatyti šantažuotojo tapatybę. Tačiau Karola Roulend anaiptol neketino jo patraukti į teismą. Ji manė galėsianti sudaryti naudingą jai sandėrį ir likti nugalėtoja. Ji susisiekė su šantažuotoju ir sutarė pasimatyti trečiadienį vakare, apie 20.45. Reikėtų priminti, jog tuo metu panelė Garsaid dar tebebuvo bute – galimas daiktas, vonioje, nes ten vėliau rastas jai priklausęs žiedas. Ji nenorėjo, kad ją pamatytų ir

laukė progos išsmukti nepastebėta. Panelė Roulend, laukdama lankytojo, matyt, buvo šiek tiek susijaudinusi ir galbūt paliko svetainės duris praviras, o gal ir visai atlapas. Ji vaikščiojo tarp svetainės ir prieškambario. Laukė, kol išgirs skambutį į duris. O gal žinojo, kad lauktasis asmuo ateis kitu keliu.

– Kokiu keliu? – Gilis Ermiteidžas uždavė klausimą, kuris rūpėjo visiems.

– Gaisrininkų kopėčiom ir pro langą, – atsakė panelė Silver. – Manau, kad būtent tuo keliu žmogžudys ir atvyko. Rėmas buvo pakeltas, šantažuotojas įleistas, galbūt įvyko ir pokalbis. Po to panelė Roulend nusigręžė į stalą, kuris stovėjo lango pusėje. Veikiausiai rengėsi paimti kompromituojantį laišką. Mes tiksliai nežinome, bet toks spėjimas turi pagrindo. Kai tik ji atsuko nugarą, šantažuotojas stvėrė mažą sidabro figūrėlę, kurią matote ant židinio, ir smogė mirtiną smūgį. Tai labai pavojingas ginklas. Už statulėlės galvos ir krūtinės patogu suimti, smaila koja labai aštri, o smūgiui tektų visa statulėlės svorio jėga. Numetęs statulėlę ant sofos, žudikas nuėjo prie buto durų ir pravėrė jas, padidindamas galimų įtariamųjų skaičių. Panelė Garsaid, matyt, buvo jau išėjusi. Gal ji išgirdo smūgį ir kritimo garsą, o gal išsmuko anksčiau, kai tik užsidarė svetainės durys. Deja, tikros tiesos jau niekada nesužinosime. Abejojo ir žudikas – o žudikai tokių abejonių negali pakęsti. Panelė Garsaid buvo rasta negyva vakar vakare po to, kai ją aplankė elegantiškai apsirengusi moteris akį traukiančiais

šviesiais plaukais. Ta moteris buvo pastebėta išeinanti iš panelės Garsaid buto, jos išvaizda įsidėmėta ir apibūdinta. Galima spėti, jog pasirodžius nelauktai viešniai, panelė Garsaid gėrė arbatą. Nežinau, kaip viešnia prisistatė, bet esu įsitikinusi, jog ji rado progą į panelės Garsaid arbatą įberti stiprių morfijaus tablečių. Nužudymas buvo suplanuotas labai gudriai ir turėjo atrodyti kaip savižudybė, bet netrukus gausime įrodymą, bylojantį, kad tai žmogžudystė.

Jai kalbant Lembas sėdėjo, pasidėjęs alkūnę ant kėdės ranktūrio, didele ranka pasirėmęs smakrą, apniukusiu bereikšmiu veidu.

– Jergutėliau! – labai susidomėjusi ištarė panelė Krein. Paskui atsiduso ir atsistojo. – Jūs taip įdomiai visa tai išdėstėte – iš tiesų, labai įdomiai, – išbėrė ji savo kimiu balsu, kuris, atrodė, tuojau nutrūks. – Būtinai turite ateiti pas mane išgerti arbatos ir viską man papasakoti. Bet dabar jau turiu eiti. Paker bus užsiėmusi vakarienės ruošimu, o mes nemėgstame palikti ponios Meredit vienos.

– Minutėlę, – sustabdė ją panelė Silver. – Norėjau jūsų paklausti apie Tonbridž Velsą. Ponia Meredit anksčiau ten gyveno, ar ne?

Panelė Krein kvailai nusišypsojo.

– O kas gi jums taip sakė?

– Kai tik atsikraustėte čionai, ji vis kalbėdavo apie Pentailsą ir Toud Roką, ar ne – ir apie savo namą Maunt Plesente? Kiekvienas, kuriam yra tekę būti Tonbridž Velse...

Panelė Krein sukrizeno.

– Ak, brangioji – kokia jūs protinga! Aš niekuomet nebūčiau apie tai pagalvojus!

– Ne, – pasakė panelė Silver. – Jūs tuomet, aš manau, negyvenote su ponia Meredit? Iš tiesų tai jūs ne taip seniai pas ją dirbate, tiesa?

Panelė Krein liovėsi juoktis. Ji atrodė suglumusi ir susirūpinusi.

– Aš nesuprantu. Ne, tikrai. Čia nėra jokios paslapties. O, visai jokios. Daug daug metų su ponia Meredit gyveno mano brangi pusseserė. Kai ji pasimirė, aš su malonumu užėmiau jos vietą. Esu tikra, kad stengiausi visokeriopai jai kompensuoti tą netektį. Juk neprašysite ją dabar apleisti? Man tikrai reikia eiti.

Ji pradėjo trauktis prie durų, tebelaikydama rankoje didelę baltą nosinę. Gilis Ermiteidžas, pakilęs tuo pat metu, kaip ir ji, ėjo šalia. Trumpam ji pakėlė prie akių nosinę, o paskui, tebelaikydama ją, kyštelėjo ranką į neišvaizdaus lietpalčio kišenę, kur ją sugriebė Gilis.

Ji žaibiškai pasiraitė, mėgindama išsilaisvinti, taip mikliai įtempusi raumenis, jog beveik išsprūdo iš jo gniaužto.

Būtent panelė Silver pačiupo ją už antrojo riešo ir laikė, kol prišoko Frenkas Ebotas. Stojo kelios baisios akimirkos. Midė pašiurpusi užsimerkė. Moteris, kovojanti su vyrais – trimis vyrais, bandančiais ją nulaikyti. Siaubinga!

Nirtus švokščiantis kvėpavimas. Vyrų kojos, brūkšinčios per žydrąjį Karolos kilimą. O paskui – šūvio garsas.

Midė atmerkė išsigandusias akis, pašoko ir pajuto po kojom susvyravus grindis. Gilis... šūvis... *Gilis!* Paskui siūbuojanti kovotojų grupelė iškriko ir ji pamatė jį. Jis vis dar laikė panelę Krein už riešo, tačiau ši, suglebusi ir išblyškusi, sviro aukštielninka tarp seržanto Eboto ir vyriausiojo inspektoriaus. Mažas automatinis pistoletas gulėjo nukritęs prie Gilio kojų. Midei bežiūrint, jis vikriai užkabino jį koja ir nuspyrė tolyn. Ponia Andervud suklykė aukštu veriamu balsu, bet ar prieš tai, ar vėliau – Midė taip ir nesusigaudė, nes tuo metu viskas, regėjos, maišėsi pervien – išgąstingas pono Vilardo šūkis: „Ji nusišovė", panelė Krein, susmukusi tarp dviejų vyrų, nusvirusia galva, pastėrusiomis akimis, kraupiai prasižiojusia blyškia burna; Meiblės Andervud klyksmas ir staiga – ūmai atgijusi panelė Krein. Lembas suinkštė, nes ją laikanti ranka buvo įkąsta kone iki kraujo. Niršiai trūktelėjusi žudikė išsivadavo ir vienu šuoliu pasiekė atdarą langą.

Gilis ir seržantas Ebotas taip pat prišoko, bet per vėlai. Skubėdama iš paskutiniųjų ji jau buvo perlipusi per palangę ir atsidūrusi ant atbrailos, nuo jos ant gaisrininkų kopėčių. Matė ją visai arti lango, besileidžiančią įgudusios akrobatės greičiu. Kai Gilis permetė koją per palangę, ketindamas leistis jai iš paskos, Frenkas Ebotas sulaikė jį už rankos.

– Nereikia, – pasakė. – Apačioje jos jau laukia.

Jie stebėjo, kaip ji nušoko paskutines kelias pėdas, atsigręžia ir pamato esanti apsupta.

Šį kartą pasprukti nepavyko.

Po kelių dienų panelė Silver surengė arbatos vakarėlį. Ji sėdėjo savo kambaryje, papuoštame *„Burbulais“*, *„Sielos prabudimu“*, *„Juoduoju husaru“* ir *„Gleno valdovu“*, iš klevo rėmelių žvelgiančiais į susirinkusius. *„Burbulai“* ir panelė iš *„Sielos prabudimo“*, tiesą pasakius, galėjo gėrėtis tik lubomis, bet čia kaltas aukštyn nukreiptas žvilgsnis, kuriuo juos apdovanojo dailininkas. Juodojo husaro damai ir valdovui pasisekė labiau. Jie žvelgė žemyn į Nikolą ir Agnesę Dreikus, Midę Andervud, Gilį Ermiteidžą ir į Frenką Ebotą, puikiai nusiteikusį ir atsipalaidavusį.

Panelės Silver patiekta arbata buvo tikra svajonė – visi tokios trokšta, bet retai turi laimės pasiekti. Buvo pakankamai pieno, tikro cukraus, net šiek tiek grietinėlės mažame senoviniame sidabro ąsotėlyje. Neprilygstamoji tarnaitė Ema iškepė skaniausių sklindžių ir saldžių bandelių. Buvo ir aviečių uogienės. Iš tiesų pati maloniausia, kokią tik galima įsivaizduoti, klasės arbatėlė.

Panelė Silver maloniai šypsojosi svečiams. Ją džiugino laimė, kuria spinduliavo Dreikai, džiugino žinia,

kad Midė ir Gilis ruošiasi nieko nelaukdami susituokti. Ji mielai priėmė paslaugų, kupiną susižavėjimo seržanto Eboto dėmesį. Žodžiu, labai miela popietė.

Tačiau gūdaus spektaklio, kuriame jie dar taip neseniai vaidino savus vaidmenis, nesisekė taip lengvai pamiršti. Džiaugsmą ir malonius pokalbius dengė šešėlis – nutolęs į praeitį, bet neužmirštas. Iš pradžių jie apie jį net neužsiminė. Dreikas ruošėsi išsikraustyti iš Vandelero namo. Jo buto nuomos sutartis baigėsi ir šeima dairėsi būsto kaime.

– Iš esmės, žinote, man nesvarbu, kur gyventi, – pasakė Nikolas Dreikas.

Frenkas Ebotas, nutaisęs tingią ir akiplėšišką šypsenėlę, uždavė klausimą, kuris rūpėjo visiems:

– Ar jūs tikrai skerdžiate kiaules?

– Gaminame garsiąsias Selvudo dešras, – atsakė ponas Dreikas, atrodydamas romantiškesnis nei bet kada.

– Pelninga? – paklausė Frenkas.

– O, labai. Jei jums įdomu, papasakosiu. Rengiausi tai padaryti kurią kitą dieną, bet esu prispirtas prie sienos. Man ir pačiam norisi kalbėti, nes tai pasakojimas apie labai šaunius žmones ir labai gerus draugus. Kai prasidėjo anas karas, aš studijavau teisę. Neturėjau jokių artimųjų, užtat gaudavau gana padorias pajamas. O kai grįžau iš armijos 1919-aisiais, jokių pajamų nebeturėjau. Kariuomenėje gauta kompensacija nuėjo vėjais, 1921-aisiais pinigų net maistui neužteko. Tada netikėtai sutikau ponią Selvud. Anksčiau ji

tarnavo pas mus virėja, bet ištekėjo už tokio Selvudo, kuris mažame miestelyje buvo atidaręs krautuvėlę. Kai aš ją sutikau, jis jau turėjo tris parduotuves, o dešros buvo bepradedančios populiarėti. Ji prikalbino mane važiuoti drauge ir jie davė man darbą. Po trejų metų mane paskyrė vienos parduotuvės valdytoju. Verslas suklestėjo, parduotuvės išsiplėtė, jų atsirado daug daugiau, visi pradėjo pirkti dešras. Kai prieš dvejus metus Selvudas mirė, aš apstulbęs sužinojau, jog jis paliko visą įmonę man. Sakė, kad aš jiems buvau nelyginant sūnus, o ponia Selvud nepanorėsianti vargintis reikalais. Jis jai paliko pakankamai, be to, žinojo, kad aš ja rūpinsiuos.

Panelė Silver nusišypsojo pačia mieliausia savo šypsena.

– Tai labai gražus pasakojimas, pone Dreikai. Iš tiesų malonu girdėti, kiek daug pasaulyje esama gerų ir dosnių žmonių. Labai maloniai nuteikia, ypač po to, kai prieš savo norą teko pabendrauti su nusikaltėliais.

Frenkas Ebotas dirstelėjo į ją su piktdžiugiška ugnele šviesiai melsvose akyse.

– Tai buvo mūsų pareiga ir mes ją įvykdėme, – sumurmėjo jis. – O dabar jūs ketinate mums atsilyginti, ar ne – leisite užduoti klausimus ir išklosite visus atsakymus?

Atsakas buvo atlaidi šypsena.

– Manau, pone Ebotai, kad atsakymus jūs jau žinote.

– Vadinkite mane Frenku, – murmtelėjo jis ir paskubom tęsė:

– Mielai juos dar kartą išklausyčiau. Be to, ne viską aš ir žinau – bent jau man taip atrodo. Visi miršta iš smalsumo, o pirmiausia nori žinoti, kaip jums tai pavyko?

Panelė Silver kostelėjo.

– Iš tikrųjų tai visiškai paprasta...

Frenkas Ebotas priekaištingai įsiterpė:

– Žinote, kai jūs taip sakote, mes pasijuntame tarsi atsilikėliai iš mažiukų klasės. Jau verčiau pasigailėtumėte mūsų išdidumo, apsimestumėte supermoterimi ir užbaigtumėte visa tai.

Panelė Silver atrodė tiesiog priblokšta.

– Brangusis Frenkai – *susimildamas!* Tos šnekos apie supervyrus ir supermoteris man visuomet atrodė kiek bedieviškos. Kūrėjas mus apdovanojo tam tikromis savybėmis ir mūsų pareiga yra tinkamai jomis naudotis. Aš turiu gerą atmintį, esu iš prigimties atidi ir buvau mokoma stropumo. Kai susipažinau su šia byla, man iškart dingtelėjo, jog visa ko pagrindas yra šantažas. Dėl abiejų aukų užimamos padėties šantažuotojas iš jų galėjo išpešti kai ką svarbesnio nei pinigai. Laivininkystė ir aviacija – nusitaikyta būtent į šias svarbiausias pramonės šakas. Abiem atvejais pinigų mokėjimas turėjo tik sukompromituoti aukas ir padaryti jas priklausomas nuo šantažuotojo. Meifero šantažo byloje praėjusį pavasarį labai aiškiai matyti tas pats braižas. Tačiau atmintis nukėlė mane į dar

senesnius laikus. Pačiai pavojingiausiai šios rūšies organizacijai vadovavo toks Grifas. Ji buvo sutriuškinta 1928-aisiais, tačiau po kelerių metų vėl atgimė, vadovaujama jo mokinės – moters, žinomos kaip Dyn, Simpson ir Manister – pastarasis vardas netikras. Aš domėjausi jos karjera ir man pasitaikė proga pasikalbėti apie ją su pulkininku Garetu – Užsienio reikalų ministerijos žvalgybos šefu. Pasak jo, ponia Simpson buvo pati pavojingiausia nusikaltėlė iš visų, su kuriais jam teko susidurti. Prieš trejus metus ji buvo suimta už moters nužudymą. Nužudytoji – buvusi jos virėja, savo nelaimei ją atpažinusi. Savaime suprantama, kalbu apie Speding bylą. Ji šaltakraujiškai nušovė vargšę moteriškę ir bandė nužudyti dar du žmones. Suimta įsigudrino pabėgti. Žinant, kad ji tebėra laisvėje, mintis apie galimą jos vaidmenį šiose šantažo bylose man savaime atėjo į galvą. Buvo ir kitų galimybių, bet aš apsistojau prie šitos.

Paaiškėjus, jog šantažui buvo pasirinktas nereikšmingas atsitikimas, prieš daug metų įvykęs Ledlingtone, tik šiaip sau svarstyta galimybė tapo visiškai tikėtina. Matote, ponia Simpson buvo Ledlingtono dvasininko, vikaro Džefrio Arturo Dyno, duktė. Mano minėto atsitikimo metu ji buvo neseniai ištekėjusi už pono Simpsono, bet dar gyveno Ledlingtone. Buvo įpainioti kai kurie jos tėvo parapijiečiai. Sąsaja buvo pernelyg reikšminga, kad palaikytum atsitiktine. Dabar reikėjo apsvarstyti galimybę, kad ponia Simpson yra viena iš Vandelero namo gyven-

tojų. Išstudijavau jos gyvenimo istoriją ir pamačiau, jog smarkiai prispirta ji visuomet išsigelbėdavo prisiimdama naują tapatybę. Buvo apsimetusi savo pačios broliu, senu profesorium, choriste, egzotiška mediume, vidutinio amžiaus sekretore ir ekscentriška senmerge. Turėdama tai galvoje, perkračiau visus Vandelero gyventojus; išsyk išbraukiau Belą ir ponią Smolet, nes juos visi pažinojo nuo seno, taip pat poną Dreiką dėl ūgio ir poną Vilardą, kurio rekomendacijos buvo nepriekaištingos. Dėl tos pačios priežasties atmečiau ir ponią Vilard. Ponią Andervud ir jos aplinką asmeniškai pažinojo vieni mano draugai. Panelė Garsaid ir ponia Leming dėl savo išvaizdos netiko mėgdžiotojų vaidmeniui: jų taisyklingų veido bruožų negalėtų pakeisti joks grimas. Panelės Leming kandidatūros iš viso nesvarsčiau. – Čia panelė Silver trumpam stabtelėjo ir nusišypsojo Agnesei Dreik. – Gerumo, kaip ir klasikinių bruožų, imituoti neįmanoma. Taigi beliko ponios Meredit įnamės ir Aivė Lord. Ponia Simpson, keturiasdešimtmetė moteris, niekaip nebūtų galėjusi apsimesti aštuoniolikmete mergaite. Tad liko ponia Meredit, jos kompanionė ir tarnaitė. Kai išsiaiškinau jos ryšį su Tonbridž Velsu, supratau, kad būtina nuvažiuoti ten ir pasiklausinėti.

– Tikiuosi, – pasakė Nikolas Dreikas, – kad aš niekada neturėsiu paslapties, kurią jūs užsinorėsite išsiaiškinti.

Panelė Silver meiliai nusišypsojo.

– Laimė yra paslaptis, kuria reikėtų dalytis, o ne slėpti, – pastebėjo ji.

– Ką jūs sužinojote Tonbridž Velse? – paklausė Gilis Ermiteidžas. – Veiksmas prasidėjo anksčiau nei jūs radote laiko mums apie jį papasakoti.

– Iš tikrųjų viskas buvo paprasta, – pasakė panelė Silver. – Paskambinau įtakingam nekilnojamo turto agentui, sužinojau ankstesnę ponios Meredit gyvenamąją vietą ir užėjau pas vienus kitus kaimynus. Panelė Dženkins, kokius penkiolika metų gyvenusi kaimynystėje, man ypač daug padėjo, nors turiu pripažinti, jog pirmas dvidešimt minučių atrodė, kad šita kelionė buvo bergždžias reikalas. Ir panelė Dženkins, ir ponia Blek, kurią jau anksčiau buvau išklausinėjusi, apie panelę Krein kalbėjo labai šiltai – kokia ji maloni, kokia sąžininga ir atsidavusi poniai Meredit. Kai paklausiau, kiek tęsėsi jųdviejų bendravimas, ji man atsakė susipažinusi su jom prieš gerus penkiolika metų. Tačiau tiktai man pakilus eiti ji atsiduso ir pareiškė neišmananti, ką ponia Meredit darys be ištikimosios panelės Krein ir kaip gaila, kad ji nepasilikusi tarp savo senų bičiulių, kurių draugija būtų galėjusi sušvelninti netektį. Dar keli klausimai padėjo išaiškinti stulbinamą faktą: ištikimoji panelė Krein jau prieš šešis mėnesius mirusi. Ponia Meredit drauge su ja trumpam nuvykusi į Londoną, jos apsigyvenusios šeimyniniame viešbutyje, kuriame ponia Meredit apsistodavo daugelį metų ir tenai panelę Krein aptiko mirusią lovoje, išgėrusią per didelę migdomųjų dozę. Man nekyla nė menkiausios

abejonės, kad ją nužudė ponia Simpson, kuriai žūtbūt reikėjo pasikeisti tapatybę. Dabar visiškai aišku, kad ji buvo pagrindinė veikėja Meifero šantažo byloje ir jai būtinai reikėjo dingti. Žinoma, jai tai nebuvo pirmiena. Būdas labai paprastas. Auka pasirinkta vidutinio amžiaus moteris, niekam per daug nežinoma, neturinti artimųjų. Tokios moters mirtis nesukėlė įtarimų, nes negalima buvo įžiūrėti jokių įprastų žmogžudystės motyvų. Savaime aišku, poniai Meredit tai buvo smūgis. Kai ponia Simpson prisistatė kaip jos numylėtos kompanionės pusseserė, ji buvo sutikta išskėstom rankom ir be jokio vargo užėmė mirusiosios vietą. Kas įvyko toliau, vis dar lieka kiek miglota, bet ponia Meredit mini ją aplankiusį gydytoją, pasiūliusį gydymą, kurio tikslas buvo nudanginti ją kuo toliau nuo žmonių akių. Jis aiškino, kad Tonbridž Velso oras jai esąs labai kenksmingas. Manau, nekyla abejonių, jog jis buvo netikras medikas, o ponios Simpson bendrininkas. Ponią Meredit įkalbėjo parduoti namą. Ji taip ir nebegrįžo į Tonbridž Velsą. Naujosios kompanionės įtaka jai tapo neribota. Buvo atsikratyta labai padorios tarnaitės, dirbusios ne vienus metus, ir vietoj jos pasamdyta Paker. Tikrasis tos moters vardas – Fibė Dart. Ji figūravo Deni byloje, tačiau dingo ir niekad nebuvo rasta. Anksčiau ji tarnavo aukle pastoriaus Džefrio Dyno namuose ir ponia Simpson visuomet turėjo jai didelės įtakos. Kompanija persikraustė į Vandelero namą ir iš šio saugaus prieglobsčio toliau sėkmingai šantažavo. Policija, apieškojusi butą, rado visus reikalingus įrodymus.

– Ką, jūsų manymu, turėjome rasti? – paklausė Frenkas Ebotas. – Ir ar jūs žinojote, ar tiesiog blefavote?

Panelė Silver žvilgtelėjo į jį su švelniu priekaištu.

– Tokio pasakymo aš nevartočiau, – pasakė ji. – Grįžusi iš Tonbridž Velso aš Skotlend Jarde susitikau su vyriausiuoju inspektorium. Tuo metu jau buvau visai tikra, jog apieškojus ponios Meredit butą bus rastas šviesus perukas ir elegantiški juodi drabužiai, kuriais vilkėjo moteris, aplankiusi panelę Garsaid jos mirties dieną. Nė trupučio neabejojau, kad bus rasta ir daugiau maskuojančių apdarų bei kompromituojančių dokumentų. Grįžusi į Vandelero namą, pateikiau Aivei Lord savo įrodymą. Ji papasakojo man tai, ką aš ir pati žinojau: kad ji, panelės Roulend sukurstyta, buvo gaisrininkų kopėčiomis nakčia įsibrovusi į keletą butų. Ji sakė, kad visai smagu buvo tą daryti, o jei ją kas ir būtų pamatęs, gelbėtųsi neišgalvota istorija apie vaikščiojimą per miegus. Žinoma, ji visiškai nenutuokė, kas už to slypi. Anot jos, panelė Roulend sakiusi, jog vienas žmogus iškrėtė jai pokštą ir ji norinti atsilyginti. Jos susibarė dėl laiško, kurį Aivė rado antrąsyk pabuvojusi ponios Meredit bute. Ji paėmė jį iš stalčiaus, kur vėliau buvo rasta daug panašių laiškų, o pasirinko dėl to, kad pažinojo rašančiąją. Parodė laišką panelei Roulend, bet nemanė, kad toji jį pasilaikys sau. Sakė maniusi, jog tai negerai. Kilo ginčas, per kurį buvo nuplėštas kampas. Toji detalė vėliau man labai pravertė mėginant suprasti įvykių eigą.

– Kodėl Aivė neatėjo čionai kartu su visais? – paklausė Midė.

– Ji labai susikrimto, kad neišvengiamai kils įtarimas. Ponia Simpson yra nepaprastai kerštinga moteris ir aš bijojau to, ko ji galėtų griebtis sužinojusi, jog Aivė Lord bus pagrindinė liudytoja byloje prieš ją. Be to, buvo nepaprastai svarbu, kad viskas vyktų sklandžiai, kol seržantas Kurtisas nuodugniai apieškos butą. Panelę Krein atskyrus nuo bendrininkės, krata ir Paker suėmimas nesukėlė nepageidaujamo triukšmo. Nebuvo jokio pasipriešinimo, neprireikė gąsdinti ponios Meredit, be vargo buvo rasti kompromituojantys drabužiai ir popieriai. Kai pasirodęs seržantas Kurtisas pranešė apie apačioje esantį Andersoną, tokiu būdu jis davė žinią vyriausiajam inspektoriui, jog krata davė rezultatų, kurių pakanka suimti panelę Krein.

– Šefas puikiai nutaisė tinkamą veidą, – pasakė Frenkas Ebotas. – Tas nuobodžiaujantis valdiškas žvilgsnis, kai pasirodė Kurtisas – gerai suvaidinta, ar ne?

Panelė Silver kostelėjo.

– Jei panelė Krein būtų pajutusi nors menkiausią pavojų, reikalai galėjo pakrypti labai pavojinga linkme. Buvau tikra, kad ji turės ginklą, todėl teko perspėti majorą Ermiteidžą, kad jis stebėtų jos dešinę ranką ir laiku pamatytų ją kyštelint į tą talpią lietpalčio kišenę. Jį reikia nuoširdžiai pasveikinti už vikrumą. Nebuvo įmanoma pasodinti šalia jos policijos pareigūno, nesukėlus jos įtarimų. Ką gi, visi turime

jaustis dėkingi, kad tokia pavojinga nusikaltėlė dabar saugiai užrakinta.

– Ar jūs tikrai manote, kad ji nužudė panelę Garsaid? – dusliu balsu paklausė Agnesė Dreik.

– Manu, kad taip, – rimtai atsakė panelė Silver. – Jos akimis, tai buvo visiškai logiškas žingsnis. Iš ponios Smolet ji sužinojo, jog nelaimingoji savo bevertį žiedą sukeitė su brangiu panelės Roulend žiedu. Dar sužinojo apie ponios Leming ir panelės Garsaid pokalbį, iš kurio paaiškėjo, jog pastaroji žmogžudystės metu nebuvo savo bute. Pagaliau ji ir pati prieš tai matė ją lipančią iš rūsio. Buvo aišku kaip dieną, kad panelė Garsaid kelia didžiausią pavojų, o jos mirtis gali atnešti didžiausios naudos. Tariama jos savižudybė būtų tolygi prisipažinimui. Mes nežinome, kaip ji įvykdė šį paskutinį nusikaltimą. Gal prisistatydama užsiminė apie parduotą žiedą. Ji atsinešė morfijaus tablečių ir nutaikiusi progą subėrė jas į panelės Garsaid arbatą. Laimė, šito įrodyti nėra būtina. Ją teis už Luizos Speding ir Karolos Roulend nužudymus, o turint Aivės Lord parodymus, mano galva, dėl nuosprendžio nelieka jokių abejonių.

Dar kiek pasišnekučiavę, jie atsisveikino.

Midė ir Gilis iš lėto patraukė gatve. Jiems pasukus už kampo, Gilis tarė:

– Mane išsiunčia atgal į Valstijas. Ar vyksi drauge?

Jinai pažvelgė į jį ir nuraudo.

– O ar man leis?

– Manau, kad taip. Ar vyksi, jei leis?

Jos žvilgsnis viską pasakė. Ranka, įsikibusi į jo parankę, nevalingai suvirpėjo. Ji paklausė:

– Kada?

– Pirmu lėktuvo reisu. Tik niekam neprasitark.

Nikolas ir Agnesė Dreikai ėjo apgaubti malonios tylos. Tiek daug ką jie turėjo vienas kitam pasakyti ir tam prieš akis buvo visas gyvenimas.

Frenkas Ebotas liko vienas su šeimininke. Jos kambarys žavėjo jį ne mažiau kaip ji pati. Jis pagarbiai apžiūrinėjo gėlėtais apmušalais išklijuotas sienas, lenktus riešutmedžio krėslus, Landsejerio ir Milė reprodukcijas, gausybę nuotraukų sidabro rėmeliuose ant židinio atbrailos, absurdišką dekoratyvinę rausvo porceliano bitę ir pagaliau pačią panelę Silver, apsirengusią geriausia popiečio suknele iš rausvai violetinio audinio su dailiais raštais, Maltos nėrinių apykakle ir rankogaliais, papuoštą raižyto ąžuolo sege su trim mažais perlais ir priderintom apyrankėm. Dvigubas monoklis, naudojamas skaitymui, kabojo ant kaklo, paištas dailia juoda virvute, o kojos buvo apautos karoliukais išsiuvinėtom minkštos odos šlepetėm.

Žvilgsnis, įsmeigtas į ją, nejudėjo. Jį pajutusi, panelė Silver atsakė romiu, nebyliu klausimu. Pamatė aukštą jaunuolį, kuris galėjo būti įžūlus, bet dabar elgėsi nepriekaištingai kukliai. Ji žvelgė iš apačios, jis iš viršaus. Staiga jis be jokio perspėjimo pasilenkė prie jos rankos ir pabučiavo.

– Jūs tikras stebuklas, Mode! – ir spruko lauk.

Panelė Silver kilstelėjo antakius, bet neatrodė supykusi. Tik ištarė: „Jergutėliau..." ir atlaidžiai nusišypsojo.

Wentworth, Patricia

Ve-136 Panelė Silver perima tyrimą : [detektyvinis romanas] / Patricia Wentworth ; iš anglų kalbos vertė Virginija Traškevičiūtė. – Vilnius : Tyto alba, 2008. – 319, [1] p.

ISBN 978-9986-16-640-5

Indijoje gimusi autorė visą gyvenimą praleido Anglijoje, Kamberlio miestelyje. 1923-iaisiais ji sukūrė pirmąjį iš septyniasdešimties savo detektyvinių romanų. Garsiausiuose iš jų bylas tiria panelė Silver: smulkutė senamadiškai apsirengusi Tenisono poeziją cituojanti moteris, turinti ypatingą talentą išklausyti žmones... ir išnarplioti nusikaltimo giją. Patricios Wentworth knygos – geriausi „tikrų angliškų bylų" pavyzdžiai, stilingi retro detektyvai. Prieš jus – pirmoji panelės Silver byla. Sveiki atvykę į Vandelero namą – daugiabutį, kuriame aptiktas tobulos blondinės Karolos Roulend lavonas, o visi gyventojai elgiasi taip, lyg būtų turėję priežasčių ją nužudyti...

UDK 820-3

Patricia Wentworth

PANELĖ SILVER PERIMA TYRIMĄ

Detektyvinis romanas

Iš anglų kalbos vertė *Virginija Traškevičiūtė*

Viršelio dailininkė *Ilona Kukenytė*

Tiražas 3000 egz.

SL 1686. 2008 06 11. 9,45 apsk. l. l.

Išleido „Tyto alba", J. Jasinskio g. 10, LT-01112 Vilnius,

tel. 2497453, info@tytoalba.lt, www.tytoalba.lt

Spausdino AB „Spindulys", Vakarinis aplinkkelis 24, LT-48009 Kaunas,

www.spindulys.lt

Žmonės, štai jos stiprybė –
ji pažįsta žmones.

Patricia Wentworth (1878–1961) – paslaptinga garsiosios Agathos Christie pirmtakė.

Rašytojos biografija – tik negausūs faktai, bet jos knygų herojė Modė Silver, pelnytai lyginama su senute mis Marpl, garsėja tarp viso pasaulio detektyvų mėgėjų.

Indijoje gimusi autorė visą gyvenimą praleido Anglijoje, Kamberlio miestelyje. 1923-iaisiais ji sukūrė pirmąjį iš septyniasdešimties savo detektyvinių romanų. Garsiausiuose iš jų bylas tiria panelė Silver: smulkutė senamadiškai apsirengusi Tenisono poeziją cituojanti moteris, turinti ypatingą talentą išklausyti žmones... ir išnarplioti nusikaltimo giją.

Patricios Wentworth knygos – geriausi „tikrų angliškų bylų" pavyzdžiai, stilingi retro detektyvai, grąžinantys mus į nepakartojamą, ramią praeitį, kai viskas dar buvo taip, kaip ir „turi būti". Puikiai perteikiama penktojo dešimtmečio Anglijos atmosfera, žmonių charakteriai ir tarpusavio santykiai. Prieš akis iškyla angliškas rūkas, svetainėje jaukiai spragsintis židinys ir įdėmiai besiklausanti moteris su mezginiu rankose; o kur dar policininkai Frenkas Ebotas ir majoras Lembas, neišsiverčiantys be neįkainojamų panelės Silver patarimų...

Prieš jus – pirmoji panelės Silver byla. Sveiki atvykę į Vandelero namą – daugiabutį, kuriame aptiktas tobulos blondinės Karolos Roulend lavonas, o visi gyventojai elgiasi taip, lyg būtų turėję priežasčių ją nužudyti...

ISBN 978-9986-16-640-5
TYTO ALBA
9 789986 166405
www.tytoalba.lt

HUMANITAS
10,95